

**SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL TURİZM
BAĞLAMINDA KÖY PLANLAMASI:
ÇİFTELER İLÇESİ DİKMEN KÖYÜ ÖRNEĞİ**

Doktora Tezi

Ahmet ÖZKARAKAYA

Eskişehir 2025

**SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL TURİZM BAĞLAMINDA KÖY PLANLAMASI:
ÇİFTELER İLÇESİ DİKMEN KÖYÜ ÖRNEĞİ**

Ahmet ÖZKARAKAYA

DOKTORA TEZİ

Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Semra GÜNAY

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Şubat 2025

Eskişehir

*Bu tez çalışması Anadolu Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
Koordinatörlüğü tarafından 2201E040 proje numarası ile desteklenmiştir.*

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Ahmet ÖZKARAKAYA'nın "Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Köy Planlaması: Çifteler İlçesi Dikmen Köyü Örneği" başlıklı tezi 05 Şubat 2025 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin 37. maddesi uyarınca **Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı Turizm İşletmeciliği Programı'nda, Doktora** tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Ünvanı Adı Soyadı	İmza
Üye (Danışman):	Prof. Dr. Semra GÜNEY	
Üye:	Prof. Dr. Ali YİĞİT	
Üye:	Doç. Dr. İnci Oya COŞKUN	
Üye:	Doç. Dr. Ebru DÜŞMEZKALENDER	
Üye:	Doç. Dr. Aysel KAYA	

Prof. Dr. Nazif Öncü CAN

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖZET

SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL TURİZM BAĞLAMINDA KÖY PLANLAMASI: ÇİFTELER İLÇESİ DİKMEN KÖYÜ ÖRNEĞİ

Ahmet ÖZKARAKAYA

Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı

Turizm İşletmeciliği Programı

Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Şubat 2025

Danışman: Prof. Dr. Semra GÜNAY

Bu araştırma, Eskişehir'in Çifteler ilçesi Dikmen Köyü'nde sürdürülebilirlik çerçevesinde bir köy planlaması yapılarak köyün kırsal turizme kazandırılmasını destekleyecek bir model geliştirilmesini amaçlamaktadır. Araştırmanın amacı ve araştırma soruları nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanılmasını gerektirmektedir. Araştırmada yöntem olarak nicel ve nitel perspektifleri birleştiren karma araştırma yöntemlerinden “eşzamanlı dönüşümsel tasarım” kullanılmıştır. Araştırma kapsamında köyde saha çalışmaları yapılmıştır. Saha çalışmaları kapsamında öncelikle yerel halktan 81 kişiye anket uygulanmış, daha sonra yerel halktan 44 kişiyle, yerel yönetimlerden 5 kişiyle derinlemesine görüşme ve odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Son olarak köyde düzenlenmesi gereken önemli noktalardan bazılarının daha detaylı olarak ele alınabilmesi için fikir tabloları oluşturulmuş ve bu fikir tabloları yerel halk tarafından doldurulmuştur. Elde edilen verilerin analizi sonucunda “mekânsal düzenleme ve yaşam kalitesi”, “turizm gelişimine destek” ve “tanıtım” olmak üzere üç kategoride sorunlar ve önerilen eylemler ortaya konulmuştur. Araştırmanın sonucunda köyün potansiyel çekicilikleri, eksiklikleri belirlenmiş, kırsal turizme kazandırılması için yapılması önerilen eylemler ortaya konulmuş, coğrafi bilgi sistemlerinden de faydalanarak bütüncül bir planlama yaklaşımıyla kırsal turizme kazandırılmasını destekleyecek bir model geliştirilmiştir.

Literatürde köy turizmi çalışmaları kırsal turizmin hâlihazırda var olduğu köylerde yapılmıştır. Bu araştırma ise kırsal turizmin gelişmediği bir köyde kırsal turizm gelişimi için bir model önerisi sunmaktadır. Çalışma köy turizminin bir köyde nasıl geliştirileceğini araştırmış ve elde edilen bulguların ışığında köy turizmi planlama modeli geliştirilmiştir. Dolayısıyla bu çalışma bir AR-GE çalışmasıdır. Ayrıca araştırma köy turizmi, köy turizminde dağıtılmış ekonomi kavramı ve bütüncül turizm planlaması konusunda literatüre katkı sağlayacaktır. Araştırma aynı zamanda bu konuda araştırma yapacak diğer araştırmacıların akademik bilgisine katkı sağlayarak yeni araştırmaların geliştirilmesine imkân sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Turizm Planlaması, Kırsal Turizm, Köy Turizmi, Eskişehir, Dikmen Köyü.

ABSTRACT

VILLAGE PLANNING IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE RURAL TOURISM: THE CASE OF VILLAGE DİKMEN, ÇİFTELER DISTRICT

Ahmet ÖZKARAKAYA

Department of Tourism Management

Programme in Tourism Management

Graduate School of Anadolu University, February 2025

Supervisor: Prof. Dr. Semra GÜNAY

This research aims to develop a model that will support the village to be brought into rural tourism by making a village planning within the framework of sustainability in Dikmen Village of Çifteler district of Eskişehir. The purpose of the research and the research questions require the use of qualitative and quantitative methods together. In the research, "concurrent transformative design", one of the mixed research methods combining quantitative and qualitative perspectives, was used as a method. Within the scope of the research, field studies were conducted in the village. Within the scope of field studies, firstly, a questionnaire was applied to 81 local people, then in-depth interviews and focus group discussions were conducted with 44 local people, 5 people from the local administrations. Finally, in order to address some of the important points that need to be organized in the village in more detail, idea tables were created and these idea tables were filled in by the local people. As a result of the analysis of the data obtained, problems and recommended actions were revealed in three categories: "spatial arrangement and quality of life", "support for tourism development" and "promotion". As a result of the research, the potential attractions and deficiencies of the village were identified the recommended actions to be taken to bring the village into rural tourism were put forward and a model was developed to support the village to be brought into rural tourism with a holistic planning approach by making use of geographical information systems.

In the literature, village tourism studies have been conducted in villages where rural tourism already exists. This study, on the other hand, proposes a model for rural tourism development in a village where rural tourism is not developed. The study investigated how to develop rural tourism in a village and a rural tourism planning model was developed in the light of the findings. Therefore, this study is an R&D study. In addition, the research will contribute to the literature on village tourism, the concept of distributed economy in village tourism and holistic tourism planning. The research will also contribute to the academic knowledge of other researchers who will conduct research on this subject and enable the development of new research.

Keywords: Sustainability, Tourism Planning, Rural Tourism, Village Tourism, Eskişehir, Village Dikmen.

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın başından sonuna kadar yardım ve destekleriyle yanımda olan, bana yol gösteren çok değerli danışman hocam Prof. Dr. Semra GÜNEY'a, tez izleme komitesinde bulunan ve tüm süreç boyunca rehberliklerinden faydalandığım değerli hocalarım Prof. Dr. Ali YİĞİT ve Doç. Dr. İnci Oya COŞKUN'a, tez savunmamda değerli fikir ve önerileriyle tez çalışmamı bir adım daha ileri taşıyan değerli hocalarım Doç. Dr. Aysel KAYA ve Doç. Dr. Ebru DÜŞMEZKALENDER'e sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca değerli katkılarından dolayı Doç. Dr. Sema EKİNCEK, Doç. Dr. Merve ÖZGÜR GÖDE ve Dr. Öğr. Üyesi Burcu KAYA SAYARI hocalarıma teşekkür ederim.

Çalışmamın konusunu oluşturan Dikmen Köyü'nün yardımsever ve misafirperver halkına, saha çalışmalarım boyunca, köye her gittiğimde bana evlerini ve sofralarını açıp beni ailelerinden biri gibi kabul edip ağırlayan Tuncay ALTINTAŞ ve ailesine, Sabri SERT ve ailesine ve onların nezdinde yine tüm köy sakinlerine her şey için teşekkür ederim.

Hayatımın her döneminde olduğu gibi tüm doktora sürecim boyunca her alandaki destekleriyle yanımda olan, beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan aileme teşekkür ederim.

2025

AHMET ÖZKARAKAYA

....../....../20....

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “Bilimsel İntihal Tespit Programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

.....

.....

Ahmet ÖZKARAKAYA

**Bu belgenin ciltlenmiş tezin “Abstract”tan sonraki sayfasında ıslak imzanız ile (fotokopiolmayacak) yer alması gerekmektedir.*

....../....../20....

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI

Bu tezi hazırlarken (ChatGPT, Gemini, DALL-E vb.) üretken yapay zekâ programlarından destek aldığımı/almadığımı beyan ederim. Tezin hazırlığı aşamasında üretken yapay zekâ programlarından (örneğin çeviri, bilimsel makale vb.) desteği aldım. Üretken yapay zekâ programlarından aldığım bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiğimi bildiririm.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

.....

.....

Ahmet ÖZKARAKAYA

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLOLAR DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiv
GÖRSELLER DİZİNİ	xv
1 GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı	4
1.2 Araştırmanın Önemi.....	5
2 KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1 Sürdürülebilir Kırsal Turizm	6
2.1.1 Köy turizmi.....	12
2.1.2 Dağıtılmış ekonomi	13
2.2 Turizm Planlaması.....	16
2.2.1 Turizm planlamasının hedefleri	19
2.2.2 Turizm planlaması türleri.....	21
2.2.2.1 Zaman açısından turizm planlamaları	21
2.2.2.2 Nitelik açısından turizm planlamaları.....	21
2.2.2.3 Coğrafi kapsam açısından turizm planlamaları	23
2.2.3 Turizm planlamasında yerel toplumun rolü	24
2.2.4 Turizm planlarının uygulanması.....	25
2.2.5 Köy turizmi planlama modelleri.....	27
2.3 Literatür Taraması	29
2.3.1 Makalelerin yıllara göre dağılımı	30
2.3.2 Makalelerin konu/alan ve yöntemlerine göre dağılımı	30
3 METODOLOJİ	38

3.1 Araştırmanın Deseni	38
3.2 Araştırmanın Aşamaları.....	41
3.3 Çalışma Sahası.....	41
3.3.1 Dikmen Köyü'nün konumu	42
3.3.2 Dikmen Köyü'nün seçilme sebepleri	42
3.4 Araştırma Katılımcıları.....	44
3.4.1 Araştırmanın evreni.....	44
3.4.2 Araştırmanın örneklemi	44
3.5 Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi	49
3.5.1 Nicel veriler.....	53
3.5.1.1 Coğrafi bilgi sistemleri	53
3.5.1.2 Anket.....	53
3.5.2 Nitel veriler	54
3.5.2.1 Doküman incelemesi.....	54
3.5.2.2 Görüşme ve odak grup görüşmesi.....	54
3.5.2.3 Fikir tabloları.....	56
3.5.3 Geçerlik ve güvenirlik.....	56
3.5.3.1 Nicel verilerin geçerlik ve güvenirliği	57
3.5.3.2 Nitel verilerin inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirliği.....	57
3.6 Veri Toplama Süreci.....	58
3.7 Verilerin Analizi	58
3.7.1 Nicel verilerin analizi	58
3.7.2 Nitel verilerin analizi	58
4 BULGULAR.....	60
4.1 Turizm Potansiyeli	60
4.1.1 Doğal çevre özellikleri.....	60
4.1.1.1 Dikmen Köyü'nün jeolojik özellikleri.....	60
4.1.1.2 Bölgenin tektonik yapısı	62
4.1.1.3 Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü'nün jeomorfolojik yapısı	62
4.1.1.4 Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü'nün iklim özellikleri.....	63
4.1.1.5 Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü'nün hidrografi özellikleri	67
4.1.1.6 Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü'nün toprak özellikleri	69

4.1.1.7 Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü'nün bitki örtüsü.....	71
4.1.2 Beşeri coğrafya özellikleri	72
4.1.2.1 Nüfus	72
4.1.2.2 Yerleşme	80
4.1.3 Ekonomik coğrafya özellikleri	82
4.1.3.1 Tarım	82
4.1.3.2 Hayvancılık.....	85
4.1.3.3 Madenler.....	86
4.1.3.4 Ulaşım	87
4.1.3.5 Turizm	89
4.2 Nicel Verilere İlişkin Bulgular	92
4.2.1 Faktör analizi.....	92
4.2.2 Regresyon analizi	94
4.2.3 Bağımsız örneklem T-Testi	94
4.2.4 One Way Anova Testleri	96
4.3 Nitel Verilere İlişkin Bulgular	98
4.3.1 Yerel halk ile yapılan görüşmelerden elde edilen kodlar, kategoriler ve tema.....	98
4.3.1.1 Kategoriler.....	98
4.3.2 Yerel yönetim ile yapılan görüşmelerden elde edilen kodlar, kategoriler ve tema	125
4.3.2.1 Kategoriler.....	126
4.3.3 Fikir tabloları	146
4.3.3.1 Köy meydanı.....	146
4.3.3.2 Köy girişi.....	148
4.3.3.3 Köy içi yollar	150
4.3.3.4 Köy sokak lambaları	152
4.3.3.5 Köy çeşmesi	154
4.3.3.6 Festival alanı.....	156
4.3.3.7 Köy okulu	158
4.3.3.8 Köy konağı.....	159
5 TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	163
5.1 Tartışma ve Sonuç.....	163

5.2 Öneriler	182
5.2.1 Uygulamaya yönelik öneriler	182
5.2.2 Araştırmacılara yönelik öneriler	182
KAYNAKLAR	183
EKLER	199
EK-1: Anket Formu	199
EK-2: Yerel Yönetimler ile Yapılacak Görüşme Soruları	203
EK-3: Yerel Halk ile Yapılacak Görüşme Soruları	204
EK-4: Fikir Tabloları.....	205
EK-5: Etik Kurul Karar Belgesi.....	209
ÖZ GEÇMİŞ	210

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1 Anket Katılımcılarının Yaşlarına Göre Dağılımı.....	45
Tablo 3.2 Anket Katılımcılarının Yıl İçerisinde Köyde Kalma Sürelerine Göre Dağılımı	47
Tablo 3.3 Anket Katılımcılarının Evde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Dağılımı.....	47
Tablo 3.4 Anket Katılımcılarının Nüfus Kaydına Göre Dağılımları	48
Tablo 3.5 Görüşme Katılımcılarının Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....	49
Tablo 3.6 Araştırma Soruları ve Veri Toplama Araçları	52
Tablo 3.7 Anketin Güvenirlik Analizi Sonuçları	57
Tablo 4.1 Çifteler İlçesinin Yıllara Göre Nüfus Dağılımı	74
Tablo 4.2 Dikmen Köyü’nün Yıllara Göre Nüfus Dağılımı	75
Tablo 4.3 Nüfusa Kayıtlı Olunan İllere Göre Çifteler İlçesinde İkamet Edenlerin Dağılımı.....	77
Tablo 4.4 Dikmen Köyü Nüfusunun Yıllara Göre Yaş Grubu Dağılımı	78
Tablo 4.5 Dikmen Köyü’ndeki Nüfusun Yıllara Göre Cinsiyet Dağılımı	79
Tablo 4.6 Dikmen Köyü’ndeki Nüfusun Eğitim ve Okur-Yazarlık Dağılımı	80
Tablo 4.7 Dikmen Köyü Tarım Alanları Dağılımı.....	84
Tablo 4.8 Çifteler İlçesi Hayvansal Üretim Miktarı	85
Tablo 4.9 Dikmen Köyü Hayvancılık İstatistikleri	86
Tablo 4.10 Anket Verilerine İlişkin Frekanslar ve Faktör Analizi Sonuçları	93
Tablo 4.11 Turizm Gelişimine Desteği Tahmin Eden Regresyon Analizi	94
Tablo 4.12 Cinsiyet Boyutunun Tanımlayıcı Değişkenleri.....	95
Tablo 4.13 Cinsiyet Boyutu Levene Testi Sonucu.....	95
Tablo 4.14 Cinsiyet Boyutu İçin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonucu	95
Tablo 4.15 “Yaş” Boyutu İçin One Way Anova Testi Sonucu.....	96
Tablo 4.16 “Eğitim Durumu” Boyutu İçin One Way Anova Testi Sonucu.....	97
Tablo 4.17 “Meslek” Boyutu İçin One Way Anova Testi Sonucu	97
Tablo 4.18 Köy Meydanı Fikir Tablosu Örneği.....	146
Tablo 4.19 Köy Girişi Fikir Tablosu Örneği.....	148
Tablo 4.20 Köy İçerisi Yollar Fikir Tablosu Örneği	150
Tablo 4.21 Köy Sokak Lambaları Fikir Tablosu Örneği	152

Tablo 4.22 Köy Çeşmesi Fikir Tablosu Örneği	154
Tablo 4.23 Festival Alanı Tablosu Örneği	156
Tablo 4.24 Köy Okulu Tablosu Örneği.....	158
Tablo 4.25 Köy Konağı Tablosu Örneği.....	160
Tablo 5.1 Mekânsal Düzenleme ve Yaşam Kalitesi – Altyapı	167
Tablo 5.2 Mekânsal Düzenleme ve Yaşam Kalitesi – Üstyapı.....	169
Tablo 5.3 Turizm Gelişimine Destek – Konaklama.....	172
Tablo 5.4 Turizm Gelişimine Destek – Etkinlikler	173
Tablo 5.5 Turizm Gelişimine Destek – Eğitim	176
Tablo 5.6 Turizm Gelişimine Destek – Yöresel Yemekler	177
Tablo 5.7 Turizm Gelişimine Destek – İş Birliği.....	178
Tablo 5.8 Tanıtım – Reklam	179
Tablo 5.9 Mali Yapı – Dağıtılmış Ekonomi.....	179

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1 Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı	30
Şekil 2.2 Makalelerin Konu, Alan ve Yöntemlerine Göre Dağılımı	31
Şekil 3.1 Araştırma Soğanı	39
Şekil 3.2 Çalışmanın Araştırma Soğanı.....	39
Şekil 3.3 Anket Katılımcılarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	44
Şekil 3.4 Anket Katılımcılarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	45
Şekil 3.5 Anket Katılımcılarının Medeni Hallerine Göre Dağılımı	46
Şekil 3.6 Anket Katılımcılarının Mesleklerine Göre Dağılımı.....	46
Şekil 3.7 Araştırma Süreci.....	51
Şekil 4.1 Çifteler İlçesinde İklim.....	64
Şekil 4.2 Çifteler İlçesinde Ortalama Yüksek ve Düşük Sıcaklık.....	65
Şekil 4.3 Çifteler Bölgesi İçin Çeşitli Sıcaklık Bantlarında Geçirilen Zaman ve Yetiştirme Sezonu.....	65
Şekil 4.4 Çifteler İlçesi Aylık Ortalama Yağmur Yağış Miktarı.....	66
Şekil 4.5 Çifteler İlçesi Aylık Ortalama Kar Yağış Miktarı.....	67
Şekil 4.6 Regresyon Analizi Modeli.....	94
Şekil 4.7 Yerel Halk ile Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Kodlar, Kategoriler ve Tema	98
Şekil 4.8 Yerel Yönetim ile Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Kodlar, Kategoriler ve Tema	126
Şekil 5.1 Köy Turizmi Planlama Modeli.....	181

GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Görsel 3.1 Dikmen Köyü'nün Konumu	42
Görsel 3.2 Dikmen Köyü'nün Genel Görünümü.	43
Görsel 4.1 Dikmen Köyü Jeoloji Haritası	61
Görsel 4.2 Dikmen Köyü Jeoloji Haritası	62
Görsel 4.3 Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü'nün Jeomorfoloji Haritası	63
Görsel 4.4 Dikmen Köyü Yakınından Sakarya Nehri'nin Görünümü	68
Görsel 4.5 Dikmen Köyü Toprak Haritası	69
Görsel 4.6 Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü Bitki Örtüsü.....	72
Görsel 4.7 Çifteler Merkez Haritası	81
Görsel 4.8 Eskişehir Maden Haritası	87
Görsel 4.9 Dikmen Ulaşım Haritası	89
Görsel 4.10 Kabak Çekirdeğinin Kurutuluşu.....	116
Görsel 4.11 Kaymaklı Biber	120
Görsel 4.12 Süt Çorbası	120
Görsel 4.13 Dızmana.....	121
Görsel 4.14 Kırma	121
Görsel 4.15 Soğanlı Ekmek.....	122
Görsel 4.16 Ekşimik Haşlaması	122
Görsel 4.17 Labada Sarması	123
Görsel 4.18 Yarımca	123
Görsel 4.19 Pesmet/Kolaç	124
Görsel 4.20 Kara Karıştırma	124
Görsel 4.21 Akıtma	125
Görsel 4.22 Köy Meydanı Fikir Tablosu Sonucu	147
Görsel 4.23 Köy Girişi Fikir Tablosu Sonucu	149
Görsel 4.24 Köy İç Yollar Fikir Tablosu Sonucu	151
Görsel 4.25 Köy Sokak Lambaları Fikir Tablosu Sonucu	153
Görsel 4.26 Köy Çeşmesi Fikir Tablosu Sonucu	155
Görsel 4.27 Festival Alanı Tablosu Sonucu.....	157
Görsel 4.28 Köy Okulu Tablosu Sonucu	159

Görsel 4.29 Köy Konağı Tablosu Sonucu.....	161
Görsel 4.30 Dikmen Köyü Fikir Tablolarına Göre Oluşturulan Proje Alanları.....	162
Görsel 5.1 Ai Pioppi.....	165
Görsel 5.2 Köyde Düzenlenen Yemekli Hacı Karşılama Etkinliği.....	175
Görsel 5.3 Hacı Karşılama Etkinliği	175
Görsel 5.4 Bayramlarda Sunulan Yiyecekler.....	176

1 GİRİŞ

Köy yaşamı kentsel yaşamdan tamamen farklıdır. Endüstriyel yaşamın sosyal, kültürel ve doğal çevreler üzerinde olumsuz bir etkisi vardır. Günümüzde değişen koşullar düşünüldüğünde sanayileşmiş ülkelerin şehirlerindeki insanlar köy hayatındaki sükûnet ve huzurun özlemini çekmektedirler. Bilgi, iletişim ve ulaşım teknolojilerinin gelişmesiyle artan kentsel yaşam stresi, kırsalda yaşama özlemini, tecrit edilmiş alanları açığa çıkarmış ve birçok insanın kırsal alanlara dönme isteğini artırmıştır (Gao ve Wu, 2017).

Günümüzde kitle turizmine rağbet azalmakta ve turistler eko turizm, kırsal turizm, köy turizmi gibi turizm faaliyetlerine yönelmektedirler. Avrupa’da özellikle İngiltere’de, Avustralya’da ve Yeni Zelanda’da köy turizmi diğer ülkelere göre daha gelişmiş ve köy turizmiyle ilgili çalışmalar artarak önem kazanmıştır. Türkiye’de köy turizmi için büyük bir potansiyel vardır. Buna rağmen köy turizmine gerekli önem verilmemiş ve yeterince gelişmemiştir.

Türkiye’de var olan örneklerde köy turizminin tam olarak anlaşılamadığı görülmektedir. Köylerde yapılan turizm faaliyetlerinde tarihi ve kültürel öğeler korunamamış, köylerde ulusal - uluslararası işletmeler faaliyet göstermeye başlamıştır. Ayrıca yerli üretim, tarım gibi unsurlar desteklenmemiş, dolayısıyla yerel halk göçe zorlanmıştır. Bu durumun başlıca sebebi plansız turizm gelişimidir. Köy turizmi yerel halkın turizme katılımıyla bütüncül olarak planlanmalıdır. Köy turizmiyle ilgili yapılan çalışmalar göstermektedir ki yerel halkın belirli bir turizm tarzını yönetmede özerkliğe sahip olması, topluluğun refahının iyileşmesine katkıda bulunmakta, doğal ve kültürel çevrenin korunmasını da teşvik etmektedir.

On birinci kalkınma planında turizm, kırsal kalkınma ve bölgesel gelişme öncelikli alanlar arasında yer almaktadır (Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019):

- Değişen tüketici eğilimleri ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda turizmin çeşitlendirilmesi, hizmet kalitesinin yükseltilmesi, daha fazla harcama yapan turistlerin ülkemize çekilmesi, her destinasyon için o destinasyona özel planlama yapılarak turizm gelişiminin sağlanması, turizmin sürdürülebilirlik gözetilerek ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlaması temel amaçtır.

- Bölgeleri yeniliğe ve iş birliğine dayalı şekilde geliştirerek dönüştürmek, bu sayede ülkemizin dengeli kalkınmasına azami katkıyı sağlamak, bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmak temel amaçtır. Ayrıca görece geri kalmış bölgelerde altyapıların geliştirilmesi, istihdamın artırılması ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi desteklenecektir.
- Sürdürülebilir kırsal kalkınma anlayışıyla aile işletmelerinin üretim kapasitesinin ve kırsal işgücünün istihdam edilebilirliğinin artırılması, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, kırsal toplumun düzenli ve yeterli gelir imkânlarına kavuşturularak refah düzeyinin artırılması ve nüfusun kırsalda tutundurulması temel amaçtır.
- Kırsal yerleşimlerin sosyal ve fiziki altyapısı, iskânı, yeniden yerleşim işleri, vatandaşların emniyeti, asayiş ve kamu düzeninin korunması için iklimsel ve topoğrafik koşullar nedeniyle bozulan yolların bakımı, onarımı gibi yatırım ve hizmet ihtiyaçlarının tespiti, takibi ve bu ihtiyaçların giderilmesi sağlanacaktır.
- Kırsal alanlarda yaşam standartlarının yükseltilmesi için kırsal kalkınmaya ilişkin kapasitenin geliştirilmesi, kadınlara, genç çiftçilere vb. gruplara pozitif ayrımcılık uygulanması sağlanacak ve kırsal alanları iş birlikleri ve eğitimle korunan, üreten alanlar haline getirmeye yönelik çevresel destek ve teşvikler artırılabilecektir.
- Köylerdeki üretim ve yaşam biçimleri ile tabiat ve kültür varlıklarının korunması sağlanacak, köylere özgü geleneksel el sanatları, agro-turizm, coğrafi işaretli ürünler, hayvancılık, alternatif tarım ürünleri yetiştiriciliği, tarım ve gıda ürünlerindeki geleneksel üretim ve saklama bilgisini gelecek kuşaklara taşıyacak girişimler ve iş birlikleri gibi alanların desteklenmesine devam edilecektir.

2023 Türkiye Turizm Strateji'sinde ise vizyona yönelik bazı ilkeler şunlardır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007):

- Bölgeler arasındaki gelişme farklılıklarının giderilerek sürdürülebilir kalkınma hedefine katkıda bulunulması,
- Turizmde rekabetin ucuz ürün yerine markalaşan turizm bölgeleri oluşturularak sağlanması,
- Var olan turizm bölgelerinin sürdürülebilirlik perspektifi içinde yeniden ele alınarak planlanması ve kaliteli yaşanabilir çevreler oluşturulması,
- Turizmin gelişiminin sürdürülebilir çevre politikaları ile desteklenmesi,

- Uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesi,
- Küresel eğilim taleplerinin izlenmesi ve buna yönelik planlama ve uygulamalar yapılması,
- Turizmin varış noktası odaklı ve çok fonksiyonlu olarak geliştirilmesi,
- Turizmde ürünün çeşitlendirilerek sezonun bütün bir yıla yayılması,
- Sürdürülebilir turizmin tanıtılarak eko-turizm, kırsal turizm ve agro-turizm konularında kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarının bilinçlendirilmesi,
- Yöreye özgü farklı turizm türlerinin birbirine entegrasyonunu sağlayarak çok çeşitli turizm imkânlarını sağlık, eğitim, v.b. farklı sektörel kullanımlarla bir arada sunulabilen alternatif turizm odaklı (sağlık ve termal, golf, kış sporları, doğa turizmi vb.) turizm kentlerinin oluşturulması,
- Turizmin geri kalmış bölgeler ve özellikle dezavantajlı grupların sosyo-ekonomik konumlarının güçlendirilmesinde bir araç olarak kullanılması,
- Turizmle ilgili altyapı ve ulaşım yatırımlarında özel sektörün etkinliğinin özendirilerek kamunun yükünün hafifletilmesi,
- Turizm planlamasının bütüncül planlama yaklaşımı ile merkezi-yerel yönetimlerin eşgüdümü sağlanarak, yönetsel organizasyonun ve finans olanaklarının birlikte ele alınması,
- Turizm eğitimi ile işgücü kalitesinin artırılması ve sektörde sertifikasyon sisteminin etkin bir şekilde uygulanması,
- Yöresel mimari değerlerin korunarak turizm hizmetine sunulduğu sıra dışı konaklama ünitelerinin desteklenmesi.

Bu ilkeler ve on birinci kalkınma planı ışığında bu çalışmada Türkiye’de kıyıya dayalı olmayan iç bölgedeki bir köyde planlı turizm gelişiminin nasıl oluşturulabileceğine ilişkin bir model önerilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma sahası olarak Eskişehir ili, Çifteler ilçesi Dikmen Köyü seçilmiştir.

Günümüzün değişen koşullarında kırsal alanlardaki turizm faaliyetlerinin önemi artmaya ve turist tipolojileri değişmeye başlamıştır. Bu sebeple bu çalışma turistlere alternatif turizm imkânı oluşturacak ve ulusal ekonomiye katkı sağlayacaktır. Ayrıca çalışma köy halkının ve dolayısıyla Eskişehir’in toplumsal refahına katkı sağlayacaktır. Araştırmanın sonuçlanmasıyla köyden göç eden yerel halkın köye geri dönüşünün sağlanması beklenmektedir.

Bilimsel/akademik açıdan bakıldığında ise çalışmanın tamamlanmasıyla uluslararası saygınlığı yüksek bir dergide yayınlanabilecek bir makale taslağı oluşacaktır. Türkiye’de köy turizmini bütüncül bir planlama yaklaşımıyla inceleyen çalışmaların sayısının az olması akademik anlamda çalışmanın değerini artırmaktadır. Çalışma aynı zamanda bu konuda araştırma yapacak diğer araştırmacıların akademik bilgisine katkı sağlayarak yeni araştırmaların geliştirilmesine imkân sağlayacaktır.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Eskişehir’in Çifteler ilçesi Dikmen Köyü’nde sürdürülebilirlik çerçevesinde bir köy planlaması yapılarak köyün kırsal turizme kazandırılmasını destekleyecek bir model geliştirilmesini amaçlamaktadır.

Araştırmanın hedefleri şunlardır:

- Dikmen Köyü’nün turizm potansiyelinin belirlenmesi,
- Yerel halkın kırsal turizme ilişkin bakış açılarının tespit edilmesi,
- Yerel halka göre kırsal turizm gelişiminin nasıl olması gerektiğinin tespit edilmesi,
- Dikmen Köyü’ne özgü kırsal turizm gelişim modelinin ortaya konması.

Araştırmanın amaç ve hedefleri doğrultusunda araştırmanın ana sorusu şudur;

✓ Dikmen köyü kırsal turizm destinasyonuna dönüşebilmesi için nasıl planlanmalıdır?

Araştırmanın alt sorularını ise şunlar oluşturmaktadır;

- a. Dikmen köyü ve çevresinin potansiyel çekicilikleri nelerdir?
- b. Dikmen Köyü’ndeki genel yaşam kalitesi nasıldır?
- c. Köy halkının kırsal turizme sağlayacağı destekler nelerdir?
- d. Yerel sakinlerin genel yaşam kalitesine ilişkin algıları turizm gelişimine verdikleri desteği etkilemekte midir?
- e. Yerel sakinlerin demografik özellikleri ile turizm gelişimine verdikleri destek arasında fark var mıdır?
- f. Dikmen köyü ve çevresi turistleri çekecek yeterli bölgesel kamu ve ticari hizmetlerine sahip midir?
- g. Dikmen köyü ve çevre bölgelerdeki ulaştırma ve iletişim sistemleri turizm için yeterli midir?
- h. Turizm için Dikmen köyünün mekânsal planlaması nasıl yapılmalıdır?
- i. Dikmen köyünde ne gibi mekânsal düzenlemeler yapılmalıdır?

- j. Dikmen köyü için stratejik turizm hedefleri nelerdir?
- k. Yerel halkın köy turizmi hakkındaki görüşleri nelerdir?
- l. Turizm bölge toplumu tarafından ekonomik bir yapıtaş olarak görülmekte midir?
- m. Yerel halkın köy turizmi hakkındaki eğitim ve girişimcilik ihtiyaçları nelerdir?
- n. Dikmen köyünün turizm için bölgesel avantajları ve dezavantajları nelerdir?

1.2 Araştırmanın Önemi

Günümüzde kitle turizmine rağbet azalmakta ve turistler farklılaştırılmış turizm faaliyetlerine yönelmektedirler. Türkiye’de köy turizmi için büyük bir potansiyel vardır. Buna rağmen köy turizmi yeterince gelişmemiş ve literatür incelendiğinde bu konuda bütüncül bir yaklaşımla yeterli çalışma yapılmamıştır.

Bu bağlamda araştırmanın özgün değerleri şunlardır:

- Bu araştırma sürdürülebilir kırsal turizm yaklaşımıyla köy planlamasını konu alacağı için alanda bu boşluğun doldurulmasına katkı sağlayacaktır.
- Çalışma köy turizminin bir köyde nasıl geliştirileceğini araştırmış ve bulguların ışığında köy turizmi planlama modeli geliştirilmiştir. Dolayısıyla bu çalışma bir AR-GE çalışmasıdır.
- Araştırmada köy turizmi planlamasına ilişkin bir model önerisi geliştirileceği için araştırma literatüre bu konuda katkı sağlayacaktır.
- Araştırmada “dağıtılmış ekonomi” kavramına yer verilmiştir. Araştırma Türkçe literatürde bu kavramı köy turizmi bağlamında ele alan ilk araştırmadır.
- Literatürdeki köy turizmi ile ilgili çalışmaların neredeyse tamamı turizmin hâlihazırda var olduğu köyler ve bu köylerdeki turizmi inceleme ve geliştirme ile alakalıdır. Bu araştırma turizmin var olmadığı bir köyde turizm geliştirme ve planlamaya yöneliktir. Bu doğrultuda literatürdeki araştırmalardan ayrılıp literatüre katkı sağlayacaktır.
- Ayrıca araştırmada yerel halkın köy turizminden beklentileri de belirlenmiştir.

Bu araştırma sayesinde hem köyün turizme kazandırılması için bir model geliştirilecek hem de araştırma diğer turizm potansiyeli olan köyler için örnek teşkil edecektir. Ayrıca araştırma köy turizmi ve bütüncül turizm planlaması konusunda literatüre katkı sağlayacaktır.

2 KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde kırsal turizm ve turizm planlamasına ilişkin kavramsal çerçeve yer almaktadır. Bu doğrultuda sürdürülebilir kırsal turizm, köy turizmi, turizm planlaması, köy turizmi planlama modelleri anlatılmıştır. Bölümün son başlığı ise literatür taramasından oluşmakta ve bu başlıkta köy turizmine yönelik yapılmış çalışmalar yer almaktadır.

2.1 Sürdürülebilir Kırsal Turizm

1990'ların başından beri, sürdürülebilir turizm gelişimi kavramı, turizm gelişimine yönelik arzu edilen ve uygun bir yaklaşım olarak evrensel anlamda kabul görmüştür. Uluslararası, ulusal ve yerel düzeylerde, destinasyonları ve endüstri sektörlerini temsil eden kuruluşlar sürdürülebilir turizm kalkınma planları yayınlarken, turistler de kendilerini “iyi turist” olarak tanımlayabilmek için sorumlu davranmaya teşvik edilmiştir. Özellikle kırsal bağlamda, sürdürülebilirlik turizm gelişiminin yol gösterici ilkesi olarak gelişmiştir (Sharples, 2001: 57). Sürdürülebilirlik ile kırsal turizm iç içe geçmiş, gelişimleri birbirine bağlı kavramlardır. Sürdürülebilirlik sağlanamazsa faydalı bir kırsal turizmden söz edilemez.

Turizmin kırsal turizm olarak kabul edilebilmesi için küçük yerleşim birimleri, düşük nüfus yoğunlukları, tarıma dayalı ekonomiler ve geleneksel toplumlar dâhil olmak üzere kırsal alana özgü özelliklere sahip olması gerekmektedir. Kırsal turizm, kırsal alanlardaki tüm özel turizm çeşitlerini birleştirmektedir. Kırsal turizm, bölge halkının geleneksel kültürünün, belirli bilgi ve becerilerinin, yerleşim, giyim, beslenme, halk oyunları, şarkı ve efsanelerinin yaşatıldığı tüm kırsal peyzaj ile birlikte geleneksel köy ve kırsal mimarisinden oluşur (Lane, 1994; aktaran Daniloska ve Hadzi Naumova-Mihajlovska, 2015: 309). Geniş tanımıyla kırsal turizm, yoğun kentleşmiş alanların dışında gerçekleşen, doğal yaşama, otantik değerlere özen gösteren, geleneksel ürünleri, kırsal çekicilikleri, doğaya dayalı macera turlarını, ekoturizm turlarını, kır tarzı konaklama ve çiftlik tatilleri gibi ürün bileşenlerini içeren (Lane, 1994; aktaran Daniloska ve Hadzi Naumova-Mihajlovska, 2015: 309), tarım ve hayvancılık gibi kırsal ekonomik etkinlikleri kapsayan bir turizm çeşididir (Köroğlu ve Köroğlu, 2006: 234).

Kırsal turizm, kırsal alanlarda ekonomik büyümenin hızlandırılmasını, tarımsal yapının iyileştirilmesini, doğal ve kültürel kaynakların tam olarak kullanılması ve korunmasını, nüfusa kırsal yaşamı deneyimleme şansının sağlanmasını, istihdam olanaklarının ve

çiftçilerin gelirlerinin artırılmasını amaçlamaktadır (Fang, 2020: 104). Kırsal turizm ayrıca kırsal kesimde yaşayanlar için tarım dışı sektörde alternatif bir gelir kaynağı yaratılmasına izin vermektedir. Kırsal turizmden elde edilen ek gelir, kaybolan halk sanatları ve el sanatlarının yeniden canlanmasına katkı sağlamaktadır. Kırsal turizm, kırsal ve kentsel ekonomik değişimin ideal ve doğal bir yöntemidir (Fang, 2020: 103).

Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya ve sürdürülebilirliğe katkı sağlayabilmesinin önünde anlaşılması gereken dört temel zorluk vardır (Hall ve diğ., 2005: 4):

- *Rekabet*: Sürdürülebilir pazar avantajı sağlamada rekabet önemli faktörlerden biridir. Destinasyonlar rekabet stratejilerini sürekli izlemeli ve geliştirmelidir. Bu geliştirmenin bölgesel planlama düzeyinde olması ve ürün farklılığı, kalitesi ve değişen pazarlar hakkında bilgi sahibi olan bireysel sağlayıcılar tarafından yapılması gerekmektedir.
- *Pazarlama*: Turist harcamalarının azaldığı ve turizmin çevresel bozulma ve bazı tarihi - kültürel alanların fiziksel bozulmasına ilişkin görüntüler gibi olumsuz tanıtım sorunlarıyla karşı karşıya kaldığı bir ortamda pazarlama özellikle gereklidir. Pazarlama araştırmalarının çok azı sürdürülebilirlikten bahseder ancak müşteri beklentilerinin farkındalığı, rekabet bilgisi, niş/yerel ürünler geliştirmek için herhangi bir pazar avantajından veya fırsatından yararlanmak, pazar bölümlendirmesi, internet ve iletişim teknolojilerinin kullanımı da dahil olmak üzere reklam ve tanıtım stratejileri gibi konularda bir anlayış geliştirilmesine olanak sağlar. Bu bilgilerin hepsinin doğru bir şekilde ele alınması da sürdürülebilirliğe katkı sağlamaktadır.
- *İş birliği ve ağ oluşturma*: Kırsal turizmde sürdürülebilirliğin en önemli gerekliliklerinden biri yerel iş birliği ve yerel topluluk katılımıdır. Bir bölgenin tarihi ve kültürel yönleri o bölgenin benzersizliğine katkıda bulunmaktadır. Sürdürülebilir kırsal turizmde avantaj elde etmek için; konaklama, yiyecek, turistik mekân sağlayan yerel sağlayıcılar ile yerel halkın bir sinerji yakalaması ve birlikte çalışması gerekmektedir.
- *Küreselleşme*: Küreselleşme kırsal turizm üzerinde önemli etkilere sahiptir. Son zamanlarda savaşlar, salgın hastalıklar, iklimsel ve politik istikrarsızlıklar ve döviz kuru dalgalanmaları gibi endüstrinin kontrolü dışındaki faktörlerden dolayı turist seyahatlerinde değişiklik ve kişiye özel ürün arayan turist sayısında artış

görülmektedir. Turistlerin paket turlardan uzaklaşması ve kırsal turizme yönelmesiyle birlikte sürdürülebilirliğin önemi artmış, aynı zamanda küresel kirlilikten bir ölçüde korunan kırsal turizm ürünleri için çeşitli fırsatlar doğmuştur. Bireysel paketleri arayan turistler özellikle konaklama ve destinasyon hakkında bilgi toplamak için internete başvurmaktadır. Bu durum turist talebine yanıt verebilmek için en küçük sağlayıcıların bile küresel pazara girmesini gerektirmektedir.

Kırsal turizmde kırsal kalkınmanın ve sürdürülebilirliğin sağlanması için bu dört faktör göz önünde bulundurulmalıdır. Sürdürülebilirlik konusunda belli etik kurallar da olmalıdır. Kanada Turizm Endüstrisi Birliği 1990'ların başında kamu ve özel sektördeki kilit ortaklarla iş birliği içinde sürdürülebilir turizm için etik kuralları geliştirmiştir (George ve diğ., 2009: 181):

Doğal ve kültürel miras kaynaklarını korumak: Doğal ve kültürel miras kaynaklarının bütünlüğünün korunmasına ve restorasyonuna destek olmak, katkıda bulunmak; parkların ve rekreasyon alanlarının kurulmasını teşvik etmek; tarihi yapıların korunmasını sağlayacak mevzuatı desteklemek ve mirasın korunması konusunda halkın farkındalığını ve katılımını artırmak.

Keyif ve takdiri teşvik etmek: Doğru bilgiler vererek, ilgi çekici sunumlar hazırlayarak ve bölgenin doğal ve kültürel mirasıyla bağlantı kurma fırsatları sunarak turistlerin seyahat deneyimlerini, anlayışlarını ve keyiflerini zenginleştirmek; miras kaynaklarının ve yerlerinin korunmasına ve hassas kullanımına yönelik desteği teşvik etmek.

Ev sahibi topluluklara saygı göstermek ve onları dâhil etmek: Yerel toplulukların ve mülk sahiplerinin haklarına ve değerlerine saygı göstermek; toplulukları turizmin önemi konusunda eğitmek ve onların turizm programlarının tasarlanması, geliştirilmesi ve sunulmasına yönelik planlama ve karar alma süreçlerine katılımlarını sağlamak ve uzun vadeli ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel faydaları topluma optimize etmek.

Beklentileri ve kullanımı etkilemek: Kültürün ve doğanın sorumlu kullanımını ve hem yerel topluluğun hem de turistlerin keyif almasını teşvik eden pazarlama, gezi planlama materyalleri ve turizm faaliyetleri yoluyla beklentileri etkilemek ve ekonomik hedeflere ulaşırken miras kaynaklarına saygı gösteren ileri teknoloji hizmet ve tesisleri desteklemek.

Etkileri en aza indirmek: Kaynakların sorumlu kullanımı, etkin atık yönetimi ve kirliliğin en aza indirilmesi yoluyla turizmin doğal ve kültürel çevre üzerindeki olumsuz etkilerini sınırlamak; ekonomik hedefleri desteklemeye devam ederken faaliyetleri ve hizmetleri miras kaynaklarının bütünlüğünü tehdit etmeyecek şekilde sınırlandırmak; istenmeyen çevresel, sosyal ve kültürel etkileri azaltmak veya önlemek için yenilikçi çözümler aramak.

Bilinçlendirmek: Sürdürülebilir turizm kararlarının dayandığı bilgi tabanını genişletmek için araştırma yürütmek; bilgiyi eğitim programları, personel eğitimi ve burslar aracılığıyla paylaşmak; ödüller aracılığıyla mükemmelliği ve en iyi uygulamaları takdir etmek.

Birlikte çalışmak: Sürdürülebilir turizmi geliştirmek için hükümetler, topluluklar, turistler, turizm paydaşları ile birlikte çalışarak ortak hedefler üzerinde anlaşmak, bilgi ve teknoloji alışverişinde bulunmak, iş birliğine dayalı eylemlere katkıda bulunmak ve ortak planlar geliştirmek.

Küresel katkıda bulunmak: Belirlenen uluslararası taahhütleri yerine getirmek suretiyle sürdürülebilir turizmde liderlik göstermek, uluslararası politikalar geliştirmek, küresel kapasite oluşturulmasına katkı sağlamak, teknolojileri ve uygulamaları diğer ülkelerle paylaşmak.

Turizmin artık, ekonomik olarak daha az gelişmiş bölgeler için gelirin artırılması ve altyapının iyileştirilmesi yoluyla kırsal alanlara ekonomik ve sosyal fayda sağlama potansiyeline sahip olduğu kabul edilmektedir. Bu durumun yeni iş modeli geliştirme üzerinde açık etkileri vardır. İş birlikçi ortaklıkların rolü birçok alanda olduğu gibi turizmde de işletmelerin hayatta kalması için gerekli görülmektedir. Kırsal turizm işletmelerinin sürdürülebilirliği ve kırsal kalkınmanın sürdürülebilirliğine katkısı, hem bölgeler hem de sektörler arasında uyumu sağlayan ve ortaklık ve kapsayıcılığı vurgulayan kalkınma planlarına ve politikalarına dâhil edilmesiyle daha olası hale gelmektedir (Hall ve diğ., 2005: 354).

Bir bölgede kırsal turizmin gelişmesi bölgeye ve bölge halkına ekonomik, çevresel ve sosyokültürel açıdan fayda sağlasa da gelişimin plansız yapılması bazı sorunların da ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir (OECD, 1994: 27):

Çevresel sorunlar: Kırsal turizm, hassas doğal ortamlarda faaliyet gösterir. En çekici turizm destinasyonları deniz ve göl kıyıları, sulak alanlar, yüksek dağlık alanları içerir. Örneğin yoğun kayak faaliyetleri bitki örtüsünü yok edebilir ve toprak kaymalarına sebebiyet verebilir; tırmanış kaya yüzeylerini erozyona uğratabilir ve modern ekipmanlar sebebiyle doğal yapı bozulabilir; yürüyüş ve biniciliğin aşırı olması yolları aşındırabilir; gürültü ve çöp vahşi yaşamı bölgeden uzaklaştırabilir; mevcut tarım alanları bozulabilir ve kırsaldaki huzur, sessizlik ve otantik doğa bozulabilir. Tüm bu sorunlar, kırsal alanların düzgün ve planlı bir şekilde yönetilmesiyle kısmen düzeltilebilir.

Sosyo-kültürel sorunlar: Bir bölgeye çok sayıda turistlerin gelişi doğal dengeyi bozabilir ve yerel toplumun küçük ölçekli, durağan ve düzenli sosyo-kültürel yapısını etkileyebilir. Bu durumda yerel toplumun kazanç düzenleri, başarı - başarısızlık ilişkileri ve bölgedeki güç yapıları değişir. Şehir kültürüne sahip turistlerin bölge halkının geleneksel kültürlerinin üzerinde genellikle olumsuz bir etkisi vardır ve değişikliklere neden olur.

Barınma sorunu: Bazen ziyaretçi pazarı açısından başarılı sayılan kırsal turizm gelişimleri yerel halk için konaklama sorunları ortaya çıkarabilir. Kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın genellikle konut fazlaları yoktur. Konutların turist konaklamasına açılması ya da yerel halkın turistlere yiyecek-içecek sağlaması yerel halka bir gelir sağlayabilir ancak turistlerin bölgeden ev satın almaları ve hızlı gelişim bölgedeki evlerin fiyatlarını artırabilir ve barınma sorunlarını ortaya çıkarabilir. Bu durumun yerel halka gelir açısından da etkisi yok denecek kadar azdır.

Dış girişimciler: Kırsal bölgelerde birçok yerel çiftçi ve işletme, gerekmedikçe turizm pazarına girmeye karar vermez. Bu sebeple küçük kasaba ve köylerdeki turizmle ilgili işletmelerin birçoğu dışarıdan gelen girişimciler tarafından yönetilir veya kontrol edilir. Gelen yatırımcılar bölgeye kısmen sermaye veya bilgi birikimi getirirse de bölgenin gelenekleri, kültürü, mimari yapısı gibi konulara duyarsız kalıp belli sorunların ortaya çıkmasına sebep olabilirler. Ayrıca bu yatırımcılar karlarını ve kazançlarını bölge dışına çıkarabilir ve ürettikleri mal ve hizmetler için yerel olmayan tedarikçileri kullanabilirler. Bu da bölgede ekonomik ve sosyo-kültürel sorunları ortaya çıkarır.

Trafik yoğunluğu: Bir bölgede kırsal turizm için başarılı bir turist pazarı oluştuğunda trafik sıkışıklığı önemli bir sorun olarak ortaya çıkabilir. Hem yerleşim içinde hem de

yerleşim dışında dar yolların kolayca tıkanması sonucunda park sorunları oluşabilir ve turizm dışı işletmeler bu durumdan zarar görebilir. Bunun sonucunda da bölgenin bir destinasyon olarak cazibesi azalabilir.

Planlama, yerel kontrol, kamusal katılım ve iş birliği sorunları: Kırsal turizmde plansız ve kontrolsüz gelişim oluşabilecek bütün sorunların ana kaynaklarından biridir. Kırsal turizmde planlama turizmle ilgili olan ve olmayan arazi kullanımlarının dengeli gelişmesini ve farklı turizm faaliyetleri için farklı bölgeler arasında en uygun bölgenin seçilmesini ve kontrolünü sağlar. Yerel halkın ve yerel yönetimin kırsal turizm faaliyetlerine katılımının sağlanması, turizm konusunda verilecek düzenli eğitimler, tarım, hayvancılık gibi kırsal ekonomik faaliyetlerin korunması kırsal turizmin oluşturduğu sorunları büyük ölçüde azaltır.

Başarı sorunu: Bütün kırsal alanlarda kırsal turizm gelişimi mümkün değildir. Bazı kırsal alanlar kırsal turizm için önemli doğal, çevresel, kültürel avantajlara sahip olsa da bazı kırsal alanların böyle avantajları yoktur. Kırsal turizm gelişimi için doğanın ve kültürel unsurların korunmuş olması, etkili ticari ve yönetim becerileri, ulaşım kolaylığı, konaklama, yöresel etkinlikler gibi altyapı ve üstyapı unsurlarının bulunması gerekmektedir. Bu avantajlara sahip bölgelerin de kırsal turizm açısından gelişmesi garanti değildir.

Çiftçiler: Çiftçilerin kırsal kalkınmadaki ve kırsal turizm alanlarını korumadaki önemleri kritiktir. Ancak turizm fırsatlarına kimi zaman geç tepki verebilirler, hatta turizme karşı bile olabilirler. Özellikle yürüyüş, binicilik gibi turizm faaliyetleri kendi arazilerini kapsadığı zaman turistleri genellikle hoş karşılamazlar. Turizme karşı olmayan çiftçiler ise bazen yerel halk yerine diğer çiftçilerle hareket ederler ve bu nedenle ortak fayda kaybolabilir.

Eğitim eksiklikleri: Kırsal alanlarda yaşayan ve kırsal turizmde çalışan insanların birçoğu bu karmaşık ve rekabetçi endüstri için gereken eğitimi almamıştır. Eğitim eksikliği kırsal turizmdeki başarısızlığın temel sebeplerinden biridir.

Grup oluşturmayı ve kooperatif girişimler kurmayı başaramama: Kırsal turizm işletmeleri genellikle küçük işletmeler oldukları için diğer kırsal turizm işletmeleriyle iş birliği yapmaları pazarlama, eğitim ve mal alımında büyük tasarruflar sağlayabilir. Ayrıca kooperatif girişimler kurmak altyapı iyileştirmelerini finanse etmek için hükümet kurumlarıyla yapılacak müzakereleri kolaylaştırır. Bu girişimler uluslararası

turizm pazarında önemli yere sahip olan tur operatörleriyle çalışabilir. İş birliği geleneğinin olduğu bölgelerde turizm kooperatifleri kurmak kırsal turizm gelişiminde başarı yüzdesini artırır.

2.1.1 Köy turizmi

Köy turizmi, kırsal alanlarda uygulanan, doğal yaşama, otantik değerlere özen gösteren, tarım ve hayvancılık gibi kırsal ekonomik etkinlikleri kapsayan bir alternatif turizm çeşididir. Köy turizmi sayesinde farklı kültürleri, inançları, dilleri ve yaşam tarzları olan insanları bir araya getirmek mümkündür. Köy turizmi ayrıca yöre halkı için istihdam yaratır; sosyal ve kültürel değerlerin korunmasını ve gelişmesini sağlar. Sürdürülebilir bir yaklaşımla köy turizmi yöreye uzun vadeli faydalar sağlar, kırsal kalkınmayı hızlandırır ve verimliliği artırır.

Bir köyde geliştirilecek kırsal turizm faaliyetlerine yerel halkın katılımının sağlanması elzemdir. Ekonomik anlamda getirinin artırılması için yerel halktan kadınların da turizme katılımı sağlanmalıdır. Kadınların ekonomik alanlardaki yüksek katılımı, bir bölgedeki ekonomik iyileşmenin bir göstergesidir ve bölgesel ekonomik gelişime katkı sağlar. Ekonomiden bahsedildiğinde, sadece erkeklerden değil kadınlardan da bahsedilmelidir. Kadınlar, ekonomik kalkınmada büyük ölçüde ihtiyaç duyulan kalkınmanın baş aktörlerinden biridir (Tjilen ve diğ., 2019: 167). Kadınların faaliyetlere katılımı sosyal, ekonomik ve ekolojik anlamda oldukça önemlidir. Bu aile refahını artırmada da itici bir güçtür. Küçük, orta ölçekli işletmeler ve kooperatiflerde ekonomiye katkı sağlayan kadınlar işletme sahibi, yönetici, denetçi/asistan veya işçi olduklarında dürüstlük, sabır, titizlik, dikkatlilik, ciddiyet, kolay pes etmeme, iş ruhuna ve girişimcilik çabasına sahip olma, isteklilik, özveri gibi özellikleriyle girişimin kalitesini ve profesyonelliğini sürekli olarak artırır (Tjilen ve diğ., 2019: 170).

Türkiye’de köy turizmi ile ilgili büyük bir potansiyel olmasına rağmen Avrupa’daki örnekleri seviyesinde bir gelişme sağlanamamıştır. Türkiye’deki örneklerde (İstanbul, İzmir gibi büyük kentlerin çevresinde, Muğla ve Antalya gibi turistik illerde, Bursa, Safranbolu gibi tarihsel kültürel zenginliklere sahip yerleşmelerin çevrelerinde, antik kentlerin yakınlarındaki köylerde) çoğunlukla doğa yürüyüşleri ve doğa sporlarını içine alan açık hava rekreasyon etkinlikleri, alışveriş ve yeme-içmeyi kapsayan günübirlik köy ziyaretleri yapılmaktadır.

Türkiye’de köy turizmi kavramı dünyadakinden farklı anlaşılmaktadır. Köyün yerel halkı köyü ekonomik sebeplerden terk etmekte, büyük işletmeler köylere gelerek turizm faaliyetlerini sürdürmektedir. Örneğin tarihi bir köyde yeni nesil işletmeler görülmekte ve bu işletmeler köyün tarihi ve kültürel yapısını bozmakta, kırsal üretime destek vermemektedir. Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramları ana akım ekonomi ve işletme modellerinde geri plana atılmış kavramlardır. Bu modeller üretim verimliliği ve büyük ölçekli üretim konusunda başarılı olsalar da sürdürülebilirlik konusunda olumsuz etkiler oluşturmaktadırlar. Bundan yola çıkarak Johansson ve diğ. (2005) “Dağıtılmış Ekonomi” kavramını ortaya atmışlardır. Dağıtılmış ekonomi köy turizminde faydalanılabilecek uygun bir ekonomi modelidir.

2.1.2 Dağıtılmış ekonomi

Dağıtılmış Ekonomi tek bir merkezden yönetilen büyük ölçekli üretim birimi yerine üretimin çeşitli bölgelere dağıtıldığı ve çeşitli küçük ölçekli faaliyetlerin gerçekleştirildiği ekonomi sistemleri anlamına gelmektedir. Bir Dağıtılmış Ekonomi'nin aşağıdaki hedeflere sahip olması gerekmektedir (Mirata ve Emtairah, 2005; aktaran Jain ve Ratan, 2017: 414):

- Servet dağılımının çok fazla insan arasında gerçekleşmesi,
- Erişilebilir kaynaklara katma değer kazandırılması,
- Teknik bilgi ve becerilerin geliştirilmesi,
- Sürdürülebilir kaynak kullanımının artırılması,
- Kirlilik ve atık miktarının azaltılması,
- Sistemlerin kendi kendine yeterliliğinin artırılması,
- Üretim sistemlerinin çeşitlendirilmesi, dayanıklılığı ve esnekliğinin artırılması.

Dağıtılmış Ekonomi türleri iki grupta sınıflandırılabilir (dos Santos ve diğ., 2021: 30):

i. Donanım/Doğal Kaynak Tabanlı Dağıtılmış Ekonomi:

- *Dağıtılmış Enerji Üretimi:* Merkezi olmayan ve dağıtılmış enerji üretim sistemleri genellikle yenilenebilir enerji kaynaklarından güç alır. Bunlara güneş, rüzgâr, küçük hidroelektrik, biokütle, biyogaz ve jeotermal enerji dâhildir.
- *Dağıtılmış Gıda Üretimi:* Dağıtılmış Gıda üretimi, bireyler veya kuruluşlar gibi son kullanıcıların yanında veya yakınında bulunan, gıda (üretim-hizmet) ile ilişkili küçük ölçekli katma değerli bir birimdir.

- *Dağıtılmış Su Temini/Yönetimi:* Dağıtılmış Su Yönetim Sistemi, bireyler, girişimciler veya kurumlar gibi son kullanıcıların yanında veya yakınında bulunan küçük ölçekli bir yönetim birimidir.
- *Dağıtılmış Üretim:* Dağıtılmış Üretim, müşteri odaklı üretimi kolaylaştırmak amacıyla üretim tesislerinin yerelleştirilmesini ve tüm tedarik zinciri aktörleri arasında kapsamlı iletişimi sağlayan, fiziksel ve dijital teknolojilerle donatılmış küçük ölçekli üretim birimlerinden oluşan bir sistemdir.

ii. Bilgiye dayalı Dağıtılmış Ekonomi:

- *Dağıtılmış Yazılım Geliştirme:* Dağıtılmış Yazılım Geliştirme, bireyler, girişimciler ve/veya kuruluşlar/kurumlar gibi son kullanıcıların yanında veya yakınında bulunan küçük ölçekli, temel donanımı bilgisayar olan bir üretim birimidir.
- *Dağıtılmış Bilgi üretimi:* Dağıtılmış Bilgi Üretimi sistemi, bireyler, girişimciler ve/veya kuruluşlar/kurumlar gibi son kullanıcılar tarafından veya son kullanıcılarla bağlantılı eşler arası olarak konumlandırılan küçük ölçekli, temel donanımı bilgisayar olan bir üretim birimidir.
- *Dağıtılmış Tasarım:* Dağıtılmış Tasarım sistemi, çözümlerin küçük ölçekli bir tasarım birimi tarafından tasarlandığı ve/veya geliştirildiği, bir kişinin/bilgisayarın son kullanıcı olduğu veya bireyler, girişimciler ve/veya kuruluşlar/kurumlar gibi son kullanıcıların yakınında konumlandığı açık bir tasarım sistemidir.

İşlevsel bir Dağıtılmış Ekonomi sürdürülebilirliğin çevresel, ekonomik ve sosyal olmak üzere üç boyutuna da dâhil edilebilir. Sürdürülebilir bir yaklaşımla üretilen çözümler refahın, sosyal uyum ve adaletin geliştirilmesini teşvik etmeli, aynı zamanda çevresel etkiyi ve kaynakların olumsuz şekilde tüketilmesini azaltmalıdır (dos Santos ve diğ., 2021: 24).

Kırsal turizmde bu ekonomik paradigmanın uygulanması hem kırsal alanlarda turizmden elde edilen gelirlerin dağıtılmasına olanak sağlayacak hem de sürdürülebilirliği olumlu anlamda etkileyecektir. Dağıtılmış Ekonomi mal ve hizmetlerin üretiminde kooperatif gibi çalışmayı, dayanışmayı ve adil ticareti güçlendirir. Dağıtılmış Ekonomi içerisinde küçük ölçekli birimler tek başlarına veya birbirleriyle bağlantılı olabilirler. Belli ürün çeşitlerini, yarı mamul ürünleri, kaynakları, bilgi ve diğer hizmet türlerini paylaşmak için yakındaki diğer birimlerle beraber

çalışabilirler. Bu yerel birimler bazen aynı sipariş için birden fazla sağlayıcı olarak organize olurlar ve bu sayede çok daha esnek bir ağ oluştururlar. Bunun sonucunda bu yerel ağ yakındaki ağlara bağlanır ve genişletilmiş bir ağ kurulur, bu ağlar da Dağıtılmış Ekonomi Ağı haline gelir (dos Santos ve diğ., 2021: 27).

Ürün-Hizmet Sistemleri ile Dağıtılmış Ekonomilerin birleştirilmesi, bölgesel dayanıklılık aracılığıyla sürdürülebilirliğin geliştirilmesinin ve yerelleştirilmiş bir ekonomik modelin güçlendirilmesinin etkili bir yoludur. Özellikle orta ve düşük gelirli nüfusun yoğunlukta olduğu bölgelerde, dağıtılmış ekonomi yerel istihdamın artmasına olanak sunar. Hizmetlerin iyi yönde geliştirilmesine ve göçün azaltılmasına yardımcı olur (Balasubramanian ve diğ., 2021: 51).

Küçük ölçekli Gıda Üretim birimleri de uygun şekilde tasarlanırsa, yerel tabanlı sürdürülebilirliğin gelişimine katkı sağlar, bu sayede Sürdürülebilir Dağıtılmış Gıda Üretim sistemleri kurulmuş olur. Bu sistemle şehir dışından gıda taşıma ihtiyacı azalır. Üreticiler ve tüketiciler birbirleriyle bağlantı kurar ve tüketiciler, yerel gıda üretimi hakkında daha fazla bilgiye sahip olur. Ayrıca tüketicilerin gıda üretimi ve hayvan yetiştirme sürecine dâhil oldukları bir sistem kurulmuş olur. Sistem tarım topluluklarına bilgi ve çeşitlilik paylaşma gücü verir, geleneklerin ve yerel gıda mirasının yaşatılmasına imkân sağlar (Balasubramanian ve diğ., 2021: 57-58).

Dünyada bu sistemin uygulandığı çeşitli örnekler mevcuttur. Bunlardan bir tanesi “*PickYourOwn*” adında 2008 yılında ABD’de kullanılan bir sistemdir (Balasubramanian ve diğ., 2021: 59):

Sistem kullanım odaklı sürdürülebilir ürün-hizmet sistemidir. Dağıtılmış Ekonomi yapılandırması ise merkezi olmayan gıda üretimidir. Sistemin sağlayıcıları çiftçiler, müşterileri ise bireysel tüketiciler ve ticari işletmelerdir. Müşterilerin yakınlardaki yerel çiftliklerden kendi meyvelerini toplamaları ve bunları dağıtılmış gıda üretiminde kullanmaları üzerine oluşturulmuş bir fikirdir. PickYourOwn.org web sitesi, bu konseptle ürünleri satmak için ülke genelinde bulunan çiftlikleri listeler. Sitede ürünlerin hasat zamanlarına dair bir takvim de bulunmaktadır. Müşteriler bu çiftliklere gidip taze sebze ve meyveleri toplayabilir ve bunları paylaşılan, topluluk, ticari mutfaklar veya konserve üretim tesislerinde kullanarak konserve, şişelenmiş ya da paketlenmiş ürünler üretebilirler. Müşteriler ürünleri kendi kullanımları için üretebilecekleri gibi satmak için de üretebilirler. Çoğu tesis genellikle ev kullanıcılarına

yöneliktir. Çoğu tesiste üretim için bilgi ve eğitim de sağlanmaktadır. Ayrıca, müşterilerin / kullanıcıların bir araya gelip birbirleriyle iş birliği yapmaları ve birbirlerinden yeni şeyler öğrenmeleri için bir merkez olarak da işlev görürler. Bu sayede, sebzelerin üretimi ve tüketimi hem dağıtılmış olur hem de üretim aynı zamanda taze yiyecek servisi ve müşteri deneyimiyle birleştirilmiş olur. Ayrıca sistem üretici için ambalajlama ve taşıma giderlerini azaltırken, ürüne adil bir fiyat sağlar.

Bir bölgede turizm gelişimi hem ekonomik hem de kültürel anlamda yerel halkın turizme katılımıyla sağlanabilir. Köy turizmi yerel halkın ve yerel yönetimlerin de katılımıyla bütüncül bir planlama yaklaşımıyla ele alınmalıdır. Turizm planlaması sayesinde yerel halkın ve yerel yönetimlerin turizmle ilgili fikirleri, turizmden beklentileri öğrenilir ve planlar bu doğrultuda hazırlanarak turizmden maksimum fayda sağlanır.

2.2 Turizm Planlaması

Turizm planlaması; turizm sektöründe ulaşılmak istenilen hedefleri, bu hedeflere ulaşılmasında yararlanılabilecek kaynakları, araçları ve yapılacak işleri gösteren düzenlemedir. Genel planlama kavramlarının turizm sistemlerine uyarlanarak uygulanmasıdır (Şahbaz ve Akdu, 2010: 153). Bireysel kararlardan ziyade birbiri ile ilişkili karar gruplarıyla işlerin kimler tarafından, ne zaman, ne kadar sürede gerçekleştirileceğini ortaya koyan planlardır.

Turizm planlamasının özellikleri (Usta, 2008: 207);

- Mevcut sorunun çözülmesi ya da gelecekte olabilecek değişimlere ve gelişmelere yönelik turizm planlamasının öncelikle bir amacı olmalıdır.
- Birçok seçenek arasından birinin ya da birkaçının seçilerek karar verilmesini gerektiren bir süreçtir.
- Turizm planlaması profesyoneller, üst düzey yöneticiler, yerel halk ve politikacılar arasında etkileşimi sağlamalıdır.
- Turizm planlamasında gelecekteki değişimler ve belirsizlikler tahmin edilerek varsayımlar ortaya konulmalıdır.
- Doğru ve kapsamlı analizler yapılmalıdır.
- Sosyal, politik, ekonomik, psikolojik, antropolojik vb. birçok faktör dikkate alınarak bütünlendirilmelidir.

- Turizm planlaması bölgeye yatırımların gerçekleştirilmesi, altyapının kurulması, kent halkının bilinçlendirilmesi, gerekli pazarlama çalışmalarının yapılmasından dolayı uzun vadeli bir yapılanmayı gerektirmektedir.
- Turizm planlamasında orada yaşayan yerel halk da sürece dâhil edilerek fikir ve görüşlerinin alınması gerekmektedir.

İyi bir turizm planlaması, bir turizm destinasyonunun başarısını belirleyen bileşenlerin düzgün anlaşılmasına dayanmaktadır. Bu bileşenler şunlardır (Goeldner ve Ritchie, 2012: 349-351):

Temel kaynaklar ve çekicilikler: Potansiyel ziyaretçilerin bir destinasyonu diğerine tercih etmesinin temel nedenlerinden biri bölgenin kaynakları ve çekicilikleridir. Bunlar yedi kategoriye ayrılır; fizyografi ve iklim, kültür ve tarih, pazar bağları, etkinliklerin karışımı, özel etkinlikler, eğlence ve turizm üst yapısı.

Destekleyici faktörler ve kaynaklar: Bir bölgedeki temel kaynaklar ve çekicilikler, turizm için birincil motivasyon kaynağını oluştururken, destekleyici faktörler ve kaynaklar, turizm gelişimini kolaylaştırır ve destinasyona işlevsel bir temel yapı sağlar. Bu faktörler fiziksel altyapı, erişilebilirlik, misafirperverlik, turizm operatörlerinin girişim çabaları, turizme yönelik siyasi destek gibi kolaylaştırıcı kaynaklardır.

Niteleyici ve güçlendirici belirleyiciler: Bir destinasyonun potansiyel turizm başarısını bir dizi faktör koşullandırır veya sınırlandırır. Bir destinasyonun rekabet yeteneğini sınırlayan faktör, destinasyonda var olan ya da algılanan güvenlik derecesidir. Her destinasyon, ziyaretçiye hem sağlık hem de güvenlik boyutlarında emniyet sağlamayı taahhüt etmelidir. Bu niteleyiciler ve güçlendiriciler, diğer faktör gruplarının etkisini belirleyerek destinasyonun turizmdeki başarısını düşürür veya yükseltir.

Destinasyon politikası, planlama ve geliştirme: Tüm destinasyonların resmi bir turizm politikası yoktur. Ancak belirli ekonomik, çevresel, sosyal ve ikamet edenlerin yaşam kalitesi beklentilerinin karşılanması gibi hedefleri içeren bir planlanmaya yönelik stratejik odaklı bir çerçeve, meydana gelen turizm gelişiminin başarılı ve sürdürülebilir bir destinasyonu teşvik etmesine yardımcı olabilir. Bu çerçeve sekiz alt bileşenden oluşur:

- Turizm sisteminin tanımı,
- Turizmin topluma nasıl hizmet etmesi gerektiğinin bir açıklaması,

- Turizm destinasyonunun yaklaşık 20, 50 veya 100 yıl sonraki ideal gelecekte durumunun nasıl olacağını tanımlayan vizyon,
- Destinasyonun rakiplere göre nasıl algılanması gerektiğini tanımlayan bir strateji,
- Ayrıntılı bir kalkınma planı,
- Destinasyonun diğer destinasyonlarla olan ilişkisi hakkında değerlendirme sağlayan rekabetçi/iş birlikçi bir analiz,
- Politikaların, programların izlenmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi,
- Destinasyonun güçlü yönlerini, zayıf yönlerini, zorluklarını ve fırsatlarını belirleyen sıkı bir destinasyon denetimi.

Destinasyon yönetimi: Bu bileşen politika ve planlama çerçevesini operasyonel bazda uygulayan faaliyetlere odaklanır. Bu bileşen dokuz alt bileşenden oluşur:

- Etkili organizasyon,
- Destinasyonun pazarlanması,
- Kaliteli ziyaretçi deneyiminin sağlanması,
- Bilgi toplanması ve bilginin dağıtılması,
- İnsan kaynaklarının geliştirilmesi,
- Yeterli finansman ve risk sermayesinin elde edilmesi,
- Etkili ziyaretçi yönetimi,
- Sürekli kaynak yönetimi,
- Beklenmedik krizlerin yönetimidir.

Karşılaştırmalı ve rekabet avantajı: Bu bileşenin önemli özelliği, destinasyonların karşılaştırmalı ve rekabetçi avantajları arasında yaptığı ayrımdır. Bunlardan ilki, destinasyonun sahip olduğu ve başarı şansını arttıran kaynaklara atıfta bulunur. İkincisi ise bir destinasyondaki kaynak kullanımının veya destinasyonun konuşlandırılmasının etkinliğine, dolayısıyla rakip destinasyonlara göre başarı olasılığının artmasına atıfta bulunur.

Küresel (makro) ve rekabetçi (mikro) ortam: Bu bileşen destinasyonun başarısı üzerindeki makro ve mikro güçlerin etkisi arasında yaptığı ayrıma atıfta bulunur. Makro güçler, tüm insan faaliyetlerini etkileyen ve etkileri bakımından seyahat ve turizm endüstrisine özgü olmayan çok çeşitli olguları ifade eder. Mikro çevre ise turizm sisteminin bir parçasıdır. Mikro çevrenin içerdiği güçler, ister bireysel turizm firmaları olsun, ister bir destinasyonu oluşturan organizasyonların toplamı olan turizm şirketleri olsun, bütün sistemin her bir üyesinin hedeflerini doğrudan etkileyen varlıkların eylem ve faaliyetleriyle ilgilidir.

2.2.1 Turizm planlamasının hedefleri

Turizm planlaması birkaç ana hedefe yönelik olarak yapıldığı zaman bölgede iyileştirme sağlayabilir. Bir bölgede turizm gelişimini sağlamak için dört ana hedef vardır. Bunlar; artan ziyaretçi memnuniyeti, artan ekonomi ve iş başarısı, sürdürülebilir kaynak kullanımı ve toplum ve alan entegrasyonudur. Bu hedefler, turizm planlama ve geliştirme sürecine dâhil olan herkes tarafından kabul edildiğinde, günümüzde turizm sebebiyle oluşan olumsuzlukları ortadan kaldıracak ve sürdürülebilir turizmi sağlayacak hedeflerdir (Gunn ve Var, 2002: 15):

Artan Ziyaretçi Memnuniyeti: Modern turizmin karmaşık özelliklerinden dolayı ziyaretçi memnuniyetleri istenilen düzeyin altındadır. Destinasyonun başarısını değerlendirmenin popüler bir yöntemi olan kitlesel katılımın yüksek olması her zaman memnuniyet anlamına gelmez. Ziyaretçiler sayısız gelişmeyi takip etmeye çalışırken çok fazla zaman ve para harcarlar. Ayrıca, turizm gelişimini başlatan ve devam ettiren kişilerin turizm pazarını anlama konusundaki eksiklikleri, yetersiz konaklama ve yetersiz yemek hizmetleri gibi tatmin edici olmayan hizmetlerle sonuçlanmaktadır.

Planlama yalnızca yukarıda belirtilen sorunları ortadan kaldırmakla kalmamalı, aynı zamanda arazi kullanımı ve yönetiminin kullanıcı memnuniyeti sağlama konusunda da pozitif etki yaratmalıdır. Planlama, ziyaretçilerin arzu, alışkanlık ve isteklerinin yönetimin yapabildiği ölçüde karşılandığının kontrolünü sağlamalıdır. Planlanan gelişmenin değeri sadece mülk sahibi veya planlamacı tarafından değil, ziyaretçi tarafından da değerlendirilmelidir.

Turizm planlamacıları ve yöneticileri, seyahatin birey ve toplum için içsel değerini gözden kaçırmamalıdır. Deneyimsel tatmin garanti edilemese de, en iyi ortam ve bunları gerçekleştirme olasılığı en yüksek programlar sağlanmalıdır.

Artan Ekonomi ve İş Başarısı: Çoğu bölge ve ülkenin turizmden öncelikli beklentisi ekonomidir. Bu durum bölgeyi ya da ülkeyi çoğu zaman yalnızca tesislere ve reklama yönelik yeni yatırım arayışına sokmaktadır. Her ikisi de önemli olsa da neyin, nerede geliştirilmesi gerektiği soruları da aynı derecede önemlidir. Planlamada birçok faktör göz önünde bulundurulmalıdır. Coğrafi ilişkiler, bölgenin cazibesi, çekiciliği ve kalkınma kaynakları, tüm sektörlerin turizme katılımı gibi faktörlerin turizm ekonomisini geliştirme potansiyelleri incelenmelidir. Yeni yapılacak her yatırımın da sosyal, çevresel ve ekonomik etkileri belirlenmelidir.

Planlama aynı zamanda turizm alanlarını geliştiren, tasarlayan ve yönetenlere de olumlu ödüllerin sağlanmasına yönelik olmalıdır. Yani planlama iş birliği ve koordinasyon ihtiyaçlarını karşılamak için bireysel yaratıcılığı ve yenilikçiliği yok etmek yerine teşvik etmelidir. Bu nedenle iş birlikçi turizm planlamasının bir diğer hedefi, sahiplik ve kalkınmayı sağlayanların ödüllendirilmesidir. Ancak bu, çevresel açıdan sürdürülebilir bir şekilde sağlanmalıdır.

Sürdürülebilir Kaynak Kullanımı: Gezginler çekici ve estetik manzaralara, doğal dağ yamaçlarına ve zirvelere ve korunan yaban hayata, tarihi ve arkeolojik alanlara sahip destinasyonlar ararlar. Ziyaretçilerin arzu ettiği gelişmenin temelini oluşturan bu unsurlar çevrenin korunmasını gerektirir. Dolayısıyla işletmeler yaban hayatı tehlikeden koruyan, toprak erozyonunu azaltan, zehirli atıkların ve diğer kirleticilerin su kaynaklarını yok etmesini önleyen tedbirleri desteklemelidir.

Hem turizm ekonomisi hem de ziyaretçi memnuniyeti, kaynakların bozulmasının durdurulmasına bağlıdır. Kaynak kullanımıyla ilgili tutum ve politikalar değişmediği sürece turizm işletmeleri, devlet kurumları ve turizm kuruluşlarının teşvik edecek çok az şeyi olacaktır. Dolayısıyla turizm planlaması, sürdürülebilir kaynak kullanımı hedefine yönelik olmalıdır.

Topluluk ve Alan Entegrasyonu: Birçok topluluk ve bölge, turizmi bölgedeki topluluktan ayrı bir katman olarak görmektedir. Bu açıdan turizm genel olarak hayal kırıklığı yaratmakta ve toplumun sosyal ve ekonomik yaşamına entegre edilememektedir.

Turizm bölgedeki bütün işletmeleri, acenteleri ve halkı kapsamaktadır. Bu durum yerel toplumu ve onun gelen kitleleri ağırlama becerisini içerir. Ayrıca mal ve hizmetler için

rekabet ortamı yaratır. Ayrıca turizm su temini, güvenlik, sokakların bakımı ve aydınlatması gibi ekstra hizmet altyapısı gerektirir.

Genel olarak turizmin ekonomik etkisinin, turizmi bir topluluğa entegre etmenin maliyetlerini karşılamaya yetecek kadar büyük olduğuna inanılmaktadır. Bunu sağlamak için planlamacıların turizmi bir bölgenin ve topluluğun sosyal ve ekonomik yaşamıyla birleştirme hedefi doğrultusunda planlanması gerekir. Dolayısıyla turizm planlamasının bir diğer önemli amacı, turizm gelişiminin bir toplumun sosyal ve ekonomik yaşamıyla bütünleştirilmesidir.

2.2.2 Turizm planlaması türleri

Turizm planlamaları türleri zaman açısından, nitelik açısından ve coğrafi kapsam açısından olmak üzere farklı perspektiflerde incelenebilir.

2.2.2.1 Zaman açısından turizm planlamaları

Zaman açısından turizm planlamaları; kısa, orta ve uzun dönemli olmak üzere üçe ayrılır (İçöz ve diğ., 2019: 96):

Kısa dönemli turizm planlaması: Kısa dönemli planlar genellikle bir ya da iki yıllık dönemi, fizibiliteleri tamamlanmış ve karara bağlanmış yatırımları kapsar.

Orta dönemli turizm planlaması: Üç ila altı yıllık bir dönemi kapsayan planlardır. Genellikle ulusal yatırım programları ve bölgesel ekonomik kalkınma planlarının süreleri ile uyum göstermektedir (Beş Yıllık Kalkınma Planları gibi).

Uzun dönemli turizm planlaması: Stratejik planlama olarak da bilinmekte ve genellikle 10 yıldan 25 yıla kadar olan dönemleri kapsamaktadır. Ayrıca uzun dönemli planlar orta dönemli planların hazırlanması ve uygulanmasına da rehberlik etmektedir.

2.2.2.2 Nitelik açısından turizm planlamaları

İçeriği ve niteliği bakımından turizm planlamaları; turizm endüstrisi planlaması, turizm kaynaklarının geliştirilmesi ve kullanılmasının planlanması, turizm şehir planlaması, tur güzergâhı planlaması, turist kaynakları organizasyon planlaması, turizm tesislerinin planlanması ve turizm mallarının üretimi ve tedarikinin planlanması olmak üzere yediye ayrılır (Chen ve diğ., 2015: 199):

Turizm endüstrisi planlaması: Turizm, birçok ülke tarafından ülke ekonomisinin omurgası olarak kabul edilmektedir. Turizmin işlevi turistlere yiyecek-içecek, ulaşım,

barınma, seyahat gibi çeşitli hizmetler sağlamaktır. Dolayısıyla turizm endüstrisi planlaması, turizm arzı ve talebi arasındaki ilişkinin çözülmesi ve yönetilmesidir.

Turizm endüstrisi planlamasına genel planlama da denilebilir. Genel planlama, birçok endüstriyi içeren ve turizm gelişimiyle diğer ilgili departmanlar ve endüstriler arasındaki koordinasyon ilişkisine odaklanan planlamadır.

Turizm kaynaklarının geliştirilmesi ve kullanımının planlanması: Turizm kaynaklarının geliştirilmesi ve kullanılması, turizmin sürdürülebilirliği ile alakalıdır. Turizm endüstrisinin gelişmesi ve bölgedeki turist nüfusunun artmasıyla birlikte, yeni turizm kaynaklarının geliştirilmesi, mevcut turizm kaynaklarının verimliliğinin artırılması ve ekolojik çevrenin korunmasının güçlendirilmesi gerekmektedir. Turizm kaynak geliştirme planlaması temel olarak şunları içerir:

- Turizm kaynaklarına ilişkin genel araştırma,
- Turizm kaynaklarının gelişim değerleri ve koşullarına ilişkin değerlendirme,
- Turizm kaynaklarının erişilebilirliğine ilişkin analiz
- Turizm kaynaklarının çevresel kapasitesi üzerine değerlendirme,
- Turist kaynaklarının geliştirilmesinin ekonomik getirilerine ve yatırımların geri dönüş süresine ilişkin tahminler,
- Turizm kaynaklarının geliştirilmesi için fizibilite raporu.

Turizm şehir planlaması: Turizm şehri, yabancı turistler için gerekli altyapısı ve üstyapısı olan, turistlerin turistik faaliyetler için ziyaret ettiği ve belli miktarda döviz kazandırabilen şehri ifade etmektedir. Bu şehirler, bol miktarda turizm kaynağına ve turistler için çekiciliğe sahiptir. Ayrıca ulaşım ağı, turist taşımacılığı, konaklama ve mal tedariki için yeterli alım kapasitesine ve tesislere sahiptir. Bu avantajları nedeniyle turizm şehri genellikle bir ülkede veya bir bölgede turizm merkezi haline gelir. Böylece ülkenin veya bölgenin ekonomik kalkınmasında belirleyici bir rol oynar. Dolayısıyla turizm şehir planlaması birçok ülkede genellikle bir önceliktir.

Tur güzergâhı planlaması: Tur güzergâhları, turistik faaliyetlerin yürütülmesi için turizm otoriteleri tarafından tasarlanan rotalardır. Bu rotalar turizm noktalarını veya şehirleri birbirine bağlayan ulaşım ağını oluştururlar. Tur rotaları oluşturulurken turizm noktaları, trafik koşulları, bölgesel gelişmişlik düzeyi, seyahat süresi gibi faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Önemli olan tur rotalarının farklı ve kullanışlı olmasıdır.

Turistler tur rotalarını kısa yolculuk ve uzun gezi süresi, manzara noktalarının çeşitliliği ve özel olması, düşük seyahat masrafları gibi etmenleri düşünerek seçmektedirler.

Turist kaynakları organizasyon planlaması: Bir turistik bölgenin refahındaki en önemli faktör turist kaynağı ve akışı konusundaki rekabettir. Turist kaynağı organizasyon planlaması; turizm hedef pazarlarının belirlenmesi, turizm arzı ve talebinin incelenmesi, gerektiğinde pazar stratejisinin değiştirilmesi, turizm tanıtımının güçlendirilmesi, turist kaynaklarının mevsimsel dengesinin sağlanması, durgun sezon ile yoğun sezon arasındaki boşluğun daraltılması, sezon dışı dönemlere cazip turistik aktivitelerin eklenmesi gibi stratejileri içermektedir.

Turizm tesislerinin planlanması: Turizm tesisleri bölgedeki turizm taşımacılığını, restoran ve otelleri, turistlerin fiziksel ve kültürel faaliyetlerine yönelik hizmet tesislerini ifade etmektedir. Ulaştırma sistemleri, restoranlar ve seyahat acenteleri genellikle turizmin üç temel direği olarak kabul edilir. Turistik restoranların yerlerini planlarken yolcu akışı incelenmelidir. Yolcu akışı ne kadar fazlaysa restoranlara olan talep de o kadar fazla olur, bu da konaklama yerlerinin doluluk oranının artmasıyla sonuçlanır. Ayrıca turistik restoranlar, turistlere özel bir deneyim sunabilecek ve bu sayede turistlerin çekiciliğini artıracak geleneksel tarzları ve yerel ürünleri de ön plana çıkarmalıdır.

Turizm mallarının üretimi ve tedarikinin planlanması: Turizm malları, turistlerin satın aldıkları yiyecek, içecek, hediyeli eşya, el sanatları gibi malları ifade eder. Turizmin paydaşları bu malların satışıyla turizmden döviz ve gelir elde etmektedir. Turizm mallarının üretim ve tedarikinin planlanması; turistlerin taleplerinin araştırılması, satış noktalarının doğru şekilde düzenlenmesi, ürün tanıtımının hızlandırılması, dolaşım kanallarının iyileştirilmesi, bölgeye tanınırlık kazandırılması gibi unsurları içerir.

2.2.2.3 Coğrafi kapsam açısından turizm planlamaları

Coğrafi kapsam açısından turizm planlamaları; uluslararası turizm planlaması, ulusal turizm planlaması, bölgesel turizm planlaması ve yerel turizm planlaması olarak dörde ayrılır (İçöz ve diğ., 2019: 98):

Uluslararası Turizm Planlaması: Değişik ülkelerin ortak turizm planlaması çalışmalarıdır. Uluslararası düzeyde turizm planlaması, pazarlama ve diğer iş birliği gerektiren faaliyetler Dünya Turizm Örgütü ve onun bölgesel komisyonları,

Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü, Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü'nün turizm komitesi ve benzeri uluslararası örgütler aracılığıyla yürütülmektedir. Genellikle sınır alanları ile ilgili olan bu tür planlama çalışmaları, yerel ve bölgesel ölçekteki turizm planlaması çalışmalarını da kapsayabilir.

Ulusal Turizm Planlaması: Ülke düzeyinde yapılan çalışmaları kapsar. Ulusal düzeydeki turizm planlaması: Turizm politikası; turizm pazarlama stratejileri ve tanıtım programları; sosyo-kültürel, çevresel ve ekonomik düşünceler ve etki analizleri; konaklama ve diğer turistik tesislerin ve hizmetlerin miktarı, türü ve kalitesi; tesisler ve hizmetler arasında ülke içi ulaşım ağını kapsayan fiziksel yapı planı; temel turistik çekiciliklerin tanımlanması; turizm gelişim bölgelerinin düzenlenmesi gibi unsurlar üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Bölgesel Turizm Planlaması: Aynı ülke içindeki bir bölge ya da birkaç bölgenin eş zamanlı turizm planlamasıdır. Bölgesel planlamada fiziki coğrafya boyutu önemli bir rol oynar; ölçek 1/10.000'den 1/100.000'e kadar farklılık gösterebilir.

Yerel Turizm Planlaması: Bir köy, belde, birkaç köy ya da belde gibi her hangi bir mekân birimi ya da birimlerine ait turizm planlaması faaliyetidir. Yerel turizm planlaması mikro ölçekte bir turizm planlaması olup fiziksel planlama anlamında genellikle 1/1000 ya da 1/5000 ölçek planlardır. Genellikle belirli bir yerleşim birimi, bir grup turistik tesis, rekreasyon tesisleri ya da bir alanın planlanmasıdır.

2.2.3 Turizm planlamasında yerel toplumun rolü

Bir bölge için turizm planlaması yapılırken bölgede yaşayan ve çalışan yerel toplumun fikirlerinin alınması planlamanın başarısını belirleyen en önemli faktörlerden biridir. Turizm planlaması bölge toplumunun fikirleri, ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda yapılmalıdır. Yerel halkın katılımının sağlanmadığı durumlarda bölgede turizmin gelişmesi ve sürdürülebilmesi pek olası değildir.

Yerel toplumun kırsal turizm gelişiminde karar alma sürecine katılımı hem toplumun güçlenmesine hem de toplumsal bilgi ve sürdürülebilirliği sağlama konusunda önemlidir. Çünkü yerel toplum zaten o destinasyonda yaşayan kişilerden oluşmaktadır. Dolayısıyla bölgeye fayda sağlayacak kararların alınmasında bölge ve kendileri hakkında bilgi sahibi olmaları gelişim sürecini pozitif yönde etkileyecektir (Fong ve Lo, 2015: 139).

Topluluk üyelerinin kendi yaşamlarını etkileyecek olan karar alma süreçlerinde daha fazla etkiye sahip olması siyasi meşruiyeti de artıracaktır. Bunun yanı sıra, toplumun turizm planlamasına katılımı farklı ilgi ve tutumlara sahip paydaşları da içerecek ve turizmin çeşitli ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerinin daha fazla dikkate alınmasını sağlayacaktır (Richards ve Hall, 2000: 26).

Uygun planlama ve yerel toplumun turizme katılımının topluluk üzerindeki sosyal etkileri şu şekilde özetlenebilir (Cooke, 1982; aktaran Hall, 2008: 60):

- Turistler kültürel ve etnik geleneklere, değerlere saygı duyar.
- Yerel yönetim tarafından alınan kararlar doğrultusunda turizm endüstrisine kapsamlı yerel katılım fırsatları doğar.
- Gönüllü turizm programlarına toplum çapında destek sağlanır.
- Turizm, diğer ekonomik sektörlerle uyumlu, ekonomik bir dayanak noktası haline gelir, diğer endüstrilere alternatif olarak görülmeye başlanır.
- Turistlerin ilgisini çekecek etkinlikler yerel halk tarafından desteklenip geliştirilir.
- Uygun olmayan bir planlamada ise;
- Turistler gelenek ve değerlere yeteri kadar saygı duymayabilir.
- Yerel halkın turizm üzerinde çok az kontrole sahip olması nedeniyle turizm gelişiminin gelecekteki durumuna ilişkin belirsizlikler ortaya çıkabilir.
- Bölge sakinleri, yerel halktan ziyade ziyaretçilere hizmet verildiğini, altyapı ve tesislerin daha çok turistlerin yararına tasarlandığını düşünmeye başlayabilir.
- Bölgedeki büyüme, bölge sakinlerinin yaşam kalitelerini düşürecek şekilde hızlı ilerleyebilir.
- Doğal kaynak kullanımına ilişkin çatışmalar ortaya çıkabilir.

2.2.4 Turizm planlarının uygulanması

Turizm planlamasında beş aşama vardır. Bunlar; toplumsal yapının analizi, pazar analizi, vizyon raporu / turizm amaç ve stratejileri, eylem aşamaları, turizm gelişiminin izlenmesi ve kontrolüdür (İçöz ve diğ., 2019: 233):

• Toplumsal Yapının Analizi (1. Aşama)

Toplumsal yapının analizi yapılırken; bölge halkının turizme bakışı ve turizm hakkındaki düşünceleri, bölgesel avantajlar ve dezavantajlar, bölgesel çekicilikler, ticari

hizmetler ve kamu hizmetleri, ulaştırma sistemleri, demografik koşullar ve iletişim sistemleri gibi unsurlar incelenir.

• Pazar Analizi (2. Aşama)

Turizm planları uygulanırken ikinci aşama turizm ürünlerinin sunulacağı pazarların belirlenmesidir. Bunun için öncelikle bölgede var olan yerel pazarlar ve turist pazarlarına daha sonra hedef pazarlara bakılmalıdır. Hedef pazarların belirlenmesi için; turistlerin bölgeye neden, nereden, ne kadar süre için, ne zaman ve ne sıklıkta geldikleri, nelerden hoşlandıkları ve bölgede ne gibi bir hizmet aradıkları gibi sorular sorulmalıdır.

• Vizyon Raporunun Oluşturulması / Turizm Amaç ve Stratejilerinin Belirlenmesi (3. Aşama)

Turizm planlarının uygulanmasındaki üçüncü aşama vizyon oluşturulması ve turizm stratejilerinin belirlenmesidir. Vizyon oluşturma süreci diyaloglar yoluyla, toplumun turizmden beklentilerini ve isteklerini belirlemektir. Vizyon aynı zamanda toplumun değerlerini, inançlarını ve tutumlarını da göz önünde bulundurarak oluşturulur. Stratejik turizm hedefleri ise bir bölgede turizm geliştirme amaçlarını açıklamak için atılması gereken adımları vurgulamaktır. Bunun için belirgin ve özel hedefler saptanmalı, bu hedefler belirli bir zaman dilimini vurgulamalı ve hedefler ulaşılmak istenen sonuçları ortaya koymalıdır.

• Eylem Aşamaları (4. Aşama)

Turizm eylem aşamaları belirlenen hedeflere ulaşılması için gerekli olan eylemlerin taslaklarını gösterir. Bir bölgede turizmin gelişmesi üç aktöre bağlıdır; yerel ya da merkezi yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve bölgedeki ticari işletmeler. Ayrıca başarılı bir turizm gelişimi için yerel toplumun turizm gelişiminde istekli olması gerekmektedir. Bölgede yerel halka eğitim seminerleri verilmeli ve yerel halkla toplantılar düzenlenip halkın fikirleri alınmalıdır.

• Turizm Gelişiminin İzlenmesi ve Kontrolü (5. Aşama)

Başarılı bir turizm planlaması için bölgedeki turizm gelişiminin sürekli izlenmesi ve kontrol edilmesi gerekmektedir. Turizm planlaması ortaya konulan hedeflerin karşılanmasına yönelik stratejileri belirleme sürecidir. Bu stratejilerin değerlendirilmesi başarıların ve başarısızlıkların görölmesine imkân sağlar. Bu sayede bölge için yeni stratejiler belirlenip geliştirilebilir.

2.2.5 Köy turizmi planlama modelleri

Köy turizmi planlamasında yararlanılan başlıca modeller şunlardır:

Entegre sistem modeli: Yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde planlama sürecinin bütün aşamaları ve turizmle ilişkili bütün sektörler arasında daha iyi koordinasyonu sağlamayı amaçlayan bir planlama yaklaşımıdır (İçöz ve diğ., 2019: 96). Bu modelde planlayıcı, öncelikle sistemin boyutlarını ve bileşenleri arasındaki ilişkileri tanımlayarak ve modelleyerek sistemi anlamalıdır. Planlama kontrollerinin uygulanmasıyla ve uygulamadan gelecek senaryoları tasarlamak ve test etmek için araştırma da gereklidir. Sadece bu yinelemeli süreç sayesinde sorunlar ve hedefler belirlenebilir. Modelin araştırma akışına paralel olarak, sistemi belirlenmiş hedeflere göre şekillendirmek için politikaların ve eylemlerin gerçekleştirildiği kontrol akışı gereklidir. Modelin bu özelliği, problem tanımlama aşamasına sürekli geri bildirimi ve araştırma akışıyla sürekli etkileşimi içerir (Getz, 1986: 28).

Topluluk güçlendirme modeli: Turistlerin memnuniyetini artırmak, hizmetleri yönetebilmek ve sağlayabilmek için toplumun güçlendirilmesine ihtiyaç vardır. Güçlendirme, çevresel destek, onu destekleyen politikalar / koşullar, altyapı ve doğal / kültürel kaynaklar dahil olmak üzere turizm rekabet gücünü artırmaya yöneliktir (Purnomo, 2020: 263).

Üç tip güçlendirme modeli vardır (Arida ve diğ., 2019: 5):

- a. Yabancılar tarafından yönlendirilen güçlendirme türü (dışsal tip); söz konusu dış taraf hükümet, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, vakıflar ve diğerleridir. Bu tipte bir güçlendirme modelini uygulayan bir turizm köyünü geliştirme girişimi, dışarıdan gelen teşviklerin ne kadar güçlü olduğuna bağlıdır.
- b. Kendi kendine yeten veya güçlendirilmiş tip (içsel tip); vatandaşların inisiyatifi temelinde yürütülür. Bu tipte, aktörlerin toplumdaki rolü, güçlendirme sürecinin başarı oranını belirlemede çok etkilidir.
- c. Karma tip (Hibrit tip); bu üçüncü tip güçlendirme süreci, yerel inisiyatiflerin ve dışarıdan gelenlerin katkısının birleşimidir.

Albergo Diffuso modeli: Albergo Diffuso modeli, 1970'lerin sonunda, kuzeydoğu İtalya'nın Friuli bölgesindeki depremde etkilenen tarihi köyleri canlandırmak ve geliştirmek için ortaya çıkmıştır (Pietrogrande ve Vaccher, 2016: 24). Albergo Diffuso

yatay bir yapı olarak adlandırılır. Bu, örneğin, bir otelin tek bir dikey bina olarak konumlandırılmadığı anlamına gelir. Albergo Diffuso, var olan bireysel konutlarda ve bölgeye yayılmış mimari oluşumlarda bulunur. Bu sayede farklılaştırılmış ve esnek yöntemler kullanılarak bölgeyle bütünleştirilebilir. Albergo Diffuso modeli bir otelin restoran, resepsiyon gibi ortak kullanım alanları haricinde, odalarının ana binaya maksimum 200-300 metre uzaklıkta, köyün içine yayılması şeklinde uygulanır. Bazı durumlarda köyün yapısını bozmayacak şekilde yeni binalar tasarlanır. Albergo Diffuso'yu turistlere benzersiz bir otantik kırsal ortam yaşam deneyimi sunan popüler bir turist entegre hizmeti olarak tanımlamak mümkündür (Gazzola ve diğ., 2019: 3).

Köy tasarım rehberi: Köy tasarım rehberi, bir köyün mekânsal analizini yapan ve nasıl korunacağı ile ilgili tavsiyelerde bulunan rehberdir ve ilk olarak 1993 yılında İngiltere'de kullanılmaya başlanmıştır. (Öğdül ve diğ., 2015: 19). Köy tasarım rehberi imar yönetmeliği gibi standart prosedürler içermez. Bunun yerine tasarımın uygulanacağı köyün yapısına, özelliklerine has öneriler üretir. Köy tasarım rehberi; köyün dokusu ve peyzajı, köydeki yollar ve patikalar, köyün ortak alanları, yapılar ve yapıların tasarımları/yapılarda kullanılan malzemeler, parsel kullanımları, katı ve sıvı atık geri dönüşümü gibi konularda tavsiyelerde bulunur (Öğdül ve diğ., 2015: 23).

Köy tasarım rehberi katılımcı bir yaklaşımla hazırlanır. Yerel halk ve uygulayıcılar arasında koordinasyon vardır. Yerel halkın istekleri ve sorunlarına göre hazırlanan köy tasarım rehberi bölgeye uygun tavsiyeleri öncelik sırasına koyarak yerine getirmeye çalışır.

Kümeleme modeli: Turizm kümelenmesi, belirli bir coğrafi alanda yoğunlaşan, turizme doğrudan veya dolaylı olarak dahil olan bir grup kaynak ve cazibe merkezi, işletme ve kurumlardan oluşur. Turizm kümelenmesi üzerine yapılan çalışmaların çoğu, Porter'ın Elmas modelini uygulamış ve dört güç kategorisini kullanarak turizm rekabet gücü potansiyelini araştırmıştır (Fundeau, 2015: 745): Arz koşulları, talep koşulları, firma stratejisi ve rekabet bağlamı, yukarı ve aşağı sektörler.

Üç tip turizm kümeleme modeli vardır (Sudarmiatin ve diğ., 2017: 281):

- Köy Turizmi Küme Modeli - İlgili Köyler: Bir turizm köyünü kalkınma merkezi haline getiren, çevredeki köyler veya toplulukları ise turizmin hem destekçisi hem de yararlanıcısı haline getiren bir kalkınma modelidir.

- Turist Cazibe Küme Modeli - İlgili Köyler: Çevredeki köyler veya topluluklar bağımsız turizm programından yararlanırken, turizmin cazibesini bir kalkınma merkezi haline getiren kalkınma modelidir.
- Turizm Kümesi İş Modeli - İlgili Köyler: Doğrudan veya dolaylı olarak coğrafi ve işlevsel bağlantıları olan oteller, tatil köyleri ve restoranlar gibi turizm işletmelerinin bulunduğu yer etrafında bir köy geliştirme modelidir.

İnsanlarla birlikte çalışma (Working with people) modeli: İnsanlarla çalışma (working with people) modeli, üretilen mal ve hizmetlerin teknik değerinin yanı sıra, bilgi ve eylemi ortak bir proje aracılığıyla birleştirmeye çalışan bir ekip tarafından geliştirilen, esas olarak proje bağlamında çalışmaya katılan, çalışmayı geliştiren insanların payının değerini içeren uygulamadır (Cazorla ve diğ., 2010; aktaran Hernández ve de Nicolás, 2012: 161).

Modelin ilkeleri (Hernández ve de Nicolás, 2012: 162):

- İnsanlara saygı ve öncelik,
- Sosyal refahın ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması,
- Multidisipliner yaklaşım,
- İçsel ve entegre yaklaşım.

Uzak çevre (Beyond Periphery) modeli: Uzak çevre modeli, “D” harfiyle başlayan İngilizce sözcükleri ifade eden sekiz gösterge ile özetlenebilir (Carson ve Carson, 2019: 4): Distant, diverse, discontinuous, disconnected, dependent, dynamic, detailed ve delicate (uzak, çeşitli, süreksiz, bağlantısız, bağımlı, dinamik, ayrıntılı ve hassas). Bu D’ler, yerel toplulukların neden diğer “daha yakın ve daha yoğun nüfuslu” kırsal çevrelerdeki topluluklardan farklı zorluklar ve kalkınma fırsatları ile karşı karşıya olduklarını açıklamaya yardımcı olan seyrek nüfuslu ve uzak alanların bağlamsal temel özelliklerini anlatır.

2.3 Literatür Taraması

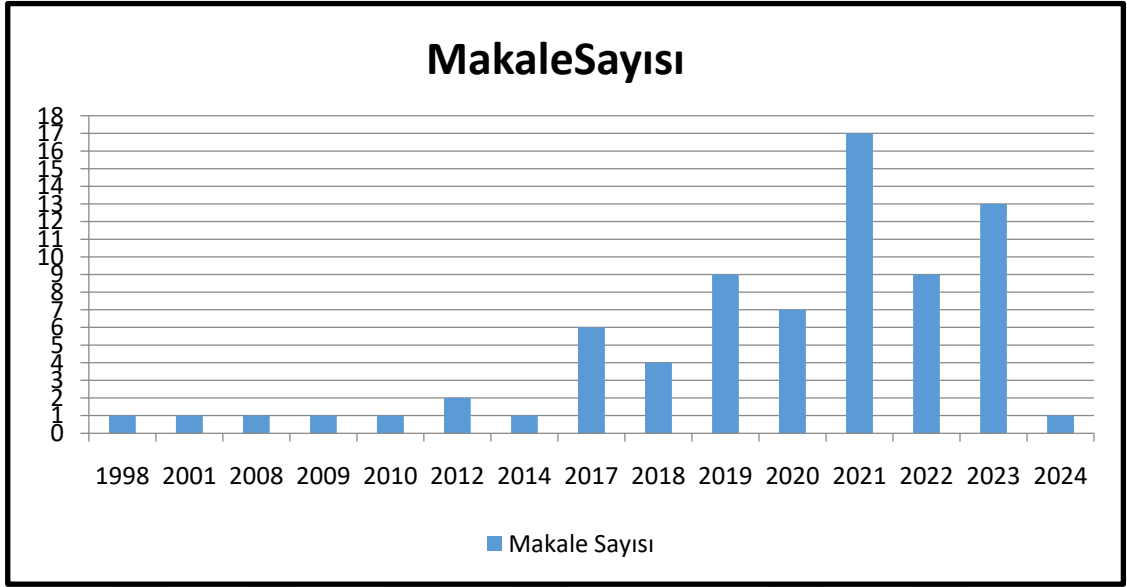
Literatürde “village tourism” yani “köy turizmi” ile ilgili Web of Science ve Scopus veri tabanlarında erişime açık 80 makale bulunmaktadır. Bu makalelerden 6’sı İngilizce dışındaki dillerde ve korumalı bir biçimde yazılmıştır. Diğer makalelerin dağılımı şu şekildedir:

2.3.1 Makalelerin yıllara göre dağılımı

Köy turizmi ile ilgili ilk makale 1998 yılında yazılmış, gelişen ülkelerdeki köy turizmi, planlama ve kırsal kalkınma açısından incelenmiştir (Bkz. Şekil 2.1).

Şekil 2.1

Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

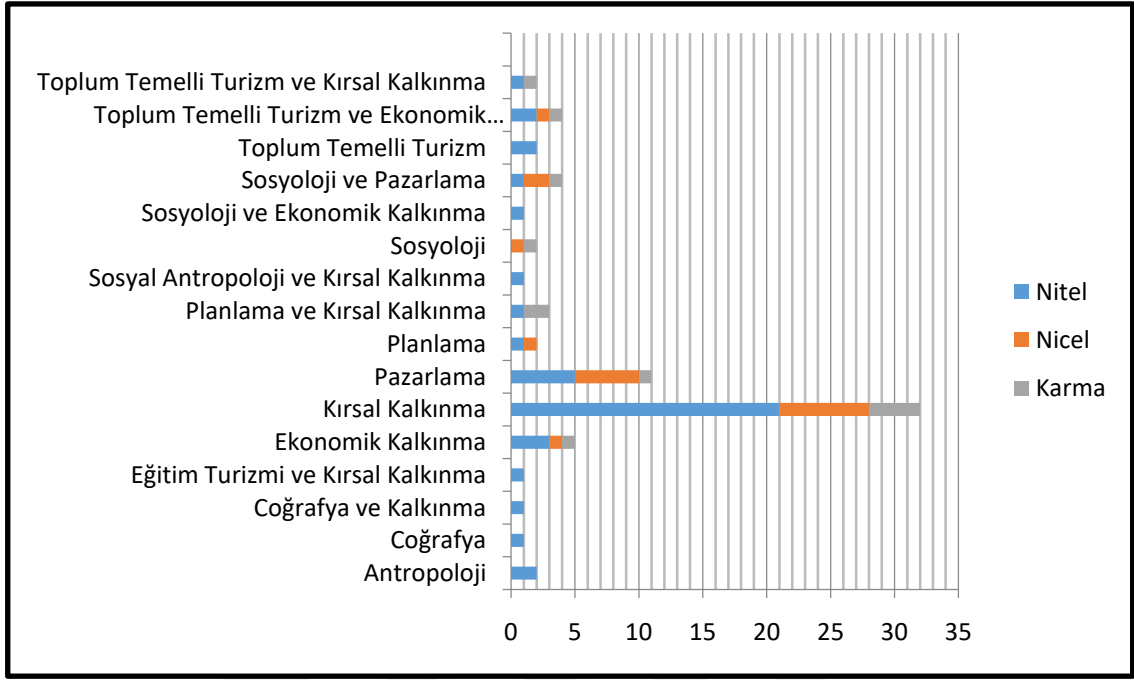
Sonuçlar, araştırmacıların köy turizmine artan ilgisini ortaya koymaktadır. 2017 yılından itibaren köy turizmine artan ilgi göze çarpmaktadır. Araştırmaya konu olan 74 makaleden 66'sı 2017 yılı ve sonrasında yazılmıştır.

2.3.2 Makalelerin konu/alan ve yöntemlerine göre dağılımı

Makalelerin yöntem açısından dağılımına bakıldığında; 12 makalede karma, 18 makalede nicel ve 44 makalede nitel yöntemler tercih edilmiştir (Bkz. Şekil 2.2).

Şekil 2.2

Makalelerin Konu, Alan ve Yöntemlerine Göre Dağılımı

Karma yöntemi kullanan makalelerde araştırmacılar tarafından veriler gözlem, doküman incelemesi, görüşme ve anket yoluyla toplanmıştır. Nicel yöntem kullanan anket yoluyla ve bir makalede analitik hiyerarşi süreci yoluyla toplanmıştır. Anketlerde veriler turistlerden, yerel halktan ve yerel turizm yetkililerinden elde edilmiştir. Nitel araştırmalarda ise veriler gözlem, görüşme, literatür incelemesi, doküman analizi, vaka çalışması ve odak grup görüşmesi yoluyla toplanmıştır.

74 makalenin 32'si köy turizmini **kırsal kalkınma** boyutuyla incelemektedir (Altassan, 2023; Bahtiar ve Segara, 2020; Baihaqqi ve Islami, 2022; Bao ve diğ., 2023; Basuki ve diğ., 2022; Chen, 2020; Chen ve Li, 2022; Fadli ve diğ., 2023; Fan, 2020; Kagungan ve diğ., 2022; Latifa ve diğ., 2019; Lee ve diğ., 2021; Lepp, 2008; Liu ve diğ., 2022; Mulyani ve diğ., 2022; Nugraha ve diğ., 2021; Nuh ve diğ., 2024; Prayitno ve diğ., 2022; Priatmoko ve diğ., 2023; Roziqin ve Syarafina, 2021; Sudarmiatin ve diğ., 2017; Tang ve diğ., 2022; Thanh ve diğ., 2020; Todorović ve Bjeljic, 2009; Trisnanto ve diğ., 2023; Quyen ve diğ., 2021; Wang ve diğ., 2023; Wijaya ve diğ., 2020; Xu, 2023; Zhao ve diğ., 2019; Zhao, 2021; Zheng ve diğ., 2022). Bu makalelerin 21'inde nitel, 7'sinde nicel, 4'ünde ise karma yöntemden faydalanılmıştır. Nicel makalelerde veriler anketle, nitel makalelerde ise görüşme, odak grup görüşmesi, gözlem ve doküman analizi ile toplanmıştır. Nicel makalelerde seçim deneyi metodu, sanal gerçeklik, SWOT analizi,

A'WOT (AHP + SWOT) analizi, yapısal eşitlik modeli ve turist davranışı teorisi gibi yaklaşımlardan faydalanılmıştır. Nitel makalelerde ise köy turizmi kümesi modeli, turist cazibe kümesi modeli, turizm kümesi iş modeli, Miossec modeli, yaşam döngüsü teorisi, bibliyometrik analiz, SWOT analizi, iş birlikçi yönetim modeli, sürdürülebilir kalkınma ve bağımlılık teorisi gibi yaklaşımlardan faydalanılmıştır. Karma yöntemle yazılan makalelerde verilerin toplanmasında nicelde anket, coğrafi bilgi sistemleri gibi yöntemlerden, nitel kısımlarda ise gözlem, görüşme, doküman analizi, odak grup görüşmesi gibi yöntemlerden faydalanılmıştır. Makalelerin sonuçlarına bakılacak olursa bir köyde kırsal turizmin gelişmesindeki en önemli faktör, yerel halkın da turizm faaliyetlerine katılması ve turizmi kabul etmelerinin sağlanmasıdır. Köylerde yerel halk turizm için eğitilmeli ve turist bilgilendirme noktaları oluşturulmalıdır. Köy turizminde hem turistlerin hem de yerel halkın görüşleri dikkate alınmalıdır. Köylerin ihtiyaçları, eksiklikleri belirlenmeli ve sadece yerel ekonomi değil, çevre ve sosyal kültür de olumlu yönde geliştirilmelidir. Köylerde genel olarak belli bir kültür ve uzun süreler boyunca devam eden gelenekler mevcuttur. Kırsal turizm geliştirilirken bu geleneklerin bozulmamasına dikkat edilmeli ve kültürel miras korunmalıdır. Turizm kırsal kalkınmayı sağlayabilmek için özgün deneyimler barındırmalıdır. Ayrıca güçlü bir marka kimliği geliştirilmelidir. Kırsal kalkınma için insan kaynağı yönetim kabiliyetine ve rehberliğe dikkat edilmeli, iş birlikleri ve ortaklıklar oluşturulmalı ve koordinasyon eksiklikleri giderilmelidir.

Pazarlama alanında yapılan 10 araştırmanın 5'inde veriler turistlerle anket yoluyla (Chirieleison ve diğ., 2021; Paço ve Martinho 2017; Pujiastuti ve diğ., 2017; Qi ve diğ., 2021; Rodrigues ve diğ., 2010), 4'ünde derinlemesine görüşme ve gözlem yoluyla (Handoko ve diğ., 2019; Jain ve Ratan, 2017; Ramadhani ve diğ., 2021; Purwaningsih, 2019), 1'inde dokümantasyon (Li ve diğ., 2021) yoluyla toplanmıştır. 1 makale ise karma yöntem kullanmış olup (Karta ve diğ., 2021) veriler nitel kısımda görüşme, nicel kısımda anket yoluyla toplanmıştır. Bu makalelerde; tutum teorisi, pazarlama teorisi, pazar bölümlendirme teorisi, araç-sonuç zinciri teorisi, turizm tedarik zinciri yönetimi gibi yaklaşımlardan faydalanılmıştır. Sonuçlar, turizmi iyileştirmek için pazarlamanın daha etkili yönetilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Pazar bölümlendirme turist profillerinin belirlenmesinde en önemli faktörlerden biridir. Turistlerin motivasyonları, algıları ve tutumları pazarlamada incelenmesi gereken konulardır. Köy turizmi bağlamında ana motivasyon, benzersiz kültürel etkinliklere katılmak ve deneyim

yaşamaktır. Bu sebeple turist deneyimlerine de önem verilmelidir. Deneyimin güven üzerinde doğrudan etkisi vardır ve bu turist - destinasyon ilişkilerini güçlendirir. Ayrıca marka oluşturma - markalaşma, köyleri turizmde rekabet açısından rakiplerinden ayırarak daha güçlü bir imaj oluşturulmasına katkı sağlar. Destinasyonun çekiciliği aynı zamanda farklılaştırılmış turizm faaliyetlerine bağlıdır.

Ekonomik kalkınma konusunu ele alan 4 makalede veriler 1'inde anket (Mondal, 2020), 1'inde katılımcı gözlem (Cahyono ve diğ., 2018), 1'inde odak grup görüşmesi (Millati ve diğ., 2017), 1'inde ise literatür taraması (Kim ve diğ., 2021) yoluyla toplanmıştır. 1 makalede ise (Baroroh ve diğ., 2021) karma yöntem kullanılmıştır. Bu makalede veriler nitel kısımda görüşme ve dokümantasyon ile nicel kısımda ise nicel gözlem yoluyla toplanmıştır. Makalelerin bulgularından elde edilen bilgiler, turizmin yerel halkın geçim kaynağı olması ve yaşam standartlarını yükseltmesi yönünde olumlu etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Köy turizmi yoksulluğu azaltma stratejilerinden biridir. Köy turizmi ayrıca topluluk ekonomisini güçlendirme programları yoluyla çiftçi topluluklarının tarımsal gelirlerini artırır. Ancak topluluk ekonomisini güçlendirmek için hükümetin ve özel sektörlerin de turizme katılımı sağlanmalıdır. Köylerin turizm ürünlerini tanıtmada eksiklikleri vardır, bu yüzden turizm yetkilileriyle iş birliği yapılmalı ve yenilikçi ürünler oluşturulmalıdır.

Köy turizmini **antropolojik** açıdan inceleyen 2 makale çatışma teorisi yaklaşımından faydalanmıştır (Scott, 2012; Scott, 2012). 2 makale de nitel olup verileri katılımcı gözlem yoluyla elde etmiştir. Kıbrıslı Rumları ve Kıbrıslı Türkleri ele alan bu 2 makalede gerçekleştirilen bir proje ve projenin sonuçları ele alınmıştır. Makalelerden elde edilen bulgular ışığında, Türk tarafında kurulan bir eko-turizm köyünün gelişimi gözlenmiş ancak Rum tarafıyla ortak bir ilişki kurulamadığı gözlemlenmiştir. Bunun en önemli sebeplerinden biri; büyük tur şirketlerinin sadece ticari amaçlar gütmesidir. Bu da barışın gözetilmesi yerine sadece turizm endüstrisine fayda sağlamıştır. İş birlikleri Kıbrıslı Türkler ve Kıbrıslı Rumlar arasında güven inşasına katkıda bulunmamıştır. Makaleler sivil toplum paydaşlarının önemine vurgu yapmış, sivil toplum girişimlerinin başarılı olma kapasitesinin, üst düzey resmi hükümet destek mekanizmaları tarafından desteklenmediğinde sınırlı olduğunu öne süren tartışmaları da ortaya koymuştur.

Coğrafya alanında yazılan 2 makale yapılandırılmış görüşme ve doküman analizi yöntemlerini kullanan nitel makalelerdir (Ilcsikné ve diğ., 2018; van Veuren, 2001).

Makalelerin birinde küme analizinden, diğesinde ise konumsal veri altyapısından yararlanılmıştır. Makalelerin sonucunda nüfus düşüşünün durdurulmasında ve hatta tersine çevrilmesinde belirleyici olabilecek en önemli faktörün, köyün coğrafi konumu olduğu belirlenmiş, şehirlerin veya daha büyük kasabaların yakınında bulunan veya turistik tesislere sahip bazı köylerin ise daha iyi durumda olduğu gözlemlenmiştir. Güney Afrika'daki kültür köyleri ağırlıklı olarak beyazlar tarafından sahiplenilmekte ve kontrol edilmektedir. Kültürel köy turizmindeki dönüşüm, hükümetin turizm yoluyla güçlendirme gündemi için çok önemlidir.

Köy turizmini **planlama** açısından ele alan 5 makalenin 2'sinde nitel veriler (Fagence, 1998; Hu ve diğ., 2021), 1'inde nicel veriler (Hou ve diğ., 2019), 2'sinde ise karma veriler (Lestari ve diğ., 2023; Neumeier ve Pollermann, 2014) toplanmıştır. Nicel veri analitik hiyerarşi süreciyle elde edilmiş olup AVC Teorisi (Attraction - Cazibe, Vitality - Canlılık, Capacity - Kapasite) yaklaşımından faydalanılmıştır. Nitel makalelerde ise veriler doküman analizi ve vaka çalışmasıyla elde edilmiştir. Karma yöntem izleyen makalelerde ise veriler görüşme, dokümantasyon, coğrafi bilgi sistemleri ve anket yoluyla elde edilmiştir. Kırsal planlamanın başarısında öne çıkan 6 faktör vardır. Bunlar; aktörlerin bağlılığı, aktörlerin yetenekleri, organizasyon yapısı, konsept kalitesi (turizm gelişimi için), kabul ve iş birliği düzeyi ve maddi kaynaklara erişim. Kırsal alanlarda turizm için planlama yapmak, özellikle doğal ve kültürel ortamları hassas olan bölgelerde kolay bir süreç değildir. Planlamada coğrafi bilgi sistemlerinden faydalanmak planlamacıya/araştırmacıya katkı sağlayacak ve hataları azaltacaktır. Planlamacı zihnindeki bölgesel düzeni kurmaya çalışmak istese de turizmin gelişmesi karşısında yerel halkın kimliğinin, yaşam tarzlarının, ihtiyaçlarının ve önceliklerinin korunması planlamanın başarısı açısından hayati önem taşımaktadır. Kültürel veya doğal turist potansiyeli düşük olan veya hiç olmayan alanlar, otantik deneyime yönelik bir rekreasyon faaliyetine katkıda bulunan entegre bir kırsal turizm oluşturabilir. Şehirlerin yakınındaki kolay erişilebilir kırsal alanlar, turist potansiyeli daha düşük olsa bile, merkeze uzak olan kırsal alanlardan daha fazla turist çekebilir. Kırsal bölgelerin çoğunda turizm tek başına kırsal kalkınmayı ve ekonomik büyümeyi teşvik etmek için bir çözüm değildir. Kırsal kalkınma entegre bir planlamayla, yerel halkın, yönetimlerin ve turizm yetkililerinin katılımı ve iş birliğiyle ve bölgenin potansiyellerini kullanmanın yenilikçi yollarını bularak sağlanabilir.

Köy turizmini **sosyolojik** bakışla inceleyen 7 makalenin 2'sinde nitel (Alim ve diğ., 2023; Tjilen ve diğ., 2019), 3'ünde nicel (Lei ve Suntrayuth, 2023; Li ve diğ., 2019; Nughoru ve diğ., 2021), 2'sinde de karma yöntem (Suminar ve diğ., 2019; Yi ve diğ., 2021) kullanılmıştır. Karma yöntem kullanan makalelerde veriler gözlem, görüşme ve anket yoluyla toplanmıştır. Nicel makalelerde veriler anket yoluyla, nitel makalede ise veriler gözlem ve görüşme yoluyla elde edilmiştir. Makalelerde sosyal ağ analizi, turist davranışı teorisi, yapısal eşitlik modeli, toplum güçlendirme modeli, soysal temsil teorisi gibi yaklaşımlar izlenmiştir. Makalelerden çıkan sonuçlara bakıldığında, turist davranışlarındaki farklı faktörlerin öneminin, seyahat kurumları ve yerel makamlarca iyi anlaşılması gerektiği ve yöneticilerin “seyahat niyeti” konusunda daha sofistike konumlandırma stratejileri geliştirmeleri gerektiği görülmektedir. Köylerin tarihsel özgünlüğü, turistlerin seyahat niyeti üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Turizm köyü programlarını güçlendirmek için yerel halkın sosyal değerlerine dayalı sosyal girişimcilik eğitimleri uygulanmalıdır. Köylerde turizm yönetimini sağlamanın hem avantajları hem de dezavantajları vardır. Avantajlar yakın aile bağlarına ve köyün ortak çıkarlara sahip olmasına dayanmaktadır. Yerel halkın köydeki akrabaları ile iletişimlerini sürdürme eğiliminde oldukları gözlemlenmektedir. Aileleri birkaç kuşaktır birlikte yaşadıkları için yerel halk birbirine aşınadır ve bu aşinalık, uzun bir süre boyunca meydana gelen sık ve tekrarlanan etkileşimlerden gelişmiştir. Paydaşlar arasındaki güven seviyeleri, kırsal toplumdaki paylaşılan davranış tarzlarından kaynaklanmaktadır. Bu durum sosyobiyojik faktörlere dayalı seçici bir avantaj sağlar. Ancak turizm faaliyetlerinin çoğu hırsla dayalıdır, turist - ev sahibi ilişkisinde karşılıklı fedakârlıkların bozulduğu ve ev sahibi - turist ilişkisi asimetrik olduğu için hile yapmanın bunu izlediğini görülmektedir. Basitçe söylemek gerekirse, ev sahipleri kalıcıdır ve konuklar geçicidir.

Toplum temelli turizm konusunu ele alan makalelerin 2'si karma (Prayitno ve diğ., 2023; Tseane-gumbi, 2019), 1'i nicel (Chakim ve diğ., 2023), 5'i niteldir (Chen ve diğ., 2017; Jayawinangun ve diğ., 2023; Mardiany ve diğ., 2020; Suranto ve diğ., 2019; Untari ve Suharto, 2020). Karma makalelerde veriler gözlem, görüşme ve anket yoluyla, nicel makalede anket yoluyla, nitel makalelerde ise veriler görüşme, gözlem, doküman analizi, odak grup görüşmesi yöntemleriyle toplanmıştır. Bu makalelerde toplum güçlendirme modeli, yerel bilgiye dayalı tarım turizmi, katılımcı teori, sosyometrik analiz, yapısal eşitlik modeli, marj teorisi, girişimcilik, kırsal turizm temelli geleneksel

köy canlandırma modeli gibi yaklaşımlardan faydalanılmıştır. Toplum temelli turizm yerel topluluğun belirli bir turizm tarzını yönetmede özerkliğe sahip olmasına ve aynı zamanda refahlarını iyileştirmesine izin verir, doğal ve kültürel korumayı da teşvik eder. Ekonomik gelişme bağlamında ise yerel ürünlerin alım satım işlemleri ve turizmle ilgili diğer hizmetlerin yürütülmesi yoluyla insanların gelirini artırır. Makalelerden elde edilen sonuçlar turizm faydalarının gerçekleştirilmesinde turizm bilincinin çok önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Kırsal toplulukların refahının iyileştirilmesine katkıda bulunabileceği için özellikle gençlere ve kadınlara yönelik girişimcilik eğitimine ihtiyaç vardır. Yerel topluluklar genellikle köy etkinlikleri turizminin kültürel mirasın korunmasını teşvik ettiğine inanır, kültürel danslarını, eğlencelerini turistlerle paylaşmayı tercih ederler. Kırsal turizmin gelişmesinde planlamacı yerel halkla birlikte çalışmalı ve sürdürülebilir turizm faaliyetlerini buna göre planlamalıdır.

2 makale köy turizmini kırsal kalkınmayı da konusuna dâhil ederek ayrı ayrı **eğitim turizmi** (Saepudin ve diğ., 2018) ve **sosyal antropoloji** (González Velarde, 2020) üzerinden incelemektedir. Eğitim turizmi konusunu ele alan makale nitel bir makaledir ve verileri görüşme ve gözlem yoluyla toplamıştır. Makalenin bulguları eğitim turizmi köylerini geliştirme stratejisinin altı faktörden oluştuğunu göstermektedir. Bunlar; (a) Planlama, uygulama ve program değerlendirme aşamasından başlayarak turizm köylerinin geliştirilmesine toplumun aktif katılımının artırılması, (b) Yerel topluluğun doğal, sosyal ve kültürel potansiyeline dayalı tipik bir turizm köyünün geliştirilmesi, (c) Hükümet, yerel topluluk ve bağış kurumları arasında koordinasyon ve iletişimi inşa etmek için bir turizm köyü yönetim kurumu kurulması, (d) Çeşitli medyalar aracılığıyla turizm tanıtım medyasının geliştirilmesi, (e) Yapılandırılmış ve organize edilmiş eğitim ve öğretim programları yoluyla artan insan kaynakları, (f) Mentorluk, ilgili kurum / kuruluşlardan yapılandırılmış bir şekilde gerçekleştirilmesidir. Sosyal antropoloji konusunu ele alan makale de yine nitel bir makaledir ve veriler görüşme ve gözlem yoluyla toplanmıştır. Makalede neoliberalizm ve sosyal dönüşüm yaklaşımlarından faydalanılmıştır. Makalenin bulgularına göre neoliberalleşme süreci doğal kaynakları kontrol olmaksızın yerel pazara açmıştır. Bunun sonucunda yerel halk içinde, toprak üzerinde hak kazanmak için rekabet başlamıştır. Bu süreç, yerel düzeyde sosyal farklılıkları ve çatışmayı güçlendiren gerginlikler ve çatışmalarla yönetilen bir iklimi teşvik ederek kıyı arazileri üzerindeki baskıyı artırmıştır. Bu tür bir turizm gelişimi,

zanaatkâr balıkçılık topluluklarının kalkınma modellerini ve yerel kimliklerini yeniden üretmek için kullandıkları bölgeleri azaltmış ve kısıtlamıştır.

Türkçe literatürde “köy turizmi” ile ilgili TR Dizin veri tabanında erişime açık 9 makale bulunmaktadır (Ceylan ve Demirkaya, 2009; Sezer ve Bekdemir, 2017; Serbestoğlu, 2020; Özkan, 2020; Baykal ve Ataberk, 2020; Koyuncu ve diğ., 2021; Aşıroğlu ve Çuhadar, 2021; Akyürek, 2023; Aksoy ve Özkan, 2024). Çalışmalara yöntem açısından bakıldığında 8 makalede nitel, 1 makalede ise karma yöntem tercih edilmiştir. Veriler nitel makalelerde görüşme ve doküman analizleriyle, karma makalede ise anket, görüşme, literatür taraması ve gözlem ile toplanmıştır. 7 makale 2020 yılı ve sonrasında yazılmıştır. Makaleler bölgelerin turizm potansiyelinin belirlenmesi, halk oyunlarının, yöresel ürünlerin, yöresel yemeklerin kırsal turizm kapsamındaki önemi gibi konuları ele almışlardır. Makalelerden elde edilen bulgular köy turizminde yöresel ürünlerin ve yöresel oyunların önemli bir kırsal turizm çekiciliği sağladığını, turizm gelişiminden önce köyün, bölgenin turizm potansiyelinin belirlenmesi gerektiğini, turizmin geliştiği bölgelerde taşıma kapasitesinin önemini, kırsal turizm gelişiminde yerel halkın görüşlerinin göz ardı edilmemesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Genel olarak literatür incelendiği zaman köy turizmi turizmin hâlihazırda var olduğu köylerde çalışılmıştır. Bu köylerde turizmin gelişimi ve etkileri incelenmiştir. Bu çalışmada ise köy turizmi gelişim modeli önerilerek, henüz turizm faaliyetlerinin gelişmediği bir köyde turizmin nasıl geliştirilebileceği konusu ele alınmıştır.

3 METODOLOJİ

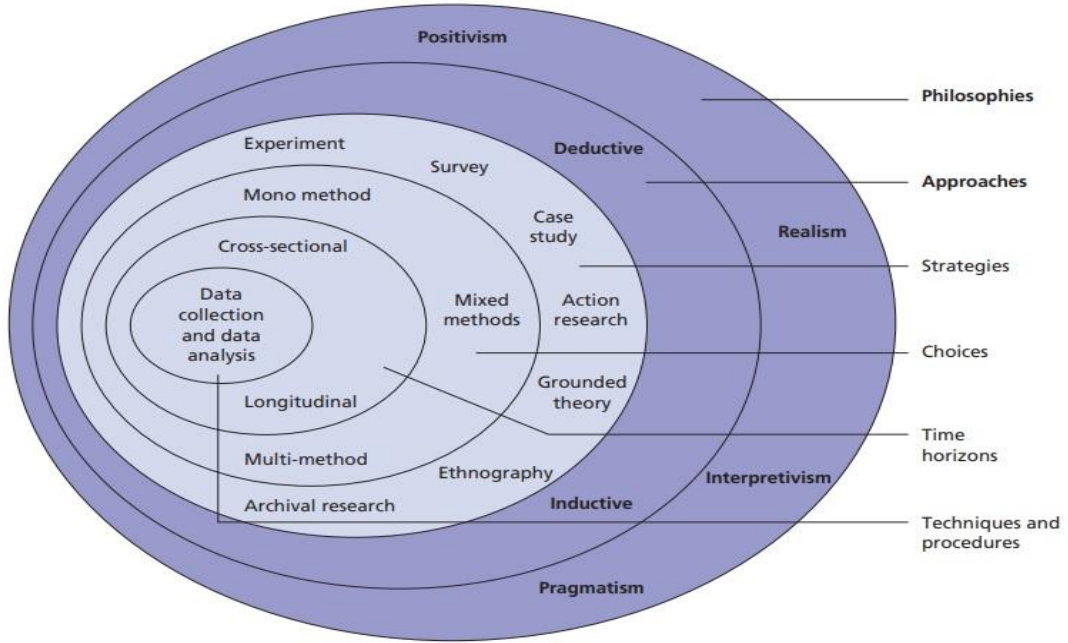
Araştırmada ağırlıklı olarak uygulanmış olan model Köy Tasarım Rehberi'dir. Ancak diğer modellerin de üstün yönlerinden faydalanılarak yeni bir model denenmiştir. Köy Tasarım Rehberi'nin geliştirilmesi ve uygulanmasında Countryside Commission (1996), Cork County Council (2003), Ögdül ve diğ. (2015) ve Rutland County Council (2002) çalışmaları araştırmaya örnek teşkil etmiştir. Bölge ile ilgili yazılı ve görsel kaynaklar taranmıştır. İlk saha çalışmasında Dikmen Köyü'nde mekânsal analizler yapıp Coğrafi Bilgi Sistemleri'nden faydalanılarak MapInfo programında köyün haritaları oluşturulmuştur.

3.1 Araştırmanın Deseni

Bu araştırmanın deseninin oluşturulmasında Saunders ve diğ., (2009) tarafından geliştirilen araştırma soğanından faydalanılmıştır. Araştırma soğanı (Bkz. Şekil 3.1) araştırma yönteminin yazılmasında faydalanılabilecek bir modeldir. Bu modelde en dış katmanda araştırmanın pozitivism, yorumlamacılık gibi felsefeleri vardır. 2. katmanda araştırmanın tümevarım, tümdengelim yaklaşımları yer alır. Bir sonraki katmanda araştırmada kullanılacak deneysel, durum çalışması, gömülü teori gibi stratejiler bulunmaktadır. 4. katman araştırmanın metodunda nitel, nicel, karma gibi yöntemleri içermektedir. 5. katman araştırmanın kesitsel mi boylamsal mı olduğuyla ilgili zaman boyutunu vermektedir. Son katmanda ise araştırmada kullanılacak veri toplama yöntemleri ve analizler bulunmaktadır.

Şekil 3.1

Araştırma Soğanı

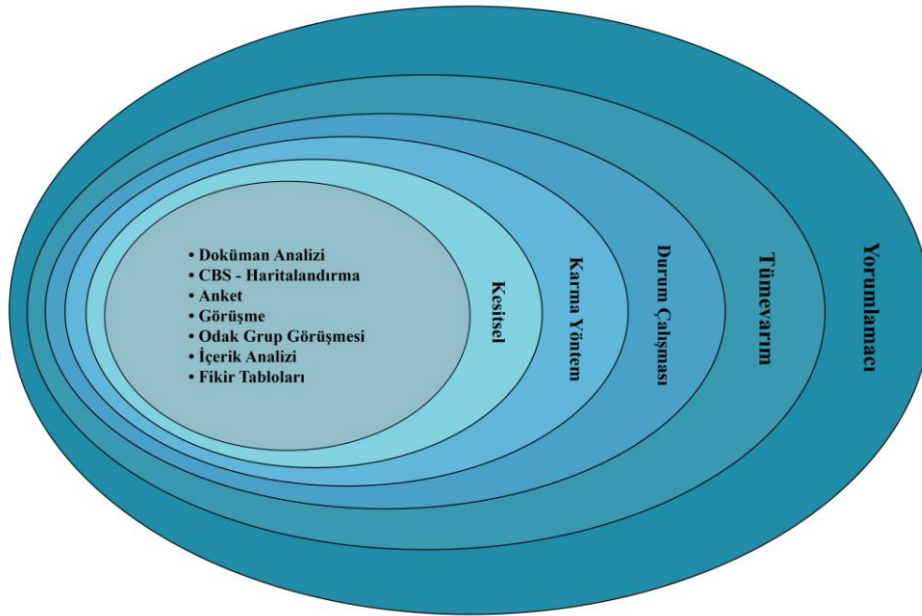

Kaynak: Saunders ve diğ. 2009

Yukarıdaki modele göre bu araştırmanın araştırma soğanı şu şekildedir (Bkz. Şekil 3.2):

Şekil 3.2

Çalışmanın Araştırma Soğanı

Bu çalışmada yorumlamacı felsefe benimsenmektedir. Yorumlamacılık, sosyal gerçeklik ve bilginin öznel olduğu kadar kültürel ve tarihsel olarak konumlandığını ve

insanların deneyimlerine dayalı olduğunu savunur (Ryan, 2018: 6). Yorumlamacılık daha çok derinlemesine değişkenlerle ilgilenir, insanların fiziksel fenomenlere benzer bir şekilde keşfedilemeyeceği varsayımıyla insanları fiziksel fenomenlerden farklı olarak kabul eder. Dolayısıyla sosyal bilimler araştırması doğa bilimleri araştırmasından farklı olmalıdır. Yorumlamacılık, kültürler, koşullar ve farklı sosyal gerçekliklerin gelişmesine yol açan zamanlar gibi farklılıkları dikkate alır (Alharahsheh ve Pius 2020: 41).

Araştırmada bir köy incelenerek köy turizmi planlamasına ilişkin bir model önerisi geliştirilip diğer köylere uygulanabileceği varsayılmıştır. Bu nedenle araştırma tümevarımsaldır. Tümevarım özel önermelerden genel önermelere doğru yapılan bir akıl yürütme tekniğidir. Araştırma bir olgunun ya da örneklemin belirli bir zamandaki halini gözlemlemeyi içerdiği için kesitseldir. Kesitsel araştırma belirli bir zamanda belirli bir fenomeni inceleyen araştırmadır. Araştırmanın doğası gereği veriler hem nicel hem de nitel yöntemlerle toplanıp analiz edildiği için araştırmada karma yöntem uygulanmıştır. Araştırmanın nitel kısmında araştırma deseni durum çalışmasıdır. Durum çalışması, araştırmacının zaman içerisinde sınırlı bir sistemi/durumu veya birden çok sınırlı sistemi/durumu çoklu bilgi kaynaklarını içeren veri toplama araçları (gözlemler, görüşmeler, görsel-işitseller materyaller, dokümanlar, raporlar) ile derinlemesine araştırdığı durumların ve temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yöntemidir (Creswell, 2007: 73).

Araştırmada karma araştırma yönteminin seçilmesinin nedenleri şunlardır (Byrne ve Humble, 2007: 1):

- Tüm veri toplama yöntemlerinin sınırlamaları olduğundan, birden çok yöntemin kullanılması, belirli yöntemlerin bazı dezavantajlarını etkisiz hale getirir veya ortadan kaldırır. Ayrıca, yaklaşımların güçlü yönleri birbirlerini tamamlar.
- Karma yöntem özellikle iş birliği ve uygulamalı araştırmalar için uygundur.
- Araştırmacının aynı anda doğrulayıcı ve araştırıcı soruları yanıtlamasını sağlar ve araştırmacı aynı çalışmada hem teori kurabilir hem de teoriyi doğrulayabilir.
- Sosyal olguların karmaşık doğasından ötürü, bu karmaşıklıkları en iyi şekilde anlamak için farklı yöntemlere ihtiyaç vardır.
- Karma yöntem, ortaya çıkabilecek çelişkili sonuçlar için farklı yöntemler kullanılarak açıklamalar sağlayabilir.

Karma araştırma yönteminde altı temel tasarım vardır (Creswell ve diğ., 2003: 177):

- Sıralı açıklayıcı tasarım: Bu tasarımda nicel verilere önceliklidir. Nitel verilerin yapısal rolünü nicel veriler artırmaktır.
- Sıralı araştırıcı tasarım: Nicel verilere önceliklidir. Nicel veriler, nitel verilerin artışı için kullanılmaktadır.
- Sıralı dönüşümsel tasarım: Bu tasarımda önce nicel (NİCEL - nitel) veriler toplanır, analiz edilir. Daha sonra nitel veriler toplanır. Bunun tam tersi olarak önce nitel (NİTEL - nicel) veriler toplanıp analiz edilebilir, sonra nicel veriler toplanabilir.
- Eşzamanlı üçgenleme tasarımı: Bu tasarımda eşit baskınlık vardır. Nicel ve nitel veriler eş zamanlı toplanıp analiz edilir.
- Eşzamanlı iç içe geçmiş tasarım: Eşzamanlı üçgenlemeye benzerdir. Nicel ve nitel veriler eş zamanlı toplanır ve analiz edilir. Ancak üçgenlemeden farklı olarak nicel ya da nitel veriye ağırlık verilir.
- Eşzamanlı dönüşümsel tasarım: Tüm veriler eş zamanlı toplanarak analiz edilir. Öncelik genellikle nitel ya da nicel veri türlerine verilse de bazı durumlarda hem nicel hem de nitel veriler eşit önem taşıyabilir.

Araştırmada yöntem olarak nicel ve nitel perspektifleri birleştiren karma araştırma yöntemlerinden “eşzamanlı dönüşümsel tasarım” kullanılmıştır.

3.2 Araştırmanın Aşamaları

- a. Birinci aşamada ikincil kaynaklardan faydalanılarak CBS ile modelleme ve doküman analizleri yapılmıştır.
- b. İkinci aşamayı sahada yerel halkın görüşlerinin tespit edilmesi oluşturmaktadır.
- c. Üçüncü aşama ise köye özgü turizm planlama modelinin geliştirilmesidir.

Bölge ile ilgili yazılı ve görsel kaynaklar taranmıştır. İlk saha çalışmasında Dikmen Köyü’nde mekânsal analizler yapıp Coğrafi Bilgi Sistemleri’nden faydalanılarak MapInfo programında köyün haritaları oluşturulmuştur.

3.3 Çalışma Sahası

Araştırmanın çalışma sahası olarak Eskişehir’in Çifteler ilçesine bağlı olan Dikmen Köyü seçilmiştir.

3.3.1 Dikmen Köyü'nün konumu

Dikmen Köyü Çifteler ilçesinin doğusunda kabaca 39°34'-39°35' enlemleri ve 31°28'-31°29' boylamları arasında yer almaktadır (Bkz. Görsel 3.1).

Görsel 3.1

Dikmen Köyü'nün Konumu

3.3.2 Dikmen Köyü'nün seçilme sebepleri

- Öncelikle yürütücülüğünü Prof. Dr. Semra GÜNAY'ın yapmış olduğu “BEBKA - Eskişehir İlinin Turizm Kaynaklarının Mekânsal Analizi ve Turizm Pazarlama Stratejisi Sonuç Raporu” projesinde bölge kırsal turizm/agroturizm bölgesi olarak tanımlanmıştır. Ancak bölgede konaklamanın ve köy turizminin geliştirilmesi gerekmektedir.
- Dikmen Köyü'nün Balkan Muhaciri köyü olması bölgenin avantajlarından. Çünkü köy yerel halkla iletişim açısından elverişlidir. Köyde kırsal turizm faaliyetlerinden Balkan Muhaciri geceleri ve eğlenceleri düzenlenebilir.

- Çifteler ilçesi ve Dikmen Köyü ulaşım açısından da avantaja sahiptir. Eskişehir’e Ankara, İstanbul ve Konya’dan hızlı tren bağlantılarının olması bölgenin avantajlarından. Ayrıca köyün hâlihazırda bir turizm bölgesi olan Sivrihisar’a da yakınlığı köye ulaşım açısından avantaj sağlamaktadır. Eskişehir’e charter seferlerinin olması ve Dikmen – Sivrihisar Havacılık Merkezi arası uzaklığın otomobille yaklaşık 30 dakika olması bölgenin ulaşım açısından bir diğer avantajıdır.
- Çifteler ve çevresinde alternatif turizm imkânları oldukça fazladır. Bölgeden Eskişehir ve Sivrihisar’a, Eminekin sazlığına ve Çifteler dalış merkezine turlar düzenlenebilir. Mahmudiye atlı spor turizmi potansiyelinden faydalanılabilir. Ayrıca köy Yazılıkaya’ya, Han’a ve bir yürüyüş rotası olan Frig Yolu’na yakın bir konumdadır.

Bu sebeplerle Çifteler – Dikmen Köyü (Bkz. Görsel 3.2) araştırmanın çalışma sahası olarak seçilmiştir ve köy için kırsal turizm planlaması yapılmıştır.

Görsel 3.2

Dikmen Köyü’nün Genel Görünümü.

Kaynak: İlayda Altıntaş

3.4 Araştırma Katılımcıları

Bu başlık altında araştırmanın katılımcıları, evreni, örnekleme ve katılımcıların demografik özelliklerine yer verilmiştir.

3.4.1 Araştırmanın evreni

Araştırmanın evrenini köyde yaşayan yerel halk ve bölgenin yerel yönetimleri oluşturmaktadır.

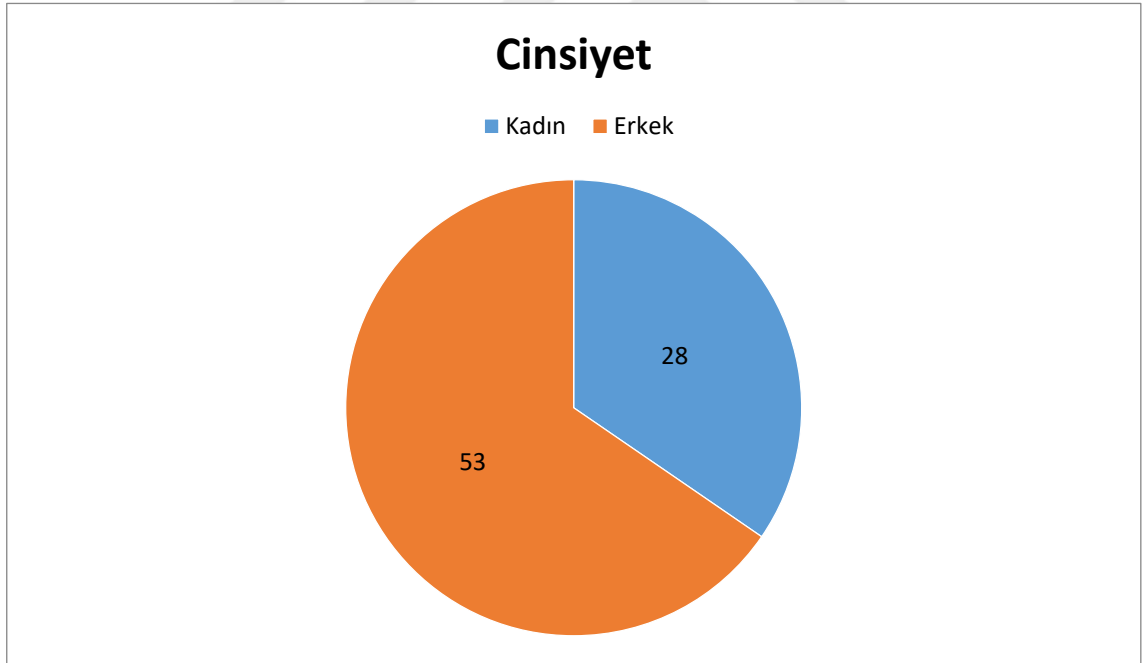
3.4.2 Araştırmanın örnekleme

Araştırmada örneklem basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir.

- **Nicel veriler** için 81 kişiye ulaşılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine ait bilgiler aşağıdaki gibidir:

Şekil 3.3

Anket Katılımcılarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

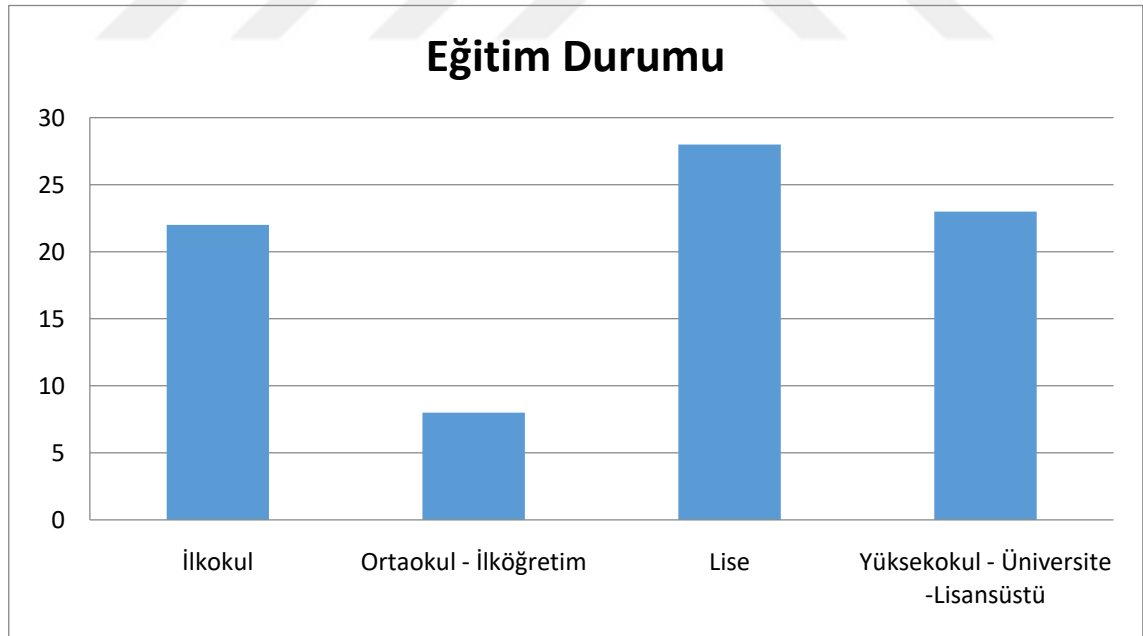

Araştırmaya katılanların %34,6'sını (28 kişi) kadın katılımcılar, %65,4'ünü (53 kişi) ise erkek katılımcılar oluşturmaktadır (Bkz. Şekil 3.3.).

Tablo 3.1*Anket Katılımcılarının Yaşlarına Göre Dağılımı*

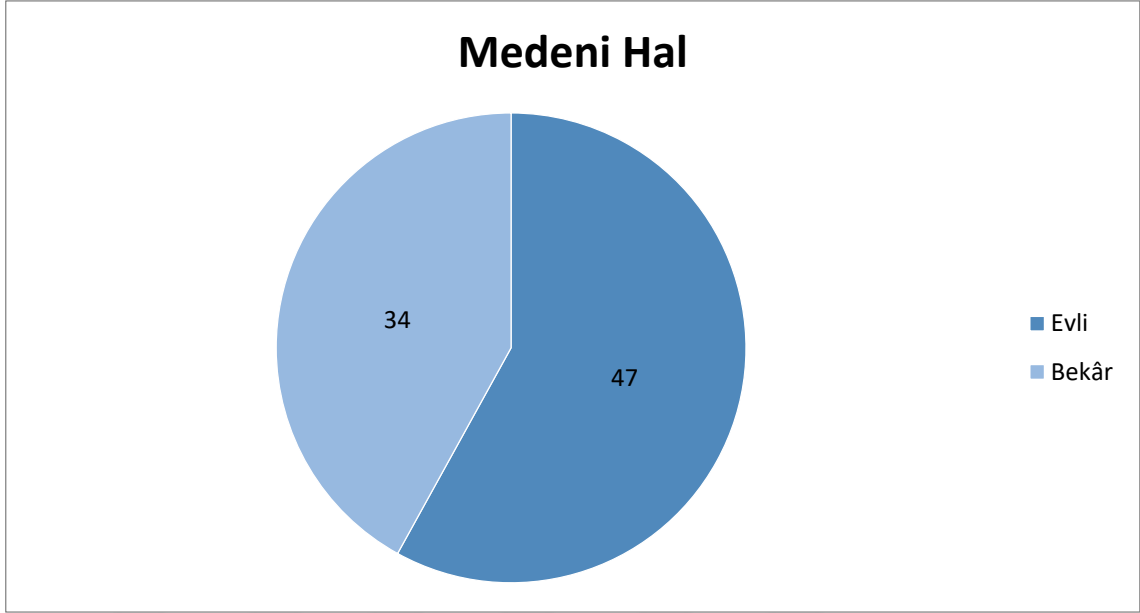
Yaş	Frekans	Yüzde
25 ve altı	30	37,0
26-35	9	11,1
36-45	16	19,8
46-55	14	17,3
56-65	6	7,4
66 ve üstü	6	7,4
Toplam	81	100,0

Tablo 3.1'e göre araştırmaya katılanların %37'si (30 kişi) 25 yaş ve altı, %11,1'i (9 kişi) 26-35 yaş aralığında, %19,8'i (16 kişi) 36-45 yaş aralığında, %17,3'ü (14 kişi) 46-55 yaş aralığında, %7,4'ü (6 kişi) 56-65 yaş aralığında, %7,4'ü (6 kişi) ise 66 ve üstü yaşındadır.

Şekil 3.4*Anket Katılımcılarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı*

Şekil 3.4'te görüldüğü üzere, araştırmaya 22 ilkokul mezunu, 8 ortaokul – ilköğretim mezunu, 28 lise mezunu ve 23 yüksekokul – üniversite - lisansüstü mezunu katılmıştır.

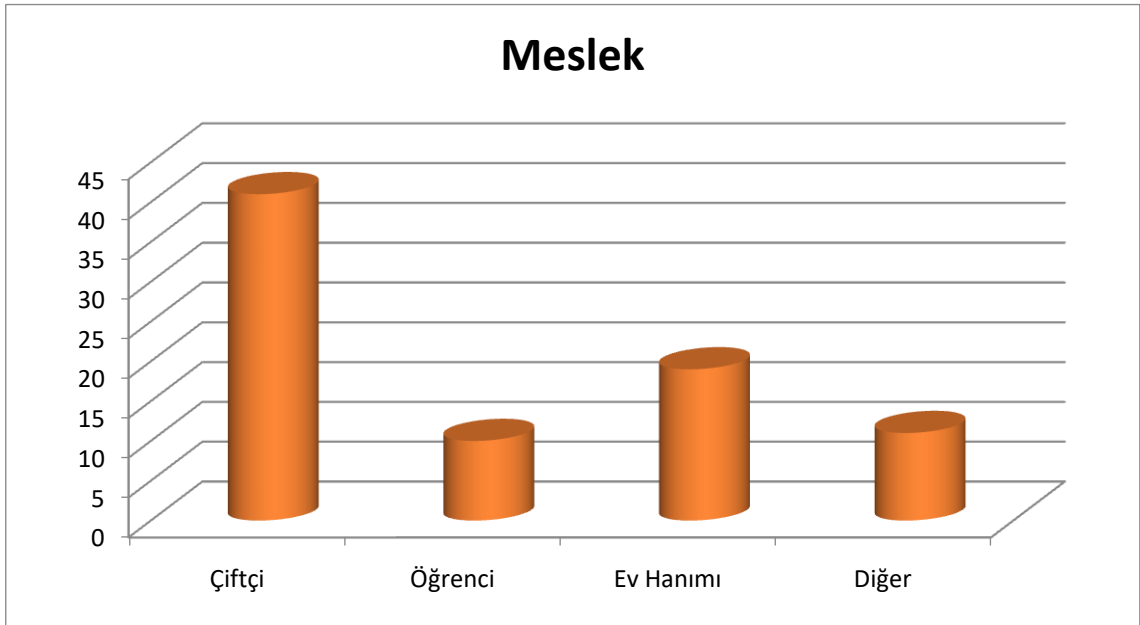
Şekil 3.5 Anket Katılımcılarının Medeni Hallerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılanların %58'i (47 kişi) evli, %42'si (34 kişi) ise bekârdır (Bkz. Şekil 3.5.).

Şekil 3.6

Anket Katılımcılarının Mesleklerine Göre Dağılımı

Şekil 3.6'da araştırmaya katılan katılımcıların meslekleri verilmektedir. Buna göre; araştırmaya katılanların 41'i (%50,6) çiftçidir. Katılımcıların 10'u (%12,3) öğrenci,

19'u (%23,5) ev hanımıdır. Katılımcıların 11'i (%13,6) ise emekli, memur, iç mimar, bilgi yönetim uzmanı gibi mesleklere sahiptir.

Tablo 3.2

Anket Katılımcılarının Yıl İçerisinde Köyde Kalma Sürelerine Göre Dağılımı

Köyde Kalma Süresi	Frekans	Yüzde
1-3 ay	14	17,3
4-6 ay	22	27,2
7-9 ay	28	34,6
10-12 ay	16	19,8
Toplam	80	98,8
Eksik Veri	1	1,2
Toplam	81	100,0

Tablo 3.2’de yerel halkın köyde kalma süreleri verilmektedir. Buna göre katılımcıların 14’ü yılın 1-3 ayı köyde kalmakta, 22’si yılın 4-6 ayı, 28’i yılın 7-9 ayı, 16’sı ise yılın 10-12 ayı köyde kalmaktadır. 1 kişinin verisi ise eksiktir.

Tablo 3.3

Anket Katılımcılarının Evde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Dağılımı

Evdeki Kişi Sayısı	Frekans	Yüzde
1-3 kişi	15	18,5
4-6 kişi	35	43,2
7-9 kişi	22	27,2
10 ve üstü	9	11,1
Toplam	81	100,0

Tablo 3.3. katılımcıların köydeki evlerinde yaşayan kişilerin sayısını vermektedir. Tabloya göre katılımcıların %18,5’inin evinde 1-3 kişi yaşamakta, %43,2’sinin evinde 4-6 kişi, %27,2’sinin evinde 7-9 kişi, %11,1’inin evinde ise 10 ve üzeri kişi yaşamaktadır.

Tablo 3.4*Anket Katılımcılarının Nüfus Kaydına Göre Dağılımları*

Nüfus Kaydı	Frekans	Yüzde
Evet (Köyde)	51	63,0
Hayır (Köyde Değil)	30	37,0
Toplam	81	100,0

Tablo 3.4. katılımcıların nüfus kayıtlarının köyde olup olmadığını göstermektedir. Buna göre katılımcıların %63'ünün (51 kişi) nüfus kaydı Dikmen Köyü'ndedir, %37'sinin (30 kişi) nüfus kaydı ise Dikmen Köyü'nde değildir.

● **Nitel veriler** için ise:

Farklı nitel araştırmalar için (gömülü teori, fenomenoloji, durum çalışması vb.) literatürde örneklem büyüklüğü konusunda farklı kanılar olsa da görüşme tekniği uygulanan nitel araştırmalarda veri doygunluğunun sağlanması için ortalama 30 görüşme gerçekleştirilmesi gerektiği belirlenmiştir (Marshall ve diğ., 2013: 14). Bu doğrultuda araştırmada yerel halktan 44 kişiye ve yerel yönetimden ise 5 kişiye ulaşılmış ve toplam 49 görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme katılımcılarına yerel halk için "K" kodu, yerel yönetimler için "Y" kodu verilmiştir.

Yerel halk ile yapılan görüşmelerde 13'ü kadın olmak üzere toplam 44 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan kadın katılımcıların biri öğrenci, diğerleri ise ev hanımıdır. Erkeklerden 21'i çiftçi, 4'ü öğrenci, 2'si ise serbest meslek sahibi, 4'ü ise emeklidir. Görüşmelere katılanların yaş ortalaması 50'dir (Bkz. Tablo 3.5.).

Yerel yönetimden ise Eskişehir Vali Yardımcısı, Çifteler İlçesi Belediye Başkanı, Çifteler Dikmen Köyü Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Başkanı, Dikmen Köyü muhtarı ve Dikmen Köyü eski muhtarı olmak üzere 5 kişiye ulaşılmıştır.

Tablo 3.5*Görüşme Katılımcılarının Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı*

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Meslek	Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Meslek
K1	Erkek	72	Çiftçi	K26	Kadın	68	Ev Hanımı
K2	Erkek	76	Emekli	K27	Kadın	54	Ev Hanımı
K3	Kadın	20	Öğrenci	K28	Kadın	48	Ev Hanımı
K4	Erkek	46	Çiftçi	K29	Kadın	69	Ev Hanımı
K5	Erkek	71	Çiftçi	K30	Kadın	47	Ev Hanımı
K6	Erkek	44	Çiftçi	K31	Kadın	61	Ev Hanımı
K7	Erkek	50	Çiftçi	K32	Kadın	73	Ev Hanımı
K8	Erkek	66	Çiftçi	K33	Kadın	49	Ev Hanımı
K9	Erkek	37	Çiftçi	K34	Kadın	50	Ev Hanımı
K10	Erkek	50	Çiftçi	K35	Kadın	64	Ev Hanımı
K11	Erkek	50	Çiftçi	K36	Erkek	61	Çiftçi
K12	Erkek	44	Çiftçi	K37	Erkek	65	Çiftçi
K13	Erkek	31	Serbest Meslek	K38	Erkek	46	Çiftçi
K14	Erkek	54	Çiftçi	K39	Erkek	45	Çiftçi
K15	Erkek	74	Emekli	K40	Erkek	24	Çiftçi
K16	Erkek	32	Çiftçi	K41	Erkek	19	Öğrenci
K17	Erkek	75	Emekli	K42	Erkek	19	Öğrenci
K18	Erkek	63	Emekli	K43	Erkek	20	Öğrenci
K19	Erkek	52	Çiftçi	K44	Erkek	24	Öğrenci
K20	Erkek	50	Çiftçi	Y1	Erkek	50	Yerel Yönetici
K21	Erkek	25	Serbest Meslek	Y2	Erkek	66	Yerel Yönetici
K22	Erkek	56	Çiftçi	Y3	Kadın	53	Yerel Yönetici
K23	Erkek	68	Çiftçi	Y4	Erkek	70	Yerel Yönetici
K24	Kadın	53	Ev Hanımı	Y5	Erkek	46	Yerel Yönetici
K25	Kadın	56	Ev Hanımı	TOPLAM KATILIMCI: 49			

3.5 Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Bir araştırmada veri toplama araçları araştırmanın yapısı, amacı, araştırma problemleri doğrultusunda geliştirilir. Karma yöntemlerde her iki veri biçiminin toplanmasına yönelik çeşitli kurallar vardır (Creswell ve Clark, 2018: 278):

- Karma yöntemli araştırmalarda veri toplamanın amacı araştırma problemlerine yanıtlar verebilmektir. İyi bir strateji, araştırma sorularının her birini listeleyen ve

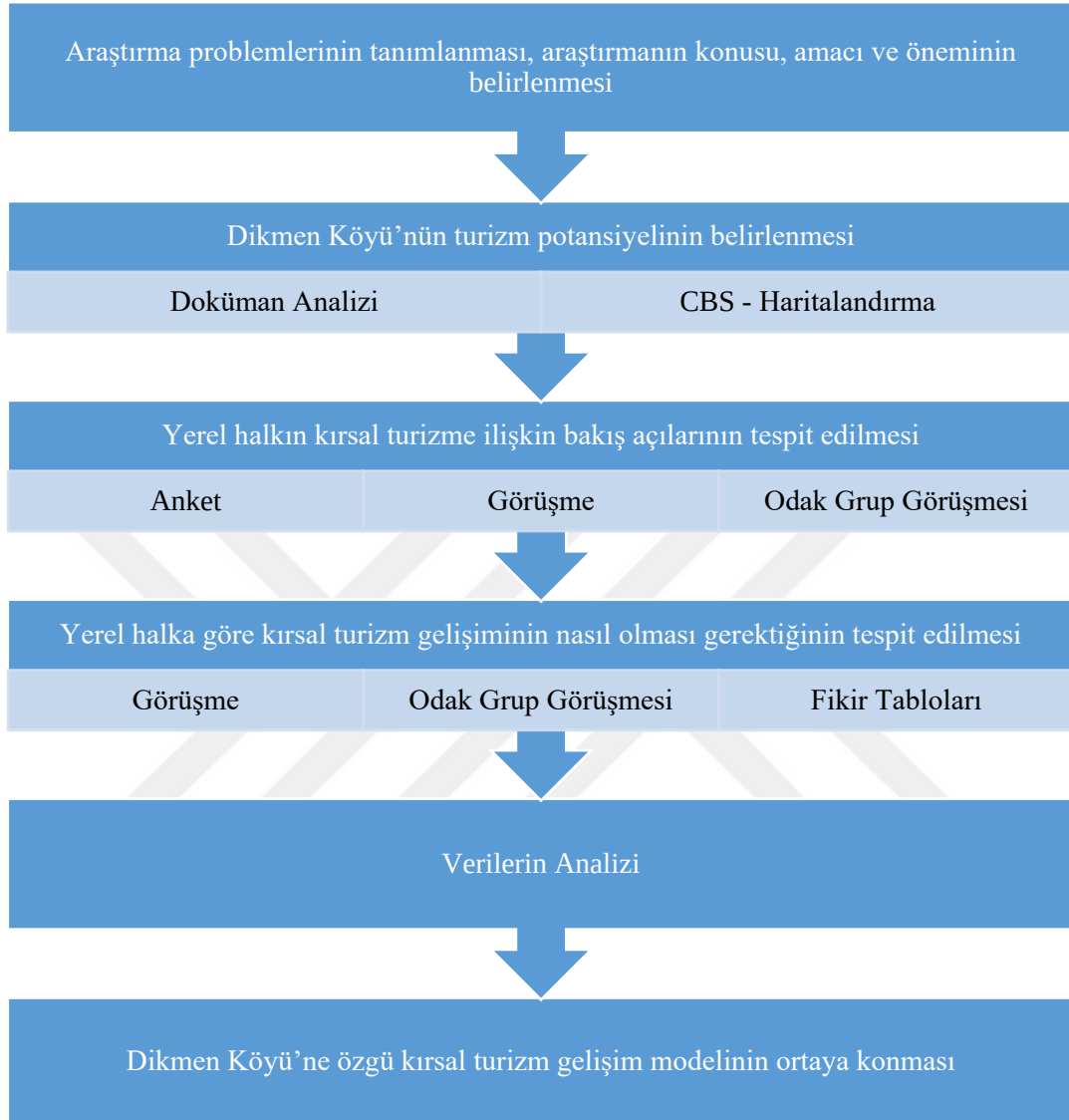
her soruyu yanıtlamak için hangi veri kaynaklarının (niteliksel ve niceliksel) kullanılacağını tanımlayan bir tablo geliştirmektir.

- Karma yöntem araştırması hem nicel hem de nitel verilerin toplanmasını içermektedir. Birden fazla veri kaynağı toplandığından, araştırmacının niteliksel ve niceliksel veri toplama prosedürlerine aşina olması gerekmektedir.
- Karma yöntem araştırmalarında yöntem bölümünde nitel ve nicel veri toplama prosedürleri detaylandırılmalıdır. Bu, okuyucuların ve hakemlerin prosedürleri anlamalarına ve bunların kalitesi hakkında yargıda bulunmalarına olanak tanır.

Bu araştırma bir köyde kırsal turizmin nasıl planlanması gerektiğine odaklanmaktadır. Bu planlama yalnızca nicel verilerle açıklanarak yapılamaz. Köyde yaşayan insanların bireysel özellikleri, kültürleri, yaşayış biçimleri, gelenekleri, görenekleri gibi niteliksel özellikleri de incelenmelidir. Bu sebeple veri toplama aracı olarak hem nicel hem de nitel verilerden faydalanılmıştır (Bkz. Şekil 3.7.). Nicel verileri coğrafi bilgi sistemi ve anket oluşturmakta, nitel verileri ise doküman incelemesi, görüşme, odak grup görüşmesi ve fikir tabloları oluşturmaktadır.

Şekil 3.7

Araştırma Süreci

Araştırma sorularına karşılık gelen veri toplama araçları ise Tablo 3.6’da gösterilmiştir.

Tablo 3.6

Araştırma Soruları ve Veri Toplama Araçları

Araştırma Sorusu	Veri Toplama Aracı
Dikmen köyü ve çevresinin potansiyel çekicilikleri nelerdir?	Doküman İncelemesi Görüşme Odak Grup Görüşmesi
Dikmen köyü ve çevresi turistleri çekecek yeterli bölgesel kamu ve ticari hizmetlerine sahip midir?	Doküman İncelemesi Görüşme Odak Grup Görüşmesi
Dikmen köyü ve çevre bölgelerdeki ulaştırma ve iletişim sistemleri turizm için yeterli midir?	CBS Görüşme Odak Grup Görüşmesi
Turizm için Dikmen köyünün mekânsal planlaması nasıl yapılmalıdır?	CBS Görüşme Odak Grup Görüşmesi Fikir Tabloları
Dikmen köyünde ne gibi mekânsal düzenlemeler yapılmalıdır?	Görüşme Odak Grup Görüşmesi Fikir Tabloları
Dikmen köyündeki genel yaşam kalitesi nasıldır?	Anket Görüşme Odak Grup Görüşmesi
Köy halkının kırsal turizme sağlayacağı destekler nelerdir?	Anket Görüşme Odak Grup Görüşmesi
Yerel sakinlerin genel yaşam kalitesine ilişkin algıları turizm gelişimine verdikleri desteği etkilemekte midir?	Anket
Yerel sakinlerin demografik özellikleri ile turizm gelişimine verdikleri destek arasında fark var mıdır?	Anket
Dikmen köyü için stratejik turizm hedefleri nelerdir?	Görüşme Odak Grup Görüşmesi
Yerel halkın köy turizmi hakkındaki görüşleri nelerdir?	Görüşme Odak Grup Görüşmesi
Turizm bölge toplumu tarafından ekonomik bir yapıtaş olarak görülmekte midir?	Görüşme Odak Grup Görüşmesi
Yerel halkın köy turizmi hakkındaki eğitim ve girişimcilik ihtiyaçları nelerdir?	Görüşme Odak Grup Görüşmesi
Dikmen köyünün turizm için bölgesel avantajları ve dezavantajları nelerdir?	Doküman İncelemesi Görüşme Odak Grup Görüşmesi

3.5.1 Nicel veriler

Bu başlık altında nicel veri toplama araçlarına yer verilmiştir.

3.5.1.1 Coğrafi bilgi sistemleri

Coğrafi bilgi sistemleri (CBS), coğrafi veri ve bilgileri depolamak, düzenlemek, elde etmek, analiz etmek ve çıktısını almak için tasarlanmış sistemlerdir. CBS'nin temel görevi mekânsal referanslı veri ve bilgileri analiz etmektir. Anlamlı bir analiz gerçekleştirmek için yazılımın girdi, düzenleme, erişim ve çıktı gibi birçok görevi yerine getirebilmesi gerekir (DeMers, 2008: 19).

Turizmde CBS'nin kullanımı, kaynakların planlanması ve yönetimi bakımından fayda sağlamaktadır. CBS, turizm için doğal kaynaklar, insan yerleşimi ve kültürel kaynaklar hakkında bilgi vermektedir. Turizm planlama sürecinde çalışılan bölgeye ait doğal ve kültürel verilerin belirlenmesi, analiz edilmesi ve yönetimi gibi karmaşık bir sürecin yürütülmesinde CBS etkin olarak kullanılmaktadır (Collins ve diğ., 2001). CBS, haritaları yer paylaşımları olarak yazdırabilir veya sanal yer paylaşımları olarak bilgisayar görüntüleri oluşturabilir. Gelişmiş CBS ayrıca istatistiksel ve karmaşık hesaplama görevlerini de yerine getirebilir. CBS açık bir şekilde mekânsal ilişkiler ve diğer ilişki biçimlerini gösterebilir. Bu şekilde, hem turizm hem de turizm dışı faaliyetlerin nasıl bir arada var olabileceğini veya çatışma içinde olabileceğini gösterebilir. CBS çeşitli ölçeklerde kullanılabilir ve özellikle yerel, bölgesel ve ulusal kaynaklardan gelen verilerin bütünleştirilmesinde yararlıdır. Ayrıca, planlama ve yönetim sürecine yardımcı olabilecek gelecekteki olası senaryoları da simüle edebilir (Doswell, 1997).

Araştırmada köyün ve çevresinin potansiyel çekiciliklerinin, bölgesel kamu ve ticari hizmetlerin, ulaştırma ve iletişim sistemlerinin yeterliliğinin belirlenmesi için CBS'den faydalanılmıştır.

3.5.1.2 Anket

Anket, yanıtlayanlardan bilgi edinmek için resmileştirilmiş bir dizi sorudur. En önemli amaç, araştırmacının bilgi ihtiyaçlarını, katılımcıların istekli ve cevaplayabilecekleri bir dizi spesifik soruya dönüştürmektir (Malhotra, 2006: 176). Anket, bir popülasyonun bir örneğini inceleyerek, popülasyonun eğilimlerinin, tutumlarının veya görüşlerinin

niceliksel veya sayısal bir tanımını sağlar. Araştırmacı, örneklem sonuçlarından evrene genelleme veya çıkarımlar yapar (Creswell, 2014).

Araştırmada köy halkının genel yaşam kalitesinin ve turizm gelişimine verecekleri desteğin ölçülmesi için yerel halka anket uygulanmıştır. Anket formu (EK-1) toplam 10 ifadeden oluşan “Yaşam Kalitesi” (Woo ve diğ., 2015) ve “Turizm Gelişimine Destek” (Demirović Bajrami ve diğ., 2020; McGehee ve Andereck, 2004) boyutları ve demografik özelliklerden oluşmaktadır.

3.5.2 Nitel veriler

Bu başlık altında nitel veri toplama araçlarına yer verilmiştir.

3.5.2.1 Doküman incelemesi

Doküman incelemesi, basılı ve elektronik dökümanlar olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan nitel bir yöntemdir. Doküman incelemesi anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin & Strauss, 2008).

Araştırmada CBS ile elde edilen veriler ve haritalardan da faydalanılarak köyün potansiyel çekiciliklerini, bölgesel kamu ve ticari hizmetlerinin yeterliliğini ve bölgesel avantaj ve dezavantajlarını belirlemek için nitel bir yöntem olan doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman incelemesi yapılırken kalkınma planları, kalkınma ajanslarının strateji raporları ve 2023 turizm hedefleri analiz edilmiştir.

3.5.2.2 Görüşme ve odak grup görüşmesi

Görüşme iki veya daha fazla kişi arasında yapılan, araştırma problemleri ve hedefleriyle ilgili geçerli ve güvenilir veriler toplanmasına yardımcı olan amaçlı tartışmadır. Görüşme araştırma sorularıyla, araştırmanın amacı ve araştırma stratejisiyle tutarlı olmalıdır (Saunders ve diğ., 2009: 318).

Görüşme formlarının hazırlanmasında dikkate alınması gereken bazı ilkeler bulunmaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2011: 128):

- Kolay anlaşılabilir sorular yazma; görüşme formu hazırlanırken sorular, görüşülen bireyler tarafından açık, belirgin ve kolayca anlaşılabilir şekilde ifade edilmelidir.

- Odaklı sorular hazırlama; görüşme soruları hazırlanırken genel ve soyut ifadelerden kaçınılmalıdır. Spesifik sorular konuyla ilgili güvenilir açıklamalara ve geçerli genellemelere ulaşılmasına yardımcı olur.
- Yönlendirmekten kaçınma; araştırmacı hem soruları hazırlarken hem de görüşmeyi yaparken yönlendirici ifadelerden kaçınılmalıdır.
- Açık uçlu sorular sorma; görüşme soruları tamamen kısa cevaplar verilebilecek sorulardan oluşmamalıdır.
- Çok boyutlu soru sormaktan kaçınma; görüşülen kişinin soruya doyurucu cevap verebilmesi açısından tek boyutlu sorular tercih edilmelidir.
- Alternatif sorular hazırlama; araştırmacı hazırladığı soruları uygun ve anlaşılabilir bir şekilde ifade etmeye çalışsa da bazı sorular farklı bireyler için farklı anlamlar ifade edebilir. Bu nedenle araştırmacı alternatif bir ifadeyle görüşülen bireyin soruyu daha iyi anlamasına yardımcı olmalıdır.
- Farklı türden sorular sorma; görüşülen bireyin farklı düşünme biçimlerine hitap etmek için sorular kapalı uçlu, açık uçlu, dolaylı ve varsayıma dayanacak şekilde hazırlanabilir.
- Soruları mantıklı bir biçimde düzenleme; farklı konulardaki görüşmeler için farklı düzenlemeler yapılması gerekse de genel olarak dikkate alınması gereken bazı durumlar vardır. Bunlar;
 - Görüşmeye güven oluşturunca bir giriş hazırlamak,
 - Özelden genele doğru sorular sormak,
 - İlk soruları kolay yanıtlanabilir sorulardan seçmek,
 - Bilgi ve beceri gerektiren soruları deneyimlerle ilişkilendirerek sormak,
 - Hassas konularla ilgili soruları sona bırakmak,
 - Bireysel bilgileri başta veya sonda sormak.
- Soruları geliştirme; görüşme sorularını yazmak basit bir süreç değildir, araştırmacının soruları sürekli geliştirmesi gerekir. Bu amaçla görüşmenin küçük bir grupta denenmesi ve deneyimli kişilerden uzman görüşü alınması soruların geliştirilmesi açısından faydalı bir süreç olacaktır.

Araştırmada yapılan görüşmeler için yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu aşamada derinlemesine bir alanyazın taraması gerçekleştirilerek açık uçlu soru formları oluşturulmuştur (EK-2, EK-3). Görüşmeler için geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış çeşitli araştırmalardan faydalanılmıştır;

- Yapılan görüşmelerin sorularının hazırlanmasında Ayaz (2012) tarafından belediye başkanlarının turizme yönelik tutumlarının kırsal turizm üzerindeki etkisini belirlemek için yapılan, Ongun (2015) tarafından kırsal turizmin kırsal kalkınmaya etkisini belirlemek için yapılan, Egbali ve diğ. (2011) tarafından kırsal turizmin araştırılmasında karşılaşılan zorlukları belirlemek için yapılan, Akıncı Ekiztepe (2020) tarafından kırsal yoksulluğun azaltılmasında kırsal turizmin yeri ve önemini belirlemek için yapılan, Torun (2015) tarafından Elazığ ilinin kırsal turizm potansiyelini belirlemek için yapılan, Solmaz ve Oğuz (2020) tarafından kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın kırsal turizme bakışını belirlemek için yapılan ve Zohry (2002) tarafından kırdan kente işgücü göçünü belirlemek için yapılan çalışmalar esas alınmıştır.

Görüşme sorularının bazıları çalışmalardan birebir alınmış, bazıları ise araştırmanın amacı doğrultusunda uyarlanmıştır. Hazırlanan görüşme soruları için uzman görüşü alınarak düzenlemeler yapılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formlarının son hali elde edilmiştir. Yapılan anket sonrasında daha ayrıntılı ölçümler elde edilmesi, köyün stratejik turizm hedeflerinin belirlenmesi, bölge toplumunun turizm hakkındaki eğitim ve girişimcilik ihtiyaçlarının ölçülmesi, köy turizmi hakkındaki görüşlerinin ve fikirlerinin belirlenmesi ve turizmi ekonomik bir yapıtaş olarak görüp görmediklerinin anlaşılması için paydaşlarla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada görüşmelerin hepsi Dikmen Köyü'nde yapılmış olup verilerde çeşitliliği sağlamak için her yaş grubuna ulaşılmıştır. Köydeki koşullardan dolayı bazı görüşmeler bire bir, bazı görüşmeler odak grup görüşmesi olarak yapılmıştır.

3.5.2.3 Fikir tabloları

Araştırmada görüşmelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda köyün belli başlı yapıları ve bölgeleriyle ilgili daha ayrıntılı fikirlere ulaşmak için fikir tabloları oluşturulmuştur. Fikir tabloları; “Köy Meydanı”, “Köy Girişi”, “Köy İçi Yollar”, “Köy Sokak Lambaları”, “Köy Çeşmesi”, “Festival Alanı”, “Köy Okulu” ve “Köy Konağı” olmak üzere sekiz ana başlıktan oluşmaktadır (EK-4).

3.5.3 Geçerlik ve güvenirlik

Geçerlik bir araştırmada araştırmacının kullandığı yöntemin ölçmeyi amaçladığı şeyi ölçtüğünün ve ölçümün araştırmanın amaçlarını doğru bir şekilde temsil ettiğinin

kanıtlanmasıdır (Cohen ve diğ., 2018: 245). Güvenirlik ise veri toplama tekniklerinin veya analiz prosedürünün ne ölçüde tutarlı bulgular sağlayacağını ifade eder (Saunders ve diğ., 2009: 156).

3.5.3.1 Nicel verilerin geçerlik ve güvenirliği

Araştırmada geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış çeşitli araştırmalardan faydalanılmıştır. Ayrıca anket çalışması için Cronbach Alpha değerleri ölçülmüştür. Araştırmada yerel halka uygulanan anketin güvenirlik analizi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.7

Anketin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Boyut	İfade Sayısı	Cronbach Alpha Değeri
Yaşam Kalitesi	3	0,718
Turizm Gelişimine Destek	7	0,875

Tablo 3.7’de araştırmada kullanılan iki ölçek için Cronbach Alpha değerleri gösterilmektedir. Alfa katsayısı ölçeğin güvenirliğini ortaya koyan değerdir. Bu katsayı 0 ile 1 arasında değişmekte, 0,60 ve üzeri değer yeterli iç tutarlılık güvenirliğini göstermektedir (Malhotra ve Dash, 2016, 291). Bu doğrultuda araştırmada kullanılan iki ölçeğin de kabul edilebilir seviyede güvenilir olduğu değerlendirilmiştir.

3.5.3.2 Nitel verilerin inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirliği

Nitel araştırmalarda **geçerlik** kavramı için **inandırıcılık** ve **aktarılabilirlik, güvenirlik** için ise **tutarlılık** ve **teyit edilebilirlik** kavramları kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 265) Araştırma boyunca yapılan görüşmeler öncesinde ve sonrasında uzman görüşleri alınmıştır. Ayrıca görüşmelerin kodlanması ve analiz sürecinde tez izleme jüri üyelerinden uzman görüşleri alınmıştır. Görüşmelerde tüm veriler bilgisayar destekli programlarda kodlanarak şeffaflık artırılmış ve ileride gerek görülmesi halinde tekrar incelenebilmesi için veriler saklanmıştır. Birden fazla veri toplama tekniği kullanılarak araştırmanın inandırıcılığı artırılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın amaçları açıkça belirtilmiş ve elde edilen verilerin araştırmanın amacıyla tutarlılığı sağlanmıştır. Sonuç bölümü yazılırken araştırmanın bulgularına sadık kalınmıştır.

3.6 Veri Toplama Süreci

Araştırma problemlerinin çözülmesi aşamasında saha çalışması yapılmış olup ilgili sahaya gidilerek veriler toplanmıştır.

- ✓ 15.10.2022 - 16.10.2022 tarihlerinde bütün köy fotoğraflanmıştır.
- ✓ 15.08.2023 - 20.08.2023 tarihleri arasında yerel halka anket uygulanarak nicel veriler toplanmıştır.
- ✓ 19.10.2023 - 23.10.2023 tarihleri arasında yerel halk ile görüşmeler gerçekleştirilerek nitel veriler toplanmıştır.
- ✓ 23.05.2024 - 25.05.2024 tarihleri arasında yerel yönetimler ile görüşmeler gerçekleştirilerek nitel veriler toplanmıştır.
- ✓ 12.10.2024 - 15.10.2024 tarihleri arasında yerel halk ile fikir tabloları doldurularak nitel veriler toplanmıştır.

3.7 Verilerin Analizi

Bu başlık altında araştırmada kullanılan nicel ve nitel verilerin nasıl analiz edildiklerine dair bilgiler verilmiştir.

3.7.1 Nicel verilerin analizi

Coğrafi bilgi sistemlerinin analizi sürecinde araştırmanın yapıldığı köyün ve köyün etrafındaki bölgelerin haritaları çizilmiş ve potansiyel çekicilikler, bölgesel kamu ve ticari hizmetler, ulaştırma ve iletişim sistemleri haritalandırılmıştır. Araştırma kapsamında analizlerin gerçekleştirilebilmesi ve haritaların çizilmesi için “MapInfo” CBS yazılımı kullanılmıştır.

Anketlerin analizinde öncelikle anket ifadeleri için faktör analizinin uygunluğu test edilmiş (Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett Küresellik Testi), uygunluk sağlandıktan sonra ifadeler faktör analizine sokulmuştur. Sonrasında hipotezlerin test edilmesi için regresyon analizi, bağımsız örneklem t-testi ve one-way anova analizleri uygulanmıştır.

3.7.2 Nitel verilerin analizi

Araştırmada yorumlamacı felsefe benimsenmektedir. Yorumlamacı felsefede görüşmeler, gözlemler, doküman analizleri gibi farklı yöntemlerden faydalanılır. Araştırma tümevarımsal olarak oluşturulur. Bu araştırmada da Dikmen köyü

incelenerek planlanan köy turizminin diğer köylere de aktarılabilceğı varsayılmıştır. Bu doğrultuda doküman incelemesi ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, metinsel materyali sınıflandırır, onu daha alakalı, yönetilebilir veri parçalarına indirger (Weber, 1990: 5). Görüşmelerin içerik analizinde kodlamalar tümevarımsal yöntem kullanılarak oluşturulmuştur. Tümevarımsal kodlama ham verileri inceleme yoluyla temaların, konuların veya modellerin ortaya çıkarıldığı tümevarımsal akıl yürütmeye dayanmaktadır. Görüşme transkriptleri gibi materyallerden gelecek ham veriler birinci dereceden kodlama olarak bilinen bir süreçle başlar. Birinci dereceden kodlama yoluyla araştırmacı verileri inceler ve daha geniş kategoriler ve temalar halinde birleştirir (Chandra ve Shang, 2019: 91).

Araştırmada görüşmelerden elde edilen ses kayıtlarının dökümleri alınmış daha sonra bu dökümler NVivo 1.7.2. programına yüklenmiştir. NVivo programında tümevarımsal yöntemle görüşmelerden elde edilen bilgiler kodlanmış ve kodlar arasındaki ilişkiler göz önünde bulundurularak veriler belirli kategorilerde toplanmıştır. Daha sonra tüm kodlar ve kategoriler bir tema altında betimlenerek açıklanmıştır.

Araştırmada son olarak fikir tabloları oluşturulmuş, görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda köyün belli mekânsal özellikleriyle alakalı yerel halktan daha spesifik fikirler ve bilgiler toplanarak yorumlanmıştır.

4 BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen veriler yer almaktadır. Bu kapsamda Dikmen Köyü'nün coğrafyası, nicel verilere ilişkin bulgular, nitel verilere ilişkin bulgular bu başlık altında yer almaktadır. Ayrıca araştırmacı ve araştırma katılımcılarının görüşlerini yansıtan ifadeler ve alıntılar da yer almaktadır.

4.1 Turizm Potansiyeli

Turizm Potansiyeli başlığında bölgenin doğal çevre özellikleri, beşeri coğrafya özellikleri ve ekonomik coğrafya özelliklerine ilişkin bulgular ortaya konmuş, son olarak bütün bu özellikler turizm kapsamında değerlendirilmiştir.

4.1.1 Doğal çevre özellikleri

Bu başlıkta köy ve çevresinin jeolojik özellikleri, tektonik yapısı, jeomorfolojik yapısı, iklim özellikleri, hidrografya özellikleri, toprak özellikleri ve bitki örtüsü incelenmiştir.

4.1.1.1 Dikmen Köyü'nün jeolojik özellikleri

Dikmen Köyü'nün bulunduğu Çifteler ilçesinde tortul, magmatik ve metamorfik kayalar yer almaktadır. Genel olarak litolojik formasyonlar ve stratigrafik istif yaş sırasına göre aşağıdaki gibidir (Çifteler ilçesi imar Planı Revize Çalışmalarına Esas Zemin Etüt Raporu, akt: Şahbaz, 2007):

- Metamorfik şistler
- Mermer (Reksistalize kireç taşları)
- Kireç taşı (Jura)
- Konglomera, kireçtaşı (Eosen)
- Fliş, kireçtaşı (Neojen)
- Alüvyon (Kuaterner)
- Bazalt, tüfit, andezit, ofiolit

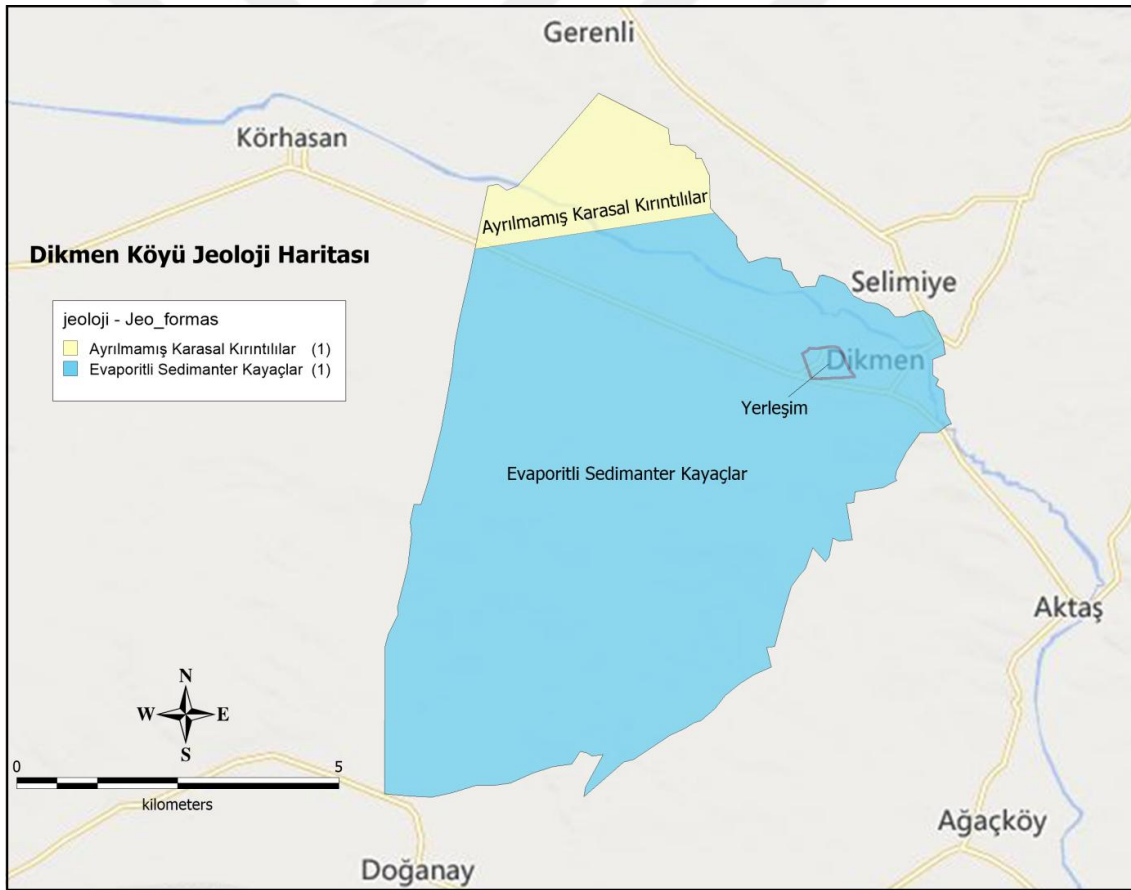
Dikmen köyü arazisinde Paleozoik ve Mezozoik yaşlı formasyonlar yer almaz sadece Neojen ve Kuaterner yaşlı araziler vardır (Bkz. Görsel 4.1.). Dikmen ve çevresinin jeolojik zamanlara göre stratigrafik dizilimi şu şekildedir:

Senozoyik:

- **Neojen:** Dikmen Köyü'nün güneyinde Neojen sedimanter kayaçlar yayılım göstermektedir.
- **Kuvaterner:** Dikmen Köyü'nün kuzeyinde Pleyistosen karasal kırıntılılar yayılım göstermektedir. Köyün bu kısmını alüvyonlar oluşturmaktadır. Sahadaki alüvyonlar Sakarya Nehri ve onun kolları tarafından taşınan çakıl, kum, kil gibi çeşitli büyüklükteki materyallerin birikmesi sonucu farklı kalınlıklarda meydana gelmektedir. Dikmen Köyü'nün de yer aldığı Çifteler ovasındaki alüvyon kalınlığı genel olarak 5 - 15 metre arasında görülmektedir.

Görsel 4.1

Dikmen Köyü Jeoloji Haritası

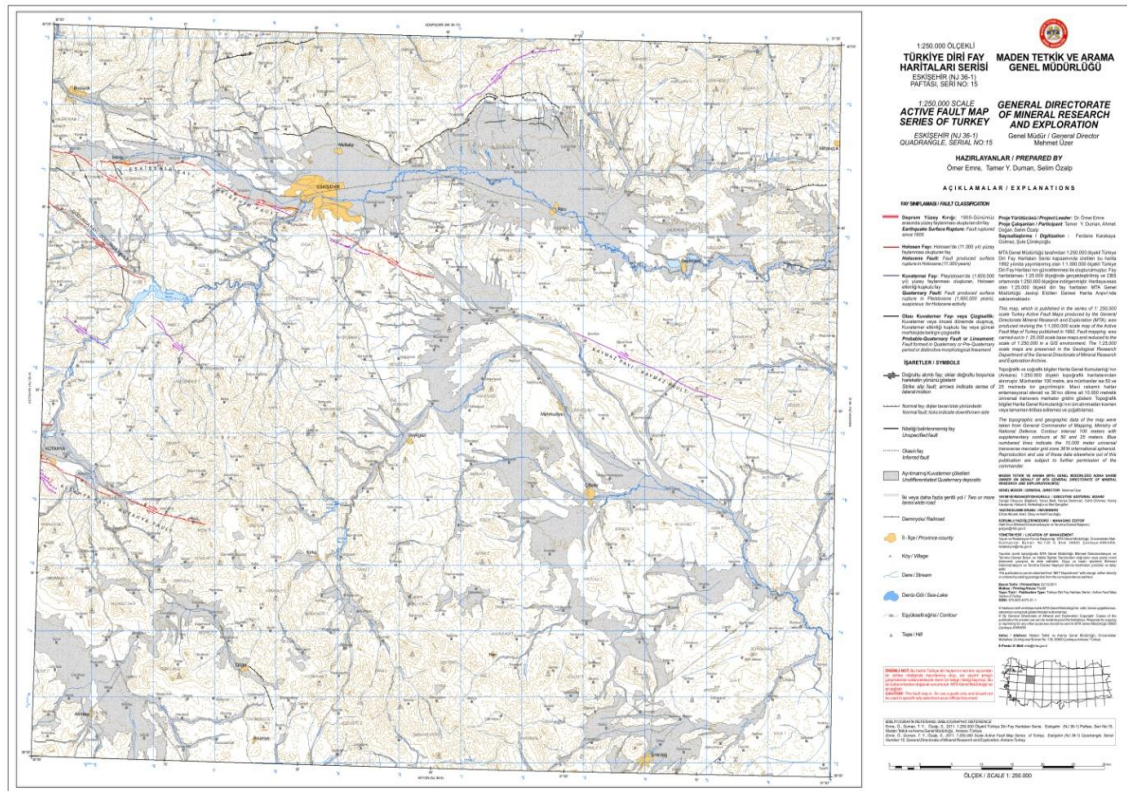

4.1.1.2 Bölgenin tektonik yapısı

Çifteler ilçesinde diri fay bulunmamaktadır. Deprem Araştırma Dairesi'ne göre İlçenin neredeyse tamamı II. Derece deprem bölgesidir. Yalnızca Dikmen Köyü ve Ortaköy III. Derece deprem bölgesidir (Bkz. Görsel 4.2).

Görsel 4.2

Dikmen Köyü Jeoloji Haritası

Kaynak: https://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/hizmetler/doc/diri_fay_haritalari/eskisehir.pdf

4.1.1.3 Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü'nün jeomorfolojik yapısı

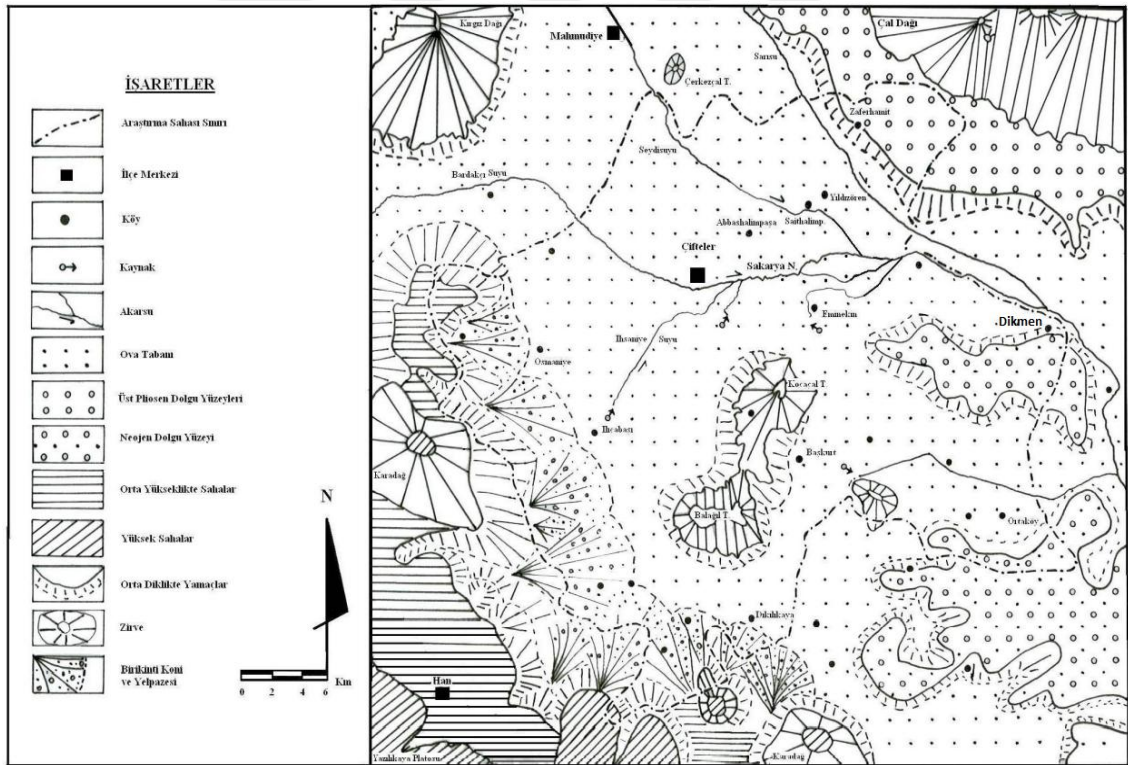
Çifteler ilçesinin büyük bir kısmı düzlüklerden oluşmaktadır. İlçenin güneyinde küçük Türkmen dağlarının doğu uzantıları mevcuttur, kalan kısımlar ise ovalıktır. İlçenin kuzeydoğusunda Çal Dağı'nın batı uzantısı yer almaktadır. Bu bölgede yükseklik ortalama 925 metredir. İlçenin batısında Orhaniye Köyü'nde Herek Tepesi bulunmaktadır. Köyde yükseklik 1000 metreden başlayarak yaklaşık 1250 metreye ulaşmaktadır. İlçenin güneyinde Sarıkavak Köyü'nün güneydoğusunda yükselmeye başlayan Karadağ yer almaktadır. Çifteler ilçe merkezinin güneydoğusunda Belpınar Köyü'nün üzerinde bulunduğu Kocaçal (1103 m) ve onun hemen güneyinde Balağıl

(1066 m) tepeleri yer almaktadır. İlçenin doğusunda Dikmen, Körhasan ve Doğanay köyleri arasında küçük tepeler bulunmaktadır. Dikmen Köyü'nün güneybatısında Karatepe yer almaktadır (Bkz. Şekil 4.3).

Sakarya Nehri Çifteler ilçesinde başlamaktadır. Sakarya nehrinin suyu ilçe merkezinin güneydoğusunda yer alan Başkaya mevkiinden kaynaklanır. Sakaryabaşı'ndaki kaynaklar suni bir gölette toplandıktan sonra fiilen Sakarya nehri başlamış olur (http-1). Sakarya Nehri'nin kollarını oluşturan sular sürekli doğuya doğru akarak Dikmen Köyü yakınlarında birleşmektedir. Bu da Dikmen Köyü'nün ilçedeki en az yükseltiye sahip olan yer konumunda olduğunu göstermektedir. Doğudan batıya doğru Dikmen Köyü ve civarında yaklaşık 850 metre olan yükseklik, Eminekin ve Başkurt köylerinde yaklaşık 900 metre, Orhaniye Köyü'nde ise yaklaşık 1200 metreye kadar çıkmaktadır.

Görsel 4.3

Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü'nün Jeomorfoloji Haritası

Kaynak: Şahbaz, 2007.

4.1.1.4 Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü'nün iklim özellikleri

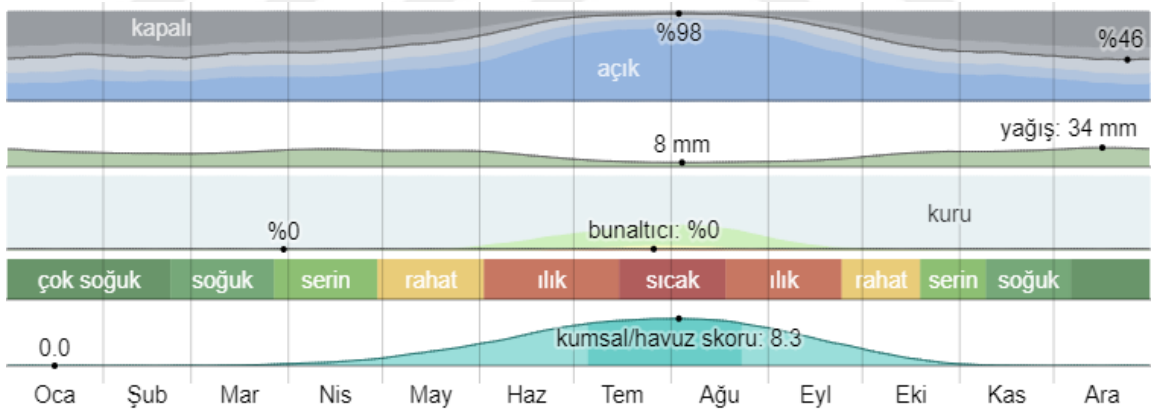
Çifteler ilçesinde İç Anadolu bölgesinde görülen karasal iklim hâkimdir (Bkz. Şekil 4.1). İç Anadolu karasal ikliminde (Eker ve diğ., 2008):

- Yazları sıcak, kışları soğuktur. Soğuğun şiddeti Orta Anadolu'nun doğu kısımlarına gidildikçe artmaktadır.
- Doğal bitki örtüsü alçak kesimlerde bozkırlardan, yüksek kesimlerde ise kuru ormanlardan oluşur.
- Ocak ayı ortalama sıcaklığı $-0,7^{\circ}\text{C}$, Temmuz ayı ortalama sıcaklığı 22°C , yıllık ortalama sıcaklık ise $10,8^{\circ}\text{C}$ 'dir.
- Ortalama yıllık toplam yağış $413,8\text{mm}$ 'dir ve yağışların çoğu kış ayları ve ilkbahar aylarında gerçekleşir.
- Yıllık ortalama nispi nem $\%63,7$ 'dir.

Çifteler ilçesinde yazlar ılık, kurak ve açık geçmekte, kışlar ise çok soğuk, karlı olmaktadır (Bkz. Şekil 4.2). Yıl içerisinde sıcaklık -4°C ila 30°C arasında değişiklik göstermektedir. Kumsal / havuz skoruna göre, sıcak hava aktiviteleri açısından Çifteler ziyaretinde yılın en iyi zamanı Temmuz – Ağustos *arasıdır*.

Şekil 4.1

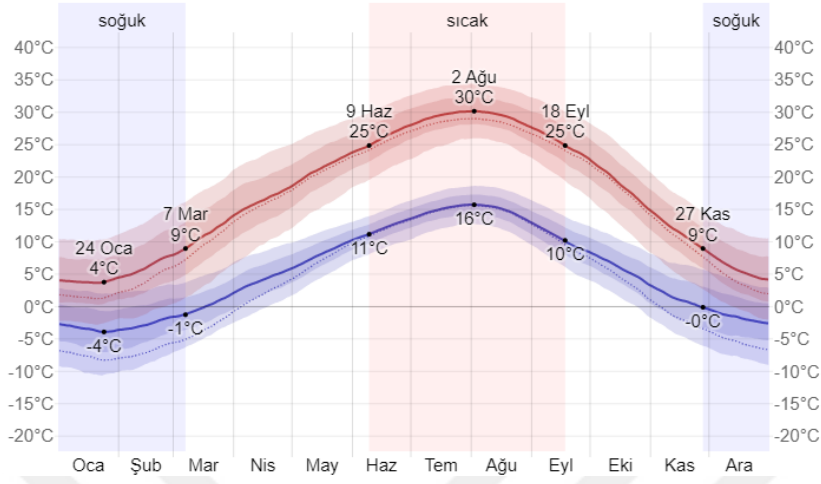
Çifteler İlçesinde İklim

Kaynak: weatherspark.com

Şekil 4.2

Çifteler İlçesinde Ortalama Yüksek ve Düşük Sıcaklık

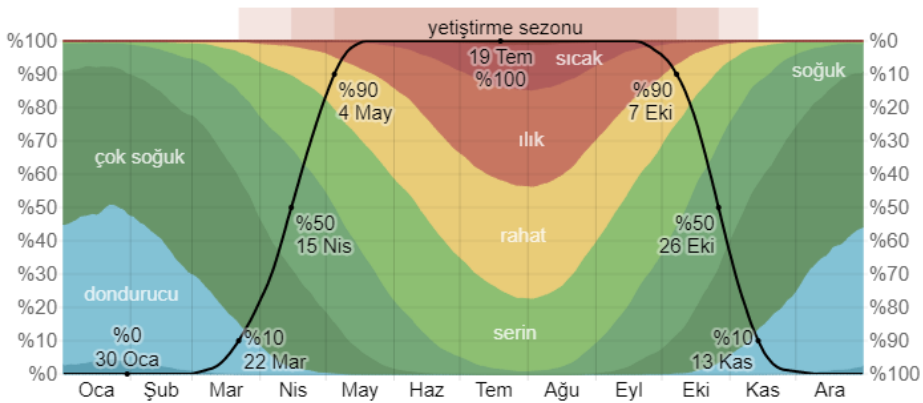
Kaynak: weatherspark.com

Çifteler ilçesinde sıcak mevsim 9 Haziran'da başlayıp 18 Eylül'de bitmektedir. Bu dönemde günlük ortalama sıcaklık 25°C üzerindedir. Soğuk mevsim ise 27 Kasım - 7 Mart tarihleri arasındır ve bu dönemde ortalama sıcaklık -3°C'dir.

Bitki ve hayvan gelişimine göre Çifteler ilçesindeki yetiştirme sezonu genel olarak 15 Nisan tarihinden 26 Ekim tarihine kadar sürmekte ve nadiren de olsa 22 Mart tarihinden önce veya 4 Mayıs tarihinden sonra başlayıp 7 Ekim tarihinden önce veya 13 Kasım tarihinden sonra sona ermektedir. Çifteler ilçesinde bahar çiçekleri genel olarak Nisan ayının başlarında ortaya çıkmaktadır. Çeşitli sıcaklık bantlarında geçirilen zamanın yüzdesi şu şekildedir (Bkz. Şekil 4.3.):

Şekil 4.3

Çifteler Bölgesi İçin Çeşitli Sıcaklık Bantlarında Geçirilen Zaman ve Yetiştirme Sezonu

Kaynak: weatherspark.com

4.1.1.4.1 Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü'nün diğer iklim özellikleri

Toprak sıcaklığı: Türkiye'de toprak sıcaklığı bölgelere göre değişkenlik göstermektedir. Güneyde ve batıda daha sıcak olan toprak sıcaklığı orta kesimlere, kuzeye ve doğuya ilerledikçe soğumaktadır. Eskişehir'de toprak sıcaklığı 5 cm, 10 cm, 20 cm ve 50 cm'de 14-15°C aralığındadır. Çifteler ilçesinde de toprak sıcaklığı aynı değerlere sahiptir.

Güneşlenme süre ve şiddeti: Yıllık ortalama güneşlenme süresi Çifteler ilçesi ve Dikmen Köyü'nde yaklaşık 6,3 – 7,2 saattir. Güneşlenme şiddeti ortalama 275 – 375 cal/cm²'dir. Güneş radyasyonu dağılımında ise radyasyon değeri Çifteler ilçesi ve Dikmen Köyü'nde ortalama 1665 kwsaat/m²'dir.

Nem ve buharlaşma: Yıllık ortalama nem dağılımında Dikmen Köyü'nü de içine alan Çifteler ilçesinde ortalama nem %66,54 - 75,64 aralığındadır.

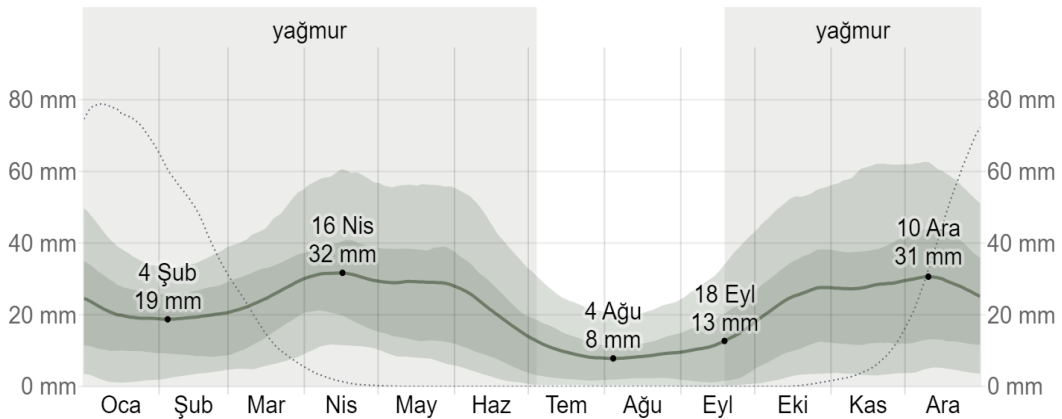
Çifteler ilçesi ve Dikmen Köyü'nde aylık ortalama açık yüzey buharlaşma miktarı 80,6-90,9 mm aralığındadır.

Rüzgâr: Dikmen Köyü'nü de içine alan Çifteler ilçesinde yıllık ortalama rüzgâr hızı 2,15-3,28 m/s aralığında, hâkim rüzgâr yönü ay ay farklılık gösterse de genel olarak kuzeybatı yönündedir.

Yağış: Dikmen Köyü'nü de içine alan Çifteler ilçesinde yıllık ortalama yağış miktarı 21,56 mm'dir (Bkz. Şekil 4.4. ve Şekil 4.5).

Şekil 4.4

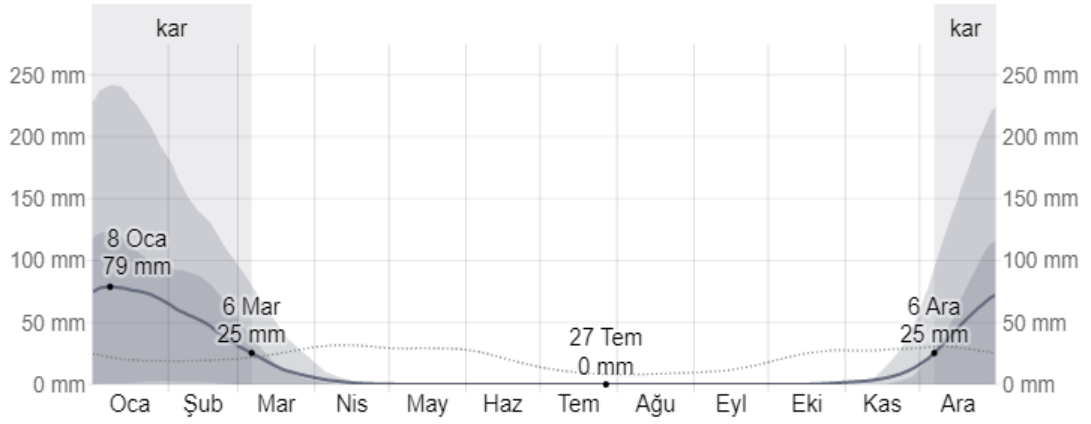
Çifteler İlçesi Aylık Ortalama Yağmur Yağış Miktarı

Kaynak: weatherspark.com

Şekil 4.5

Çifteler İlçesi Aylık Ortalama Kar Yağış Miktarı

Kaynak: weatherspark.com

İlçede en fazla yağmur yağışı Nisan ayında gözlenir ve ortalama yağış miktarı 32 mm'dir. İlçenin en kurak dönemi ise Temmuz - Eylül ayları arasındır. Bu dönemde yağış miktarı ortalama 9,9 mm'dir. En kurak ay ise Ağustos ayıdır. Ağustos ayında gökyüzü %97 oranında açıktır. Çifteler ilçesinde yılın en karlı ayı Ocak ayıdır. Ortalama 79 mm kar yağışı gerçekleşmektedir. Yılın karsız dönemi ise Mart – Aralık ayları arasındaki dönemdir.

4.1.1.5 Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü'nün hidrografya özellikleri

İlçedeki en önemli akarsu Sakarya Nehri'dir (Bkz. Görsel 4.4). Sakarya Nehri Çifteler ilçesi Sakarbaşı kaynaklarından doğmakta ve kollarıyla birlikte 720 km uzunluğa sahiptir. Porsuk Çayı, Göksu Çayı, Ankara Çayı, Çarksuyu, Karasu Çayı, Mudurnu gibi yan kolları ile birleşerek Sakarya'nın Karasu ilçesinden Karadeniz'e dökülmektedir. Nehrin en uzun kolu 448 km uzunluğa sahip olan Porsuk Çayı'dır. Sakarya Nehri'nin içinde bulunduğu Sakarya Havzası yıllık toplam 32 milyar m³ yağış almaktadır. 2017 verilerine göre nehrin yıllık ortalama doğal akımı 206 m³/s'dir. Sakarya Nehri Havzası yaklaşık 6.330.000 hektarlık alanı kapsamaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022).

Görsel 4.4

Dikmen Köyü Yakınından Sakarya Nehri'nin Görünümü

Kaynak: İlayda Altıntaş

Sakarya Nehri'ni beş ana kaynak oluşturur. Bunlar Sakaryabaşı Kaynağı, Kırkız Kaynağı, Göktaş Kaynağı, Gökgez Kaynağı ve Ilıksu Kaynağı'dır. Sakaryabaşı'ndaki kaynaklardan çıkan sular kuzeydoğu yönünde bir müddet akıp Bardakçı suyunu, Körhasan Köyü civarında da Seydisuyu'nu aldıktan sonra, Körhasan Köyü ile Dikmen Köyü arasında Sarısu deresi ile birleşir. Daha sonra güneydoğuya doğru geniş bir kavis çizerek güneye doğru akmaya başlar. (Esen, 1978; akt: Şahbaz, 2007)

Sakarya Nehri'nin Çifteler ilçesinde bulunan kaynakları şunlardır:

- Seydisuyu
- Sakaryabaşı
- Eminekin
- Sarısu
- Sadıroğlu
- İhsaniye Suyu
- Bardakçı Suyu
- Ortaköy Kanalı
- Başkurt

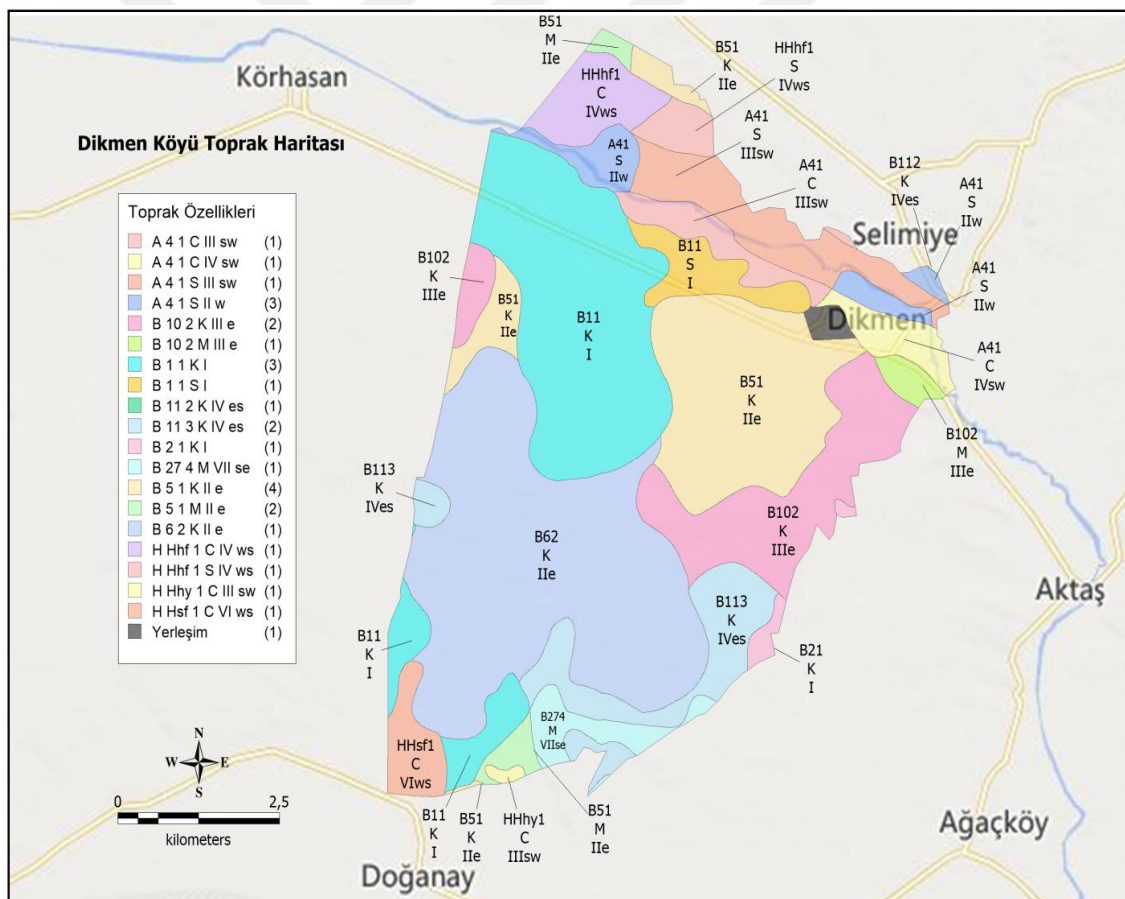
4.1.1.6 Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü'nün toprak özellikleri

Çifteler ilçesinin büyük bir kısmı kahverengi topraklardan oluşmaktadır. Bunun dışında ilçede akarsu boyunca alüvyal topraklar yer almaktadır. Ayrıca kahverengi orman toprağı, litozolik kahverengi toprak ve hidromorfik alüvyal toprak grupları da ilçede görülen diğer toprak türleridir. Kahverengi orman toprakları ve litozolik kahverengi topraklar eğimin ve yükseltinin fazla olduğu alanlarda bulunmakta, diğer toprak türleri ise eğimin az olduğu, düz ovalık alanlarda bulunmaktadır (Şahbaz, 2007).

Dikmen Köyü’nde kahverengi topraklar yer almaktadır (Bkz. Görsel 4.5). Köy sınırları içinden geçen Sakarya Nehri yakınlarında ise alüvyal topraklar bulunmaktadır.

Görsel 4.5

Dikmen Köyü Toprak Haritası

Kaynak: Taşlıalan (2022) çalışmasından faydalanılarak Ahmet ÖZKARAKAYA tarafından çizilmiştir.

Her bir renk için toprak özellikleri “BTK – TOK – ERZ – SAK – AKK – ATS” sırasıyla yazılmıştır. Örneğin ilk toprak grubu A (BTK) - 4 (TOK) - 1 (ERZ) - C (SAK) - III (AKK) - sw (ATS) bilgilerini içermektedir.

● **Büyük Toprak Grubu (BTG)**

A: Alüvyal Topraklar

B: Kahverengi Topraklar

H: Hidromorfik Topraklar

● **Toprak Özellikleri Kombinasyonu (TOK)**

1: %0-2 Eğim, Derin (90 cm+)

2: %2-6 Eğim, Orta Derin (90-50 cm)

4: % 0-2 Eğim, Çok Sığ (20-0 cm)

5: %2-6 Eğim, Derin (90 cm+)

6: %2-6 Eğim, Orta Derin (90-50 cm)

10: %6-12 Eğim, Orta Derin (90-50 cm)

11: %6-12 Eğim, Sığ (50-20 cm)

27: %6-12 Eğim, Litozolik

Hhf: Drenaj çalışması yapılmış ancak hala kötü drenajlı, hafif tuzlu

Hhy: Drenaj çalışması yapılmış ancak yetersiz drenajlı, hafif tuzlu

Hsf: Drenaj çalışması yapılmış ancak hala kötü drenajlı, tuzlu

● **Erozyon Derecesi (ERZ)**

1: Hiç veya çok az

2: Orta

3: Şiddetli

● **Şimdiki Arazi Kullanımı (SAK)**

M: Mera

K: Kuru Tarım (Nadaslı)

S: Sulu Tarım

C: Çayır

● **Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfı (AKK)**

I, II, III, IV: Toprak işlemeli tarıma elverişli araziler

VI, VII: Toprak işlemeli tarıma elverişsiz araziler

● **Arazi Kullanım Kabiliyet Alt Sınıfı (ATS)**

e: Eğim ve erozyon zararı

s: Toprak yetersizliği (taşlılık, tuzluluk, alkalilik)

w: Yaşlık, drenaj bozukluğu veya taşkın zararı

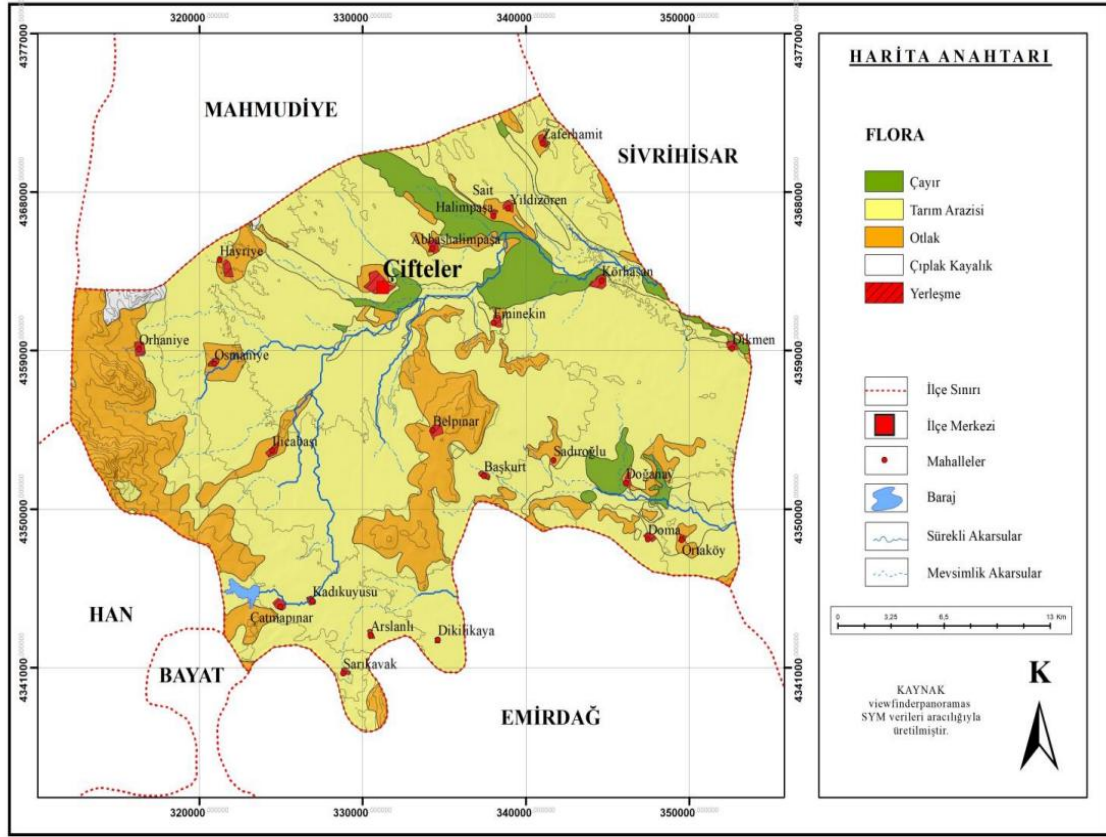
4.1.1.7 Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü'nün bitki örtüsü

İlçe orman örtüsü bakımından çok fakir olmakla birlikte, ilçede step formasyonları ve bozkır bitki örtüsü hâkimdir (Bkz. Görsel 4.6). İlçedeki ağaç toplulukları daha çok Sakarya nehri kenarında genellikle söğüt, kavak ve ığde olarak görülmektedir. Şahbaz'ın (2007) çalışmasında İlçe Orman Şefliği'nden edinilen bilgiye göre ilçede 1238,5 hektar ardıç, 125 hektar da meşe ağacı olmak üzere 1363,5 hektar orman varlığı bulunmaktadır. Bu ormanın önemli bir kısmı Orhaniye Köyü sınırları dâhilinde bulunmaktadır.

Dikmen Köyü'nün neredeyse tamamı tarım arazisidir. Yalnızca Sakarya Nehri çevresinde çayır hâkimdir.

Görsel 4.6

Çifteler İlçesi ve Dikmen Köyü Bitki Örtüsü

Kaynak: Kavas, 2020.

4.1.2 Beşeri coğrafya özellikleri

Beşeri coğrafya özellikleri başlığının altında köy ve çevresinin nüfus ve yerleşme yapısı yer almaktadır.

4.1.2.1 Nüfus

Bu başlık altında köy ve çevresinin nüfusuna ve nüfus özelliklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

4.1.2.1.1 Nüfusun tarihi gelişimi

İlçedeki ilk yerleşmeler Hititler zamanında başlamış sonrasında Balkanlardan Frigler'in gelmesiyle bölgedeki Hitit egemenliği son bulmuştur. Frigler döneminde kurulan Midas şehri dönemin en önemli şehirlerinden biri olmuştur (Erdan, 2016). Sonrasında bölgede sırasıyla Lidya (M.Ö. 676-546), Pers (M.Ö. 546-331) egemenliği ile Helenler (M.Ö. 331-281), Galatlar (M.Ö. 280-189) ve Roma İmparatorluğu (M.Ö. 189-M.S. 395) dönemleri yaşanmıştır ve M.S. 395 yılından sonra Roma İmparatorluğu bölününce

Bizans İmparatorluğu tüm Anadolu'nun hakimi konumuna gelmiştir (Camcı ve diğ., 1990; akt: Şahbaz, 2007). Sonrasında Araplar, Selçuklular, Moğollar gibi uygarlıklara ev sahipliği yapan bölge Germiyanogulları Beyliğinin denetimine girmiş, son olarak Karacahisar kalesinin Osman Bey tarafından fethedilmesiyle Osmanlı Devleti'nin egemenliğine girmiştir.

18.yy sonlarında Erzurum ayanlarından olan Zorba Salih'in oğlu Kumarcı Mustafa Erzurum'daki davranışlarından dolayı Eskişehir'e gönderilmiş, işgal ve satın alma yoluyla 2 milyon dönüm arsa elde etmiş, Çifteler'de yaşayan insanlara adil davranmasının sonucunda ise ayan seçilmiştir. Ayanlık döneminde ise derebeylik hayatı sürmeye başlayan Kumarcı Mustafa Çifteler'de Sakaryabaşı mevkiinde malikâne inşa ettirip ihtişamlı bir hayat yaşamaya başlamış, bölgede baskılarını artırmış sonrasında Kozanlızade Abdurahman ağanın Devlet'ten yardım istemesi üzerine Hüdavendigâr Valisi Mustafa Paşa komutasındaki askerlerle malikânesi yakılmış ve idam edilmiştir. Bölge bu dönemde Çifteören / Çifteevler adını alır. 1815 yılında Kumarcı Mustafa'nın arazisi üzerinde Çiflikat-ı Hümayun kurulmuş ve çiftlikte eskiden olduğu gibi cins at, inek ve koyun yetiştirilmiştir. Ayrıca baskından sonra ilçe merkezine askeri kışlalar ve askeri hastane yapılmış ve askeri birliklerin maaşı, iaşesi ve yemeği Kozanlızade Abdurahman ağa tarafından karşılanmıştır. Osmanlı Devleti tarafından Hacı Kozanlızade Abdurahman ağaya devlet nişanı verilmiş ve bu dönemde bölgenin adı Çifteler olmuştur (Köksal, 2009; Şahbaz, 2007; http-4).

4.1.2.1.2 Nüfus miktarı ve artış

Eskişehir'de 1901 yılında tespit edilen ilk nüfus verileri doğrultusunda Çifteler ve köylerinin nüfusu şu şekildedir (Doğru, 1989; akt: Şahbaz, 2007);

- Nefs-i Çifteler: 830
- Kadı Kuyusu: 580
- Kör Hasan: 141
- Tatar İhsaniye: 126
- Başkurt: 29

1935 yılından itibaren 5 yılda bir yapılan, 2007 yılından sonra ise her yıl yayınlanan nüfus sayım verilerine göre Çifteler ilçesinin nüfusu (TÜİK verileri) şu şekildedir (Bkz. Tablo 4.1):

Tablo 4.1*Çifteler İlçesinin Yıllara Göre Nüfus Dağılımı*

Yıllar	Nüfus	Değişim
1935	11.789	
1940	11.369	-420
1945	12.971	1602
1950	15.729	2758
1955	16.933	1204
1960	18.493	1560
1965	23.306	4813
1970	24.567	1261
1975	24.954	387
1980	25.649	695
1985	25.955	306
1990	20.073	-5882
1997	17.899	-2174
2000	18.545	646
2007	16.936	-1609
2008	16.840	-96
2009	16.676	-164
2010	16.716	40
2011	16.392	-324
2012	15.911	-481
2013	15.651	-260
2014	15.513	-138
2015	15.232	-281
2016	15.297	65
2017	15.031	-266
2018	15.098	67
2019	14.878	-220
2020	14.925	47
2021	14.886	-39

Tablodan da görüldüğü üzere Çifteler ilçesinde nüfusun yıllara göre değişimi düzenli değildir. 1935 - 1940 yılları arasında nüfusta meydana gelen azalmanın nedeni II. Dünya Savaşı'dır. 1940 yılından sonra ise nüfusta bir artış gerçekleşmiştir. Bu da II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle silâh altındaki erkeklerin terhis edilmesinden kaynaklanmaktadır. 1949 yılında yaklaşık 50 haneden oluşan Karaçay Çerkezlerin SSCB zulmünden kaçarak Türkiye'ye iltica edip Sadıroğlu Köyü'ne yerleşmesi de nüfusun artmasında etkili olmuştur. Bütün bu olaylar sonunda 1945 - 1950 yılları arasında ilçe nüfusu en yüksek artışlardan biri gerçekleştirmiştir (Şahbaz, 2007). En yüksek artış ise 1960 – 1965 yılları arasında gerçekleşmiştir. 1945 yılından 1970 yılına kadar gerçekleşen artışlar ilçenin göç aldığını göstermektedir. 1985 yılından itibaren

genel olarak azalma eğiliminde olan nüfus ilçeden şehre doğru gerçekleşen göçlerin bir sonucudur.

Dikmen Köyü'nün nüfus verileri (TÜİK) ise şu şekildedir (Bkz. Tablo 4.2):

Tablo 4.2

Dikmen Köyü'nün Yıllara Göre Nüfus Dağılımı

Yıl	Nüfus Toplam	Değişim
1965	851	-
1970	811	-40
1975	748	-63
1980	676	-72
1985	655	-21
1990	643	-12
2000	424	-219
2007	344	-80
2012	351	7
2013	317	-34
2014	310	-7
2015	290	-20
2016	267	-23
2017	272	5
2018	268	-4
2019	273	5
2020	275	2
2021	263	-12
2022	282	19

4.1.2.1.3 Nüfus hareketleri ve göçler

Göç insanların güvenlik, ekonomi, refah gibi sebeplerle yaşadıkları yeri terk edip daha uygun koşullarda yaşayabileceklerini düşündükleri bir yere yerleşmesidir. Bazı zamanlarda göçler savaş vb. sebeplerle zorunlu hale gelmiştir. Çifteler ilçesine yurtdışından yapılan göçlerin arkasında genellikle savaş ve baskı gibi nedenler yer almıştır. Çarlık Rusya'sı ve Balkan Devletleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun zayıflamasını fırsat bilerek 19. ve 20.yy'da Osmanlı hâkimiyetindeki topraklara saldırmış ve orada yaşayan insanları göçe zorlamışlardır. Göç etmek zorunda kalan insanlar Anadolu'ya dağılırken bir bölümü de Çifteler ilçesine yerleşmiştir (Kara ve Şahbaz, 2016). Bu dönemde göçmenler öncelikle, devlete ait “emlâk-ı Hümayun”

çiftliklerine yerleştirilmiştir. Eskişehir’de göçmenlerin yerleştirildiği başlıca çiftlik ise “Çiftlik-i Hümayun”dur. Çifteler Çiftliği’ne ilk muhacir iskânı 1832’ye kadar uzanmaktadır, ancak yoğun göç faaliyetleri 1859 yılından sonra yaşanmıştır (Kırlı ve diğ., 2005). Dikmen Köyü’ne ilk göç Bulgaristan’dan Bulgar Baskısı nedeniyle 1887 yılında gerçekleşmiştir. 93 Harbi’nden sonra da Balkanlardan göçler devam etmiş ve Çifteler Çiftliği’nde yeni köyler oluşturularak muhacirlerin bu köylere ve arazilere yerleştirilmesi sürmüştür. Çiftlik sınırları dâhilinde yer alan Başkurt mevkiine göç eden Rumeli Muhacirleri Burhaniye Köyü’nü kurmuşlardır. Devam eden yıllarda da Çifteler Çiftliği’ne Muhacir iskânı devam etmiş, hatta çiftlik arazisi neredeyse tümüyle göçmenlere verilmiştir. Balkan Savaşları sırasında, bir kez daha göç dalgasıyla karşılaşan devlet, Çifteler Çiftliği’ne göçmen iskânı için uygun arazi olup olmadığına dair bir rapor düzenlemiş, bu raporda, çiftlik arazisi dâhilinde göçmenler tarafından 28 adet köy teşkil edildiği belirtilmiştir (Başbakanlık Osmanlı Arşivi; akt: Kırlı ve diğ., 2005).

Çifteler ilçesinden yurtdışına da göçler yaşanmış, bu göçler genellikle ekonomik sebeplerle gerçekleşmiştir. Genel olarak göçler Batı ve Orta Avrupa ülkelerine olmuştur. 1960’lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri hükümetinin Kafkas kökenli halklara iltica hakkı tanınmasıyla Sadıroğlu ve Belpınar köylerinden yaklaşık 150 hane ABD’ye göç etmiştir (Şahbaz, 2007).

Tablo 4.3 nüfusa kayıtlı olunan illere göre Çifteler ilçesinde ikamet edenlerin verisini göstermektedir (TÜİK).

2021 yılı verilerine göre Eskişehir il nüfusuna kayıtlı olmayıp Çifteler ilçesinde yaşayanların sayısı 4704’tür. Bu il dışından yapılan göçlerle ilçeye gelenlerin sayısını vermektedir. Tabloya göre 2021 yılında bu sayı 72 artmıştır. İlçe 2021 yılında Karabük hariç bütün şehirlerden göç almıştır.

Tablo 4.3*Nüfusa Kayıtlı Olunan İllere Göre Çifteler İlçesinde İkamet Edenlerin Dağılımı*

Nüfusa Kayıtlı Olunan İl	2020	2021	Nüfusa Kayıtlı Olunan İl	2020	2021
Adana	27	27	Kahramanmaraş	6	8
Adıyaman	13	20	Karabük	0	0
Afyonkarahisar	2215	2241	Karaman	10	12
Ağrı	824	822	Kars	8	8
Aksaray	16	20	Kastamonu	12	15
Amasya	3	3	Kayseri	49	51
Ankara	46	51	Kilis	7	7
Antalya	3	9	Kırıkkale	9	10
Ardahan	5	6	Kırklareli	3	4
Artvin	6	1	Kırşehir	5	4
Aydın	8	13	Kocaeli	11	13
Balıkesir	22	17	Konya	227	209
Bartın	5	6	Kütahya	27	37
Batman	3	7	Malatya	18	21
Bayburt	1	2	Manisa	16	18
Bilecik	28	34	Mardin	13	12
Bingöl	3	3	Mersin	12	14
Bitlis	3	6	Muğla	4	1
Bolu	4	4	Muş	12	17
Burdur	5	5	Nevşehir	10	7
Bursa	20	23	Niğde	71	59
Çanakkale	3	5	Ordu	5	3
Çankırı	9	10	Osmaniye	11	11
Çorum	8	7	Rize	8	10
Denizli	10	10	Sakarya	2	8
Diyarbakır	104	116	Samsun	35	28
Düzce	4	7	Şanlıurfa	166	155
Edirne	3	4	Siirt	2	2
Elazığ	6	5	Sinop	3	3
Erzincan	5	3	Şırnak	0	2
Erzurum	25	22	Sivas	10	15
Eskişehir	10124	9960	Tekirdağ	0	2
Gaziantep	7	9	Tokat	23	31
Giresun	14	13	Trabzon	27	23
Gümüşhane	12	5	Tunceli	1	1
Hakkari	7	8	Uşak	18	15
Hatay	21	28	Van	159	155
Iğdır	10	14	Yalova	9	9
Isparta	11	13	Yozgat	62	58
İstanbul	31	32	Zonguldak	3	4
İzmir	8	11	TOPLAM	14756	14664

4.1.2.1.4 Nüfusun cinsiyet ve yaş yapısı

Bir ülkedeki nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı, o ülkenin gelişmişlik düzeyi hakkında bilgi vermektedir. Gelişmiş ülkelerde çocuk nüfus oranı genellikle toplam nüfusun %30'undan azını, yaşlı nüfus ise %10'dan fazlasını oluşturur. Az gelişmiş ülkelerde ise çocukların payı %40'lar seviyesinde, yaşlıların payı ise %5'ler seviyesindedir. (Şahin ve diğ., 2019). Nüfusun cinsiyete ve yaş gruplarına göre incelenmesi, çalışma sahasının nüfusunun hem sosyo-ekonomik özelliklerini görebilmek, hem de insan gücünün potansiyelini belirleyebilmek için gereklidir. 15-64 yaş grubunu kapsayan nüfus faal nüfus olarak değerlendirilirken 0-14 yaş arası ve 65 yaş ve üzeri nüfus bağımlı nüfus olarak değerlendirilir (Doğan, 2011).

Dikmen Köyü'nde 2022 verilerine göre (gizlenen veriler hariç) 0-14 yaş aralığında olanların oranı toplam nüfusun %13,9'unu, 65 yaş ve üzeri nüfus toplam nüfusun %25,7'sini, 15-64 yaş aralığındaki nüfus ise toplam nüfusun %60,4'ünü oluşturmaktadır. Buna göre bağımlı nüfus %39,6, faal nüfus ise %60,4'tür (Bkz. Tablo 4.4).

Tablo 4.4

Dikmen Köyü Nüfusunun Yıllara Göre Yaş Grubu Dağılımı

YIL	YAŞ GRUBU													
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+
2007	21	24	22	21	20	25	27	21	C	28	26	33	18	45
2008	16	23	25	26	17	22	23	21	20	28	29	27	25	49
2009	15	23	30	20	19	24	19	25	19	30	29	31	25	56
2010	17	20	25	20	18	24	C	26	21	21	31	32	27	54
2011	18	21	24	27	17	20	20	18	22	24	24	27	30	56
2012	22	20	24	20	C	19	21	19	17	20	24	28	28	51
2016	17	C	C	15	17	C	C	15	19	17	23	17	18	58
2017	19	C	17	C	16	C	C	17	19	15	23	22	19	55
2018	21	C	C	C	15	19	C	C	18	C	17	21	23	58
2019	20	16	C	C	17	15	C	16	C	20	15	23	20	64
2020	20	15	C	C	C	15	C	17	C	23	17	20	20	66
2021	18	17	C	C	15	17	C	15	C	18	16	21	17	62
2022	15	18	C	C	15	19	C	C	22	24	20	21	22	61

C: 15'ten küçük veriler - TÜİK tarafından gizlenmiştir.

TÜİK verilerine göre Dikmen Köyü’ndeki nüfusun yıllara göre cinsiyet dağılımı ise şu şekildedir (Bkz. Tablo 4.5):

Tablo 4.5

Dikmen Köyü’ndeki Nüfusun Yıllara Göre Cinsiyet Dağılımı

YIL	NÜFUS		TOPLAM
	ERKEK	KADIN	
1965	403	448	851
1970	383	428	811
1975	354	394	748
1980	324	352	676
1985	305	350	655
1990	299	344	643
2000	209	215	424
2007	168	176	344
2012	175	176	351
2013	159	158	317
2014	153	157	310
2015	144	146	290
2016	136	131	267
2017	145	127	272
2018	144	124	268
2019	146	127	273
2020	144	131	275
2021	141	122	263
2022	160	122	282

4.1.2.1.5 Nüfusun eğitim ve kültür yapısı

2021 TÜİK verilerine göre Çifteler ilçesinin eğitim ile ilgili verileri şu şekildedir: Okuryazarlık oranı erkeklerde %99,05, kadınlarda ise %94’tür. Ayrıca ilçede 2 anaokulu, 9 ilkokul, 4 ortaokul, 5 lise, 1 sanat okul ve 1 halk eğitim merkezi bulunmaktadır. 2012 BEBKA verilerine göre (http-3), ilçede 3156 öğrenci, 141 öğretmen bulunmaktadır. MEB verilerine göre (http-5) taşınalı eğitimde 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılında 15 hatla 6 taşıma merkezine 192 öğrenci taşınmaktadır (71 ilkokul, 121 ortaokul).

Dikmen Köyü için nüfusun 2008-2021 yılları arasındaki eğitim ve okuryazarlık düzeyi ise şu şekildedir (Bkz. Tablo 4.6):

Tablo 4.6

Dikmen Köyü'ndeki Nüfusun Eğitim ve Okur-Yazarlık Dağılımı

	DİKMEN KÖYÜ							DİKMEN MAHALLESİ						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Eğitim Durumu Bilinmeyen	15	18	c	c	c	c	c	0	0	0	0	0	0	0
Okur-Yazar Değil	16	16	c	15	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c
Okur-Yazar Fakat Bir Okul Bitirmedi	56	58	51	45	43	34	19	18	17	23	22	22	21	23
İlkokul Mezunu	188	193	179	179	163	157	165	160	147	145	131	131	135	128
İlköğretim Mezunu	25	28	43	46	44	50	41	34	29	27	22	c	c	c
Ortaokul veya Dengi Mezunu	c	c	c	c	c	c	23	26	27	23	27	45	44	36
Lise veya Dengi Mezunu	15	16	16	22	20	20	19	17	17	20	26	26	27	31
Yüksekokul veya Fakülte Mezunu	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c
Yüksek Lisans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Doktora	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

C: 15'ten küçük veriler - TÜİK tarafından gizlenmiştir.

4.1.2.1.6 Nüfus yoğunluğu ve dağılışı

2021 TÜİK verilerine göre Çifteler ilçesi merkezinde yaşayanların sayısı 10.793, kırsal kesimlerde yaşayanların sayısı ise 4093'tür. Nüfusun %72,5'i merkezde, %27,5'i ise kırsal kesimlerde yaşamaktadır.

4.1.2.2 Yerleşme

Çifteler ilçesinin Frig Yolu üzerinde olması ve arazi yapısı, çevresel ve doğal özellikler bakımından tarım ve hayvancılığa elverişli olması gibi nedenlerle bölge MÖ 1800'lerden itibaren yerleşmeye açılmış ve Hititler, Frigler, Roma, Osmanlı gibi birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. İlçede bütün medeniyetlere ait yerleşme izleri mevcut olsa da yerleşmelerin çoğunluğu Osmanlı döneminde kurulmuştur (Şahbaz, 2007).

1951 yılında ilçe olan Çifteler'in bugünkü yüzölçümü 820 km² olup Adalar, Çiftçi, Erbap, Sakarya, Yeni ve Yenidoğan olmak üzere 6 merkez mahalle ve 22 köy / mahalleden (Abbashalimpaşa, Alikan, Arslanlı, Başkurt, Belpınar, Çatmapınar, Dikilikaya, Dikmen, Doğanay, Eminekin, Hayriye, Ilıcabaşı, Kadıkuyusu, Körhasan, Orhaniye, Ortaköy, Osmaniye, Sadıroğlu, Saithalimpaşa, Sarıkavak, Yıldızören, Zaferhamit) oluşmaktadır (http-6).

4.1.2.2.2 Kırsal yerleşmeler

Çifteler ilçesinde 6 merkez mahalle hariç 22 kırsal yerleşme bulunmaktadır. Bu köylerden bazıları isimlerini çevresindeki coğrafi elemanlardan (Sarıkavak, Ilıcabaşı, Dikilikaya, Belpınar), bazıları tarihi eser ve kalıntılardan (Arslanlı, Osmaniye, Hayriye), bazıları tarihi kişilerden (Abbashalimpaşa, Saithalimpaşa), bazıları da köyün bulunduğu alana ilk gelip yerleşenler ve onların bıraktıkları eserlerden (Körhasan, Sadıroğlu, Kadıkuyusu, Eminekin, Başkurt, Zaferhamit, Aliken) almışlardır (Şahbaz, 2007). Dikmen'in adı ise daha önce Sakarya Savaşı sırasında yaralanan askerlerin bu köye taşınıp tedavi edilmeleri nedeniyle Yaralı olmuş, daha sonra köyün güneyinde bulunan dikmen tepesinden (Karatepe) esinlenilerek adı Dikmen olarak değiştirilmiştir (http-7).

Yüzölçümü bakımından en büyük kırsal yerleşme 6294 hektar ile Kadıkuyusu mahallesi, en küçük kırsal yerleşme ise 935 hektar ile Başkurt mahallesidir. Dikmen mahallesinin yüzölçümü ise 4449 hektardır.

2021 TÜİK verine göre nüfus bakımından en büyük kırsal yerleşme 500 olan nüfusuyla Körhasan, en küçük yerleşme ise 22 nüfusla Dikilikaya'dır. Dikmen'in nüfusu ise 263'tür.

Ekonomik fonksiyonlarına göre incelendiğinde Dikmen de dâhil olmak üzere kırsal yerleşmelerin hepsinin geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır.

4.1.3 Ekonomik coğrafya özellikleri

Ekonomik coğrafya, ekonomik faaliyetlerdeki coğrafi faktörlerin önemini ve bu faaliyetlerin doğal çevreyle olan ilişkisini ele alarak, etkileşimin hangi doğrultuda gerçekleştiğini inceleyen bir yaklaşımdır (Cengiz ve Develi, 2017). Çifteler ilçesinde ve Dikmen Köyü'nde nüfusun genelinin geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır. İklimi, toprak yapısı, yeryüzü şekilleri, hidrografik yapısı tarım ve hayvancılığa uygun olduğu için ilçede eski tarihlerden beri ekonomik faaliyetler sürdürülmektedir.

4.1.3.1 Tarım

Eskişehir tarımsal üretimde Türkiye'nin önemli illerinden biri olup çok farklı bitkisel ve hayvansal üretim yapılan bir ildir. Eskişehir'de 26.929 bitkisel üretim işletmesi bulunmaktadır. Çifteler ilçesinde ise 2771 bitkisel üretim işletmesi bulunmaktadır (BEBKA, 2020). İlçenin tarımı çoğunlukla buğday ve arpa yetiştiriciliğinden

oluşmaktadır. Eskişehir Tarım ve Orman Müdürlüğü 2021 Çalışma Raporu'na göre (http-8) Çifteler ilçesinde 59.267,1 hektar tarım alanı mevcuttur. İlçenin yüzölçümünün %72,27'sini tarım alanları oluşturmaktadır. Çifteler ilçesindeki tarım alanlarının %73,31'i tahıllar ve diğer bitkisel ürünler için, %22,64'ü nadas alanı olarak, %3,7'si sebzeler için, %0,36'sı ise meyve, içecek ve baharat bitkileri için kullanılmaktadır (TÜİK, 2021):

İlçede kuru tarım alanı toplam 180.198 dekar ve kuru tarımla elde edilen üretim miktarı 20.000 tondur. Kuru tarım için en büyük arazi 106.524 dekarla buğdaya ayrılmış, en küçük arazi ise 30 dekarla kanola veya kolza tohumuna ayrılmıştır. Üretim miktarları açısından en fazla üretilen ürün 13.110 tonla buğday, en az üretilen ürün ise 4 tonla kuru mercimektir. Sulu tarım istatistiklerinde ekilen alan 119.426 dekar, üretim miktarı ise 52.207 tondur. Sulu tarımda en büyük alan 77.412 dekarla buğdaya ayrılmış, en küçük alan ise 80 dekarla kanola veya kolza tohumuna ayrılmıştır. Üretim miktarları açısından en fazla üretilen ürün 35.726 tonla buğday, en az üretilen ürün ise 28 tonla kanola veya kolza tohumudur. İlçede sulu tarım alanları genellikle Sakarya nehri civarındaki alüvyal topraklarda toplanmıştır. Yine yer altı su seviyesinin yüzeye yakın olduğu bölgelerde açılan kuyular sayesinde ilçenin farklı bölgelerinde de sulu tarım yapılmaktadır. Çifteler ilçesinde sebze ekimi için ayrılan toplam alan 21.935 dekardır. Sebze üretiminde en fazla alan 16.800 dekarla çerezlik kabağa ayrılmış, en az alan ise bal kabağına ayrılmıştır. Üretim miktarlarına göre 2021 yılında en fazla üretilen ürün 14.890 tonla soğan, 7 tonla taze sarımsak olmuştur. Ayrıca ilçede 21 dekarlık alanda 840 ton domates yetiştirilmiştir. İlçede tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin ekildiği toplam alan 137.723 dekardır. En fazla alan 58.243 dekarla şeker pancarına, en az alan ise 10 dekarla çayır otuna ayrılmıştır. Şeker pancarı 307.927 tonla en fazla üretilen ürünken, lavanta 1 tonla en az üretilen ürün olmuştur. Haşhaş tohumu ve haşhaş kapsülü için toplam 60 dekarlık alan ayrılmış olsa da herhangi bir ürün elde edilmemiştir. İlçede en fazla ekimi yapılan ürünler tahıl grubu bitkilerdir. Bu da bölgenin kurak ikliminden kaynaklanmaktadır. İlçede meyve ekimi için ayrılan alan toplam 2112 dekardır. En büyük alan (Granny Smith, Starking, Golden ve Amasya) elmalara ayrılmıştır. İlçede toplam 289.658 meyve ağacı bulunmakta ve büyük çoğunluğunu elma çeşitleri oluşturmaktadır. Üretim miktarı bakımından ilçede üretilen meyvelerin neredeyse tamamını elma çeşitleri (10.603 ton) oluşturmaktadır. Miktar bakımından en az üretilen meyveler ise birer tonla çekirdekli sofralık üzüm, iğde ve duttur. İlçedeki tarımsal alet ve makinelerin istatistiği yukarıdaki

gibidir. Buna göre ilçede toplam 58 adet biçerdöver ve 1754 adet traktör bulunmaktadır. Traktör ve biçerdöver sayıları ve bunların ekipmanları ilçede modern tarım anlayışının benimsendiği ve uygulandığını göstermektedir. İlçenin yeryüzü yapısının genellikle düzlüklerden oluşması, arazinin engebeli olmaması da bu durumda etkili olmaktadır.

4.1.3.1.1 Dikmen Köyü tarım istatistikleri

2022 yılı T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı verilerine göre Dikmen Köyü'nün tarım alanlarının dağılımı şu şekildedir (Bkz. Tablo 4.7):

Tablo 4.7

Dikmen Köyü Tarım Alanları Dağılımı

Ürün	Toplam Ekili Alan (da)
Buğday (Ekmeklik)	9492,507
Ayçiçeği (Yağlık - Tohumluk)	5119,669
Kabak (Çerezlik)	2448,406
Arpa (Muhtelif)	1532,537
Nadas (Muhtelif)	1157,325
Mısır (Dane)	1126,314
Mısır (Dane Tohumluk)	1106,785
Şeker Pancarı (Muhtelif)	997,41
Arpa (Yemlik)	510,819
Yonca (Yeşil Ot)	311,6
Mısır (Silajlık)	267,565
Patates (Muhtelif)	181,953
Yulaf (Muhtelif)	161,409
Mısır (Tohumluk)	160,47
Ayçiçeği (Yağlık)	151,864
Nohut (Muhtelif)	116,75
Buğday (Muhtelif)	105,674
Mısır (Çerezlik)	71,868
Soğan (Kuru)	70
Yonca (Muhtelif)	51,887
Macar Fiği (Yeşil Ot)	32,565
Fiğ (Yeşil Ot)	30
Soğan (Muhtelif)	19,936
Yem Bezelyesi (Yeşil Ot)	17,94
Kabak (Muhtelif)	5,56
Boş Bırakılan Arazi (Muhtelif)	3,96
Kavaklık (Fidanlık)	3,59
Kavaklık (Muhtelif)	1,984
TOPLAM	25258,35

Dikmen Köyü'nde toplam ekili alan 25.258,35 dekar'dır. Ekim için en çok alan ayrılan ürün 9492,507 dekarla ekmeklik buğdaydır. Ekmeklik buğdayı alan büyüklüğü bakımından sırasıyla yağlık-tohumluk ayçiçeği, çerezlik kabak ve arpa takip etmektedir. Nadasa bırakılan alan 1157,325 dekar'dır. Kavaklık alanların büyüklüğü toplam 5,574 dekar'dır. 2022 yılı için Çifti Kayıt Sistemine (ÇKS) müracaat sayısı 108 kişidir.

4.1.3.2 Hayvancılık

Çifteler ilçesinde 942 hayvansal üretim işletmesi bulunmaktadır (BEBKA, 2020). İlçede genel olarak tarım yapılırsa da tarıma ek olarak hayvancılık faaliyetleri de sürdürülmektedir. 2021 TÜİK verilerine göre ilçede toplam 5918 büyükbaş hayvan, 113.226 küçükbaş hayvan, 188 yük hayvanı ve 193.277 kümes hayvanı bulunmaktadır. Hayvancılık faaliyetlerinin %61,83'ünü kümes hayvancılığı, %36,22'sini küçükbaş hayvancılık, %1,89'unu büyükbaş hayvancılık ve %0,06'sını yük hayvancılığı oluşturmaktadır. İlçede 12 arıcılık işletmesi ve 1253 arı kovanı bulunmaktadır. Ayrıca 2 adet su ürünleri işletmesi bulunmaktadır. İlçede 731 küçükbaş, 363 büyükbaş hayvancılık işletmesi mevcuttur.

Hayvansal üretimde sığır sütü 6071,331 tonla en fazla üretime sahip olan üründür (2019 verisi). 2021 verilerine göre 289,105 tonla yapağı hayvansal üretimde ilk sırada yer almaktadır (Bkz. Tablo 4.8). Ayrıca ilçece 1253 adet kovan bulunmaktadır. Yine 2021 verilerine göre ilçede 13,8 ton bal üretimi bal üretimi gerçekleşmiştir.

Tablo 4.8

Çifteler İlçesi Hayvansal Üretim Miktarı

Hayvansal Üretim	Miktar	Veri Yılı
Yapağı (Merinos)	289,105 ton	2021
Yapağı (Yerli Ve Diğerleri)	50,195 ton	2021
Keçi Kılı	2,876 ton	2021
Arılar (Kovan Halinde), Yeni Tip	1253 adet	2021
Doğal Bal	13,8 ton	2021
Sığır Sütü (Kültür) (Manda Sütü Hariç)	6071,331 ton	2019*
Koyun Sütü, Yerli Ve Diğerleri, İşlenmemiş	1711,225 ton	2019*
Sığır Sütü (Kültür Melezi) (Manda Sütü Hariç)	1658,041 ton	2019*
Koyun Sütü, Merinos, İşlenmemiş	857,304 ton	2019*
Keçi Sütü (Kıl Keçisi Ve Diğerleri), İşlenmemiş	128,769 ton	2019*
Manda Sütü (Yerli)	91,421 ton	2019*
Sığır Sütü (Yerli) (Manda Sütü Hariç)	45,412 ton	2019*

*Süt üretimi verilerininin TÜİK veritabanında son verildiği yıl 2019'dur.

2023 yılı T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı verilerine göre Dikmen Köyü’nde büyükbaş ve küçükbaş hayvan istatistikleri şu şekildedir (Bkz. Tablo 4.9):

Tablo 4.9

Dikmen Köyü Hayvancılık İstatistikleri

	İşletme	Hayvan Sayısı
Büyükbaş	21	461
Küçükbaş	19	4440
TOPLAM	40	4901

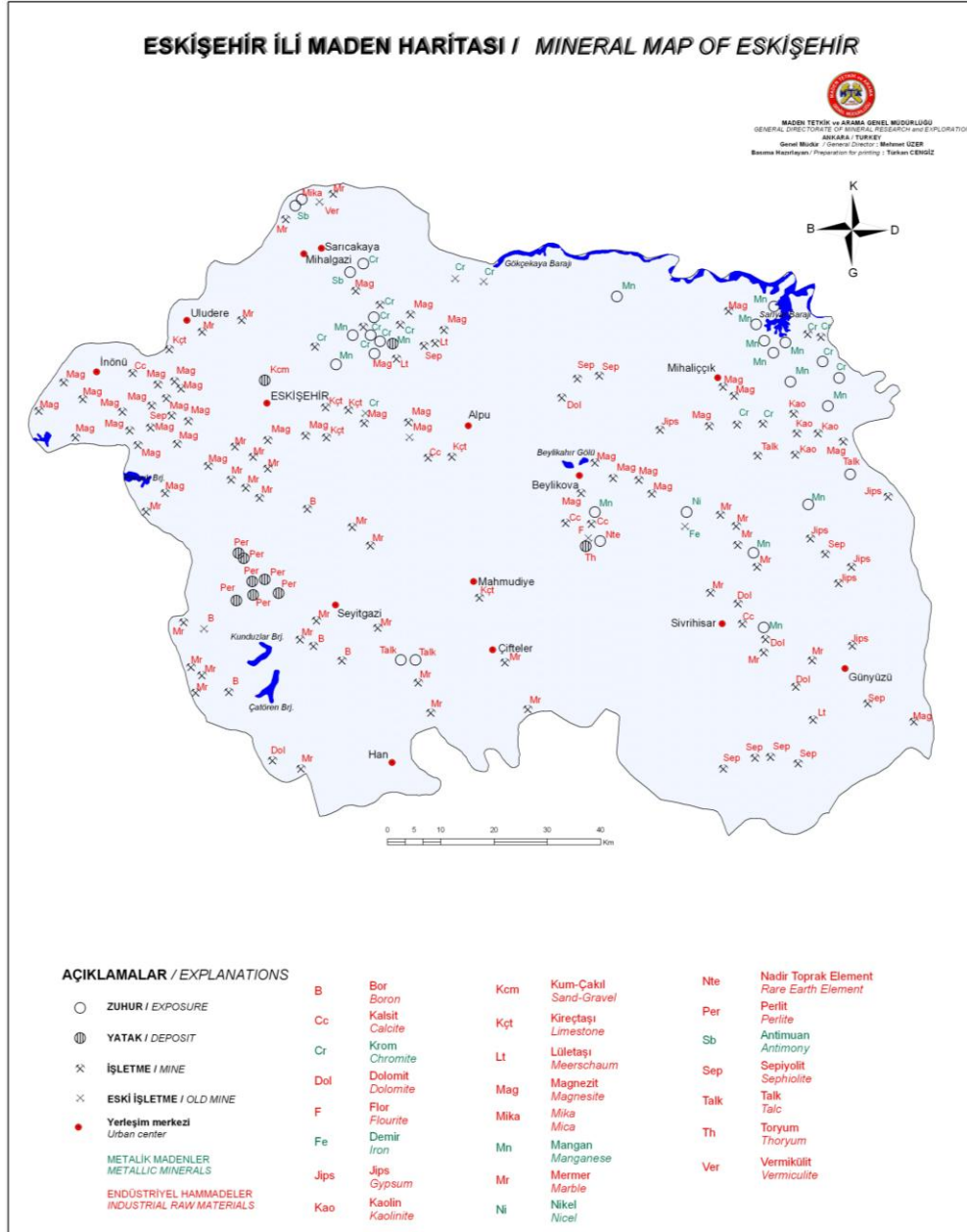
Dikmen Köyü’nde 1 ila 5 büyükbaş hayvanı bulunan işletme sayısı 6 (toplam hayvan sayısı 23), 101 ila 200 büyükbaş hayvanı bulunan işletme sayısı ise 1’dir (hayvan sayısı 156). 1 ila 25 arası küçükbaş hayvanı olan işletme sayısı 1 (hayvan sayısı 9), 501 ila 1000 küçükbaş hayvanı bulunan işletme sayısı ise 3’tür (toplam hayvan sayısı 2236).

4.1.3.3 Madenler

Çifteler ilçesinde farklı zamanlarda maden durumu hakkında MTA tarafından krom (1942), uranyum (1963–1972) ve talk minerali (1968), kil (1972) olmak üzere dört farklı tür maden araştırması yapılmıştır. Orhaniye Köyü civarında oniks mermer yatağı, Serçe Tepe mevkiinde yol yapımında kullanılan mucur yatağı bulunmaktadır (Şahbaz, 2007). İlçe manyezit madeni açısından zengindir (BEBKA, 2012). Çatmapınar Köyü yakınında Gürel Mermer AŞ Çifteler Mermer Ocak işletmesi bulunmaktadır (Bkz Görsel 4.8).

Görsel 4.8

Eskişehir Maden Haritası

Kaynak: MTA.

4.1.3.4 Ulaşım

Eskişehir il merkezinin güneydoğusunda yer alan Çifteler ilçesi Eskişehir'e 65,7 km uzaklıktadır. Çifteler ilçesi yolların geçmesine elverişli şartlar oluşturan düzlükler ve vadilerden oluşmaktadır. Kuzeybatıdan Eskişehir'i, Mahmudiye ve çevresini; güneydoğudan Yukarı Sakarya vadisi düzlükleriyle Akçayır vadisi boyu Emirdağ ilçesi ve çevresini Çifteler ilçesine bağlayan doğal yol bulunmaktadır. Güneybatıdan Han ve

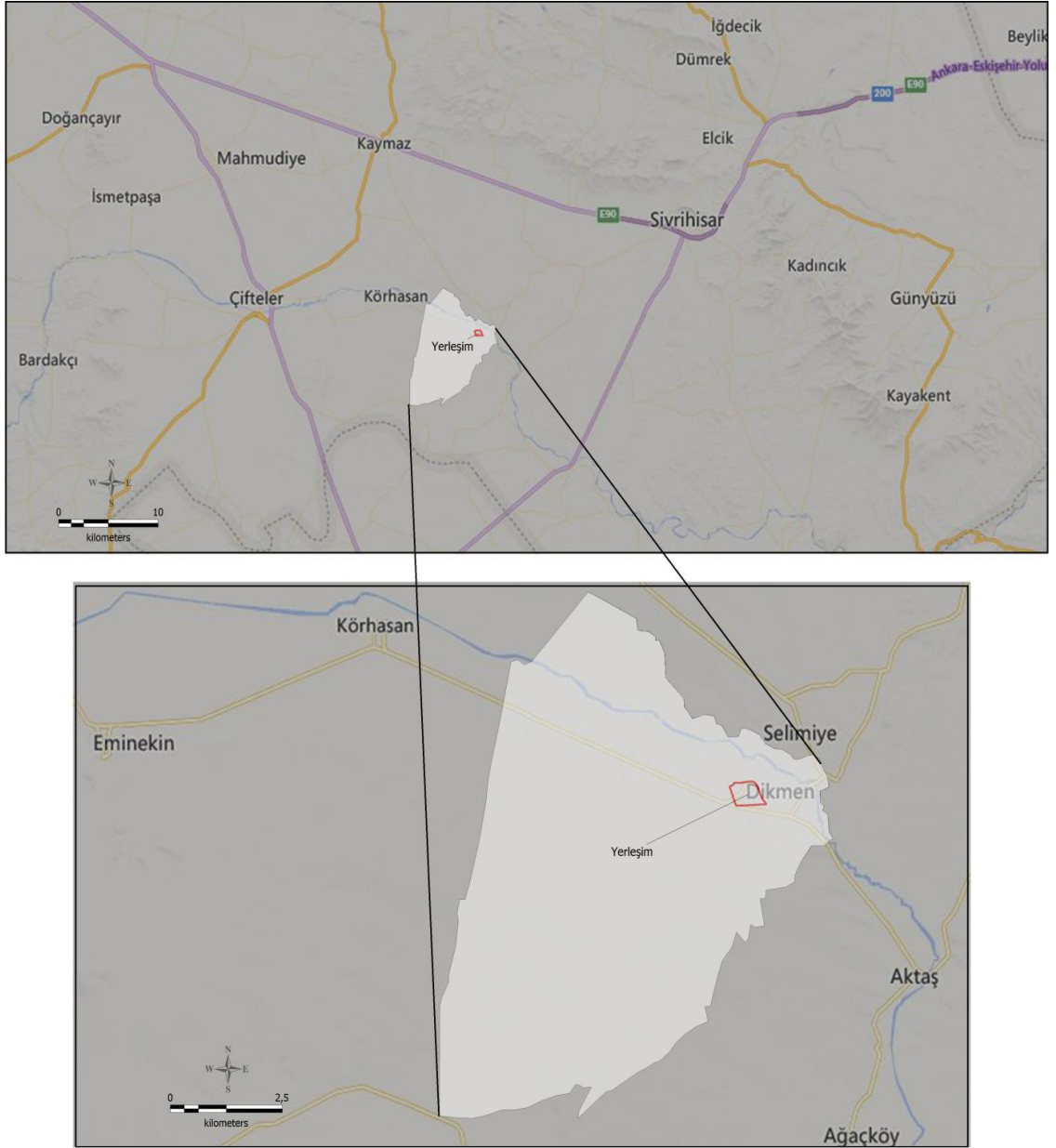
çevresini, doğudan Sivrihisar ve çevresini bölgede yer alan vadi ve çukur düzlüklerle Çifteler ilçesine bağlayan doğal yollar bulunmaktadır (Şahbaz, 2007). Bu doğal imkânlar ilçeyi eskilerden beri zaman zaman çok canlılaşan, işlek bir güzergâh haline getirmiştir. İlçede ilçenin Dikmen Köyü de dâhil olmak üzere (Bkz. Görsel 4.9.) bütün köylerine karayolu ile ulaşım mümkündür. İlçede şartlar uygun olmasına rağmen ilçeden geçen bir tren yolu bulunmamaktadır.

Dikmen Köyü'nün Eskişehir, Ankara, Polatlı, Çifteler merkez ve çevre ilçe merkezlerine olan uzaklığı şu şekildedir;

- Dikmen - Eskişehir arası 88,4 km,
- Dikmen - Ankara arası 168 km,
- Dikmen - Çifteler arası 23,7 km,
- Dikmen - Mahmudiye arası 36,7 km,
- Dikmen - Seyitgazi arası 67,4 km,
- Dikmen - Han arası 56,8 km,
- Dikmen - Sivrihisar arası 29,4 km,
- Dikmen - Emirdağ (Afyonkarahisar) arası 52,5 km,
- Dikmen - Polatlı arası 89,4 km'dir.

Görsel 4.9

Dikmen Ulaşım Haritası

4.1.3.5 Turizm

Çifteler ilçesi turizm açısından zengin bir çekicilik ve potansiyele sahiptir (BEBKA, 2020):

- Çifteler Belediye Dalış Kulübü: Sakarya Nehri Çifteler Sakaryabaşı'nda bir mağaradan/kaynaktan doğmaktadır. Sakarya Nehri'nin doğduğu kaynaklarda oluşan

tatlı su Türkiye'nin ilk, dünyanın ise sayılı merkezleri arasına giren büyük dalış alanıdır. Bölgede ayrıca kano sporu da yapılmaya başlanmıştır.

- Sakaryabaşı Sulak Alanı: Yapay bir gölet mevcuttur. Piknik alanı olarak kullanılan alanda 35 oda, 100 yataklı konaklama tesisi mevcut olup yüzme havuzu, yiyecek içecek işletmeleri, çocuk parkı, spor sahaları gibi imkânlarla sahiptir.
- Eminekin Sazlığı Sulak Alanı: 5600 dekar alana sahip olan sazlık bir kısmı göçmen olmak üzere 102 kuş türüne ev sahipliği yapmaktadır. Bölgede doğa yürüyüşü, sportif olta balıkçılığı, kuş gözlemciliği yapılmaktadır.
- Aliken: 19.665 hektar alanla Çifteler, Sivrihisar ve Emirdağ ilçelerini kapsar. Bölgede büyük bataklıklar ve bu bataklıklarda su kuşları bulunur. Toy kuşunun yaşam alanlarından birisidir. Bölgede kuş gözlemciliği, fotosafari, botanik turizmi, sportif olta balıkçılığı, atlı doğa yürüyüşü gibi çeşitli aktiviteler yapılmaktadır.
- Zaferhamit Höyük: Zaferhamit köyünün 300 m batısında 110 m çapında ve 5 m yüksekliğinde bir höyüktür. Höyükte Eski Tunç Çağı ve Frig Dönemine ait seramik parçaları bulunmuştur.
- Frig Vadisi yürüyüş yolunun bir bölümü Çifteler ilçesinden geçmektedir.
- İhsaniye Ilıcası ve Çifteler Hamamı: İhsaniye Ilıcası ve Çifteler Hamamı'ndaki ılıca suları kükürtlü özellik taşımaktadır. Bölgede kaynaktan çıkan suların deri hastalıklarına ve romatizmal ağrılara iyi geldiği bilinmektedir. Bu durum da bölgede sağlık turizmi çekiciliği oluşturmaktadır.
- Başkurt Genel Avlağı: 19.155,21 hektar alana sahip avlakta yaban domuzu, tilki, tavşan, keklik, çulluk ve ördek avı yapılmaktadır.
- Eminekin Genel Avlağı: 55.859 hektar alana sahip avlakta yaban domuzu, tilki, tavşan, keklik, çulluk ve ördek avı yapılmaktadır.
- Çifteler merkezde 1 adet kültür ve kongre merkezi (Çifteler Türk Kültür Evi), 1 kütüphane ve 1 piknik alanı bulunmaktadır.

Çifteler ilçesi genel anlamda “spor turizmi”, “tarih turizmi” ve “doğa turizmi” ile öne çıkmaktadır. İlçede çok çeşitli spor ve doğa aktivitelerinin yapılabileceği turizm çekicilikleri mevcuttur.

Dikmen Köyü turizm açısından potansiyele ve çekiciliklere sahip olsa da köyde turizm gelişmemiştir.

- ✓ Öncelikle bölge iklim açısından turizme elverişlidir. Yaz mevsiminin kurak geçmesi, sıcaklıkla birleşerek rahatsızlık veren nem olmaması ve sıcaklıkların çok yüksek olmaması sebebiyle turistler için uygun hava koşullarına sahiptir. Ayrıca bölgede güneşlenme süresi ve güneşli gün sayısı da fazladır. Bu durum da bölgeyi iklim bakımından turizme elverişli hale getirmektedir.
- ✓ Akarsular, nehirler, göller özellikle kırsal turizm açısından önemli bir yere sahiptir. Sakarya Nehri'nin Dikmen Köyü'nün çok yakınından geçmesi belirli planlamalar ışığında kano, su kayağı gibi faaliyetlerle köyü spor turizmi için uygun hale getirebilir.
- ✓ Dikmen Köyü'nün toprak yapısı ve eğimi tarım için elverişlidir. Köy halkı geçimini tarımdan sağlamaktadır. Köy çeşitli faaliyetler ve etkinliklerle bir tarım turizmi merkezi haline getirilebilir.
- ✓ Köyde hayvancılık faaliyetleri yok denecek kadar azdır. Bunun en önemli sebebi köy halkının 12 ay boyunca köyde kalmamasıdır. Geçimini tarımla sağlayan köyün nüfusunun geneli kış mevsimini Eskişehir'de geçirmektedir. Bu nedenle hayvancılığı sadece 12 ay boyunca köyde kalan nüfus yapmaktadır. Ancak köy halkı turizmin gelişmesiyle tekrar 12 ay boyunca köyde kalmaya başlarsa hayvancılık da tekrar gelişebilir. Ayrıca bu sayede süt sağımı, peynir yapımı gibi hayvancılık faaliyetleri de kırsal turizme dâhil edilebilir.
- ✓ Ulaşım turizm açısından en önemli faktörlerden biridir. Konum olarak Dikmen'in bulunduğu yer turizm açısından potansiyele sahip olsa da ulaşımındaki altyapı yetersizlikleri kırsal turizmde olumsuz bir durum oluşturmaktadır. Köyü ilçeye bağlayan köy yolunun düzenlenmesi ve genişletilmesi gerekmektedir. Altyapı çalışmaları tamamlandıktan sonra kırsal turizm gelişimi daha hızlı bir şekilde gerçekleşebilir. Aynı zamanda Çifteler - Sivrihisar arasındaki geçiş güzergâhında olan köy bir turizm rotasına dâhil edilerek kırsal turizme kazandırılabilir.
- ✓ Nüfus açısından bakıldığında Dikmen Köyü kalabalık bir nüfusa sahip değildir. Köy nüfus olarak Balkan muhacirlerinden oluşmaktadır. Köy halkı misafirperver, sıcakkanlı ve çalışkandır. Ayrıca 15-64 yaş aralığındaki nüfus toplam nüfusun yaklaşık %60'ını oluşturmaktadır, başka bir deyişle köydeki faal nüfus yaklaşık %60'tır. Bu koşullar köyü kırsal turizm açısından elverişli hale getirmektedir.
- ✓ Nüfusun yapısı düşünüldüğünde Balkan göçmeni olan köy gastro turizm açısından da ön plana çıkmaktadır. Birçok yöresel yemeğe sahip olan köy bu açıdan kırsal turizm potansiyeline sahiptir.

- ✓ Gelenekler ve görenekler kırsal turizm açısından önemli faktörlerdir. Köy yine nüfus yapısından dolayı Balkan muhacirlerine özgü gelenek ve göreneklere sahiptir. Bu gelenek ve göreneklerin çoğu hâlâ köyde yaşatılmaya devam etmektedir. Gelenek ve göreneklerin ön plana çıkarıldığı etkinlikler oluşturmak ve festivaller düzenlemek köyü kırsal turizm açısından çekici bir yer haline getirebilir.

Özetle Dikmen Köyü’nde kırsal turizm için tarım turizmi, kültür turizmi, spor turizmi, gastro turizm vb. turizm faaliyetleri geliştirilebilir ve yakın çevredeki diğer turizm çekiciliklerinden faydalanılarak Dikmen Köyü’nü de içine alan bir turizm rotası oluşturulabilir.

4.2 Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında araştırmada yerel halka uygulanan anket sonucu elde edilen nicel verilere dair bulgular yer almaktadır.

4.2.1 Faktör analizi

Araştırmanın anket verilerine ilişkin frekansları ve faktör analizi sonuçları Tablo 4.10’da gösterilmiştir. Ankete katılan 81 kişinin çoğunluğu, 5’li likert ölçeğindeki anket ifadelerine “kısmen katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneklerini işaretlemişlerdir.

Tablo 4.10*Anket Verilerine İlişkin Frekanslar ve Faktör Analizi Sonuçları*

	YK 1	YK 2	YK 3	TGD 1	TGD 2	TGD 3	TGD 4	TGD 5	TGD 6	TGD 7
Hiç Katılmıyorum	2	1	1	0	2	1	1	1	1	1
Kısmen Katılmıyorum	5	2	1	2	2	1	1	1	0	0
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	4	14	3	8	13	13	8	4	12	4
Kısmen Katılıyorum	45	45	31	15	24	26	24	26	18	26
Tamamen Katılıyorum	25	19	45	56	40	40	47	49	50	50
Toplam	81	81	81	81	81	81	81	81	81	81
İfadeler							FAKTÖR 1	FAKTÖR 2		
YK1: Hayat koşullarım mükemmel.							0,828			
YK2: Şimdiye kadar hayatta istediğim önemli şeyleri elde ettim.							0,887			
YK3: Bir bütün olarak hayatımdan memnunum.							0,661			
TGD1: Köy halkımız için turizm girişimlerini desteklemekten mutluluk duyarım.								0,551		
TGD2: Turizmle ilgili plan ve stratejilerin oluşturulmasında aktif rol almaya istekliyim.								0,803		
TGD3: Ziyaretçilerle kültürel alışverişlerde aktif olarak yer almaya istekliyim.								0,843		
TGD4: Turizm gelişiminin tüm sakinlerin yaşam kalitesini olumlu yönde etkileyeceğine inanıyorum.								0,777		
TGD5: Yetkili merciler bu köyde turizm girişimlerini desteklemelidir.								0,667		
TGD6: Doğal çevrenin korunması girişimlerinde yer almaya istekliyim.								0,832		
TGD7: Kültürel yapının korunması girişimlerinde yer almaya istekliyim.								0,808		
Bartlett Küresellik Testi							0,000			
KMO Katsayısı							0,713			
Açıklanan Toplam Varyans							60,996			

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örnekleme yeterliliğinin ölçüsü faktör analizinin uygunluğunu incelemek için kullanılan bir endekstir. Yüksek değerler (0,5 ile 1,0 arası) faktör analizinin uygun olduğunu göstermektedir. Bartlett küresellik testi, değişkenlerin örnekleme korelasyonsuz olduğuna dair boş hipotezi test etmek için kullanılmaktadır. Bir birim matrisinde tüm köşegen terimler 1'dir ve tüm köşegen dışı terimler 0'dır. Faktör analizinin uygunluğunun sağlanması için Bartlett Küresellik Testi sonucunun 0,05'ten küçük olması gerekmektedir. (Malhotra ve Dash, 2016: 602). Açıklanan toplam varyansın ise hangi düzeyde tatmin edici olduğu probleme bağlıdır. Ancak, çıkarılan faktörlerin varyansın en az %60'ını açıklaması önerilmektedir (Malhotra ve Dash, 2016: 607). Tabloda görüldüğü üzere KMO Katsayısı (0,713), Bartlett Küresellik Testi (0,000) ve Açıklanan Toplam Varyans (%60,996) ölçeğin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

4.2.2 Regresyon analizi

Yerel sakinlerin genel yaşam kalitesine ilişkin algıları turizm gelişimine verdikleri desteği etkileyip etkilemediğine dair araştırma sorusuna yönelik model aşağıdadır.

Şekil 4.6

Regresyon Analizi Modeli

Tablo 4.11

Turizm Gelişimine Desteği Tahmin Eden Regresyon Analizi

	B	SH	β	t	p
Sabit	4,668	0,447		10,434	<0,01
Yaşam Kalitesi 1	-0,188	0,094	-0,276	-2,001	0,049
Yaşam Kalitesi 2	0,388	0,116	0,492	3,340	<0,01
Yaşam Kalitesi 3	-0,231	0,099	-0,276	-2,341	0,022
R ²	0,143				
F	4,276				
n	81				
p	<0,01				

Tablo 4.11’de görüldüğü üzere yerel halkın yaşam kalitesine ilişkin algılarının, turizm gelişimine verdikleri desteği etkileyip etkilemediğini araştırmak için çoklu doğrusal regresyon gerçekleştirilmiştir. Çoklu doğrusal regresyon analizi, yerel halkın yaşam kalitesine ilişkin algılarının turizm gelişimine verdikleri desteği etkilediğini göstermiştir: $F(3,77)=4,276$; $p<0,01$. R^2 değeri 0,143’tür. Dolayısıyla turizm gelişimine destekteki varyasyonun %14,3’ü yaşam kalitesi ile açıklanabilmektedir. Bu doğrultuda tahmin edilen regresyon fonksiyonu:

$$TGD_i = 4,668 + 0,388YK2_i + (-0,188)YK1_i + (-0,231)YK3_i$$

4.2.3 Bağımsız örneklem T-Testi

“Cinsiyet” boyutunun tanımlayıcı değişkenleri Tablo 4.12’de gösterilmiştir.

Tablo 4.12*Cinsiyet Boyutunun Tanımlayıcı Değişkenleri*

Cinsiyet	N	μ	σ
Kadın	28	4,4847	0,52358
Erkek	53	4,3774	0,67070

Yukarıdaki tabloda cinsiyet boyutunda katılımcıların turizm gelişimine verdikleri desteğin tanımlayıcı değişkenleri (N: gözlem sayısı, μ : katılımcıların cinsiyet boyutunda turizm gelişimine verdikleri desteğin 5’li Likert tipi ölçekteki ortalaması, σ : katılımcıların cinsiyet boyutunda turizm gelişimine verdikleri desteğin 5’li Likert tipi ölçekteki dağılımlarının standart sapması) bulunmaktadır.

“Cinsiyet” boyutu için Levene Testi sonucu Tablo 4.13’te gösterilmiştir.

Tablo 4.13*Cinsiyet Boyutu Levene Testi Sonucu*

Levene Testi	F	p
Cinsiyet	0,019	0,891

Cinsiyet boyutu için Levene Testi sonucuna göre, katılımcıların cinsiyet boyutunda turizm gelişimine verdikleri desteğin varyansları homojendir ($p=0,891>0,05$). Bağımsız örneklem t-testinde homojen varyanslar için p değeri test değeri olarak kabul edilmiştir.

“Cinsiyet” boyutu için Bağımsız Örneklem T-Testi Sonucu Tablo 4.14’te gösterilmiştir.

Tablo 4.14*Cinsiyet Boyutu İçin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonucu*

Bağımsız Örneklem T-testi	T	df	p
Cinsiyet	0,736	79	0,891

Bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre, yerel sakinlerin cinsiyetleri ile turizm gelişimine verdikleri destek arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Kadın katılımcıların turizm gelişimine verdikleri desteğin ortalaması (4,4847) ile erkek katılımcıların turizm gelişimine verdikleri desteğin ortalaması (4,3774)

karşılaştırıldığında, cinsiyet boyutunda turizm gelişimine verilen desteğin kadınlarda kısmen daha yüksek olduğu görülse de bu fark anlamlı değildir.

4.2.4 One Way Anova Testleri

One Way Anova testi sonucuna göre (Bkz. Tablo 4.15.), yerel sakinlerin yaşları ile turizm gelişimine verdikleri destek arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Yerel sakinlerin turizm gelişimine verdikleri desteğin hangi yaş aralıklarında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tukey ve Scheffe testleri sonuçlarına göre yaş aralıklarında turizm gelişimine destek boyutu için anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 4.15

“Yaş” Boyutu İçin One Way Anova Testi Sonucu

Yaş	N	X	SS	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p	Anlamlılık
25 ve altı (1)	30	4,3143	0,77469	Gruplar Arası	1,810	5	0,362			
26-35 (2)	9	4,5873	0,65249	Grup İçi	29,194	75	0,389			
36-45 (3)	16	4,2946	0,40564	Toplam	31,004	80				
46-55 (4)	14	4,4082	0,63111					0,93	0,466	-
56-65 (5)	6	4,7381	0,33094							
66 ve üstü (6)	6	4,6667	0,19518							
Toplam	81	4,4145	0,62254							

Tablo 4.16*“Eğitim Durumu” Boyutu İçin One Way Anova Testi Sonucu*

Eğitim Durumu	N	X	SS	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p	Anlamlılık
İlkokul (1)	22	4,474	0,49759	Gruplar Arası	4,118	3	1,373			
Ortaokul-İlköğretim (2)	8	4,2857	0,31484	Grup İçi	26,887	77	0,349			
Lise (3)	28	4,1582	0,80563	Toplam	31,004	80		3,931	0,012	4-3
Yüksekokul - Üniversite - Lisansüstü (4)	23	4,7143	0,39711							
Toplam	81	4,4145	0,62254							

One Way Anova testi sonucuna göre, yerel sakinlerin eğitim durumları ile turizm gelişimine verdikleri destek arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Yerel sakinlerin turizm gelişimine verdikleri desteğin hangi eğitim durumları arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tukey ve Scheffe testleri sonuçlarına göre yüksekokul-üniversite-lisansüstü mezunlarının ($X=4,7143$) turizm gelişimine verdikleri desteğin lise mezunlarından ($X=4,1582$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 4.16).

Tablo 4.17*“Meslek” Boyutu İçin One Way Anova Testi Sonucu*

Meslek	N	X	SS	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p	Anlamlılık
Çiftçi (1)	41	4,3240	0,74712	Gruplar Arası	1,647	3	0,549			
Öğrenci(2)	10	4,3571	0,42725	Grup İçi	29,358	77	0,381			
Ev Hanımı (3)	19	4,4436	0,51264	Toplam	31,004	80		1,440	0,238	-
Diğer (4)	11	4,7532	0,25628							
Toplam	81	4,4145	0,62254							

One Way Anova testi sonucuna göre, yerel sakinlerin meslekleri ile turizm gelişimine verdikleri destek arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Yerel sakinlerin turizm gelişimine verdikleri desteğin hangi meslek grupları arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tukey ve Scheffe testleri sonuçlarına göre meslek grupları

arasında turizm gelişimine destek boyutu için anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (Bkz. Tablo 4.17).

4.3 Nitel Verilere İlişkin Bulgular

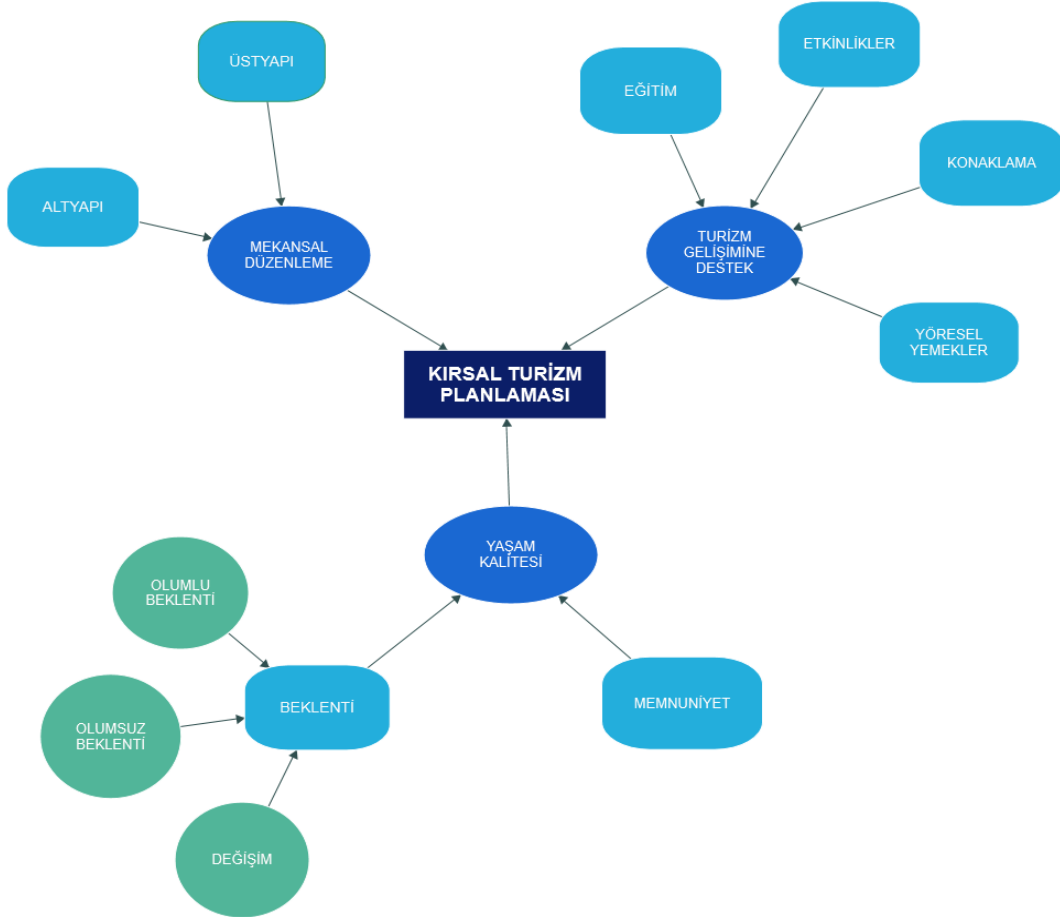
Yerel halk ve yerel yönetimlerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda gösterilmektedir.

4.3.1 Yerel halk ile yapılan görüşmelerden elde edilen kodlar, kategoriler ve tema

Görüşmeler sonucunda tümevarımsal yöntemle elde edilen alt kodlar, kodlar, kategoriler ve tema yukarıdaki şekilde gösterilmiştir (Bkz. Şekil 4.6).

Şekil 4.7

Yerel Halk ile Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Kodlar, Kategoriler ve Tema

4.3.1.1 Kategoriler

Tümevarımsal içerik analizi yöntemiyle görüşmeler sonucunda üç kategori oluşturulmuştur.

- Mekânsal Düzenleme
- Yaşam Kalitesi
- Turizm Gelişimine Destek

4.3.1.1.1 Mekânsal düzenleme

Mekânsal Düzenleme kategorisi köyde kırsal turizmin gelişmesi için gerekli olan yapısal düzenlemelerle alakalı yerel halkın görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Görüşmeler ışığında mekânsal düzenleme kategorisinde altyapı ve üstyapı olmak üzere iki kod ortaya çıkmıştır.

Altyapı: Altyapı kodu görüşmelerde yerel halktan elde edilen köyün altyapısı hakkındaki görüşler, eksiklikler, olumlu-olumsuz durumlardan oluşmaktadır. Görüşmeye katılan katılımcılardan bir kısmı altyapı hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

K1: *“Yol kötü bizim burada mesela. Bizim yollarımız şu anda Çifteler’e doğru iyice bozuluyor, bir hata yaptın mı insan kaza yapacak. Su, bir de köyümüzde su. Sular bitti, hiç çeşmeler akıyor şu anda. Tarihi çeşme vardı okulun orada, büyük dediğimiz, böyle akardı, o bitti. Biz büyükşehir yasasından da çok rahatsızız yani. Bir de elektriklerimiz devamlı gidip geliyor. Çok arıza yaptı, bir buzdolabı, televizyon... Elektrikler yani “ceyrandan” dolayı git-gelden dolayı...”*

K41: *“Köyde telefonlar hiçbir şekilde çekmiyor yani. Evin içinde kullanamıyoruz. Arazide güzel çekiyor ama köyün içinde hiçbir şekilde çekmiyor mesela, altyapının kesinlikle gelmesi lazım en azından bir baz istasyonu falan. Çünkü telefon konusunda çok sıkıntı çekiyoruz yani, hiçbir şekilde kimse ulaşamıyor, ulaşamıyoruz. Sadece internet üzerinden wi-fi ile yapabiliyoruz yani.”*

K43: *“Köyümüze bir baz istasyonu kesinlikle lazım diye düşünüyorum ben. Çünkü eğer böyle, nasıl anlatsam biri geldiği zaman dışarıdan telefon çekmediğini görürse bu kötü bir özellik. Çünkü her yerde o telefonun çekip, her yerde istediği gibi bir insanla görüşme yapması gerekir. Bazı yerlerde, köyümüzde telefon hiç çekmiyor normal hatlardan çok zor konuşuluyor. İnternet, elektrik kesintileri, internette aslında şu anda bir sorun yok da elektrik kesintisi olduğu zaman internet de gidiyor, o da çok büyük bir sorun yaratıyor köydekilere. Bir de köyümüzün yolları, özellikle ilçelere giderkenki yolları çok dar, çok çukurlu, çok bakımsız yani yollar. Direkt onların daha çok*

genişletilip dñzleřtirilmesinin herkesin yararına olabileceğini dñřñnñyorum. Tek bizim kñyñmñzñn değil, bu yolu kullanan herkes adına daha yararlı olur.”

K2: *“Kñy içi sokakların dñzgñn olması tabii başka olacak. Elektrik zaten hayatta iyileşmedi, dñzelmedi zaten, hayatta dñzelmedi. Gñnde 5-10 kere kesiliyor.”*

K3: *“İnternet bağlantısı, telefon çekmesi... Bunlar sıkıntı bence. İnternet, telefon yani... Telefon çekmiyor genel olarak zaten burada. Yani yollar... Hem ilçe merkezine, yani ilçeye yolları kñtñ hem de sokak aralarındaki yollar da o kadar iyi değil. Sular kaliteli değil, sular kireçli. Elektrik sıkıntısı var.”*

K11: *“Mesela sokaklarımız kilit taşı olsa çok gñzel olacak. Bazı sokaklarımız mesela kışın perişan oluyor. Bizim anayolumuz da çok dar mesela. ifteler’e kadar biz çok sıkıntı çekiyoruz. Tabii şimdi yani bugñn bu nereden başlar (Turizmden bahsediyor)? Bugñn bir ilçeden bir kñye gelişten başlar, niye? Adam ifteler’den çıkıp da Dikmen Kñyñ’ne geleceği kadar, zaten senin yolun yok, yolun dar. Bizim yolumuzda bakım yok, řarampolñmñz yok. İki araba karşı karşıya geldin mi geemiyorsun. Mecbur bir kişinin beklemesi lazım.”*

K24: *“Elektrik çok sıkıntılı. Sular var, sular sıkıntılı, yollar sıkıntılı, elektrik sıkıntılı, telefon sıkıntılı, hepsi sıkıntılı.”*

K25: *“Telefonlar ekmiyor. Telefon, internet, hepsi sıkıntılı.”*

K37: *“Birkaç sene sonra zaten derin kuyularımızda sular kalmayacak. Zaten bu Sakarya’nın da suyu bize yetmiyor.”*

Katılımcılardan elde edilen bilgiler ışığında kñyñn altyapısında genel bir problem olduğu gñrñlmektedir. Elektrik, su, telefon, internet, yollar, sokaklar kñy halkının řikāyeti olduğu altyapı problemlerinin başında gelmektedir. Örneğin; elektrik öncelikli giderilmesi gereken bir problemdir. Derin kuyulardan su çekerek ekinleri sulayan kñy halkının, elektriğin gñn içinde sñrekli gidip gelmesiyle sulama işlerini tam anlamıyla yapamaması, aynı zamanda kuyudan su çekmek için kullandıkları motorun bu kesintiler sonucu bozularak fazladan maliyet çıkarması řikāyetlerin başında gelmektedir. Telefonların çekmemesi, internetin yeterli altyapıya sahip olmaması özellikle kñyde yaşayan gençler başta olmak ùzere tñm kñy halkını olumsuz etkilemektedir. Su konusu da yine elektrik gibi direkt tarıma etki ettiğinden dolayı su kesintisi probleminin de özñlmesi gerekmektedir.

Yerel halkın genelinin çiftçilikle geçimini sağladığı köyde bu problemler hem ana geçim kaynakları olan tarıma zarar vermekte hem de köyde kırsal turizmin gelişmesi açısından olumsuz durum oluşturmaktadır. Bütün bu altyapı problemlerinin planlanan kırsal turizm gelişimi için giderilmesi elzemdir. Bu problemler hem turizm arzını oluşturacak olan yerel halk için hem de turizm talebini oluşturacak olan turistler için sorun teşkil etmektedir.

Üstyapı: Üstyapı kodu görüşmelerde yerel halktan elde edilen köyün üstyapısı hakkındaki görüşler, eksiklikler, olumlu-olumsuz durumlardan oluşmaktadır. Görüşmeye katılan katılımcılardan bir kısmı üstyapı hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

K41: “Yani şu anlamda, işte bakkaldır, markettir, alışveriş için daha yakın bir yer veya bir sosyal aktivite için mesela atıyorum köyden Eskişehir’e değil de Çifteler’de veya kendi köyümüzde yapabileceğimiz bir sosyal koşul olsa daha iyi olabileceğini düşünüyorum. Mesela birazcık sosyal aktivite yapılabilecek yerlerin getirilmesi lazım. Evde yemek olmayınca yemek yiyebileceğimiz bir yer olsa daha iyi olur mesela restoran tarzı. Sosyal aktivite açısından bir birazcık böyle ne bileyim kafe olur işte, bir şey olur, oturmaya güzel bir yer olur, sohbet etmelik. Soğuklarda mesela akşam çıkıp böyle iki bardak bir şeyler içip, arkadaşlarla sohbet açısından...”

K7: “Mekân lazım, kapalı, altlı kilitli taş böyle, yani gelen misafirimiz bir şenlikte, hıdrellez şenliğinde mesela... Köy olarak Eskişehir’de nüfusumuz kalabalık. Mesela orada böyle bir şenlik olsa gelse şimdi durulacak yer yok. Ama öyle bir mekân olsa vatandaş gelir senede iki üç sefer, komşu köylerden duyuyoruz mesela etkinlik düzenliyorlar, böyle bir kapalı düğün salonu gibi bir şey olsa düğünler de ilçede ilde olmaz o zaman. Çoğu burada yapılabilir.”

K1: “Köyümüzde sonra büyük bir market yok, ihtiyaçları kazadan, Çifteler’den temin ediyoruz. Ha sağlık ocağı isteğimiz var.”

K4: “Sakarya nehrinin kenarına mesela Sakarbaşı gibi bir tesis olabilir. İnsanları çekmesi için böyle bir tesis yapılabilir. Altan su geçsin falan, böyle istersen böreğini, çayını yaparsın.”

K42: “Genel olarak gençlerin ve herkesin oturabileceği, kahve dışında, kıraathane dışında, bir oturma alanı veya gençlerin köyde genel olarak canı sıkılıyor, onlar için bir

oturma yeri, bir kafe tarzı yani ayrı bir yer gibi düşünürsek, öyle bir yerin açılmasını isterim mesela.”

K13: “Bunların hepsi olması için başta sosyal tesisimiz olması gerekiyor. Geleneklerin göreneklerin devam etmesi için, yöresel yemeklerin sunulması için sosyal tesisimiz olması gerekiyor.”

K27: “Köy meydanına düğün salonu yapılabilir, böyle mevlit de okutmak için.”

K26: “Işıklandırma da yok.”

K43: “Köyümüze tamamen bir bakkal istiyorum ben. Hani gece geç saatlere kadar çalışacak bakkal... “Ekomini” tarzı olur, normal düz bakkal olur...”

K12: “Yani bizim sosyal alanımız hiç yok şu kahvehane haricinde. Sosyal tesise ihtiyacımız var.”

K44: “İnsanların sosyalleşebileceği bir alanın olması, biraz daha köyü cazip kılacak şeylerin olmasını isterim.”

K5: “Turistlerin ilgisini çekecek tesisler olması lazım.”

K39: “Buraya büyük bir düğün salonu, yani böyle büyük bir yer lazım. Kapalı alan. Sosyal tesis yani; mevlit okutma, düğün yapma gibi şeyler için kapalı bir alan. Piknik yeri gibi şeyler de olsa çok güzel olur.”

K17: “Köyümüzde üç kahve, üç bakkal vardı. Bak şimdi bir tane bakkal bir kahve var, o da zamanlı açıyor yani. Eskiden açtığı zaman akşam saat mesela diyelim ki 6'da açtı adam, saat 12'ye 1'e kadar çalışırdı kahve, şimdi 9'da kapanıyor.”

Katılımcılardan alınan bilgiler doğrultusunda köyün üstyapısında da düzeltilmesi gereken problemler olduğu görülmektedir. Köy halkının, özellikle kadınların sosyalleşebilmesi için köyde herhangi bir alan ya da tesis bulunmamaktadır. Köyde sadece erkeklerin gittiği ve belirli saatlerde açık olan bir tane köy kahvesi vardır. Herhangi bir restoran, kafe bulunmamaktadır. Köyde bulunan tek bakkal ise köy için yetersizdir. Köyde pazar kurulmamakta ve köy halkı pazar ihtiyaçlarını Çifteler ilçe merkezinden karşılamaktadır. Ayrıca köy sokaklarındaki ışıklandırma genel olarak yetersizdir. Geleneksel düğünlerini köyde yapmak isteyen köy halkı, köyde hiçbir sosyal tesis bulunmadığı için düğünlerini Eskişehir’de yapmaktadır.

Kırsal turizm planlamasında köyün üstyapısı üzerinde durulması gereken bir konudur. Hem köy halkının refahı hem de köye gelebilecek potansiyel turistler için üstyapı düzenlemesi yapılmalıdır. Köy halkının temel ihtiyaçlarının ve sosyalleşme ihtiyaçlarının karşılanması için köyün yapısını bozmayacak şekilde market, kafe, restoran gibi tesislerin açılması gerekmektedir. Bu aynı zamanda potansiyel turistler için de çekicilik oluşturacaktır.

4.3.1.1.2 Yaşam kalitesi

Yaşam Kalitesi kategorisi köy halkının köydeki yaşam kalitesinden memnuniyetlerinin ve köyde kırsal turizm gelişmesi durumunda yerel sakinlerin beklentilerinin belirlenmesi için yerel halkın görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Görüşmeler doğrultusunda yaşam kalitesi kategorisinde memnuniyet ve beklenti olmak üzere iki kod ortaya çıkmıştır. Ayrıca beklenti kodu olumlu beklenti, olumsuz beklenti ve değişim olmak üzere üç alt koda ayrılmıştır.

Memnuniyet: Memnuniyet kodu görüşmelerde yerel halktan elde edilen köydeki yaşam kalitesi hakkındaki görüşlerden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan katılımcılardan bir kısmı memnuniyet hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

K36: “Hayattan biz çok memnunuz da çok çalışacağız, o zaman memnun oluyoruz. Çalışmadan hiçbir şey yok. Sabah 5:30'da kalkacaksın akşam saat 10:00'a, 10:30'a kadar çalışıyoruz, 11:00'e kadar. Anca bu şekilde ipin ucunu birbirine bağlamaya uğraşıyoruz. Öyle bedava gezerken hiçbir şey yok hocam. Düzen bu. Memnun olmasak zaten buradan, bırakır giderdik.”

K42: “Ben genel olarak köydeki hayatımdan gayet memnunum.”

K14: “Orta, orta yani. Köyle alakalı genel yaşam kalitesi çok inişli çıkışlı.”

K43: “köydeki imkânlar sınırlı olsa da insanların, çoğu insanın hayatı, yaşam kalitesi şu an gayet iyi yani bizim köyümüzde.”

K14: “Orta, orta yani. Köyle alakalı genel yaşam kalitesi çok inişli çıkışlı.”

K44: “Ortalama bir hayat kalitesi var. Üst düzey veya alt düzey olarak cevaplayamam soruyu ama hayat koşullarımdan memnunum. Ama tabii ki kırsal alanda bazen mahrumiyet bölgesi olduğu zamanlar da oluyor tabii ki. Onun dışında da genel olarak memnunum aslında, memnunum diyebilirim.”

K16: “Bizim burada şu an için iyi yani. Eskiye nazaran biraz daha iyi.”

K41: “Şöyle, köydeki genel yaşam kalitesi aslında ama ihtiyaçlarımızı biraz daha iyi karşılayabilirsek daha iyi olacak. Sosyal koşul olsa daha iyi olabileceğini düşünüyorum.”

Katılımcılardan elde edilen bilgiler köy halkının köydeki yaşam kalitesinden memnun olduklarını göstermektedir. Bazı eksiklikleri dile getirmiş olsalar da yerel halkın hayat koşullarından genel olarak memnun olduğu görülmektedir.

Kırsal turizm planlamasında köy halkının yaşam kalitesinden memnuniyeti turizm açısından hem olumlu hem de olumsuz bir durum olarak görülebilmektedir. Köy halkının hayatlarından memnun olması köyde yeni faaliyetlere ihtiyaç olmadığına bir göstergesi sayılabilir. Ancak sulu tarımdan elde ettikleri gelirlerin su kaynaklarının azalmasından dolayı bir süre sonra düşeceği göz önünde bulundurulursa köy halkının turizm gibi yeni faaliyetlere açık olması gerekmektedir. Ayrıca köydeki yaşam kalitesi memnuniyetinin yüksek olması potansiyel turistler için olumlu bir durumdur. Bu memnuniyet karşılıklı ilişkileri olumlu yönde etkileyecektir.

Beklenti: Beklenti kodu görüşmelerde yerel halktan elde edilen, kırsal turizm gelişiminin yaşam kalitesini nasıl etkileyebileceği, yerel halka ve köye sağlayacağı olumlu durumları ya da sebep olacağı olumsuz etkileri ve köydeki ekonomik ve sosyal yapıda nasıl bir değişiklik yapacağı hakkındaki görüşlerden oluşmaktadır. Kod olumlu beklenti, olumsuz beklenti ve değişim olmak üzere üç alt koda ayrılmıştır.

Olumlu Beklenti: Olumlu beklenti alt kodu görüşmeler doğrultusunda yerel halktan elde edilen kırsal turizm gelişiminin yerel halka ve köye sağlayacağı olumlu durum beklentilerinden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan katılımcıların olumlu beklenti hakkındaki görüşlerinin bir kısmı şu şekildedir:

K1: “Vallahi şimdi turistlerin geldiği zaman birbirimize ilk önce saygı göstereceğiz, o da misafir, tabii onunla da ilgileniriz memnun da oluruz. Daha iyi, tanışırız iyi kötü, öyle olur. Eee şimdi şöyle bir sosyallik artar kesin bir turizm olduğu zaman. Burada faaliyet göstermemiz gerekir, bir şeyler yapmamız lazım, hani özel yemekler olsun, muhakkak bir şeyler yapmamız lazım... Gelsinler yani, öyle bir şey kurulsa olur. Kültürü bozmaz.”

K37: “Yaşam kalitemiz artar.”

K38: “Artar tabii. Nispeten bir medeniyet gelir yani.”

K41: “Ya kesinlikle daha iyi olur, benim düşüncem daha iyi olur. Çünkü farklı insanları tanımak, onların kültürleri işte, bence biraz olsun nazikleşir yani yerliler. Her anlamda daha güzel etki bırakır yani. Herkes farklı şeylerden insanlarla tanışmak ister ve onları tanıdıklarında da daha böyle kibar olabileceklerini düşünüyorum. Herkesin üzerinde güzel etki bırakır.”

K3: “Kendi açımdan değerlendirecek olursam benim için iyi olur. Yani en basitinden burada eee kendi ürettiklerimizi direkt tüketiciyle buluşturabileceğimiz bir ortam oluşur. Onun dışında sosyalleşme açısından çok iyi olur bizler için.”

K14: “Şimdi buna hangi gözle baktığına bağlı. Şimdi eee tabii ki bizim burası nüfus olarak aldığı zaman ben zaten toplumsal katkıda da bulundum. Yani şeylerde de bulundum, hani daha önce içerikli bu senin ekonomini de değiştirir, pazarlamayı da değiştirir, her şeyi değiştirir. Ama burada bu zihniyetle bakabilecek kaç kişi var onu bilemem. Çünkü ben insanların yapısını bilemem. Benim o yönde vizyonum çok geniştir. Niye geniştir? Turist demek gelişmek demek, turist demek pazarlama demek, turist demek ticaret demek.”

K43: “Yaşantımız, aslında herkesin çok olumlu yönde değişeceğini düşünüyorum. Yaşam kalitesi artar. İnsanlar daha çok fikir alışverişi yaptıkça insan zihni daha çok gelişir, geliştikçe de, insan öğrendikçe kendini geliştirir en basitinden. Maddi, manevi, zihinsel olarak insanların kendilerini çok olumlu yönde geliştireceklerini düşünüyorum.”

K7: “Onlar bizden bir şeyler öğrenir, biz onlardan bir şeyler öğreniriz, bilgimiz kültürümüz artar yani. Onlar da bizden faydalanır biz de onlardan faydalanırız.”

K10: “Gelirimiz artar.”

K44: “Yaşam kalitesini arttırır turistlerin gelmesi tabii ki. Eğer bir turizm faaliyeti köyde gerçekleşirse köyün altyapılarının, işte yollarının, elektrik hatlarının, hepsinin, bunların belediye tarafından düzeltilileceğine inanıyorum, daha dikkatli daha özenli bir şekilde yapılacağına inanıyorum. Bu en büyük olumlu yanlardan biri olabilir. Bunun dışında da gelen turistlerden, yurt dışından gelen turistlerden özellikle, köydeki insanların, daha çok gençlerin, çocukların, onların farklı yaşantılarını da öğrenerek,

onlardan bilgi alması, onlardan bir şeyler kapması olumlu yönler arasında olur benim için.”

K12: “Onların sayesinde buradaki sosyal olanaklar gelişir, ondan biz de faydalanırız yani.”

K25: “Köyümüz daha iyi gelişir.”

K42: “Hani yaşam kalitesi biraz daha, yerli veya yabancı insanlar geldiğinde fark etmez, biraz daha yükselebileceğini düşünüyorum. Yani dediğim gibi şu an atıyorum köyde bir şey varsa onu daha iyi yapabilirler mesela. Herhangi bir şey, örnek veriyorum yani, daha iyi olabilir. Öyle düşünüyorum.”

Görüşmelerden elde edilen bilgiler ışığında köy halkının genelinin turizmde beklentisi olumlu yöndedir. Kırsal turizmin yaşam kalitesini artıracığı, farklı insanları ve farklı kültürleri tanımanın, farklı insanlarla bilgi alışverişinde bulunmanın köydeki insanlara ve turistlere olumlu etkisinin olacağı düşünülmektedir. Saha çalışmaları sırasında yerel halktan bir kişi “hocam ne yapacağız? Rüyalarımıza giriyor iki gündür, köye gelen turistleri görüyorum, keşke gelseler.” demiştir. Özellikle kadınlar ve gençler “turizm gelişsin, köyümüz de gelişir, gelsinler, biz her türlü etkinliğe, faaliyete katılırız.” demişlerdir. Ayrıca saha çalışmaları boyunca yerel halkla kurulan ilişkiler halkın ne kadar misafirperver ve çalışkan olduklarını ve birlik beraberlik içinde olduklarını da göstermiştir. Yılın belli zamanlarında Eskişehir’e dönen sakinler şehirde de sürekli görüştüklerini ifade etmişler ve “gelecek ekim planlarını, ekim kararlarını da şehirde alıyoruz, birbirimizi de etkiliyoruz, kötü anlamda değil ama bir rekabet durumu da oluşuyor.” demişlerdir. Kırsal turizm gelişiminin köydeki imkânları da artıracığı beklenmektedir. Yerel halkın geneli turizm gelişimi için olumlu beklenti içindedir ancak nispeten daha az da olsa olumsuz beklentiler de mevcuttur.

Olumsuz Beklenti: Olumsuz beklenti alt kodu görüşmeler doğrultusunda yerel halktan elde edilen kırsal turizm gelişiminin yerel halkta ve köyde sebep olacağı olumsuz durum beklentilerinden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan katılımcıların bir kısmının olumsuz beklenti hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

K3: “Şu an yani bizim köyümüzde genel olarak herkesin çok işi var. Onlara ayırabilecek vakit biraz problem olabilir.”

K17: “Şu anda bugün gelmiş olsa bize turistlerimiz, yani yanına alıp gezdirmeye motorumuz, korucumuz, korucumuz zaten yok. Köylerden o kalktı. Yanında azamız, dil bilen de yok, muhtarımız da alıp yanına gezdirme fırsatı yok, doğru mu çocuklar? İş sahasında adamlar. Herkes şu anda...”

K44: “İnsanların ve kendimin biraz daha dikkatli yaşayacağımızı düşünüyorum. Yani olduğumuz gibi değil de daha çekingen ve gelenler ne der edasıyla yaşamak tarzı bir yaşantıya bürüneceğimizi düşünüyorum açıkçası. Toplum biraz benliğinden verebilir gibi bir düşünceye sahibim. Kendileri olmaktan biraz uzaklaşabilir gibi düşünüyorum. Onun dışında da köyümde yüksek bir tarım potansiyeli var. Yani köyün %100'ü çiftçi ve çiftçilikle uğraşıyor. Ufak çaplı da değil, bayağı büyük arazilerde uğraşıyor. Bu işlere biraz engel olabileceğini düşünüyorum.”

K2: “Bizde yazın sıkı çalışma var. Yaz günleri kimse kimseyi görmüyor, hesabı oluyor, ondan ilgi, yaz günleri ilgi az olur.”

K39: “Şimdi turistlerin gelme amacının ne olduğuna bakmak lazım. Biz çiftçilikle uğraştığımız için şimdi burada hadi bakalım her gün 50 tene çiftçi gelsin bizi gezdiresin işte çiftçi işini de bırakmaz bir yıl bırakabilir ama ondan sonra bu iş bize zarar. Çünkü tarlasına bakmak zorunda, çünkü geleceği sezon yaz sezonu. Birdal ağabey ne dedi? 5'te kalkarız arkadaş 10'da uyuruz, tamam bu düzende 2 saat ayrılır ama siz 4 saat isterseniz siz değil yani turist bunu isterse siz dediğime bakmayın, biz buna zaman ayıramayız, turist de soğuyabilir.”

Görüşmelerden elde edilen bilgiler ışığında köy halkının genelinin turizmden beklentisi olumlu yönde olsa da bir kısmının olumsuz düşünceleri de mevcuttur. Olumsuz beklentinin sebebi köyün tarımla uğraşması nedeniyle oluşan yoğun çalışma temposudur. Köy halkının bir kısmı köyde kırsal turizm gelişirse turistlere yeteri kadar vakit ayıramayacaklarını düşünmektedir. Ayrıca bir katılımcı “İnsanların ve kendimin biraz daha dikkatli yaşayacağımızı düşünüyorum. Yani olduğumuz gibi değil de daha çekingen ve gelenler ne der edasıyla yaşamak tarzı bir yaşantıya bürüneceğimizi düşünüyorum.” diyerek yaşam tarzlarının olumsuz yönde değişeceğini dile getirmiştir.

Değişim: Değişim alt kodu görüşmeler doğrultusunda yerel halktan elde edilen kırsal turizm gelişiminin köydeki ekonomik ve sosyal yapıda nasıl bir değişiklik yapabileceği ile ilgili görüşlerden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan katılımcılardan bir kısmı değişim hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

K14: “Ya kırsal turizmin gelişmesi insanların vizyonlarını arttırır, insanların gelişmesini sağlar bir paradan ziyade. Eee insanların bilgi sahibi olmasını ve istişare etmesini sağlar. Paradan daha önemli istişare etmek. Ha ekonomik yapıya bakarsan, hani ekonomi olarak hani insanlar bir şeyleri yapıyor. Bir şeyleri şu an için aşılar, ama bunu iyi değerlendirirse, eee ne diyeyim, yani insanların beyni sadece köyden ibaret değil, ufku genişler. Daha büyük yerlere yelken açarlar yani. Önemli olan burada para kazanmak değil, gelişip daha ileriye adım atmak.”

K1: “Eee şimdi şöyle diyeyim; köyümüzün nüfusu az olduğu için fazla bir değişiklik yapmaz.”

K42: “Bir ek gelir sağlayabileceğini düşünüyorum. Bir de insanlarımız belki değişebilir.”

K43: “Ekonomik ve sosyal yapıda olumlu bir değişiklik yapar. Çünkü dışarıdan bir insan gelecek, bizden alışveriş yapacak, bir şeyler alacak, edecek bizden ya da bir yemek içmek için bize bir para ödeyecek. Bu sayede her insanın maddi açıdan daha iyi yerlere gelebileceğini düşünüyorum. Eee şu an köyde çoğu insan neredeyse, hani büyüklerden varsayıyorum biraz, sürekli köyde kalanlar köy psikolojisinde kaldığı için bazı şeyleri idrak edemiyor, şey yapamıyor. Çünkü bu görmemişlikten ya da şeyden haberi olmuyor, alışkın olmuyor ama böyle şeyler geldikçe insanlar zamanla alışıp kendini daha rahat kaptırabileceğini düşünüyorum yani. Daha çağdaş bakabileceğini düşünüyorum çoğu şeye.”

K13: “Köy kalkınır.”

K6: “Sosyal yapıda daha çok bağlılık olur yani o konuda.”

K44: “Ekonomik olarak; benim köyümde, çiftçiler ve ben gelirimizi sadece kırsal turizme bağlayabilecek durumda değiliz şu an. Bunu ilk aşamada ikinci planda tutulan bir iş olarak göreceğiz ve bu ilk plandaki işimize engel olursa eğer mecburen kırsal turizm projelerimizi frenlemek zorunda kalacağız. Ama tabii ki köy kadınları için ve köyde daha az çiftçilikle uğraşan insanlar için büyük bir fırsat olur, benim düşüncem. O da iyi yönde etkileyebilir gibime geliyor. Sosyal yapıda da ufak tefek bozulmalar olabilir. Çünkü eski nesil şu an kültürü taşıyor, yeni nesilde bu kültür tabii ki devam ettirilmeye çalışılıyor ama eskisi kadar yoğun bir şekilde olmuyor tabii ki ve yeni nesilde de bu kültüre zarar verebileceğini düşünüyorum.”

K26: “Yani sosyallik artar tabii, turizm geldiğine tabii artacak yani artmaz mı? Tanıtırız yani, şunu yaptık, bunu yaptık, şöyleydi böyleydi dersin yani mesela. Onlar kendi kültürlerini anlatır, biz de böyle yapıyoruz bak, köy yaşantımız böyle.”

K3: “Ya şimdi buradaki maddi gelir köyde yüksek olduğu için şu anda kimse kalkıp hizmet etmek istemez. Çünkü biz hepimiz hizmeti almayı seven, hani hizmet etme değil hizmet alma yönündeyiz şu anda.”

K41: “Köydeki ekonomik yapıda eee birazcık katkısı olur tabii, köydeki ekonomik yapıya. Çünkü sonuçta turistik bir yer olacak, ekonomiye tabii katkısı olur. Sosyal açıdan da iyi olur yani. Yani ben geleneklerini şey yapacağını pek düşünmüyorum bozacağını yani. Çünkü gelenekle hani mesela oraya gelen biri de o köyün geleneklerini görmek ister yani. Çünkü sonuçta kırsal turizm denince birazcık da gelenek bozulmaması lazım bence yani... Geleneklerin bozulacağını düşünmüyorum. Mesela bir köye, köyde bir düğüne denk gelen biri için mesela değişik bir deneyim olur yani, yani birazcık modernleşir ama ben hiç zannetmiyorum yani geleneklerin kaybolacağını.”

K19: “Yani biraz biz etkileniriz, biraz onlar. Nasıl gördüğümüz yerlerden etkileniyoruz?”

K39: “Okulumuz geri döner, nüfusumuz gitmez, kaybolmaz. Niye? Eskişehir cazip, çok cazip. Benim 15 günüm kaldı, arkadaşların belki bir haftası kaldı, 5 günü kaldı, bitirdi işini. Oraya gideceğiz kahve içeceğiz. Keşke burada olsa da biz 3 ayımızı burada geçirsek... Biz cehaletle büyüdüğümüz için tarımda, biz taşıttık yani çocukları. Babamlar taşımışlar, biz de çocuklarımızı taşıdık. Şimdi buraya geldiği için, şehre gidiyoruz. Gitmememiz için okul gelecek, bir de turizm olursa dört dörtlük olur.”

Görüşmelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda kırsal turizmin köydeki yaşam kalitesini hem ekonomik açıdan hem de kültürel açıdan olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. İnsanların ufkunun genişleyeceği, sosyalliğin artacağı, kültürel alışveriş ortamının oluşacağı ve ekonomik anlamda köyün kalkınacağı katılımcılardan elde edilen beklentilerdir. Köydeki çocukların bir kısmı taşınmalı sistemle eğitim görmektedir. Bir katılımcı köyde kırsal turizmin gelişmesiyle okulun tekrar köye döneceğini ve bu sayede nüfusun şehre kaymak yerine köyde kalacağını düşünmektedir. Katılımcıların geneli kırsal turizmin ekonomik ve sosyal yapıda olumlu bir değişim getireceğini ifade etmişlerdir. Olumsuz değişim düşüncesine sahip olan bir katılımcı ise

köyde maddi gelirin yüksek olduğunu, bu yüzden “hizmet etmek” yerine “hizmet almak” düşüncesinin hâkim olacağını dile getirmiştir.

4.3.1.1.3 Turizm gelişimine destek

Turizm gelişimine destek kategorisi köy halkının kırsal turizm gelişimi için gerekli olan eğitim ihtiyaçlarının ve turizm gelişimine verebilecekleri desteğin belirlenmesi için yerel halkın görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Görüşmeler doğrultusunda turizm gelişimine destek kategorisinde eğitim, etkinlikler, konaklama ve yöresel yemekler olmak üzere dört kod ortaya çıkmıştır.

Eğitim: Eğitim kodu görüşmelerde yerel halktan elde edilen kırsal turizm ile ilgili eğitim ihtiyacı hakkındaki görüşlerden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan katılımcılardan bir kısmı eğitim hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

K1: *“Konaklama olması lazım kesinlikle. Turistlere davranış, onları... Eee şöyle diyeyim; vatandaşın normal karşılaması lazım bir, en büyük sorun şey, konaklama. Orada vatandaş ilgileri sever yani. Rehberlik olabilir yani eee evet, hani nasıl kültür tanıtılır, nasıl şey yapılır?”*

K44: *“İlk başta çiftçilere kuracakları işin, yani köylülere, çiftçilere demeyeyim daha doğrusu da, köylülere kuracakları işin nasıl işleyeceğini öğretecekleri bir program, yani bir eğitim lazım bence. Çünkü böyle bir işe bilgi sahibi olmadan girilmesi çok yanlış olur. Çünkü büyük beklentilerle de başlayacak olanlar olabilir, küçük beklentilerle de başlayacak olanlar olabilir. İşin ne olup olmadığını iyi anlamaları gerekiyor. İlk başta bence her şeyden önce kırsal turizm eğitimi, yani insanlara kırsal turizmin ne olduğunu öğretmek lazım. Sonrasında da yapacakları hizmetin yoğunluğuna göre yani evde mi konaklamayı kabul ediyorlar veya başka bir yerde, bir binada mı, otel tarzı bir şey mi yapmayı kabul ediyorlar, buna göre de diğer eğitimlerin şekillenmesi bence daha mantıklı olur. Ama ilk başta yani kırsal turizmin ne olduğu, nasıl yapıldığı, nasıl uygulanacağı ve uygulanırsa sonuçlarının neler olacağı hakkında çiftçilerin bilgilenebileceği bir eğitim gerekiyor.”*

K3: *“E kesinlikle rehberlik... Eee rehber değil de biraz daha organizasyonu düzenleyebilecek birisi... Hani onların kalacağı yer ya da hani eğer kültürel yemekler tanıtılacaksa onların hepsinin organize edilmesi gerek böyle bir organize etme durumu ile ilgili eğitim olabilir. İşletmecilik olabilir. Konaklamayla ilgili, yani hepsini*

düzenleyebilecek, organize edebilecek bir eğitim olabilir, girişimcilik eğitimi olabilir. Çünkü yani girişimcilik yapabilmek için birazcık bilgiye sahip olmak gerekiyor o yüzden... Yani buna başlayabilmek için, kırsal turizme başlayabilmek için..."

K10: *"Pansiyon eğitimi olabilir. Rehberlik olabilir."*

K12: *"Pansiyon ve sosyal tesislerde ağırlamayla ilgili şeyler olabilir. Rehberlik mesela, nasıl hani burayı bilir ama bilen birisi gezdirirken ne yapması gerekiyor mesela bir rehberlik eğitimi verilebilir."*

K21: *"Gelenleri karşılamayla ilgili olabilir, pansiyon olabilir."*

K43: *"Ben köyüm adına şöyle bir şey isterim; bu pansiyonculuk yapacak edecek dedik, mesela o tip bir iş yapacak insanın ilk önce gelecek turist kitlesine göre, onların az da olsa örfünü âdetini, onlara göre doğru, yanlış, yani biraz daha onları anlayabilmesini isterim. Yani direkt ben pansiyoncuyum demesin, onlarla bir sıcak bağ kurabilsin ya da oturup adamla iki muhabbet edebilsin isterim. Sadece bulunduğu bölge değil, o adamın geldiği bölge hakkında da bilgisi olmasını isterim."*

K18: *"Tabii burada bir miktar otel ve turizmcilik konusunda mesela bizim bölgemizde, yani bildiğim kadarıyla bu konuda yok gibi bir şey yani."*

K24: *"Her şeyi versin, hiçbir şey bilmiyoruz ki. Yemek kursu olabilir, el işi kursu olabilir. Öğreniriz yani."*

K42: *"Ne gibi eğitimler düzenlenmesini isterim? Şöyle, hiç bilmeyen bir insan kırsal turizm konusunda nasıl diyeyim, böyle konferanslar olup ders verilmeli mesela. İşte köyün belli bir yerlerini gezip örnek verebileceği bir yerler olabilir yani. Bu konuda eğitim verilebilir mesela."*

K25: *"En önemlisi iletişim bence. O çok lazım bize."*

K39: *"Yani buranın tarihini öğrenmemiz lazım 200 yıllık 300 yıllık var şurada işte şu bayrak dikili olan yerde bir şeyler var işte biz bayraklı yeri kazdık eski şeyler çıktı. Çok eskiler diyor ki orada kanal vardı eskiden, bak kanal, oraya su nereden gelmiş? Tarihini bilmediğimiz için... Yani tarihi bize öğretebilirler. Bizim köyümüz kaç yıl öteye gidiyor? Acaba su altında mıydı buralar? Nasıldı, bilmiyoruz. Eğitim almak isteriz tabii."*

K41: “Turizmle alakalı ilk başta bir temel eğitim gerekli bence. Birazcık da eee şey işte nasıl iletişime geçilir, ilk önce bir iletişim şeyi de verilmesi lazım bence, insanlarla nasıl iletişim yani, birazcık kibarlık... Onun haricinde de tabii mesela işletmecilik yapacaklara da eğitim verilmeli nasıl işletme yapacaklarına dair falan. Ama genel bir temel bir eğitim gerekli olur yani.”

Yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler ışığında yerel halkın kırsal turizm gelişimi için ne tür eğitimlere ihtiyaçları olduğu belirlenmiştir. Köy halkının öncelikle temel bir turizm eğitimine ihtiyacı vardır. Kendi evini ya da evinin bir odasını pansiyon olarak kullanmak isteyen katılımcıların ise pansiyonculuk eğitimi istekleri bulunmaktadır. Bununla birlikte kırsal turizme katılacak yerel halkın köy ve civarının tarihi, kültürü gibi konularda eğitim alması gerekmektedir. Bunun dışında rehberlik ve iletişim eğitimi talep edilen eğitimler arasındadır. Köyde kırsal turizm gelişimi için köy halkının bu eğitimleri alması hem köy halkını turizm hakkında bilgilendirecek hem de sosyal ve ekonomik açıdan kırsal turizmi daha iyi anlamalarını sağlayacaktır.

Etkinlikler: Etkinlikler kodu görüşmelerde yerel halktan elde edilen yerel sakinlerin kırsal turizm ile alakalı köyde yapabilecekleri etkinlikler, festivaller vs. ve yapılacak bu etkinliklere katılım konusundaki görüşlerden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan katılımcılardan bir kısmı altyapı hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

K14: “Yürüyüş yolu olabilir. Mesela bizim yöresel yemeklerimizle ilgili olabilir, insanlar şey yapabilir, yani kermes şeklinde olabilir, panayır şeklinde olabilir, yani burada insanlar kaynaşma şeklinde olabilir. Çünkü zaten kaynaşma olmadan turizm olmaz. Eee ilk seferinde gelir piknik anlamında, bu yavaş yavaş gelişecek bir şey, zaman da zaten o şeyin içeriğini geliştirir yani. Zamana göre orada fikirler değişebilir. Hani çünkü turistlerin senden istediği ne, senin onlardan beklentin ne, bunlar daha ileriki yıllarda gelip gittikçe onlar daha evre değiştirebilir yani, onların neticede bu işi yapıyorsan eee onların ne beklediği de çok önemli çünkü buraya gelmesi için.”

K1: “Eski gelenekleri burada... Yeme içme, yemek tanıtma, burada giyim, eski töreler gibi uygulama olabilir. Kabak çekirdeği festivali olabilir.”

K3: “Muhacirler günü... Yani hem yemekler olur, hem işte yöresel kıyafetler olur, yöresel oyunlar olur, onların tanıtıldığı ya da eee herkesin kendisinin getirip piknik yaptığı hani böyle bir festival yani bir günlük bir şey de olabilir, organizasyon.”

K11: “Yani şimdi biz şimdi bak biz köylü olarak tamam biz ancak örfümüze adetlerimizi gösteririz, işte bir köy düğünü olur, bir etkinlik olur, harmanı hasatı gösteririz. Güneşte kurutulmuş doğal kabak çekirdeğini tanıtabiliriz. Mesela burada kadınlar çok güzel el işi yapıyorlar mesela, eski böyle daha işte, şöyle söyleyeyim bir patik örüp mesela onu satmak, o da bir iştir. Bir yazma, bir yazma mesela atıyorum ki işte bir şalvar dikilip satılabilir.”

K42: “Mesela hıdrellez zamanı güzel festivaller olabilir veya herkesin böyle ortak bir şeyde, konuda olduğu zaman, o festivaller düzenlenebilir. Böyle köy meydanında veya merada... Bilmiyorum, belki uçurtma festivali olabilir, onlar aklıma geliyor şu an.”

K8: “Harman olur.”

K9: “Kabak çekirdeği festivali olabilir tabii. Muhacir gecesı olabilir.”

K8: “Şimdi bir etkinlik daha onlara çıkıyor, mesela Tuncay arkadaşımız burada, kardeşimiz muhacirler derneğiyle beraber şey yapıyor mesela, onların gece düzenlemesi denk getirilir, bir gece düzenlenir, götürülür buradan, anladın mı? Bak, al sana en güzel etkinlik, çeşit çok.”

K7: “Yöresel kıyafetler falan olur. Burada bir mahsulü ekerken, biçerken, kabak kuruturken, ne bileyim bir hıdrellez şenliği yaparken, bir düğüne denk gelir mesela... Kabak çekirdeği festivali olabilir.”

K43: “Şimdi kırsal turizmi geliştirmek amacıyla bu bahsettiğim yerde, hemen kahvenin az ilerisindeki bizim meramız, gerçekten çok büyük bir meramız var. O meradan belli bir kesim ayırıp ilk önce bu işte toplu şeyler için, orayı sadece onun için adayabiliriz. Hafiften, direkt doğayla iç içe, onun etrafını biraz ağaçlandırıp, yeşillendirip, insanın gözüne hitap edecek bir şeye çevirebiliriz. Ama yapabileceklerimizden, en önemli şeylerden biri, kültürümüzü, yemeğimizi, örfümüzü, âdetimizi, giydiğimizi, ettiğimizi tanıtmak olur tabii ki.”

K5: “Burada bir muhacir şenliği olur.”

K6: “Ahmet hocam salça yapmasını bile öğretirim ben onlara. Yeter ki gelsinler.”

K10: “Mesela düğün gibi şey yapılmaz mı? Sıra gecesı gibi... Mesela düğünde gelin alayımız var, damat giydirme var. Onlardan kısa kesitlerle, 5'er dakikadan toplayıp 1-2 saatlik gösteri yapılabilir yani.”

K23: “Mesela fotoğrafla ilgili olabilir. Fotoğrafla ilgili bir şey. Güzel fotoğraflar çekilebilir.”

K26: “Onlar geleceği zaman da yoğururuz ekmekleri, bak gelin biz böyle yapıyoruz ekmekleri falan... Onlar da yer.”

K29: “Bak salça yapıyorlar, reçel yapıyorlar. Onlar olsa... Biz de şey ederiz, gelirler, alırlar.”

K28: “Halk oyunlarını, çıkar şöyle giyiniriz çiçek gibi...”

K25: “Çeşit çeşit halk oyunu senin işte oynadığın, bizim halk oyunumuz o. Telleneceksin, pullanacaksın, benim tellim duruyor, çiçeklim öyle işte.”

K24: “Kabak çekirdeği festivali olabilir.”

K41: “Ne tür, mesela... Eee açık havada bir festival düzenlenebilir, çimenlikte falan. Ne bileyim işte yöresel yemekler, ondan sonra yöresel oyunlar... Bu şekilde bir festival düzenlenebilir yani, davet edilip de işte gönüllü olarak, mesela köydekiler gönüllü olarak birazı yemek yapsa, birazı yöresel oyunları anlatıp oynattırsa, bu şekilde bir organizasyon yapılabilir.”

K37: “Yeme içme ile alakalı şeyler olabilir.”

K38: “Kermes olabilir. Yani yöresel... Biz şu anda kendimize kadar mesela bahçe yapıyoruz, küçük şey yapıyoruz. Öyle turistik olduğu zaman tabii daha büyüyebilir bunlar. Sonuçta gelenler de yiyecek. Aç gezilmez. Biz tarımla uğraştığımız için küçük bir bahçe yapıyoruz kendimize. İşte domatesimizi, biberimizi yazın oradan şey yapıyoruz. Daha gelişebilir yani kalabalık olunca.”

K40: “Yiyecek, içecek...”

K44: “Hıdrellezlerde yapılan şenlikler, tabii ki şu an eskisi kadar kalmadı da, bunlar tekrar canlandırılabilir. Bununla beraber bayramlar renkli geçer balkan kültüründe. Bu bayramların tekrar aynı potansiyelde, aynı eskisi gibi kutlanması sağlanarak bunlar bir festivale, hıdrellez tarzı bir festivale dönüşebilir. Tabii ki köye yakın alanlarda ufak parsellerde böyle bir aktivitenin (tarla gezdirmeye, ürün toplama gibi) gerçekleşmesi benim de hoşuma gider. Aynı zamanda da kadınlarımızın kendi yaptığı yemekleri kermes tarzı bir şeyle gelen turistlere sunması çok da güzel olur, hem kadınların, köy

kadınlarının kişisel özgüvenlerini arttırır hem de onlara monoton hayatlarından farklı bir yol gösterebilir diyebilirim.”

Köydeki saha çalışması sırasında yerel halktan bir kişi “hobi bahçesi” kurduğunu söylemiş ve *“hocam turistlerin gelmesini bekliyorum artık, buraları ektim, meyveler, sebzeler... çardak da yaptım, gelen misafirleri burada ağırlayabilirim. Buradan meyvelerini, sebzelerini toplarlar, isterlerse kendi yemeklerini pişirirler, ne gerekiyorsa yaparız.”* demiştir. Ayrıca kırsal turizm gelişimi için köyde yapılabilecek etkinlikler görüşmelerde köy halkının verdiği bilgiler doğrultusunda belirlenmiştir. Bu etkinlikler halk kültürüne, gastronomi ve tarıma dayalı etkinliklerdir. Görüşmeler gerçekleştirilirken kadın katılımcılar *“biz zaten seviyoruz çalışmayı da eğlenmeyi de, giyeriz tellilerimizi yöresel oyunlarımızı da oynarız, yöresel yemeklerimizi de yaparız”* demişlerdir. Dolayısıyla saha çalışmalarında yöresel oyunlara halkın destek vereceği öngörülmüştür. Bu kapsamda köyde yapılabilecek etkinlikler aşağıda sıralanmıştır:

Muhacirler Günü: Dikmen Köyü bir muhacir köyüdür. Kırsal turizm için yapılabilecek en önemli etkinliklerden biri Muhacirler Günü’dür. Muhacirler gününde yöresel oyunlar sergilenebilir, yöresel kıyafetlerin tanıtımı ve satışı yapılabilir ve yöresel düğünlerden kesitler sunulabilir. Bu etkinlik sayesinde hem köy halkı gelenek ve göreneklerini yaşatmaya devam edecek hem de turistler farklı bir kültür öğrenerek kırsal turizme katılmış olacaklardır.

Festivaller: Köyde kırsal turizm gelişimi için çeşitli festivaller düzenlenebilir. Bunlar hıdrellez vb festivaller olabileceği gibi köyde yetiştirilen ürünlerin ekilmesi – tarlalardan toplanması gibi festivaller de olabilir. Örneğin; “kabak çekirdeği festivali” adı altında bir festival düzenlenebilir. Köyde geleneksel yollarla, yere örtü benzeri bir altlık serilerek güneş altında kabak çekirdeği kurutulmaktadır (Bkz. Görsel 4.10).

Görsel 4.10

Kabak Çekirdeğinin Kurutuluşu

Kermesler: Köyde yerel halkın, özellikle kadınların katılımıyla bir kermes düzenlenebilir. Yöresel yemekler, yöresel kıyafetler, el işleri tanıtılıp satılabilir. Kermes köy halkına hem sosyalleşme hem de ekonomi anlamında katkı sağlayabilir.

Yürüyüş – Bisiklet Rotası: Köy ve civarında bir yürüyüş veya bisiklet rotası oluşturulabilir. Bu sayede köyde yeni bir turizm faaliyeti geliştirilmiş olur. Ayrıca yerel halk ve turistlerin kırsal turizme katılmaları sağlanır.

Fotoğraf Etkinlikleri: Köyde yaşam, doğa, insanlar, manzara, yapılar, serbest vb gibi belirli kategorilere ayrılarak fotoğraf etkinlikleri düzenlenebilir. Bu etkinlikler dâhilinde ödüllü yarışmalar ve sergiler düzenlenebilir.

Konaklama: Konaklama kodu görüşmelerde yerel halktan elde edilen köyde kırsal turizmin gelişmesi durumunda köy halkının konaklama konusunda verebilecekleri destekler, potansiyel turistlere evlerini açıp açmayacakları konusundaki görüşlerden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan katılımcılar konaklama hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

K44: “Genel olarak kendi evimde. Ama tabii bunun yanında da bu işi yapabilecek köyden gönüllü biri çıkarsa, yani bu işe kendini verecek biri çıkarsa, bir binada köy içinde konaklamalarını da tercih ederim.”

K1: “Şimdi şöyle; biz ilk önce, biz muhaciriz. Biz öyle yabancı hani kesinlikle... Yani demek istediğim; ha misafir gelsin, gelsin de böyle kiraya falan veremeyiz. Bir evin içinde, yani bir avluda imkân yok... Yani yaşamı düşüneceksin bizde ister mi? İstemez. Şimdi başka bir yerde olur. Hatta devlet şey olsa mesela, köy konağının yanında bir yer yapılırsa olur onda. Daha köyler yeni yeni açılmaya başladı.”

K42: “Hani işleri ve yoğunlukları göz önünde bulundurarak farklı bir yerde kalmalarını, yani pansiyon tarzı veya herhangi bir yerde kalmalarını isterim. Yani ev harici başka bir yerde kalmalarını isterim.”

K37: “Evimizde de biz bunu yaparız, gelen misafir sayısına göre. Ama turizm 2-3 yılda artarsa bu projeye tabii ki yaparız. Buradan da bir iş verilmiş olur mesela bir garibana. Eli düzgün yemeği olana sezonluk burada mesela yemek, aş çıkar...”

K13: “Kendi evlerimizde de ağırlarız. Kışın özellikle bütün odalar şey oluyor, müsait oluyor.”

K7: “Odamızı da veririz tabii ki. Ama dönüp en başa baktığımızda yine sosyal tesise bakıyor bu iş.”

K5: “Bizim halkımız misafirperverdir.”

K16: “Burada onu yapmak biraz sıkıntılı. Çünkü bizim köyümüzde insanlar hani kışın burada olmuyorlar, ne bileyim gelip gidiyorlar sürekli Eskişehir, köy, ne bileyim pek olmadıkları için bu biraz sıkıntı olur. Burada böyle bir şey yapılması lazım ki otel, pansiyon, ondan sonra hani o şekilde kalsın yani.”

K8: “Sosyal tesisimiz olsun orada da ağırlarız.”

K43: *“Başka bir binada konaklamasını isterim. Çünkü şöyle her insan kendi evinde, çalıştığı için, kendi evinde bir rahat edebiliyor. O rahatlıkta da hani misafir var, şu bu düşüncesi yerine sabahları mesela, belli bir yerde kalıp, sabahları gelip görülecekse o eski tip bizim yöremize ait evlerdir, onun gibi yerlerdir, öyle odalara gelip öyle bir ziyaret, hani müze gibi ziyaret de yapılabilir aslında.”*

K3: *“Başka bir binada. Çünkü benim yani takipçi kitlem de var şimdi. Kimin nasıl geleceğini, ne geleceğini bilmiyoruz. O yüzden başka bir binada kalması daha iyi.”*

K14: *“Ya yapılacak olan binada konaklamasını da isteriz, kendi evimizde de ağırlamak isteriz. Her ikisi de olabilir ama dediğin gibi yani ne kadar geldiğine bağlı. Yani kafa olarak biz buna her zaman hazırız, evde de ağırlayabiliriz yani. Orada hiçbir sıkıntımız yok.”*

K15: *“Başka bir binada konaklamasını isterim. Çünkü biz yaşlıyız zaten.”*

K22: *“Geçen gelmiş bir tanesi, bisikletle gelmiş buraya. Güzel mesela biri ağırladı onları güzelce...”*

K24: *“Başka bir binada misafir olmaları daha rahat olur.”*

K26: *“Evimizde de misafir ederiz yani, sakıncası yok. Evet. Ben misafir ederim, ben tanımadıklarını bile misafir ediyorum.”*

K25: *“Yemek için gelebilir eve yani, şey de hani konaklamak için başka bir bina olsa olur.”*

K41: *“Bir pansiyonda kalmaları daha iyi olur yani. Çünkü bazı aile içlerine girdiğinizde mesela işler yoğun olduğunda falan köydeki insanlar gergin olabiliyor. Bağırışla çağırışla falan uyanmak istemez tabii kimse, bu bence kötü bir etki olur. Yani bir pansiyon gibi bir şey yapılsa gene böyle mesela eski tarz böyle nasıl desem, ne denir ona... Eski köy evleri gibi böyle bahçeli bir tarzda pansiyon olsa bence daha iyi olabilir yani.”*

Yapılan görüşmeler sonucunda yerel halkın bir kısmı turistleri kendi evlerinde misafir etmek istemekte, bir kısmı ise turistlerin köyde yapılacak başka binada konaklamalarını istemektedir. Kendi evlerinde misafir etmek isteyenler genel olarak geleneksel balkan muhaciri evlerine sahip olanlardır. Bu evler yan yana odalardan oluşup her odanın bahçeye açıldığı evlerdir. Evler turistlerin konaklaması açısından uygun ancak yetersiz

koşullara sahiptir. Evlerin turizm açısından konaklamaya uygun hale gelmesi için geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca turistlerin başka bir binada konaklamasını isteyenler genel olarak işlerinin yoğunluğundan dolayı turistlerle ilgilenemeyeceklerini düşündükleri için böyle istemektedirler. Ancak turistlerin evlerine misafir olmasında bir sakınca görmemektedirler.

Yöresel Yemekler: Yöresel yemekler kodu görüşmelerde yerel halktan elde edilen, kırsal turizm gelişmesi durumunda turistlere sunulabilecek yöresel yemeklerden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan katılımcıların bir kısmı yöresel yemekleri şu şekilde ifade etmişlerdir:

K30: “Yahnımız var. Kırmamız var. Süt çorbasını çok güzel yapıyoruz.”

K25: “Süt çorbası var. Tarhana var, yaş muhacir tarhanası.”

K27: “Yemiş doldurması, sütte yemiş doldurması.”

K29: “İncir doldurması deriz, sütle. Onu sütle yaparız, küçük küçük doğrayıp incirleri. Ondan sonra böyle oyulur o. Süt çorbası böyle kaymaklı. Sütlü aş var, sütlü aş deriz, pirinçle...”

K34: “Kaymaklı biber var işte.”

K35: “Dızmana var.”

K26: “Labada sarması var. Düğün yemekleri var. Çorba yapılır, yahni yapılır. Kıymalı şehriye. Bir de pidemiz vardır pidemiz. Muhacir, kuru pazılardan.”

K30: “Pancar pekmezi var.”

K27: “Pancarla karpuz balı (pekmezi) aynı gibi.”

K28: “Kesersin onu, yıkarsın güzelce, soyarız onu. İnce ince doğrarız, suda kaynatırız onu, ondan çıkardığımız suyu yeniden su kaynatırsın, o sıra olur. O sıra da kaynaya kaynaya bal olur işte. Koyultarak...”

K30: “Üç kere yedirirsin kazanı, 6 saatte tam bal olur. Şerbeti yedirmek yani, üç şeye koyarız böyle doğradığımız pancarları, kaynattığımız şırayı, kaynattığımız şırayı, tam 6 saate bal oluyor işte.”

Yapılan görüşmeler sonucunda kırsal turizm gelişimi için köy halkının sunabileceği yöresel yemekler belirlenmiştir. Bu yemekler:

➤ Kaymaklı Biber

Görsel 4.11

Kaymaklı Biber

Kaynak: <https://www.nefisyemektarifleri.com/bir-muhacir-lezzeti-kaymakli-biber/>

➤ Süt Çorbası

Görsel 4.12

Süt Çorbası

Kaynak: <https://sevgilimutfak.com/bulgaristan-gocmeni-turklerin-sutlu-yogurtlu-yemekleri/>

➤ **Dızmana**

Görsel 4.13

Dızmana

➤ **Kırma**

Görsel 4.14

Kırma

➤ Soğanlı Ekmek

Görsel 4.15

Soğanlı Ekmek

Kaynak: <https://www.nefisyemektarifleri.com/sogan-pidesi-muhacir-boregi-8757984/>

➤ Ekşimik Haşlaması

Görsel 4.16

Ekşimik Haşlaması

Kaynak: <https://sevgilimutfak.com/bulgaristan-gocmeni-turklerin-sutlu-yogurtlu-yemekleri/>

➤ **Labada Sarması**

Görsel 4.17

Labada Sarması

➤ **Yarımca**

Görsel 4.18

Yarımca

Kaynak: <https://yemek.com/tarif/yarimca/>

➤ **Pesmet (Kolaç)**

Görsel 4.19

Pesmet/Kolaç

Kaynak: <https://yemek.com/bulgaristan-gocmenlerinin-cilginlar-gibi-sevdigi-15-lezzet/>

➤ **Kara Karıştırma**

Görsel 4.20

Kara Karıştırma

Kaynak: <https://www.nefisyemektarifleri.com/karistirma-tarifi/>

➤ **Akıtma**

Görsel 4.21

Akıtma

Kaynak: <https://sevgilimutfak.com/akitma-krep/>

➤ **Kuru Tarhana**

➤ **İncir Doldurması**

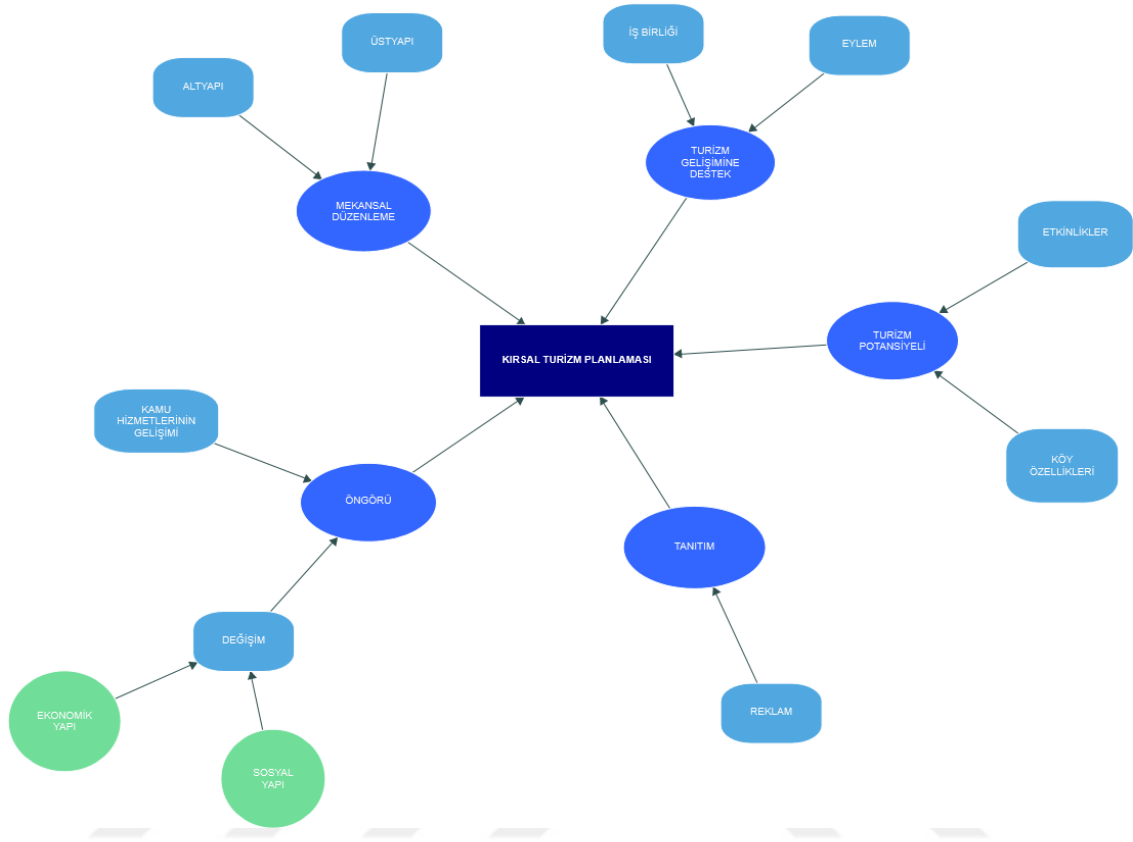
➤ **Pancar Pekmezi**

4.3.2 Yerel yönetim ile yapılan görüşmelerden elde edilen kodlar, kategoriler ve tema

Görüşmeler sonucunda tümevarımsal yöntemle elde edilen alt kodlar, kodlar, kategoriler ve tema aşağıdaki şekilde gösterilmiştir (Bkz. Şekil 4.8).

Şekil 4.8

Yerel Yönetim ile Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Kodlar, Kategoriler ve Tema

4.3.2.1 Kategoriler

Tümevarımsal içerik analizi yöntemiyle görüşmeler sonucunda beş kategori oluşturulmuştur.

- Mekânsal Düzenleme
- Turizm Gelişimine Destek
- Turizm Potansiyeli
- Tanıtım
- Öngörü

4.3.2.1.1 Mekânsal düzenleme

Mekânsal Düzenleme kategorisi köyde kırsal turizmin gelişmesi için gerekli olan altyapı ve üstyapı düzenlemeleriyle alakalı yerel yönetimlerin görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Görüşmeler ışığında mekânsal düzenleme kategorisinde altyapı ve üstyapı olmak üzere iki kod oluşturulmuştur.

Altyapı: Altyapı kodu görüşmelerde yerel yönetimlerden elde edilen turizm kapasitesinin kullanılması açısından köyün altyapısının nasıl geliştirilmesi ile ilgili görüşlerden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan yöneticiler altyapı hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Y5: “Köyün çevre illere ve Eskişehir merkezine kolay ulaşımı sağlanmalıdır. Yolların bakımı düzenli olarak yapılmalı, turistlerin rahat ulaşımı için işaretlemeler ve yönlendirmeler güçlendirilmelidir. Yeterli su temini sağlanmalı ve elektrik altyapısı güçlendirilmelidir. Özellikle konaklama birimlerinde kesintisiz su ve elektrik sağlanması turistlerin konforunu artırır. Turizm artışıyla birlikte atık yönetimi de önem kazanır. Geri dönüşüm programları ve atık toplama noktaları düzenlenmeli, çevre kirliliğinin önlenmesi için tedbirler alınmalıdır. Acil durumlar için sağlık hizmetlerine kolay erişim sağlanmalıdır. Birinci yardım noktaları ve gerekli sağlık personeli bulundurulmalıdır.”

Y3: “Bizim Çifteler ilçesinde 22 tane mahallemiz var, köyümüz var. Bu 22 köyün hiçbirinde altyapı yok. Geçmiş dönemde devlet buralara az önce de dediğim gibi yatırım yapmamış. Köyler çok atıl bir vaziyette. Sanırsınız ikinci dünya harbinden çıkmış gibi. Altyapı çalışması hiç yapılmamış. Bence bir an önce altyapı çalışmaları olarak yollar kaldırımlar yapılmalıdır. Peyzaja daha önem verilmelidir. Devletin el atması gerekiyor; altyapı yapması lazım, interneti götürmesi lazım.”

Y1: “Yollarımız şu anda şey... İçme, musluk sularımızda bir sıkıntı var. Şu anda eski kendi gayretlerimizle çıkarttığımız sudan kullanıyoruz. Onun da yeterli olmadığı ve çok da sağlıklı olmadığı yönündeki raporlara rağmen kullanmaya devam ediyoruz. İşte telefon hatlarımız çekmiyor. Telefonlarımız çekmiyor, internetlerimiz düşük kalitede çekiyor. Bunlar daha şey olabilir... Elektrik kesintileri önlenabilir, daha az kesinti yapılabilir. İşte günde 5-10 sefer kesilmesi yerine daha az kesinti veya hiç kesinti olmaması yönünde olabilir.”

Y2: “Baştan tabii altyapı yapılması lazım, gerekli yani. Altyapı olmadan olmaz. Bu içme suyu, yol falan, elektrik... Öyle konularımız var. Şu anda köyümüzün sokaklarına kilitli taş döşense daha iyi olur. Yağmur yağdığı zaman vatandaşlar mağdur durumda kalıyor. Onun için her yer böyle kilit taşı olduğu zaman gayet iyi olur, çok güzel olur. Yollarımız çok dar, ana yolumuz çok dar, köy yolu... İçme suyumuz var, hala daha

gelmedi, gelecek. Şu anda iletişim içindeyiz ama Büyükşehirle. İçme suyu gelmedi daha, hazır ama buraya gelmedi, hazır. 5 km yeraltı borusu dönecek.”

Y4: *“Köyümüzde şu anda altyapıda bir yanlışlık var. Altyapı belirli merkezlerinden bağlayıp temizlik, önce altyapıda temizlik... O kadar temizlik ve disiplin olmalı ki sokak girişleri, çıkışları, taban döşemeleri... Vallahi altyapının düzgün yapılması lazım, sokakların ve caddelerin yeşillendirilmesi lazım, görünümün çok hoş olması lazım...”*

Yerel yönetimlerden elde edilen bilgiler ışığında köyde altyapı sorunları olduğu görülmektedir. Ulaşım, su, elektrik, telefon ve internet altyapı sorunlarının başında gelmektedir. Köyü diğer köylere ve ilçelere bağlayan yollar dar ve yolların asfaltları bozuktur. Yeteri kadar tabela ve yönlendirmeler bulunmamaktadır. Köyde içme suyu eksiklikleri ve sürekli elektrik kesintileri mevcuttur. Elektrik ve su kesintileri köydeki hayatı olumsuz etkilemektedir. Telefonların çekmemesi ve internet altyapısının yetersiz olması bir başka altyapı sorunudur.

Turizm gelişimi için en önemli faktörlerden biri olan altyapının geliştirilmesi elzemdir.

- Ulaşım konusunda köy yolunun genişletilmesi, yönlendirmeler ve tabela sayılarının artırılması köy halkı ve turistler için güvenliği artıracaktır.
- Köy içi sokaklar da düzenlenmeli ve geliştirilmelidir. Sokakların bakımları yapılmalı ve hem köy halkı hem de turistler için daha kullanışlı hale getirilmelidir.
- Su ve elektrik kesintileri turizmi olumsuz etkileyen faktörlerdendir. Bu konularda çalışmalar artırılmalı ve çözüme kavuşturulmalıdır.
- Günümüzde iletişim turizmde çok önemli bir yere sahiptir. Telefon ve internet altyapısı eksiklikleri turizmi olumsuz etkileyen faktörlerden biridir. Telefon ve internet altyapısı köy halkı ve turistlerin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmeli, bu konudaki sorunlar ivedilikle çözülmelidir.

Üstyapı: Üstyapı kodu görüşmelerde yerel yönetimlerden elde edilen turizm kapasitesinin kullanılması açısından köyün üstyapısının nasıl geliştirilmesi ile ilgili görüşlerden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan yöneticiler üstyapı hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Y2: *“Konaklama tesisi olması lazım.”*

Y3: *“Üstyapı çalışması hiç yok. Köylerde imar yok biliyorsunuz, bu mevzi imarları falan bir şeyler yapıp köydeki hazine arazileri ya da bizim orada olan yerler varsa tek*

tip proje evler yapıp köylere tekrar göçleri sağlamamız gerekiyor. Bizim ancak yapabileceğimiz, tek tip proje evleri yapabiliriz, insanları köylerine çekmek için.”

Y5: *“Köyde konaklama seçenekleri çeşitlendirilmeli ve standartları yükseltilmelidir. Küçük butik oteller, kır evleri, pansiyonlar veya doğa kampları gibi farklı seçenekler sunulabilir. Turistler için rehberlik hizmetleri düzenlenmeli, doğa yürüyüşleri, bisiklet turları gibi turistik aktiviteler için rotalar belirlenmelidir. Köydeki restoran ve kafelerin kalitesi artırılmalı, yöresel yemeklerin tanıtımı ve sunumu teşvik edilmelidir. Ayrıca, yerel el işleri ve tarım ürünleri gibi ürünlerin satışının yapılabileceği yerler oluşturulabilir.”*

Y1: *“Su ve yollar yapılırsa, ona uygun da köy içi yollar, parklar ve konaklama alanları yaratılırsa ve ona göre uygun da işte araçlar, gezi araçları falan da organize edilirse uygun bir şekilde gelişir. Yani işte bu konuda üniversiteler veya belediyeler olsun, kamu bir destek atıp bu bizim kendi kültürel değerlerimizle, ürünlerimizle, bulunduğumuz ortamla, doğayla birleştirecek... Mesela parklar yapabilirler. Böyle insanları çekecek bir alan oluşturabilirler bize.”*

Y4: *“Köyün şu girişinde su deposunun olduğu yerden çıkışına kadar, benim zaten aklımdan hep geçiyor, önce yolun iki tarafının güzel bir ağaçlandırılması gerekir. Yani Dikmen köyüne gelen insanın bilmesi gerekir, adını yazmayacaksın, arazi köy kendini söyleyecek burası Dikmen köyü diye. Yani girişten, sokaklardan burada badanası sıvası hepsi tek tip olmalı. Üst yapılarda binalar zaten çoğu tarihi binalar, ben istiyorum ki keşke birkaç binamız var burada yıkılmasa da kalsa.”*

Köyde üstyapıda birçok eksiklikler mevcuttur. Yaşam kalitesi, sosyalleşme, ek gelir gibi faktörler için köyde üstyapı çalışmaları yapılması gerekmektedir. Köyde herhangi bir konaklama tesisi bulunmamaktadır. Köy içindeki evlerin kimisi yeni tip, kimisi eski, geleneksel görünüme sahiptir. Köyde tek bir kahvehane bulunmakta ve bir adet çocuk parkı haricinde köyde park bulunmamaktadır.

Üstyapı turizmi etkileyen önemli faktörlerden biridir. Turizm çekiciliğini artırmak için köyde üstyapı çalışmaları yapılması gerekmektedir. Yerel yönetimlerden elde edilen bilgiler doğrultusunda:

- Başta köy halkı için ek gelir elde edebilecekleri ve hem köy halkı hem de turistler için sosyalleşme imkânı sağlayacak restoran, kafe, eliş-tarım ürünleri satış noktası gibi çeşitli işletmeler açılmalıdır.
- İnsanların vakit geçirebileceği park, bahçeler kurulmalı, köydeki uygun alanlar buna göre düzenlenmelidir.
- Köyün genel görünümü imkânlar doğrultusunda turizme uygun hale getirilmeli, evler buna göre restore edilmelidir.
- Doğa yürüyüşü, bisiklet turları gibi etkinlikler için köyde rotalar oluşturulmalıdır.
- Köyde bulunan bakkal – market sayısı köy halkı ve turizm kapasitesine uygun şekilde artırılmalıdır.

4.3.2.1.2 Turizm gelişimine destek

Turizm gelişimine destek kategorisi yerel yönetimlerin kırsal turizm gelişimi için gerekli olan iş birliği çalışmalarına verebilecekleri desteğin ve eylem planlarının belirlenmesi için yerel yönetimlerin görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Görüşmeler doğrultusunda turizm gelişimine destek kategorisinde iş birliği ve eylem olmak üzere iki kod ortaya çıkmıştır.

İş Birliği: İş birliği kodu görüşmelerde elde edilen kırsal turizm gelişimi için yerel yönetimlerle iş birliği çalışmaları ve yerel yönetimlerin bilgi desteği ile ilgili görüşlerden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan yöneticilerin üstyapı hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

Y3: “Elimizden geleni tabii ki yaparız. Önemli olan mahallenin gelişmesi bizim için.”

Y1: “Yani yapabileceğimiz, köyde bir birlik oluşturarak, faaliyetlerin nasıl oluşacağını, kişilerle görev dağılımı veya iş paylaşımı yaparak, bunları organize ederek, devlet kurumlarıyla, üniversitelerle, ulaşabildiğimiz her kişiyle, getirebildiğimiz her kişiyle sağlamaya çalışırız yani. Yapabildiğimiz sürece... Hani ne derler siyasete veya kamuya ne kadar ulaşabilirsek, ne kadar yardımcı olabilirlerse, oldurabilirsek, ne kadar kişi araya koyabilirsek koyarız yani. Yapabileceğimiz başka bir şey yok, bütün kapıları çalarız yani.”

Y2: “Tabii ki sağlarız yani. Yardımcı oluruz.”

Y4: “Sağlarım. Yalnız buna herkesin inanması gerekir. Bizim Türkiye’imizde şu var bir taraf ak derse diğer taraf siyah der. Bu kafa yapısı dar bölgede dahi öyledir. Bu kafa yapısını atmamız gerekir. Önce buradaki yöneticilerde iş biter.”

Y5: “Tabii ki, kırsal turizmin gelişmesi için iş birliği çalışmalarına destek olmak ve bilgi desteği sağlamak çok önemlidir. Kırsal turizm, doğal ve kültürel mirası koruyarak yerel ekonomilere katkıda bulunabilir ve turistlere benzersiz deneyimler sunabilir. Şu konularda destek sağlanabilir: Kırsal turizm geliştirme konusunda yerel yönetimlere, işletmelere ve girişimcilere bilgi sağlamak. Potansiyel ziyaretçilere yönelik olarak destinasyonlar hakkında bilgi sunmak ve turistik faaliyetler hakkında rehberlik yapmak. Kırsal turizm işletmecilerine yönelik eğitim programları düzenlemek. Bu programlar, konaklama yönetimi, pazarlama stratejileri, çevre koruma ve sürdürülebilirlik gibi konularda bilgi ve beceri kazanmalarını sağlayabilir. Kırsal turizm destinasyonlarını tanıtan pazarlama kampanyaları düzenlemek. Yerel festivaller, doğa etkinlikleri veya el sanatları fuarları gibi etkinlikler aracılığıyla yerel kültür ve mirası tanıtmak. Turistlerin rahat bir şekilde konaklayabilecekleri ve gezilecek yerlere kolayca ulaşabilecekleri altyapının geliştirilmesine destek olmak. Yol, su ve elektrik gibi temel ihtiyaçların karşılanmasına yardımcı olmak. Kırsal alanların doğal ve kültürel zenginliklerini koruyarak, sürdürülebilir turizm uygulamalarını teşvik etmek. Doğal kaynakların korunmasını sağlayacak yöntemler ve çevresel etkileri minimize edecek stratejiler geliştirmek. Kırsal turizm projelerinde yerel halkın katılımını teşvik etmek ve onların yerel kültürlerini ve geleneklerini koruma konusundaki rolünü güçlendirmek.”

Kırsal turizm gelişiminde yerel yönetimlerin desteği ve iş birliği oldukça önemlidir. Yerel yönetimlerden elde edilen bilgiler ışığında kırsal turizm gelişimi için yönetimin destek vereceği sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda köyde bir turizm çalışma grubu oluşturulabilir. Yerel yönetimi, uzmanları ve köy halkını bu gruba dâhil ederek kırsal turizm gelişimi ve faaliyetleri planlanabilir. Ayrıca yerel yönetimin ve uzmanların kırsal turizm konusunda bilgi ve rehberlik sağlaması, eğitim programları düzenlemesi, altyapı, üstyapı gibi konularda destek sağlaması ve sürdürülebilir turizm uygulamalarını teşvik etmesi kırsal turizmin planlı gelişmesi açısından faydalı olacaktır.

Eylem: Eylem kodu görüşmelerde yerel yönetimlerden elde edilen kırsal turizm gelişimi için gerekli olan eylem planları ile ilgili görüşlerden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan yöneticiler eylem hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Y3: “Vallahi öncelikle bizim köylerimizde ulaşım sorununuz var. Hiçbir köyümüzde ulaşım yok, maalesef yok. Turizm firmalarıyla anlaşmalıyız. Altyapıyı üstyapıyı tamamlamak, her şeyi tamamladıktan sonra reklamını yapmak, satış potansiyelini bulmak diyorum.”

Y2: “Neler yapılabilir, turistleri çekebilecek bir şeyler yapılması gerekli yani. Onlar da ne olabilir? Köyümüzün gelenekleri, görenekleri... Bunlar yapılması lazım.”

Y1: “Nehirden işte balıkla ilgili faaliyetler yapılabilir, tutulabilir. Belli kriterlerle alabalık tesisleri falan da yapılabilir böyle. Buradan nehir geçtiği için hani şeyini bozarak, yatağından çıkartarak, bu şekilde çiftlikler oluşturulabilir yani yeme içmeye katkı olsun diye. Başka kano falan da olabilir, çadır kamp olabilir, nehirde kano şey yapılabilir, su belirli bir debiye getirilerek. İnsanlar biner az ilerden, buradan geçerler.”

Y5: “Doğal alanların korunması için koruma ve restorasyon çalışmaları planlanmalıdır. Kültürel mirasın korunması ve yerel kültürel değerlerin tanıtılması için projeler geliştirilmelidir. Yerel halkın turizm faaliyetlerine katılımı teşvik edilmelidir. Onların turizm konusunda eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Yerel halkın kültürel ve çevresel değerleri koruma konusundaki önemi vurgulanmalıdır. Enerji tasarruflu uygulamaların teşviki ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı desteklenmelidir. Atık yönetimi sistemleri kurularak çevresel etkiler minimize edilmelidir. Turistlere çevre duyarlılığı ve yerel kültür ile uyumlu davranışlar konusunda bilgi verilmelidir. Doğal alanlarda ziyaretçi davranışlarıyla ilgili kurallar belirlenmeli ve bu kurallar turistlere aktarılmalıdır. Ulaşım altyapısının güçlendirilmesi ve turistlerin rahat ulaşım sağlayabilecekleri yolların bakımı yapılmalıdır. Konaklama, yeme-içme ve diğer turistik hizmetlerin kalitesi artırılmalı ve standartları belirlenmelidir. Turizm gelirlerinin yerel ekonomiye etkisi artırılmalıdır. Yerel ürünlerin satışının teşvik edilmesi ve yerel halkın bu gelirden adil bir şekilde pay alması sağlanmalıdır. Yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, turizm işletmeleri ve yerel halk arasında iş birliği ve ortaklık kurulmalıdır. Bölgesel ve ulusal düzeyde turizm gelişimi için stratejik ortaklıklar oluşturulmalıdır. Uygulanan politika ve projelerin etkinliği düzenli olarak izlenmeli ve değerlendirilmelidir. Gelişmeler ve başarılar paylaşılmalı, olumsuz etkiler zamanında tespit edilip düzeltilmelidir.”

Y4: “Şimdi burada rahatlıkla bir kamp yerleri yapılabilir, spor tesisleri yapılabilir buraya. Bu çok önemli. Mesela bir örnek vereyim: Afyon'a şu anda 27 tane takım geliyor devre arasında kampa. Bizim burası da potansiyel, arazi yapısı bakımından... Hayvancılık zaten bitiyor, küçükbaş ilk başta belirli kişilerde kalıyor... Bunu idame ettirmemiz için bazı yatırımların yapılması gerekiyor. Ben sportif açıdan çok uygun görüyorum. Birkaç tesis, dinlenme yeri... Buraya rahatlıkla gelirler, Eskişehir'den olsun, yakın illerden olsun, çok sakin bir yer, ilçe merkezine yakın...”

Yerel yönetimlerden alınan bilgiler ışığında kırsal turizm gelişimi için eylem planları hazırlanmalıdır. Bu doğrultuda öncelikle köyün altyapı ve üstyapı problemleri giderilmeli, doğal alanların ve kültürel mirasın korunması için planlar ve projeler geliştirilmelidir. Altyapı – üstyapı problemleri giderildikten sonra yerel halka kırsal turizm konusunda eğitimler verilmeli ve kırsal turizme katılmaları teşvik edilmelidir. Bölgesel ve ulusal düzeyde yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, turizm işletmeleri ve yerel halk ile stratejik ortaklıklar oluşturulmalı, kırsal turizm için gerekli koşullar sağlandıktan sonra köye turizm çekiciliği kazandıracak uygulamalar ve çalışmalar yapılmalı ve reklam – tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilmelidir. Son olarak uygulanan planlar, yapılan çalışmalar ve etkinlikler düzenli olarak kontrol edilmeli ve değerlendirilmelidir. Değerlendirme sonucuna göre başarılar paylaşılmalı, oluşan olumsuz durumlar ise tekrar gözden geçirilip düzeltilmelidir.

4.3.2.1.3 Turizm potansiyeli

Turizm potansiyeli kategorisi yerel yönetimlerin kırsal turizm gelişimi için köyde düzenlenebilecek etkinlik ve festivaller, köyün turizm potansiyeli oluşturabilecek özellikleri konusunda yerel yönetimlerin verdikleri görüşler ile oluşturulmuştur. Görüşmeler doğrultusunda turizm potansiyeli kategorisinde etkinlikler ve köy özellikleri olmak üzere iki kod ortaya çıkmıştır.

Etkinlikler: Etkinlikler kodu görüşmelerde yerel yönetimlerden elde edilen kırsal turizm gelişimi için köyde yapılabilecek etkinlikler ile ilgili görüşlerden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan yöneticiler etkinlikler hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Y4: “Mesela burada sergi, etkinlikler derken; benim yıllardan beri düşündüğüm bir hayvan yetiştiriciliği, başarılı hayvan yetiştiriciliği, damızlık hayvan yetiştiricilerine, başarılı çiftçilere, yüksek verim alan, köyü bir festival havasıyla yarışa sokmak. Tuncay

Bey 300 kilo alıyor da ben niye 400 kilo alamayacağım? Her yıl köyün en başarılı çiftçisini, küçükbaş hayvancılığı yapan kişisini, büyükbaş yapan kişisini, ekipmanına en iyi bakan kişiyi ödüllendirmek. Sonra bizim köyün şeylerinden bir de geçmişi var ananelerimiz, törelerimiz var. Oyun havaları, oyunları... Bunlar çok önemli. Şöyle bir düz oyun, çitirdak oyun oynadığın zaman çiftetelli... ”

Y1: *“Halk oyunlarımızı sergileyebiliriz. Yani başka hasat olabilir, tarımla şeyi birleştirebiliriz, üretimle gelen ziyaretçileri birleştirebiliriz, hayvansal şeylerle ilgili... İşte süt sağımı veya ürün yapmayla, peynir yapma veya şey yapmayla ilgili gelen misafirlere de onları yaptırabiliriz veya ürün toplatabiliriz. Geleneksel yemeklerimizin yapımıyla şeyini yapabiliriz...”*

Y2: *“Tarımla ilgili olabilir. Köyümüzün eski gelenekleri olabilir. Bizim köyümüzün geleneklerine göre giysi, eski giysiler var, onların tanıtımı olabilir. O tarz geleneksel festival gibi şeyler yapılabilir. Yöresel yemeklerle alakalı gibi...”*

Y5: *“Köydeki el sanatları ustalarının ve yerel ürün üreticilerinin katılımıyla düzenlenecek bir fuar, zanaatkarların eserlerini sergilemesi ve satması için bir platform sağlar. Yerel dokuma, seramik, ahşap işçiliği gibi geleneksel el sanatları sergilenir ve turistlere satış imkânı sunulur. Köyün yöresel mutfağını tanıtmak için düzenlenecek bir yemek festivali, yöresel yemeklerin sunulduğu stantlar, yemek yarışmaları, yerel şeflerin gösterileri gibi etkinliklerle dolu olabilir. Bu festival, yerel lezzetleri denemek ve köyün gastronomi kültürünü keşfetmek isteyen turistleri çekebilir. Köydeki doğal güzellikleri keşfetmek amacıyla düzenlenecek bir doğa yürüyüşü veya trekking festivali, turistlere doğayla iç içe aktiviteler sunar. Yürüyüş rotaları belirlenir, rehberler eşliğinde doğa yürüyüşleri düzenlenir ve doğal yaşam hakkında eğitici seminerler verilir. Köydeki geleneksel müzik ve dansları tanıtmak amacıyla düzenlenecek bir kültür festivali, yerel halkın ve turistlerin bir araya gelip dans edebileceği, yerel müzik gruplarının performans sergilediği bir etkinlik olabilir. Ayrıca, halk oyunları gösterileri ve müzik atölyeleri gibi etkinlikler de düzenlenebilir. Köydeki tarihi ve kültürel mirası tanıtmak için düzenlenecek sergiler, yerel müzelerle iş birliği yaparak tarihi eserlerin ve geleneksel kıyafetlerin sergilendiği alanlar oluşturabilir. Bu sergiler, turistlere köyün tarihini ve kültürünü daha derinlemesine keşfetme fırsatı sunar. Köydeki tarımsal faaliyetleri ve yerel ürünleri kutlamak için düzenlenecek bir festival, yerel çiftçilerin hasat zamanında ürünlerini sergilemesine olanak tanır. Tarım makinelerinin*

sergilendiği gösteriler, yerel ürün pazarları ve tarla gezileri gibi etkinliklerle dolu olabilir.”

Y3: *“Festival etkinlik olabilir tabii. Yani işte dediğim gibi kendine öz, has yemekleri, kültürel yemekleri neyse o yemekle ilgili bir düzenleme yapılır. Hamur işleri, onların dızlamaları çok meşhurdur, kırmaları çok meşhurdur, yani kapamaları çok meşhurdur. Bence dedim ya az önce de onların en büyük şeyleri kültürleridir, yemekleridir. Atıyorum dızmana şenliği düzenlenebilir. İşte bir muhacir kırması güzel yapılabilir. Kapamaları çok meşhurdur, pilavdan yaparlar, o yapılabilir. Sakaryabaşımız var biliyorsunuz, orayı da turizme açmak lazım, küçük küçük bir şeyler yapmak lazım. Bakacağız çalışmalarına, değerlendireceğiz.”*

Kültürel, yöresel etkinlikler kırsal turizmde önemli bir yere sahiptir. Kırsal turizme ilgi duyan turistler geleneklerin yaşatıldığı, kültürel faaliyetlerin yapıldığı destinasyonları tercih ederler. Yerel yönetimlerden elde edilen bilgiler doğrultusunda Dikmen Köyü’nde yapılabilecek yöresel etkinlikler ve köye uygun olabilecek faaliyetler belirlenmiştir.

- Köy geçimini tarımla sağlamaktadır. Köyde tarıma entegre edilen kırsal turizm faaliyetleri gerçekleştirilebilir. Köyde hasat festivali düzenlenebilir. Gelen turistler ürünleri tarladan, dalından toplayabilir. Yerel ürün pazarları kurulabilir. Tarla gezileri düzenlenebilir.
- Köyde hayvancılık tarıma göre daha az olsa da kırsal turizmin gelişmesiyle birlikte hayvancılık da gelişebilir ve hayvancılıkla ilgili süt sağımı, peynir yapımı vb. faaliyetler gerçekleştirilebilir.
- Köye özgü yerel ürün geliştirilip, köye gelen turistlere sergilenebilir ve satılabilir.
- Köy bir muhacir köyüdür. Geleneksel halk oyunları, geleneksel kıyafetler tanıtılabilir ve bu bir festivale dönüştürülebilir.
- Köyün muhacir köyü olması yöresel yemekleri de ön plana çıkarmaktadır. Köyde gastronomi turizmi faaliyetleri gerçekleştirilebilir.
- Köyün Sakarya Nehri’ne çok yakın olması bir avantajdır. Ayrıca köydeki doğal güzellikleri keşfetmek için yürüyüş rotaları, bisiklet rotaları oluşturulabilir.

Köy Özellikleri: Köy özellikleri kodu görüşmelerde yerel yönetimlerin görüşleri doğrultusunda köyün kırsal turizm potansiyeli taşıyan özelliklerinden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan yöneticilerin köy özellikleri hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

Y3: “Burası göçmen muhacir dediğimiz mahalle sakinleri diyelim artık, onlardan oluşuyor. Bana göre onların kültürel özelliklerini almak gerekir. Özellikle yemekleri vardır onların, kapama yemekleri çok meşhurdur, kapamaları çok meşhurdur ama çiftçilikle uğraştıkları için lavanta çilek... Yani çalışkan bir köydür, çalışmayı severler. Tarımda da gayet iyilerdir. Gayrimenkuller olarak da zengindir, arazi olarak da zengindir. O yüzden lavanta olabilir, çilek olabilir, kültürel özellikleri olabilir, bunlar da turizm potansiyeli taşıyacağı için kullanılabilir, yani uygulanabilir diye düşünüyorum. Vallahi bence en çok, her zaman şeyi düşünüyorum, biz kültürümüzü değerlerimizi yitirdiğimiz için her köyün kendi kültür ve değeri korunmalıdır. O çok önemli bir şey. Çünkü bugün bir şeyde baskın gelmek istiyorsanız ne çok önemlidir? Dil çok önemlidir, kültür çok önemlidir. Bunlar olmadığı zaman hiçbir olmuyor. Bence kültürel etkinliklerini canlandırmak, yenilemek en güzeldir.”

Y2: “Tarım olabilir, kültürel olabilir, böyle yeme içmeyle alakalı şeyler, yöresel yemeklerle alakalı gibi. Kırsal deyince tarım, tarım aklımıza gelir bizim. Yani tarıma dayalı bir turizm yapılabilir burada.”

Y5: “Dikmen Köyü’nün kırsal turizm potansiyeli açısından uygun olduğu pek çok özellik bulunmaktadır. Köy, Eskişehir’in doğal güzelliklerle bezeli bir bölgesinde yer alır. Çevresi ormanlarla ve tarım alanlarıyla çevrilidir. Bu doğal alanlar doğa yürüyüşleri, bisiklet turları ve kuş gözlemi gibi aktiviteler için ideal bir zemin sunar. Köy, yerel gelenek ve kültüre derinlemesine kök salmıştır. Geleneksel el sanatları, yöresel yemekler ve yerel mimari özellikler turistler için çekici unsurlardır. Köydeki tarihi yapılar ve kültürel etkinlikler de turizm potansiyelini artırır. Şehir hayatından uzak, sakin bir yaşam tarzı sunar. Bu özellik, turistler için stresten uzaklaşma ve dinlenme imkânı sunar. Köy, tarımsal üretim açısından zengindir ve yerel tarım ürünleriyle tanınır. Bu durum, tarla turizmi ve doğrudan çiftçi ile tüketici etkileşimini teşvik eder. Köyün sakinleri genellikle misafirperver ve turistlere karşı dost canlısıdır. Bu, turistlerin kendilerini evlerinde hissetmelerine olanak tanır ve yerel kültürle etkileşimlerini artırır. Eskişehir şehrine yakınlığı ve iyi bir ulaşım ağına sahip olması, köye ulaşımı kolaylaştırır ve turistler için çekici kılar. Doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, at binme, doğal göl ve akarsu aktiviteleri gibi çeşitli turistik aktiviteler için potansiyel sunar.”

Y1: “Yaklaşık 20 tane gencimiz 25 tane gencimiz hem okuyor tahsil hayatlarını sürüyorlar üniversitelerde liselerde, burada da tarımsal faaliyette bulunuyorlar. Bu neyi getiriyor? Hem bilinçli üreticiyi yetiştirmiş oluyoruz hem de etkinlik anlamında, sosyal anlamda yeni projelere açık olduğumuzu gösteriyoruz. Bizi burada şey yapacak olan şey işte nüfusumuzun genç nüfusunun ortalamasının yüksek olması ve eğitimlerinden dolayı bu turizme yönelebilecek veya geliştirebilecek kapasitede insanlarımızın çok oluşu, öğrencilerimizin, gençlerimizin çok oluşu bunun da velilerin veya aile büyüklerinin de, yaşlıların veya büyüklerin de destek verecek olması. Önemli olan bu... Köyde bir birlik var, yani bir ayrım gayrım veya şey yok. Böyle projelere destek verilir, elinden tutulur, yapacak olan kişinin elinden tutulur ve çözülmesi gereken bir kurum varsa da ona da müracaatını hani muhtar olsun veya köyümüzdeki diğer şeyler olsun müracaatını yaparlar. Hani nereyle görüşülmesi gerekirse veya ne yapılması gerekirse öncülük yaparlar. Hatta kendi aralarında maddi destekte bile bulunurlar. Hafta sonu dinlenmeleri için, yeme içme, burada vakit geçirmeyle alakalı, nehrimiz var, balık tutma veya çadır kamplarına, bisiklet kamplarına, trekkinge uygun olabilir. Tarlalarda ürün hasatıyla ilgili gezme veya elle toplama şeklinde kişilerin hasat etmesi veya hasata yardımcı olmaları sağlanabilir. Bunun gibi doğa gezileri, işte doğal alanlarda gezi, kültürel eğlenceler... Bizim eskilerde, şu anda kalktı da bir 20 yıldır 25 yıldır yok, köy odalarımız vardı, köy odalarımızda eğlenceler düzenlenirdi. Bazen yemek falan olurdu bunlar, herkes bir şeyler yapıp, evinden getirip orada yenerek fıkralar anlatılır, türküler söylenir, bu şekilde eğlenceler düzenlenirdi. Köy odaları canlıydı o zaman, kalktı. Yeme içme, kültürel, giyim kuşamla ilgili şeyler olabilir. Kültürel oyunlar, yine tarıma dayalı ya da konaklamaya dayalı, hafta sonu vakit geçirmek için veya sakin bir vakit geçirmek için, köyde vakit geçirmek için... Hayvansal ürünlerle ilgili şey de yapılabilir, yani süt sağım yapılabilir mesela, onları otlatma yapılabilir, ilgilenme yapılabilir, bakım yapılabilir, tarım arazilerinde çalışma veya yardım yapılabilir.”

Y4: “Köyümüz şu anda yerleşim yeri olarak çok muazzam bir yer. Köyün kuzey kısmı tamamen çayır, yeşillik alan, kırsal alanı da var. Yerleşim alanında herhangi bir çalışma olduğu zaman burası rahatlıkla turizme uygun bir yer olur. Burada tarımda hızlı bir gelişme var. Yalnız gelen turistlerin rahatlıkla dinlenebileceği sessiz bir alan, ortam... Yeşillik alanlar tespit edildiği zaman, imar edildiği zaman rahatlıkla turistler kalabilir. Bir dinlenme tesisi olarak birkaç gün kalabilir. Bir de şu var: Sivrihisar ile

Han arasında bir geçiş yeri burası. Burada birkaç lojmanlı bir barınak gibi yapıldığı zaman ve yer belirlendiğı zaman turistler rahatlıkla burada bir gece konaklayabilir. En mühim özelliğı yerleşim yerinin özelliğı, doğa olarak yerleşim yeri. Çok sakin, böyle sessiz yani, suyu her şeyiyle hazır zaten köy...

Dikmen Köyü tarihsel, geleneksel, kültürel açıdan ve doğal güzellikler açısından kırsal turizm potansiyeli taşıyan birçok özelliğı sahiptir. Dikmen Köyü'nün eski adı Yaralı'dır (Sakarya Savaşı sırasında yaralanan askerlerin bu köye taşınıp tedavi edilmeleri nedeniyle). Tarihsel açıdan köy, civarındaki bölgelerle beraber oldukça zengindir. Muhacir köyü olması bakımından ise birçok kültürel özelliklere sahiptir. Köy halkı çalışkan ve misafirperverdir. Doğal güzellikler açısından yine köy ve civar bölgeleri kırsal turizm açısından potansiyel taşımaktadır. Köy taşıdığı potansiyel ile başlı başına bir kırsal turizm merkezi haline gelebilir ya da civardaki turizm potansiyeli taşıyan köylerle beraber bir rotaya dâhil edilerek kırsal turizme kazandırılabilir.

4.3.2.1.4 Tanıtım

Tanıtım kategorisi köyde kırsal turizm gelişimi için yapılacak tanıtım faaliyetleriyle ilgili yerel yönetimlerin görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Görüşmeler doğrultusunda tanıtım kategorisinde reklam kodu ortaya çıkmıştır.

Reklam: Reklam kodu görüşmelerde kırsal turizm kapsamında köyün reklamının nasıl yapılması gerektiğıyle ilgili yerel yönetimlerin görüşlerinden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan yöneticilerin reklam hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

Y1: *“Yani bu tabii uzmanlık alanına giriyor. Mutlaka bununla ilgili firmalar, işletmeler var Facebook'ta üste çıkmak için. İşte şeylerde reklam sponsorlu o şekilde yapılabilir. Birçok turizm şeyine bakıyorum ben, mesela bisiklet festivali düzenliyorlar bisikletçileri çağırarak. Oranın reklamını yapıyorlar. Kamp yapacakları, ne bileyim buradan geçebilecek, hafta sonu değerlendirecekleri kahvaltı için broşürler dağıtarak veya işte facebook veya dijital reklamlarla... Sosyal medyadan sponsorlu reklamlar oluşturarak ve şey bu kendi hemşirelerimiz kanalıyla, buraya gelen kişiler kanalıyla daha fazla kişiye ulaşımını sağlayabilir.”*

Y4: *“Köyün reklamı... Önce altyapının yapılması gerekir, her yönüyle. O reklam altyapı yapıldığı zaman köyün görünüşüyle, çalışmasıyla, hizmetiyle... Ondan sonra*

reklam... Altyapı tamamladıktan sonra reklama geçilmesi gerekir. Şimdi altyapı yok, neyin reklamı yapılacak ki?"

Y2: *"Köy TV'lerinde olabilir. Öyle bir reklam... Yani televizyon kanalları aracılığıyla da olur, afiş bastırabilirsin. Böyle kanallarla olabilir tanıtım. Sosyal medyayla, sosyal medyadan da olabilir."*

Y5: *"Köyün benzersiz özelliklerini ve yerel kültürünü vurgulayan hikâyeler oluşturmak. Bu hikâyeler, medya aracılığıyla paylaşılabilir ve potansiyel ziyaretçilerin ilgisini çekebilir. Profesyonel fotoğraf ve videolar kullanarak köyün doğal güzelliklerini, tarihi yapılarını, geleneksel etkinliklerini ve yaşam tarzını gösteren içerikler oluşturmak. Bu içerikleri yerel ve ulusal medya platformlarında paylaşmak. Köydeki önemli etkinlikler, yenilikler veya projeler hakkında basın bültenleri hazırlamak ve yerel gazetelere, dergilere, radyo istasyonlarına ve televizyon kanallarına göndermek. Yerel medya bu tür haberlere genellikle ilgi gösterir. Köyün turizm potansiyelini artırmak için aktif olarak sosyal medya platformlarında içerik paylaşmak. Instagram, Facebook, Twitter gibi platformlarda köyün güzelliklerini, etkinliklerini ve yerel lezzetleri tanıtan paylaşımlar yapmak. Köyü ziyaret eden ve deneyimlerini paylaşan blog yazarları veya sosyal medya etkileyicileri ile iş birliği yapmak. Onların köy hakkında olumlu deneyimlerini paylaşmalarını sağlamak, köyün tanıtımı açısından çok etkili olabilir. Köyde düzenlenen festivaller, kültürel etkinlikler veya özel günler gibi zamanlarda medya kuruluşlarına davetler göndermek ve etkinliği basında tanıtmak. Köyün adını ve turistik özelliklerini tanıtan bir web sitesi oluşturmak ve SEO (arama motoru optimizasyonu) tekniklerini kullanarak internet üzerinden köyü tanıtmak. Google'da ve diğer arama motorlarında köy ile ilgili aramaları artırmak için dijital pazarlama stratejileri uygulamak. Yerel rehberler ve turist ofisleri ile iletişime geçerek köy hakkında bilgi vermek ve onların ziyaretçilere yönlendirme yapmalarını sağlamak."*

Y3: *"En güzel reklamlar şu anda sosyal medya aracılığı ile yapılıyor, tanıtım aracılığıyla oluyor. En güzel öyle tanıtılır. Bu ekoturizmi yapan Bedriye Hanım var. Bedriye Berber Engin var. Yani köylüyü de örgütlemiş, bu turizmi güzel yapıyorlar. Ben onu mesela sosyal medyadan takip ediyorum. Uluslararası ödülleri almış. Kitap yazmıştı, biz anneler gününde buraya getirdik, kendini çok iyi tanıtmış. Herkes tanıyor Bedriye Hanım deyince. Bence daha çok reklamını yapmalıyız. Hangi turizm türüne yöneleceksek, ne yapacaksak, neyle geliştireceksek reklamını yapmalıyız."*

Kırsal turizmde tanıtım önemli bir faktördür. Kırsal turizm gelişimi için destinasyonun doğru ve ilgi çekici şekilde tanıtılması gerekmektedir. Bunun için yerel gazetelere, turizm dergilerine, radyolara, televizyon kanallarına köy hakkında veya köyde düzenlenecek etkinlikler hakkında reklam verilebilir. Günümüzde artık tanıtım ve reklam faaliyetleri en fazla sosyal medya üzerinden yapılmaktadır. Köy için mutlaka uzman kişiler tarafından yönetilecek web sitesi ve sosyal medya hesapları kurulmalı, sosyal medyada reklam faaliyetleri gerçekleştirilmelidir. Köyde düzenlenen etkinlikler için medya kuruluşlarına, yerel rehberlere ve turist ofislerine davetiyeler gönderilmeli ve daha sonra yapılacak olan etkinlikler için potansiyel turistlere yönlendirme yapmaları sağlanmalıdır. “Blog” yazarları ve video içerik üreticileri ile köyün tanıtımı için iş birliği yapılmalıdır.

4.3.2.1.5 Öngörü

Öngörü kategorisi köyde kırsal turizm gelişmesinin kamu hizmetlerinin gelişimi üzerindeki etkileri ve sosyal ve ekonomik yapıda sağlayacağı olumlu durumlar ve sebep olacağı olumsuz durumlar konusunda yerel yönetimlerin sundukları görüşler ile oluşturulmuştur. Görüşmeler doğrultusunda öngörü kategorisinde kamu hizmetlerinin gelişimi ve değişim olmak üzere iki kod, ayrıca değişim kodunda ekonomik yapı ve sosyal yapı olmak üzere iki alt kod ortaya çıkmıştır.

Kamu Hizmetlerinin Gelişimi: Kamu hizmetlerinin gelişimi kodu görüşmelerde yerel yönetimlerden elde edilen köyde kırsal turizmin gelişmesiyle kamu hizmetlerinde nasıl bir gelişim olacağıyla ilgili görüşlerden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan yöneticiler kamu hizmetlerinin gelişimi hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Y4: “Bence kamu hizmetleri artar. Daha rahat hizmet alırsın dürüst çalışırsan, hakkaniyetle çalışırsan, saygın olursan, köyün saygınlığı ortaya çıkar. Kamu hizmetlerinin %100 artacağına inanıyorum. Çünkü devlet olsun, belediyeler olsun gelişen yerleri daima destekler.”

Y1: “Tabii o zaman şimdi belediyeden gelmeyen hizmeti, misafirlerimiz rahatsız olmasın diye daha çok talep eder, daha çok isteriz. Yapılmazsa icabında belediyelerin önünde veya valiliklerin önünde daha çok bekleriz, gideriz, zaman ayırırız, gelmelerini isteriz. Onlar da o potansiyeli görürlerse zaten yaparlar. Şimdi aylarca yıllarca uğramadıkları oluyor. Yollarımız mesela yapılmıyor, işte karo taşı döşenmiyor, yollarımız bazen çamurlu, sokaklarımız çamurlu oluyor. Sularımız çok şey değil, işte

bakım olabilir. Yani hizmetler daha çok gelebilir bu tarafa doğru, yaklaşabilir veya biz daha çok müracaat eder, isteriz yani. Daha çok kapılarına gideriz yani. Gelecek olumlu yönde etkilenir, mesela telefon hatları, belki vericiler artabilir. İnternet bağlantımız belki fiber olabilir, optik olabilir. Böyle gelişmeler olur diye düşünüyorum. Yani altyapı üstyapı hepsini... Kamu gelir yani diye düşünüyorum.”

Y2: *“İyi olur. Daha fazla yatırım olmuş olur kamudan da. İyi olur yani.”*

Y5: *“Köyde kırsal turizmin gelişmesi, kamu hizmetlerinin çeşitli yönlerini etkileyebilir. Ulaşım altyapısı, turizm talebi arttıkça köyün ulaşım altyapısının iyileştirilmesi gerekebilir. Yolların bakımı, işaretlenmesi ve ulaşımın kolaylaştırılması için yatırımlar yapılabilir. Su ve elektrik altyapısı, artan turist sayısı ile birlikte su ve elektrik tüketimi artabilir. Bu nedenle su ve elektrik altyapısının güçlendirilmesi ve kesintisiz hizmet sağlanması önemlidir. Sağlık hizmetleri, turizm faaliyetlerinin artması, köydeki sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesini ve acil durum müdahale kapasitelerinin artırılmasını gerektirebilir. Sağlık merkezlerinin veya ilk yardım noktalarının güçlendirilmesi önem taşır. Eğitim ve kültürel hizmetler, köydeki eğitim kurumları ve kültürel hizmetler, turistlerin ve yerel halkın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde geliştirilmelidir. Özellikle turizm eğitimi ve kültürel etkinlikler için altyapının oluşturulması veya güçlendirilmesi gerekebilir. Güvenlik ve emniyet, artan turist sayısı, güvenlik ve emniyet hizmetlerinin artırılmasını gerektirebilir. Polis veya jandarma noktalarının sayısının artırılması, turistlerin ve yerel halkın güvenliğini sağlamak için önemlidir. Çevre hizmetleri, artan turist sayısı ve faaliyetleri, atık yönetimi ve çevre koruma hizmetlerinin güçlendirilmesini gerektirebilir. Geri dönüşüm programlarının genişletilmesi ve doğal kaynakların korunması için tedbirler alınması önemlidir. Yerel yönetim kapasitesi, köydeki turizm faaliyetlerinin yönetimi ve düzenlenmesi için yerel yönetim kapasitesinin artırılması önemlidir. Turizmle ilgili izinlerin ve düzenlemelerin etkin bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir.”*

Y3: *“Köyde kırsal turizmin gelişmesi kamu hizmetlerini çok etkiler mi? Bence kamu hizmeti için, özellikle belediyelerin külfeti artar. Yani maddi açıdan bir şey bırakmaz diye düşünüyorum. Daha çok çalışmamız gerekir etrafın temizliği ve düzenliliği için. Yani kamu hizmeti ne yapılabilir, onu açıkçası düşünemedim şu anda ama bence belediye açısından bakıyorum; bize daha ağır bir külfeti olur, daha çok hizmet etmemiz gerekir, artı bir yükümüz olur. Yani bize geliri, bizim bir kazancımız olmayacağı için*

oradan... Ha buradaki esnafa eğer biz taşımacılık yaparsak, sadece toplu taşımada kullanırlarsa oradan para kazanabiliriz.”

Görüşmelerden elde edilen bilgiler ışığında genel kanaat turizmin gelişmesiyle kamu hizmetlerinin artacağı yönündedir. Köydeki turist sayısının artması köy halkının da kamu hizmetleri talebini artıracaktır. Turizm gelişimi köye olan yatırımları güçlendirecektir. Turizm gelişimi sürecinde altyapı ve üstyapının geliştirilmesi elzemdir. Kültürel etkinlikler için de altyapının ve üstyapının güçlendirilmesi gerekmektedir. Üstyapı köyün taşıma kapasitesini de dikkate alarak yapısını bozmayacak şekilde geliştirilmelidir. Bazı koşullarda yerel yönetime artı bir yük gibi görünse de turizm gelişiminden yerel yönetimler de faydalanacaktır.

Değişim: Değişim kodu köyde kırsal turizm gelişiminin sosyal ve ekonomik yapıda sağlayacağı olumlu durumlar ve sebep olacağı olumsuz durumlar konusundaki görüşlerden oluşmaktadır. Kod ekonomik yapı ve sosyal yapı olmak üzere iki alt koda ayrılmıştır.

Ekonomik Yapı: Ekonomik yapı alt kodu kırsal turizm gelişiminin köydeki ekonomik yapıya etkileri ile ilgili yerel yönetimlerin sundukları görüşlerden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan yöneticiler ekonomik yapı hakkındaki görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

Y2: *“Ek gelir olur.”*

Y3: *“Hani maddi geliri düşük aileler için çok faydalı olur ama ihtiyacı olmayan için fazlalık gelebilir. Şimdi o köyde, bahsettiğimiz köyde zaten herkesin ekonomisi çok iyi. Gelir seviyesi çok yüksek. Hepsini siz de görmüşsünüz, çift çeker traktörleri var, hepsinin Eskişehir’de evleri var. Ekonomik olarak en iyi seviyedeler. Yani ekonomik açıdan onlar çok etkilenmezler.”*

Y4: *“Şimdi burada olumlu durum; gelir açısından, yaşam açısından çok farklılık arz eder. Ekonomik yönden çok yararlı olacağına inanıyorum. O kadar faydalı olacak ki çalışan kesimler için, gençler için...”*

Y5: *“Turizm faaliyetleriyle birlikte köyde yeni gelir kaynakları oluşturulabilir. Konaklama işletmeleri, restoranlar, hediyelik eşya satışı gibi turizmle ilgili işletmelerin sayısında artış görülebilir. Bu durum, yerel halk için ekonomik fırsatlar yaratır. Turizm faaliyetleri, köyde üretilen yerel tarım ürünlerinin ve el sanatlarının pazarlanmasını*

artırabilir. Turistlerin taleplerine göre üretim yapılarak yerel ekonominin canlanmasına katkı sağlanabilir. Turizm sektörü genellikle yerel halk için istihdam olanağı sunar. Restoranlar, konaklama birimleri, rehberlik hizmetleri ve el sanatları üretimi gibi sektörlerde iş imkânları artabilir. Turizmin artmasıyla birlikte köydeki altyapı hizmetlerinin (ulaşım, su, elektrik vb.) geliştirilmesi ve iyileştirilmesi için yatırımlar yapılabilir. Bu da yerel ekonomiye ve yaşam kalitesine olumlu katkı sağlayabilir.”

Y1: “Gelirler artar. Yeme içme ile ilgili işletmeler açılır. Köylü kendi ihtiyacını da buradan karşılayabilir, gelenlere de burada tamamı hizmetini verebilir. Yani hem konaklamasını hem yeme içmesini... Dolayısıyla bir getirim, bir gelir de elde edilir veya ürettiklerini değerlendirerek bir gelir de yaratabilirler. Yani burada ürettikleri ürünleri gelenlere pazarlayarak ek iş de yaratabilir. Ekonomide gelir arttırıcı bir şey yapar.”

Turizm gelişiminin yerel halk üzerinde ekonomik anlamda yeni gelir kaynakları oluşturması açısından etkili olacağı şüphesizdir. Turizm gelişimiyle açılacak butik işletmeler yerel halka tarım haricinde gelir sağlayacaktır. Bu durumun yerel ekonomiye fayda sağlayacağı gibi yerel halkın yaşam kalitesini yükselteceği de öngörülmektedir. Sadece gelir yönünden düşünüldüğünde tarımdan yeterince gelir elde edenler için turizm bir fazlalık olarak görülebilir. Ayrıca tarım ile geçimini sağlayan yerel halkın turizm gelişimiyle tarımdan tamamen vazgeçmesi gibi olumsuz durumlar ortaya çıkabilir. Bu olumsuzlukların oluşmaması için turizm gelişimi belli planlar ve programlar ile sağlanmalıdır.

Sosyal Yapı: Sosyal yapı alt kodu kırsal turizm gelişiminin köydeki sosyal yapıya etkileri ile ilgili yerel yönetimlerin sundukları görüşlerden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan yöneticiler sosyal yapı hakkındaki görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

Y3: “Ya elbette ki bizim insanımız ilk başta yeniliklere çok karşı çıkıyor, çok kolay kabul etmiyorlar, hani itiraz ediyorlar ama sonradan faydalandığını gördükçe hoşlarına gidiyor. Sosyal yapıda değişim olur mu? Olur, tabii ki. Etkileşim içinde olurlar, turizm açısından gelecek bir şey olursa, yani insanlar oraya gelip ziyaret edeceklerse, tabii görsel zekâ her zaman şeydir, insanı değiştirir değil mi? Sosyal davranış, konuşma, hitap... Her şeyini değiştirir bence. Sosyal açıdan biraz daha gözleri açılır. Özellikle evde oturanlar, özgürlüğü olmayanlar, bakış açıları bence değişebilir. Bir de buradaki en büyük şey şu, kırsallarda; insanlar gelin kayınvalide

genelde bir arada oturuyorlar. Aynı bahçedeler veya işte kardeşlerin işleri bir. Kadınların bir özgürlük hakkı olmuyor. Onlara ne denilse onu yapıyorlar. Belki ileriki dönemlerde turizme açılır, gelenler gidenler değişir... Bu sayede sosyal yaşamlarını değiştirebilirler. Başka yerlere gitme, gezme ihtiyacı hissedebilirler.”

Y4: “İnsanlar daha değişik şeyler görür. Karşıdan gelen yaşam şartlarını görür. Köyümüzde aşırı göçler var, köyümüze kırsal turizm geldiği zaman geriye dönüş olur, gençler buraya gelir. Gençler dışarı gitmeyecek. Burada kendi faaliyetlerini gösterecekler, kendi özverilerini gösterecekler, yeteneklerini gösterecekler. Kırsal turizmin de en büyük şeyi, yöremizin, köyümüzün yaşam şartı, yiyecek, giyecek, her şeyi ortaya çıkacak; biz böyleydik, böyleyiz, böyle yaşıyoruz. Olumsuz durum ise aşırı dış göç olur. Köy dışlanabilir, köy halkı dışlanabilir. Dışarıdan istenmeyen durumlar gelebilir, köy ortamı bozulabilir. Çünkü bazı şeyler rant, en ufak bir şey olduğu zaman adamı yutarlar.”

Y2: “Sosyal yönden iyi olur. Sosyal imkânlar artabilir. Olumsuz etki olacağını zannetmiyorum. Köyümüze fazla kişi gelen gidenden etkilenmez de gençlerin aşırılığı köyümüzü bozar.”

Y1: “Olumlu etkiler; sosyal etkileşim dolayısıyla kültürel kaynaşmalar ve kişilerin topluma katılmaları daha şey olur, çok olur. Yoksun kalmamış olurlar birçok etkinlikten, bir sürü şeyden geri kalmamış olurlar. Belki bu sayede okullar tekrar açılır ve göç engellenebilir. İnsanlar köyde kalmayı daha iyi düşünebilirler yani köyde yaşamayı. Göç olarak gitmemeyi düşünürler. Gelir artınca sosyal yaşam da değişir. Yani köyde kafe olabilir mesela, köylerde kahve yerine kafe olabilir, bayanlar bile kafeye çıkabilir yani. İşte günlerini oralarda yaparlar yani. Hani tesisler, işletmeler artacağı için “getir”ler bile olabilir. Evde yemek pişirmek yerine akşam bizim işletmeden işte gözleme yiyelim, bizim işletmeden köfte yiyelim, ne bileyim yani hani bizim şeyden işte hazırlardan, yapılmışlardan, satılan ürünlerden biz de yiyelim derler. Olabilir yani daha çok imkân olur yani, sosyalleşme daha çok olur. Olumsuz yönleri; çevre temizliği ile ilgili sıkıntılar yaşanabilir veya dikkate alınmayabilir. Köy için özel olan alanlar binaya dönüşebilir bir anda veya istisnâ edilebilir. Olmadık yapılar, yapılaşma olabilir. Hazır gıdalara yönelebilirler, yani alıp burada vermek gibi şeylere yönelebilirler. Kendi öz benliğimizi, kültürümüzü yitirebiliriz yani, hani böyle şeyler oluşabilir. Onlara uyum sağlayabiliriz, daha önce yapmadığımız şeyleri yapabiliriz.

Yani şeyi bozabilir, bu eskiye, ne derler, geleneğe bağlı olma şeylerini, geleneğe bağlı olmayı azaltabilir. Bazı şeyler değişebilir.”

Y5: *“Turizm faaliyetleriyle birlikte yerel kültür ve doğal mirasın korunması ve tanıtılması teşvik edilebilir. Yerel halkın kültürel değerlerini koruma motivasyonu artabilir. Turistlerle olan etkileşimler, yerel halkın kültürel açıdan farkındalığını artırabilir. Yerel geleneklerin ve el sanatlarının tanıtılması ve korunması konusunda bilinçlenme sağlanabilir. Turizm faaliyetleri, yerel halk arasında iş birliği ve dayanışmayı artırabilir. Köydeki insanlar turizmle ilgili işletmelerde çalışarak ve yerel ürünlerin satışında yer alarak bir araya gelebilir. Turizm faaliyetleriyle birlikte yerel halk turizm hizmetlerinde çalışarak veya rehberlik yaparak yeni beceriler kazanabilir. Ayrıca, doğal çevre koruma ve sürdürülebilirlik konularında farkındalık artırılabilir. Turizmin artması, köyde yaşayanların göç etme eğilimini azaltabilir veya tersine göçü teşvik edebilir. Turizm gelirlerinin yerel halk arasında adil bir şekilde dağıtılması ve toplumun tüm kesimlerine fayda sağlaması önemlidir. Yoğun turizm faaliyetleri yerel kültürel dokuda değişikliklere yol açabilir. Geleneksel yaşam tarzının ve yerel değerlerin turizm taleplerine uygun hale dönüşmesi riski vardır.”*

Turizm olumlu anlamda da olumsuz anlamda da sosyal yapıda değişikliklere neden olabilmektedir. Kırsal turizm gelişiminde sosyal yapıdaki olumsuz değişimin etkilerini en aza indirmek için planlı bir gelişim şarttır. Kırsal turizmin geliştiği bir bölgede / köyde sosyal yapıdaki en önemli olumsuz değişim geleneklerin kaybolmasıdır. Yaşam tarzı ve yerel değerlerin turistlere ve turizm talebine uygun hale dönüştürülmeye çalışılması köyün yapısını olumsuz etkileyeceği gibi kırsal turizmi de olumsuz etkiler. Bu sebeple öncelikle geleneklerin, el sanatlarının, yöresel yemeklerin korunması konularında yerel halk bilinçlendirilmeli, çevre koruma ve sürdürülebilirlik konularında farkındalık artırılmalıdır. Yerel yönetimlerden alınan bilgiler doğrultusunda köydeki sosyal yapıda genel olarak olumlu değişimlerin yaşanacağı öngörülmüştür. Kırsal turizm gelişimiyle köydeki sosyal yaşam olumlu yönde gelişecek, yerel halk arasındaki etkileşim artacak, yeni iş kolları sayesinde yerel halk yeni beceriler kazanacak, kültürler arası diyaloglar artacak ve yerel halkın kendi kültürlerini gelen misafirlere tanıtmaya fırsatı doğacaktır.

4.3.3 Fikir tabloları

Görüşmelerden elde edilen bilgilerin ışığında, köyün önemli bölgeleri hakkında daha kapsamlı bilgiler ve daha ayrıntılı fikirlere ulaşmak için oluşturulan fikir tablolarının bulguları aşağıdaki gibidir.

4.3.3.1 Köy meydanı

Köy meydanı hakkındaki fikir tablosunu dolduran katılımcıların tamamı köy meydanının eksik olduğunu ve değişmesi gerektiğini söylemişlerdir (Bkz. Tablo 4.18). Sosyal alanların ve sosyal tesislerin yapılması, oturma yerlerinin çoğaltılması ayrıca hem köye gelecek turistlerin hem de köyde yaşayan kadınlar ve gençlerin de vakit geçirebileceği yerlerin yapılması konusunda fikir belirtmişlerdir (Bkz. Görsel 4.22). Küçük olan köy meydanının genişletilmesi ve ağaçlandırılması konusunda da fikirler mevcuttur.

Tablo 4.18

Köy Meydanı Fikir Tablosu Örneği

Köy Meydanı			Düşünceler / Fikirler	Buna Benzemeli			
Eksik – Değişsin	Normal	Güzel – Kalsın					
X			Aile miratörlerin rahatça vakit geçireceği yer olsun		X		
X			Var olan parkımız güzelleştirilebilir				X
X			Güzelleşsin	X			
X			Güzellensin oturma yerleri çoğalsın	X	X		
X			Köy ürünleri, oca, mutfak satış yeri olsun		X		
X			Çay bahçesi olsun	X			X
X			Çay bahçesi olsun	X			
X			Şehirdaki park Alanı gibi	X			

Görsel 4.22

Köy Meydanı Fikir Tablosu Sonucu

Köy Meydanı

İstenilen

Şimdiki Hali

4.3.3.2 Köy girişi

Köy girişi hakkındaki fikir tablosunu (Bkz. Tablo 4.19.) dolduran katılımcıların ikisi hariç tamamı köy girişinin eksik olduğunu ve değişmesi gerektiğini söylemişlerdir. Köy girişinin normal olduğunu söyleyen katılımcılar köyün girişinin bir önemi olmadığını düşünmektedirler. Değişmesi gerektiğini düşünen katılımcıların büyük bir çoğunluğu köyün girişinin ağaçlandırılması konusunda fikir belirtmişlerdir (Bkz. Görsel 4.23). Katılımcılar gelen turistler için köyü temsil edecek şekilde dikkat çekici bir giriş olmasını beklemektedirler.

Tablo 4.19

Köy Girişi Fikir Tablosu Örneği

Köy Girişi			Düşünceler / Fikirler	Buna Benzemeli			
Eksik – Değişsin	Normal	Güzel – Kalsın					
X			Köyün her iki tarafındaki ağaçlandırılması iyi olur				X
X			Kule blok olursa iyi olur		X		
X			Köyün giriş ve çıkışlarında güzel görünür kumsalları			X	X
X			Trafik; engellenen gelen misafirin dikkatini çeken bir giriş			X	
X			Taş duvar olsun süsleme, ışıklandırma			X	
+			Köyün girişi Ağaçlandırma iyi olur				X
X			Köy içi ve dışı ağaçlandırma faaliyetleri olsun				X
+						X	

Görsel 4.23

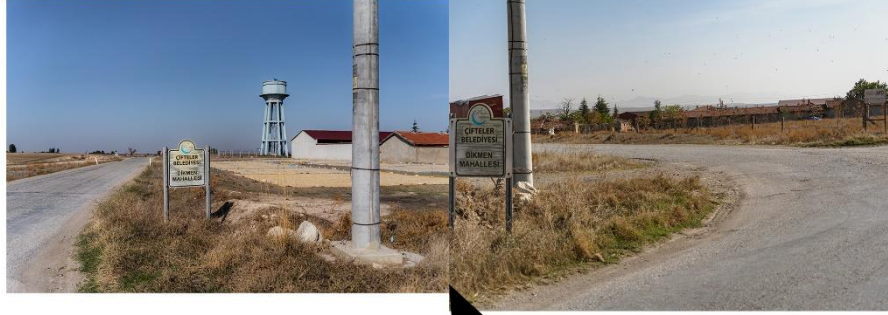
Köy Girişi Fikir Tablosu Sonucu

Köy Girişi

İstenilen

Şimdiki Hali

4.3.3.3 Köy içi yollar

Köy içi yollar hakkında fikir beyan eden bütün katılımcılar yolların eksik olduğunu, değişmesi ve düzeltilmesi gerektiğini söylemişlerdir (Bkz. Tablo 4.20). Özellikle kış mevsiminde yağışlardan dolayı yolların çamur olması, yağışsız günlerde de yolların sürekli toz kaldırması köy halkının yaşamını olumsuz etkilemektedir. Köy içi yolların bozuk olmasından şikâyetçi olan yerel halk bütün yolların düzeltilerek kilit taşı yapılmasını istemektedirler (Bkz. Görsel 4.24).

Tablo 4.20

Köy İçi Yollar Fikir Tablosu Örneği

Köy İçi Yollar			Düşünceler / Fikirler	Buna Benzemeli			
Eksik – Değişsin	Normal	Güzel – Kalsın					
X			Köy içi yollar kilitli taş olsun		X		
X			Çamur olmasın		X		
X			Olmayan yerlerin yapılması		X		
X			Bütün yollar kilit taşı olsun		X		
X			Kilit taşı olsun ancak kilit taşlar duvarlardan düşme veya keşerler yaya zedelenme için		X		
X			Tamiri kolay olsun		X		
X			Yol kenarlarında yeterli boşluk bırakılmalı ve ağaçlandırmaya çalışılmalı yapılmalı	X			
X			Doğayla iç içe bir yürüyüş.			X	

Görsel 4.24

Köy İçi Yollar Fikir Tablosu Sonucu

Köy İçi Yollar

İstenilen

Şimdiki Hali

4.3.3.4 Köy sokak lambaları

Köy sokak lambaları ile ilgili fikir tablosunu (Bkz. Tablo 4.21.) dolduran katılımcıların neredeyse tamamı köy sokak lambalarının yetersiz olduğunu ve eksiklerin tamamlanarak değiştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Değişmesi gerektiğini düşünen katılımcıların çoğunluğu fikir tablosunda sunulan sokak lambaları örneklerinden güneş enerjisiyle çalışan sokak lambasını tercih etmişlerdir (Bkz. Görsel 4.25). Bunun en önemli sebebi elektrik kesintilerinde bütün köyün karanlıkta kalmasıdır.

Tablo 4.21

Köy Sokak Lambaları Fikir Tablosu Örneği

Köy Sokak Lambaları			Düşünceler / Fikirler	Buna Benzemeli			
Eksik - Değişsin	Normal	Güzel - Kalsın					
	X		Sade olsun elektrik hatları yeraltına atalsın				X
X			Yenilenebilir enerji için güzel bir fikir olabilir.		X		
X			Kayda sorun olan elektrik kesintilerine bir parça çözüm olur.		X		
X			Daha dayanıklı olur ama güneş enerjisi olması lazım.	X			
X			Birer birer bu tarz olursa kışın güzel bir hava katar. Ayrıca bir hava katar yeraltına atarsa bir yer gibi olmaz. Bakın sandıkları gibi.			X	
X			Aydınlatması güzel olsun karanlık yer kalmaz.		X		
X			Sokaklarda karanlık yer kalmaz. Elektrikler kesildiğinde yanmaya devam etsin.		X		

Görsel 4.25

Köy Sokak Lambaları Fikir Tablosu Sonucu

Köy Sokak Lambaları

İstenilen

Şimdiki Hali

4.3.3.5 Köy çeşmesi

Köy çeşmesi fikir tablosunu dolduran katılımcıların tamamı köy çeşmesinin eksik olduğunu ve değişmesi gerektiğini söylemiştir (Bkz. Tablo 4.22). Katılımcıların geneli üçüncü ve dördüncü çeşmeyi seçmişlerdir. En çok tercih edilen ise dördüncü görseldeki çeşmedir (Bkz. Görsel 4.26). Üçüncü görseli seçen katılımcılar çeşmeyi hayvanların da yararlanabilmesi için seçmişlerdir. Dördüncü görselin seçilme sebebi ise daha otantik, daha gösterişli ve turizm açısından daha uygun olmasıdır.

Tablo 4.22

Köy Çeşmesi Fikir Tablosu Örneği

Köy Çeşmesi			Düşünceler / Fikirler	Buna Benzemeli			
Eksik – Değişsin	Normal	Güzel – Kalsın					
X			Canlı hayvanlar yararlınsın			X	
X			Sade çeşme olsun Suyu aksın		X		
X			Çeşme yetpare olsun Suyu azuiklarda olsun				X
			Güzel ve gösterişli olsun				X
X			Akis yolları keşideki ağaçlara ucilmeli		X		
X			Türk tarihine hitap etmeli ve suyun boşa akması engellenmeli				X
X			Çıkan su nehre karışsın Hayvanlara su içeceği olan olsun				X
X			Çeşmenin etrafına beton yapılmalı Çeşmenin güzel bir görüntüsü olmalı				X

Görsel 4.26

Köy Çeşmesi Fikir Tablosu Sonucu

Köy Çeşmesi

İstenilen

Şimdiki Hali

4.3.3.6 Festival alanı

Köyde festival alanı olarak kullanılması uygun olan alanın değerlendirilmesi konusunda katılımcıların farklı fikirleri mevcuttur (Bkz. Tablo 4.23). Katılımcıların çoğunluğu bu alana sahne benzeri bir yapı koyulup belirli zamanlarda film gösterimi, tiyatro, konser gibi etkinlikler düzenlenmesini istemektedirler (Bkz. Görsel 4.27). Bir kısmı ise bunlara ek olarak festival zamanlarında panayır alanları kurulup yerel halkın kendi ürettiği yiyecek-içecek, eşya gibi yöresel ürünlerin satılmasını istemişlerdir. Bir kişi ise festival için bu alanın “gereksiz” olduğunu, köy meydanı ve okul bahçesinin festivaller için uygun olacağını söylemiştir.

Tablo 4.23

Festival Alanı Tablosu Örneği

Festival Alanı	Bu alanın nasıl değerlendirilmesini istersiniz?
	Düşünceler / Fikirler
	Festival alanının hem köyünün hemde civar köylerden gelen misafirlere hitap etmesi gerekli bir alan. Tiyatro, müzik, sahne sanatlarının olması güzel olur. Parka, bahçelere, kütüphane içinde uygun olur. Kırca kışletti
	Bu alanın festival alanı olması gereksiz zaten köy meydanı ve okul bahçesi kullanılabilir.
	orta boyutlu bir topluluğun rahat bir şekilde oturabileceği bir alan oluşturulmalı, dışarıdan alanın karşısına bir platform kurulabilir ağaçların diğer galge kısmında kadınların etkinliklerini gerçekleştirebileceği mesala binaların kullanılabilir.
	Minimum 400-500 kişilik bir alan olmalı ve bu alanda hem oturma ve dinlenme alanlarının arasında suya ulaşımında kolay olması gerekiyor.
	Festival alanı köyümüzde olması çok iyi olur. Onun dışında sosyalleşmek için de kullanılabilir. Mesela sığınak, kütüphane ve çocuklar için izlenim alanı olarak güzel bir yer yapılabilir. Hem dışarıdan gelenlerin hem köy için rahat olur.
	Panayır yeri gibi olması gerekir kadınların oturup eğlenebileceği bir alan
	Fotoğrafdaki gibi bir alan yapılabilir. Torunlar için de yerler yapılabilir.

Görsel 4.27

Festival Alanı Tablosu Sonucu

Festival Alanı

İstenilen

Şimdiki Hali

4.3.3.7 Köy okulu

Dikmen'deki köy okulu taşınmalı eğitimden dolayı atıl vaziyettedir (Bkz. Görsel 4.28). Bu sebeple köy okulu ile alakalı yerel halkın fikir ve düşünceleri alınmak üzere köy okulu fikir tablosu oluşturulmuştur. Fikir tablosunu dolduran katılımcılar köy okulunun değerlendirilmesi konusunda hemfikirdir (Bkz. Tablo 4.24). Katılımcıların büyük çoğunluğu köy okulunun, özellikle bahçesinin, cenazeler, düğünler, yöresel etkinlikler gibi faaliyetler için bir toplanma alanı olarak kullanılmasını uygun görmüşlerdir. Bir kısmı eğitime tekrar açılması konusunda fikir belirtmişlerdir. Kalan kısmı ise okulun binasının temizlenip, düzenlenip kadınlar için çeşitli kurslar, etkinlikler düzenlenebilecek bir alana dönüştürülmesini önermişlerdir.

Tablo 4.24

Köy Okulu Tablosu Örneği

Köy Okulunun Nasıl Değerlendirilmesini İstersiniz?			
Eksik – Değişsin	Normal	Güzel – Kalsın	Düşünceler / Fikirler
X			Sosyal Amaçlı ve Düğün salonu olarak kullanılması
X			Sosyal tesis
X			Sosyal tesis
X			Sosyal tesis
X			Zemin düzleştirilerek sınılandırılması, Sabit masa ve sandalye yerleştirilmesi; okulun kapalı kısımlarından bir bölüme küçük çocuklar için Aktivite alanı diğer kapalı alanlardan birinde kadınlar için hobi alanı olarak ayrılması
X			Köy bayramının sosyalleşmesi için gün içinde ve devamında oturulacak bir bahçe veya çay bahçesi yapılması
X			Özellikle eski binaların temizlenip bahçede düzenlenecek şekilde veya eski binaları, faaliyet yapıp sosyal aktivite alanı olarak değerlendirilebilir. Duruma göre elverişli alan ne varsa buna göre değerlendirilebilir.
X			Var olan odalardan mutfak gibi bir alan oluşturulup köyün yemek yeri ihtiyacını karşılasın. Bir odası kadınlara özel sanatlar kursları verilecek şekilde tasarlanmalı.

Görsel 4.28

Köy Okulu Tablosu Sonucu

Köy Okulu

4.3.3.8 Köy konağı

Köy konağı (Bkz. Görsel 4.29.) fikir tablosunu dolduran katılımcılar köy konağının düzenlenmesi gerektiği konusunda fikir belirtmişlerdir (Bkz. Tablo 4.25). Katılımcıların bir kısmı konağın toplantı alanı olarak kullanılmasını, bir kısmı ise sosyal tesis olarak kullanılmasını istemişlerdir. Köy konağının ayrıca gelen turistler için konaklama alanı olarak düzenlenmesi ve içerisinde bulunan mutfağın da düzenlenerek konaklayan misafirler için uygun hale getirilmesi konusunda fikir belirten katılımcılar da olmuştur.

Tablo 4.25

Köy Konağı Tablosu Örneği

Köy Konağının Nasıl Değerlendirilmesini İstersiniz?			
Eksik – Değişsin	Normal	Güzel – Kalsın	Düşünceler / Fikirler
X			Tek oda olan köy konağı bölünerek bir odası gelen ve konaklamak isteyen misafirlere ayrılmalı, mutfağa mutfağa gerekli ekipmanlar konularak köy hali ve gelen misafirler için sıcak kullanın alanı yapılması ön kısmında peyzaj çalışması yapılarak güzel bir yer bahçesi oluşturulması
X			Köy konağının köyün kültürünü ve geçmişini yansıtan el işi malzemelerin satıldığı bir dükkan olarak kullanılabilir.
X			Konak bir oda sayısının değerlendirilebilir. Bazen bir cafe tarzı bir yer olarak değerlendirilebilir.
X			Misafirin geldiğinde Ağartılacak gibi bir abı olsun ön kısmı düzeltilsin
X			Köy konağının ve etrafının düzenlenmesi gerekir.

Görsel 4.29

Köy Konağı Tablosu Sonucu

Köy Konağı

Şimdiki Hali

Köy halkından alınan fikirler sonucunda köyde düzenlenmesi gereken alanlar bir bütün halinde Görsel 4.30’da gösterilmiştir.

Görsel 4.30

Dikmen Köyü Fikir Tablolarına Göre Oluşturulan Proje Alanları

LEJANT

	➔	Köy Meydanı Proje Alanı
	➔	Köy Girişi Proje Alanı
	➔	Köy Çeşmesi Proje Alanı
	➔	Festival Alanı Proje Alanı
	➔	Köy Okulu Proje Alanı
	➔	Köy Konağı Proje Alanı

5 TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlar ve önerilere yer verilmiştir.

5.1 Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada Eskişehir ilinin Çifteler ilçesinde bulunan Dikmen Köyü'nde sürdürülebilirlik çerçevesinde model bir köy planlaması geliştirilmiştir. Bu planlama yerel halkın ve yerel yönetimin de katılımı sağlanarak çeşitli aşamalar sonucunda yapılmıştır. Araştırmada öncelikle Coğrafi Bilgi Sistemleri'nden ve doküman analizlerinden faydalanılarak köyün mekânsal analizleri yapılmış ve MapInfo Pro 2021 programı kullanılarak köyün haritaları oluşturulmuştur. Sonrasında ise saha çalışmaları yapılmıştır. Son aşamada ise elde edilen verilere göre köye uygun kırsal turizm planlama modeli geliştirilmiştir. Araştırmanın saha çalışmaları kapsamında öncelikle yerel halktan 81 kişiye anket uygulanmış, anketlerin analizi SPSS 27 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Daha sonra yerel halktan 44 kişiyle ve yerel yönetimlerden ise 5 kişiyle derinlemesine görüşme ve odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiş ve analizler NVivo 1.7.2. programı aracılığıyla oluşturulmuştur. Saha çalışmalarının son aşamasında ise anketler ve görüşmeler sonucu elde edilen veriler ışığında köyde düzenlenmesi gereken önemli noktaların bazılarının daha detaylı olarak ele alınabilmesi için fikir tabloları oluşturulmuş ve bu fikir tabloları yerel halk tarafından doldurulmuş ve analiz edilmiştir.

Araştırmada yapılan analizler sonucunda Dikmen Köyü'nün turizm potansiyeli tespit edilmiştir:

- Dikmen Köyü bir tarım köyüdür. Bu yüzden kırsal turizm açısından tarım potansiyeli oldukça yüksektir. Dünyada ve Türkiye'de tarım turizminde öne çıkan birçok köy bulunmaktadır (Varganza-Özbekistan, Chianti Bölgesi köyleri-İtalya, Hansali-Hindistan, Kabakdağı-Ordu, Bademler-İzmir, Çandır-Muğla...). Bu köyler ekolojik tarım sayesinde kırsal turizme kazandırılmıştır. Ancak Dikmen Köyü'nde konvansiyonel tarım yapılmaktadır. Dikmen Köyü'nün tarım potansiyelinin kırsal turizme kazandırılması için ekolojik tarım uygulamalarına geçmesi önemlidir. Yerel halk iklim değişikliğinin ve su kaynaklarının azaldığının farkında olsa da tarımla

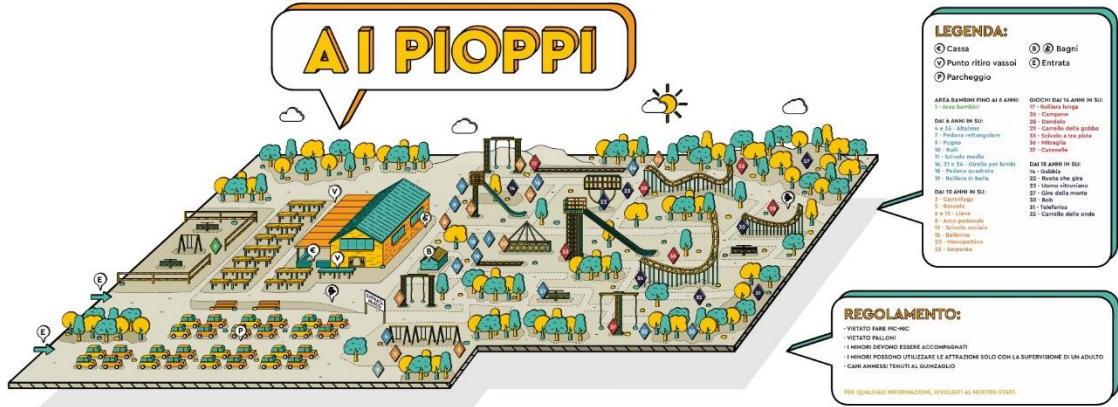
ilgili bu yönde herhangi bir adım atmamaktadır. Yerel halk bu konuda bilinçlendirilmeli ve yerel halka gerekli eğitimler verilmelidir.

- Dikmen Köyü'nde hayvancılık yok denecek kadar azdır. Bunun başlıca sebebi yerel halkın büyük bir çoğunluğunun 12 ay boyunca köyde kalmamasıdır. Köyde kırsal turizmin gelişmesi köy halkının yıl boyu köyde kalmasını sağlayabileceği için hayvancılık faaliyetlerini geliştireceği gibi hayvancılık faaliyetleri de kırsal turizmi geliştirmede büyük bir rol oynayacaktır. Hayvancılık ile kırsal turizm çift yönlü bir etkileşime sahiptir. Zaten bir tarım köyü olan Dikmen'de hayvancılık da gelişirse köyde agroturizm faaliyetleri de gerçekleştirilebilir.
- Dikmen Köyü iklim açısından turizme elverişlidir. Yaz mevsiminin kurak geçmesi, dolayısıyla nem olmaması ve sıcaklıkların çok yüksek olmaması sebebiyle turizm için uygun hava koşullarına sahiptir. Bölgede güneşlenme süresi ve güneşli gün sayısının fazla olması da bölgeyi iklim bakımından turizme elverişli hale getirmektedir.
- Dikmen Köyü gelenek göreneklerine bağlı ve gelenek göreneklerini yaşatmaya devam eden bir köydür. Kırsal turizm açısından bu büyük bir potansiyeli ortaya çıkarmaktadır. Li ve diğ. (2021) araştırmalarında turist motivasyonlarının, benzersiz halk aktivitelerini deneyimlemek, doğaya yakınlaşmak ve boş zamanın tadını çıkarmaktan oluştuğunu ortaya koymuşlardır. Gelenek ve göreneklerin kırsal turizm kapsamında sergilendiği birçok köy vardır. Ancak Dikmen Köyü'nde henüz kırsal turizm gelişmediği için altyapı ve üstyapı konusunda eksiklikler mevcuttur. Örneğin köy halkı geleneksel oyunlarını sergilemeye devam etmektedir ancak köyde etkinlik düzenlenebilecek herhangi bir sosyal tesis bulunmadığı için bu etkinlikleri köy dışında yapmak zorunda kalmıştır. Kırsal turizm kapsamında yöresel etkinliklerin yapıldığı köylerde ise gerekli altyapı ve üstyapı unsurları sağlanmıştır.
- Sadece gelenek göreneklere bağlı kalmadan çeşitli etkinlikler geliştirmek de kırsal turizm gelişimine katkı sağlamaktadır. Dikmen Köyü yöresel etkinlikler haricinde de yapılabilecek etkinlikler için belli bir potansiyele sahiptir. Trekking, fotoğraf, bisiklet vb. etkinlikler de köyde kırsal turizm faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilebilir. Örneğin Nervesa della Battaglia - İtalya'da bulunan Ai Pioppi tamamen insan gücüyle çalışan oyuncakların bulunduğu bir lunaparkı da içinde barındıran bir tesistir (Bkz. Görsel 5.1). Tesis kırsal turizm kapsamında birçok ziyaretçiyi bölgeye çekmektedir. Araştırmada festivaller - etkinlikler kapsamında yerel halka bu tesis

örnek olarak gösterilmiş fakat pek fazla ilgi görmemiştir. Ancak yapılması mümkün olan böyle bir tesis hem insanları köye çekecek hem de kırsal turizm kapsamında köyün çekiciliğini artıracaktır.

Görsel 5.1

Ai Pioppi

Kaynak: <https://www.aipioppi.com/docs/mappa.pdf>

- Bir köy için yerel halkın turizmi desteklemesi kırsal turizm gelişimi açısından en önemli faktörlerden biridir. Dikmen Köyü’nde yerel halkın neredeyse tamamı kırsal turizm gelişimini desteklemektedir. Yerel halkın turizmi desteklemediği bir bölgede kırsal turizm gelişimi neredeyse imkânsız olsa da desteklemesi de tek başına yeterli değildir. Turizm gelişimi için yerel halkın katılımı teşvik edilmeli, turizm konusundaki bilgi eksiklikleri giderilmeli, çeşitli eğitim fırsatları sunulmalıdır. Ayrıca kırsal turizm gelişimini yerel yönetimler de desteklemelidir. Bunun dışında turizm gelişimi için gerekli olan altyapı ve üstyapı unsurları sağlanmalıdır. Sidomulyo Köyü Endonezya’da bulunan kırsal turizmin geliştiği bir köydür (Prayitno ve diğ., 2023). Bu köyde kırsal turizm gelişimini sağlayan ana faktörlerden biri yerel toplumun faaliyetleri destekleme konusundaki güçlü katılımını destekleyen sosyal sermayenin yaygınlığıdır. Chakim ve diğ. (2023) ise yaptıkları çalışmada turizme katılacak yerel halkın eğitim ihtiyaçları üzerinde durmuşlardır. Turizmle ilgili fırsatlar hakkında doğru bilgilerin yayılmasıyla girişimci bir kültürün teşvik edilebileceğini belirtmişlerdir. Çalışma, sınırlı bilginin yerel sakinlerin turizm karar alma süreçlerine aktif katılımının önündeki birincil engel olduğunu vurgulamaktadır. Sürdürülebilir kırsal turizmin geliştiği köylerde yerel halkın turizme katılma isteği

tek başına yeterli bir unsur olmamıştır. Bu köylerde yerel halka eğitimler verilmiş, turizm yönetimleri tarafından desteklenmiş ve altyapı - üstyapı çalışmaları yapılmıştır.

- Turizmde ulaşım önemli faktörlerden biridir. Turizm faaliyetlerine katılımın gerçekleşebilmesi için bölgeye ulaşımın rahat ve güvenle yapılması sağlanmalıdır. Geleneksel köylerdeki kırsal turizm gelişiminde, köydeki yaşam deneyimi ve köye ulaşım kolaylığının önemli bir etkisi olduğu görülmektedir (Meng ve diğ. 2022). Dikmen Köyü'nün konumu turizm potansiyeli açısından oldukça elverişlidir. Sivrihisar ve Çifteler'in arasında yer alan köy aynı zamanda Frig Vadisi'ne de çok yakın bir konumdadır. Köy bu özelliğiyle bir kırsal turizm rotasına dâhil edilebilir. Ancak bunun için köyü ilçelere bağlayan yolların iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu köyün kırsal turizm potansiyelini artıracaktır. Bir bölge ne kadar yöresel değerlere, ne kadar doğal güzelliklere sahip olursa olsun; bölgeye ulaşımın güvenle sağlanamaması durumunda bölgede kırsal turizm gelişimi beklenemez.

Araştırmanın sonucundan yola çıkarak köydeki sorunlar, düzenlenmesi gereken alanlar ve yapılması önerilenler aşağıdaki tablolarda verilmiştir (Bkz. Tablo 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7, 5.8).

Tablo 5.1*Mekânsal Düzenleme ve Yaşam Kalitesi – Altyapı*

Mekânsal Düzenleme ve Yaşam Kalitesi	ALTYAPI		
		SORUNLAR	ÖNERİLER
	İlçe-Köy Yolu	- Dikmen Köyü'nü Çifteler İlçesine bağlayan yol dar, kısmen bozuk ve aydınlatması yetersiz. - Özellikle hava karardıktan sonra, yağışlı havalarda ve büyük araç geçişlerinde tehlike arz ediyor.	- Yolun genişletilmesi. - Aydınlatmaların artırılması. - Yol dokusunun iyileştirilmesi. - Tabela ve levhaların artırılması.
	Köy İçi Yollar -Sokaklar – Patikalar, Köy Sokak Lambaları	- Köy içi yollar, sokaklar, patikalar genel olarak bozuk, bazı yerlerde yanlış parsel kullanımından kaynaklı daralan yollar mevcut. - Aydınlatmalar yetersiz. - Araç geçişlerinde toz kalktığı için çevresel kirliliğe neden oluyor. - Yollar bakımsız. - Yağışlı havalarda yürümek zor.	- Yol dokusunun iyileştirilmesi. - Köyün genel yapısını bozmayacak şekilde yollara kilitli taş döşenmesi. - Yol kenarlarındaki aydınlatmaların artırılması.
	Elektrik	- Köyde sürekli elektrik kesintileri olmakta, bu da yaşamı olumsuz etkilemektedir.	- Elektrik altyapısının iyileştirilmesi.
	Su	- Köyde özellikle elektrik kesintisi olduğu zamanlarda su kesintileri de olmaktadır. - Sulu tarımdan dolayı fazla su kullanımı yer altı su kaynaklarını tüketmekte.	- Su altyapısının iyileştirilmesi. - Gereğinden fazla su kullanımının azaltılması. - Zamanla kuru tarıma geçişin sağlanması.
	Telefon ve İnternet	- Köyde sabit hatlar nispeten yeterli olsa da GSM hatları ve internet için gerekli olan altyapı yetersiz. - Özellikle yerleşim yerinde telefonlarda sinyal yetersizliği mevcut.	- Telefon ve internet altyapısının iyileştirilmesi.

Altyapı bir bölgede turizmin gelişmesi açısından en önemli faktörlerden biridir. Bu sebeple Dikmen Köyü'nde altyapı açısından belli iyileştirmeler yapılması elzemdir:

- Öncelikle ilçeleri köye bağlayan yolların genişletilmesi, yol dokusunun ve bozuk olan kısımlarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca hem tehlikelerin azaltılması hem de turistler için daha görünür bir hale gelmesi için köy yolundaki tabelaların ve levhaların çoğaltılması gerekmektedir. Köy içi yollar ve sokaklarda da iyileştirmeler yapılması gerekmektedir. Köy içi yollar ve sokaklar hem yerel halkın yaşam kalitesini, hem güvenliği hem de turizmden gelecek faydaları artırmak için düzenlenmelidir. Yolun yapısı iyileştirilmeli ve kenar aydınlatmaları artırılmalıdır. Görüşmelerden ve fikir tablolarından çıkan sonuçları da göz önünde bulundurarak köy yollarına kilitli taş döşenmesi ve sokak lambalarının güneş enerjisiyle çalışacak hale getirilmesi hem yerel halka hem de köye gelen misafirlere fayda sağlayacaktır.

- Köyde elektrik başta olmak üzere su, telefon, internet gibi altyapı öğelerinin iyileştirilmesi gerekmektedir. Gün içerisinde farklı zaman aralıklarında meydana gelen elektrik ve su kesintileri yaşamı olumsuz etkilemektedir. Köy halkının yaşamı ve turizm açısından bu kesintilerin ve yetersizliklerin giderilmesi gerekmektedir. Elektrik ve su kesintileri geçimini tarımla sağlayan köy halkı için yaşamı olumsuz etkilemekte, ayrıca kullanılan ekipmanlarda arızalara sebep olarak ortaya fazladan maliyet çıkarmaktadır. Köydeki yer altı su kaynaklarının tüketimi oldukça fazladır. Derin kuyulardan su çekilerek yapılan sulu tarım su kaynaklarındaki sürdürülebilirliği olumsuz etkilemektedir. Köyde kuru tarıma geçiş için çalışmalar yapılmalıdır. Elektrik, su, internet gibi öğeler turizm açısından da önem arz etmektedir. Bu altyapıların yeterli olmadığı yerlerde turizm faaliyetleri gerçekleştirmek oldukça zordur. Günümüzün değişen koşullarında turizmin internet ile olan bağlantısı gün geçtikçe artmaktadır. Günümüzde özellikle sosyal medya paylaşımları neredeyse bütün turistler için vazgeçilmez hale gelmiştir. Sosyal medya paylaşımları köyün tanıtımı açısından da önemlidir. Bu yüzden internet altyapısının iyileştirilmesi hem yerel halka hem de turistlere fayda sağlayacaktır.

Tablo 5.2

Mekânsal Düzenleme ve Yaşam Kalitesi – Üstyapı

Mekânsal Düzenleme ve Yaşam Kalitesi	ÜSTYAPI	
	SORUNLAR	ÖNERİLER
	Köy Meydanı - Düzensiz ve bakımsız. - Sosyal alanlar bakımından eksik. - Araç park yeri yok. - Yeşil alan yetersiz. - Oturma alanları yetersiz.	- Meydanın zemininin düzeltilmesi. - Meydanın yeşillendirilmesi. - Araçlar için meydan yakınında bir alana park yerleri yapılması. - Meydandaki yetersiz sosyal alanların geliştirilerek kafe, çay bahçesi gibi mekânların açılması. - Kahve, kafe haricinde oturulacak yerlerin çoğaltılması. - Köy kahvesinin restore edilerek yerel halk ve turistler için daha uygun hale getirilmesi.
	Köy Girişi - Köy girişi bakımsız. - Köy tabelası yetersiz. - Giriş yakınında genel görünümü bozan su deposu mevcut. - Giriş yeterince ağaçlandırılmamış.	- Farklı girişlerin olduğu köyde su deposunun oradaki girişin köyün ana girişi olarak belirlenmesi. - Eğer taşınabilirse su deposunun köy girişinden uzaklaştırılması. - Köy tabelasının turizme uygun bir şekilde, görsel olarak sade ve otantik bir tasarımla yenilenmesi. - Girişteki yolların bakımının yapılması. - Girişin ağaçlandırılması.
	Köy Çeşmesi - Köyde sık kullanılan bir adet çeşme mevcut, köy için yeterli değil. - İçme suyu yetersiz.	- Çeşme sayısının ve içme suyuna erişimin artırılması. - Sık kullanılan alanlara köyün yapısına ve turizme uygun olarak yeni çeşmeler yapılması. - Mevcut çeşmeden akan suyun tekrar kullanılmak üzere yönlendirilmesi.
	Festival Alanı - Köyde mevcut bir festival alanı bulunmuyor.	- Köyde araştırma sonucunda ve köy halkının fikirleriyle belirlenen festival alanının düzenlenmesi. - Festival alanına köyde yapılacak festivaller, şenlikler, kermesler vb. faaliyetler için köyün genel yapısına uygun sandalye, masa gibi mobilyaların tedarik edilmesi. - Yapılacak çeşitli festivaller için portatif sahne, projeksiyon, hoparlör, mikrofon gibi ekipmanların tedarik edilmesi. - Festivallere gelecek misafirlere yerel halkın ürünlerini tanıtabilecekleri ve bu ürünlerin satışını yapabilecekleri panayır alanlarının kurulması.

Tablo 5.2 (Devam)

Mekânsal Düzenleme ve Yaşam Kalitesi – Üstyapı

Mekânsal Düzenleme ve Yaşam Kalitesi	Köy Okulu	- Taşımalı eğitimden dolayı köy okulu atıl bir vaziyette bulunuyor. - Okulun içi kullanılamaz halde ve sağlıklı. - Okulun bahçesi bakımsız.	- Okulun (tekrar eğitime açılmaması halinde) yetkili mercilerden gerekli izinler alınarak yerel halkın ve misafirlerin kullanımına açılması. - Okulun binasının restore edilmesi, binanın içinin boyanıp temizlenmesi. - Okul bahçesinin temizlenmesi ve düzenlenmesi.
	Köy Konağı	- Köy konağı ve bahçesi bakımsız.	- Köy konağının ve bahçesinin bakımının yapılması. - İçerisindeki mutfakta tadilat yapılarak mutfakın kullanılabilir hale getirilmesi. - Bahçesinin temizlenip düzenlenmesi.
	Genel Görünüm	- Köyün silüetiyle uyumsuz bazı yapılar mevcut. - Bazı bahçelerde ve yollarda görsel kirliliğe neden olan malzemeler mevcut. - Bazı bahçelerin sınır elemanları köyün dokusuyla uyumsuz. - Acil onarım ihtiyacı olan yapılar mevcut. - Köyün dokusunu bozmamak adına, yeni yapılacak yapılar için, koyulmuş kurallar yok. - Çöp konteynerleri / kutuları yetersiz. - Yeşillik açısından yetersiz.	- Köyün dokusunu bozan yapıların gözden geçirilmesi. - Köy için yapılaşma kurallarının belirlenmesi. - Çöp konteynir ve kutu sayılarının artırılması. - Özellikle ortak kullanım alanlarının temizliğine ve bakımına dikkat edilmesi, bu alanlarda oturma yerleri sayılarının artırılması. - Özellikle ortak kullanım alanları olmak üzere köyün ağaçlandırılması ve yeşillendirilmesi. - Yıkılmaya yüz tutmuş yapıların restore edilmesi.
	Hizmet Alanları	- Köyde sadece bir bakkal ve bir kahvehane bulunuyor. - Bakkal köyün ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz. - Köy kahvesi ise sadece köyün erkeklerinin gittiği bir yer olması bakımından köy için yetersiz. - Köyde köy halkının ihtiyaçlarını karşılayacak bir market yok. - Köy kahvesi dışında köy halkının ya da gelen misafirlerin/turistlerin oturabileceği bir kafe yok. - Köyde restoran bulunmuyor. - Köyde dışarıdan gelen misafirler, ziyaretçiler, turistler için herhangi bir konaklama alanı mevcut değil. - Hizmet sektörü bakımından yetersiz.	- Köydeki hizmet alanlarının sayısının artırılması. - Bakkaldaki ürün sayısının çoğaltılması ve çeşitlendirilmesi. - Köye kısmen küçük de olsa bir market açılması. - Köye köyün yapısını bozmayacak şekilde bir kafe ve bir restoran açılması. - Kadınların da gidebileceği yerlerin kurulması. - Gelen misafirlerin konaklamasına olanak verecek bir konaklama alanı düzenlenmesi. - Köy kahvesinin restore edilerek köye ve turizme uygun hale getirilmesi, masa sandalye sayısının artırılması.

Bir bölgede kırsal turizmin gelişebilmesi için üstyapı da en az altyapı kadar önemlidir. Dikmen Köyü'nün turizme kazandırılabilmesi için üst yapıda da belli geliştirmeler yapılması gerekmektedir:

- Turizmde bir destinasyon için ilk izlenim her zaman önem arz etmektedir. Bu sebeple Dikmen Köyü için köyün girişi düzenlenmesi gereken öncelikli alanlardandır. Köyün ana girişi turizm açısından daha çekici hale getirilmelidir. Giriş yollarının dokusu ve yapısı geliştirilmeli, peyzaj çalışmaları yapılmalı ve köy tabelası değiştirilmelidir.
- Köydeki hizmet alanları yerel halkın yaşam kalitesinin yükselmesi açısından önemli olduğu kadar turizm gelişimi açısından da önemlidir ve bu alanlar düzenlenmesi gereken alanlardır. Turistlerin ve yerel halkın sosyalleşmesini sağlayan faktörlerden biri insan etkileşiminin sağlanacağı ortamların inşa edilmesidir. Hizmet alanları bakımından yetersiz olan köyde bu geliştirmeler yapılmalıdır. Ayrıca ekonomik anlamda da köy halkının refahının yükselmesi için turizmden gelir elde edebileceği mekânların açılması gerekmektedir. Bunun için “dağıtılmış ekonomi” paradigmasından faydalanılabilir. Bu sayede servet dağılımı birden fazla insan arasında gerçekleşir, teknik bilgi paylaşımı ve sürdürülebilir kaynakların kullanımı artar. Ayrıca birlikte çalışma, dayanışma, adil ticaret gibi kavramlar güçlenir.
- Köy meydanı da kırsal turizm için diğer üstyapı unsurları kadar önemlidir. Köy meydanı yerel halkın ve turistlerin rahatça vakit geçirebilecekleri ortamı sağlamalıdır. Köy meydanında sosyal alanlar geliştirilmeli, meydanda peyzaj çalışmaları yapılmalı, oturulacak yerler çoğaltılmalı, meydana motorlu araçların girmesi engellenmeli ve köy kahvesi köyün dokusunu yansıtacak şekilde restore edilmelidir. Ayrıca meydana köyün geleneklerini yansıtan, köye özgü kıyafetlerin, el işlerinin, yöresel yemeklerin üretim, tanıtım ve satışının gerçekleştirileceği mekânlar açılmalıdır. Köyü ve köyün geleneklerini yansıtan bir köy meydanı kırsal turizme katkı sağlayacağı gibi yerel halkın da yaşam kalitesini yükseltecektir.
- Köyde düzenlenecek festivaller için bir festival alanı oluşturulması gerekmektedir. Araştırmada uygun olan ve yerel halkın da fikirleri doğrultusunda festival alanı belirlenmiştir. Turizm faaliyetlerinin gerçekleşeceği bu alan köy halkının istekleri doğrultusunda ve kırsal turizme maksimum fayda sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Düzenlenecek festivaller ve etkinlikler için sandalye, masa, sahne,

hoparlör, projeksiyon, mikrofon gibi ekipmanların tedarik edilmesi gerekmektedir. Festivaller sosyalleşme açısından olduğu kadar kırsal turizm açısından da önemlidir.

- Daha spesifik yapılar ele alındığında köy okulu, köy konağı ve köy çeşmesi de köyde gözden geçirilmesi gereken yerler arasındadır. Fikir tablolarından da elde edilen fikirler doğrultusunda bu yerlerin düzenlenmesi gerekmektedir. Atıl bir vaziyette bulunan köy okulu gerekli izinler alınarak restore edilmeli ve temizlenmeli, bahçesi düzenlenmeli ve çeşitli turistik faaliyetler ve köy halkının ihtiyaçları doğrultusunda kullanılabilir bir yer haline getirilmelidir. Aynı şekilde köy konağı da restore edilmeli, mutfağı ve bahçesi düzenlenmelidir. Köy meydanına ve köyün ortak kullanım alanlarındaki bazı noktalara köyün karakteristik yapısını bozmayacak şekilde köy çeşmeleri yapılmalıdır. Mevcut çeşmeden akan suyun ise sürdürülebilirliğin sağlanması açısından tekrar kullanılmak üzere yönlendirilmesi veya muhafaza edilmesi gerekmektedir.
- Bütün üstyapı unsurları bir destinasyonun genel görünümünü oluşturur. Yukarıda belirtilen unsurların dışında köyün genel görünümünde bazı değişiklikler yapılması gerekmektedir. Köy bir bütün olarak düşünülmeli ve bütünlüğü bozan unsurlar düzenlenmelidir. Köyde yerel halk ve yetkili mercilerce yapılaşma kuralları belirlenmelidir. Ortak kullanım alanlarında temizliğe dikkat edilmeli, çöp konteynır / kutu sayıları artırılmalıdır. Köyün karakteristik dokusunu bozan yapılar restore edilmelidir.

Tablo 5.3

Turizm Gelişimine Destek – Konaklama

Turizm Gelişimine Destek	KONAKLAMA		
		SORUNLAR	ÖNERİLER
	Konaklama Tesisi	- Köyde konaklama tesisi mevcut değil.	- Köy konağı ya da köy okulunun konaklama tesisi olarak düzenlenmesi.
	Evde Konaklama	- Turistleri evlerinde misafir etmek isteyen sakinlerin evleri konaklama için eksik, yetersiz.	- Turistleri evlerinde misafir etmek isteyen köy sakinlerinin evlerinin bir odalarının konaklamaya uygun şekilde restore edilmesi.

Araştırmanın sonucuna göre köyde iki tip konaklama gerçekleştirilebilir. Köyün karakteristik yapısını bozmayacak şekilde köy konağı ya da köy okulu restore edilerek bir konaklama tesisi haline getirilebilir ya da ev pansiyonculuğu yapılabilir. Köyde iki uygulama da hem yerel halkı destekleyecek şekilde hem de yerel halk destekli yapılmalıdır. Araştırmada köy halkının konaklama tesisi kurulması ve ev pansiyonculuğu yapması konusunda yarı yarıya bir tutum söz konusudur. Köyün dokusunu bozmayacak şekilde köy

okulu veya köy konağı bir konaklama tesisi olarak restore edilebilir ve “Albergo Diffuso” modeli uygulanabilir. Ayrıca yerel halktan turistleri evinde misafir etmek isteyenlerin evleri konaklamaya uygun şekilde düzenlenmeli ve restore edilmelidir. Albergo Diffuso modeli için köy konağı ya da köy okulu ana bina olarak kullanılabilir. Bu yapılar tesisin restoranının ve resepsiyonunun bulunduğu yapı şeklinde restore edilebilir.

Tablo 5.4

Turizm Gelişimine Destek – Etkinlikler

Turizm Gelişimine Destek	ETKİNLİKLER		
		SORUNLAR	ÖNERİLER
	Tarım Etkinlikleri	- Turistik faaliyet kapsamında herhangi bir tarım etkinliği yapılmıyor. - Köyde turizmle uyumlu olmayan konvansiyonel tarım uygulamaları yapılmaktadır.	- Gelen turistlere tarım faaliyetleri ile ilgili etkinlikler yaptırılması. - Bir tarlanın, bahçenin belli bir bölümünün turistlere açılıp ürün hasadı, ürün ekimi gibi etkinlikler düzenlenmesi. - Köyde kabak çekirdeği geleneksel yollarla üretilmektedir. Bunun, Kabak Çekirdeği Festivali adı altında bir festivale dönüştürülmesi. - Köyde turizmden maksimum fayda sağlayabilmek için eko tarıma geçilmelidir.
	Yöresel Ürünler / El Sanatları	- Turizm için üretilen herhangi bir yöresel ürün ya da el sanatı mevcut değil. Bu ürünler sadece yerel halkın kendileri için yapıyor. - Köy coğrafi işaretli bir ürüne sahip değil.	- Köyde düzenlenecek festivallerde, etkinliklerde köy halkı tarafından üretilen el sanatlarının, yöresel ürünlerin satılabileceği alanlar kurularak kermesler düzenlenmesi. - Markalaşmaya katkı sağlaması için bazı ürünlerde coğrafi işaret alınması.
	Festivaller	- Köyde turistik faaliyet kapsamında bir festival düzenlenmiyor.	- Köy bir muhacir köyüdür. Köyde “Muhacirler Günü” adı altında yöresel yemeklerin tanıtıldığı, yöresel oyunların ve el sanatlarının sergilendiği festivaller düzenlenmesi. - Köyde yöresel, geleneksel etkinlikler dışında festivaller düzenlenmesi: • Yürüyüş - bisiklet rotası oluşturularak bu faaliyetin diğer etkinliklerle birleştirilmesi. • Köyde yaşam, doğa, manzara, kültür gibi farklı kategoriler oluşturularak fotoğraf yarışmaları, fotoğraf etkinlikleri düzenlenmesi.
	Geleneksel Törenler / Yöresel Oyunlar	- Geleneksel düğünler yapılmaya devam edilse de köyde sosyal tesis olmaması köy halkını düğünlerini köy dışında yapmaya zorluyor. - Köyde hıdrellez şenlikleri yapılıyor ancak bu şenlikler turizmi kapsamıyor. - Köy birçok yöresel oyuna sahip olsa da bazı düğünler ve Eskişehir’de yapılan etkinlikler dışında turizm kapsamında köyde yöresel oyunlar sergilenmiyor.	- Geleneksel törenlerin ve yöresel oyunların turizm kapsamında gerçekleştirilmesi için uygun koşulların ve gerekli altyapının sağlanması.

Etkinlikler, festivaller kırsal turizmin en önemli çekiciliklerindendir. Kırsal turizmde turizme katılanların en büyük beklentisini yeni yerler keşfetme, yeni tatlar ve yeni kültürler öğrenme arzusu oluşturmaktadır. Dikmen Köyü'nde yapılabilecek etkinlikler tarım etkinlikleri, yöresel ürünler / el sanatları, festivaller ve geleneksel törenler / yöresel oyunlar olmak üzere dört ana başlık altında incelenebilir:

- Geçimini tarımla sağlayan köyde kırsal turizm kapsamında tarım etkinlikleri düzenlenmeli, tarım ve turizmi birleştiren etkinlikler tasarlanmalıdır. Örneğin bir tarlanın ya da bir bahçenin belli bir bölümünün köye gelen turistlere açılıp turistlerin satın alacakları ürünleri kendilerinin toplamaları, bu ürünler ile köyde düzenlenecek bir etkinlikte kendi yiyeceklerini hazırlamaları gibi bir faaliyet gerçekleştirilebilir. Ayrıca köyde yetiştirilen ürünlerle ilgili festivaller hazırlanabilir. Kabak çekirdeği köyde ekilip, hasat edilip, güneş altına serilerek geleneksel yöntemlerle kurutulmaktadır. Köyde “Kabak Çekirdeği Festivali” adı altında bir festival düzenlenebilir.
- Köyde üretilen yöresel ürünler, el işleri kırsal turizm gelişimine bağlı olarak sergilenmeli, gerekli altyapı sağlanarak bu ürünlerin üretimi, tanıtımı, satışını kapsayacak etkinlikler düzenlenmelidir.
- Bir muhacir köyü olan Dikmen Köyü birçok geleneksel tören ve yöresel oyunlara sahiptir. Bu törenlerin ve oyunların kırsal turizm kapsamında sergilenebilmesi için köyde gerekli altyapı ve üstyapı unsurlarının sağlanması gerekmektedir. Hıdırellez şenlikleri, hacı karşılama törenleri (Bkz. Görsel 5.2., 5.3.), geleneksel düğünler, geleneksel bayram kutlamaları (Bkz. Görsel 5.4.) kırsal turizm çekiciliğini artıracak faktörler arasındadır.

Görsel 5.2

Köyde Düzenlenen Yemekli Hacı Karşılama Etkinliği

Görsel 5.3

Hacı Karşılama Etkinliği

Köyümüz sakinlerinden [redacted] Hacı karşılama töreni geleneksel olarak yapılmıştır. Körhasan köyünde karşılama başlamış, mezarlık ziyareti, tekbirlerle camiye kadar yürüyerek şükür namazı kalınarak, yine tekbirlerle ev kapısına gelinmiş kesilen kurban ve dua ardından yemek daveti verilmiştir. Geleneklerimizi yaşatan ve katılım sağlayan köy halkımıza şükranlarımızı sunuyoruz. Allah kabul etsin inşallah.

Görsel 5.4

Bayramlarda Sunulan Yiyecekler

- Yılın bazı zamanlarında Eskişehir’de Balkan Göçmenleri etkinlikleri düzenlenmektedir. Gerekli düzenlemeler ve çalışmalar yapılarak bu etkinliklerin “Muhacirler Günü” olarak Dikmen Köyü’nde yapılan bir festival haline gelmesi kırsal turizm kapsamında köyün çekiciliğini artıracaktır.
- Gelenekler, geleneksel törenler ve etkinlikler dışında köy birçok başka etkinliğe de ev sahipliği yapabilir;
 - Bir yürüyüş – bisiklet rotası oluşturulup diğer etkinliklerle birleştirilebilir.
 - Köyde doğa, insan, yaşam, manzara gibi farklı kategoriler belirlenip “foto-maraton” benzeri fotoğraf etkinlikleri, fotoğraf yarışmaları düzenlenebilir. Bu etkinlik köyün kırsal turizm çekiciliğini artıracak gibi tanınmasını da artıracaktır.

Tablo 5.5

Turizm Gelişimine Destek – Eğitim

Turizm Gelişimine Destek	EĞİTİM	
	SORUNLAR	ÖNERİLER
	Kırsal Turizm Eğitimi - Köyde kırsal turizm eğitimi verilmiyor.	- Köyde kırsal turizm faaliyetlerine katılmak isteyen yerel halka: • Genel turizm eğitimi verilmesi. • Evlerinin bir odalarını pansiyon olarak kullanacak kişilere ev pansiyonculuğu eğitimi verilmesi. • İletişim eğitimi verilmesi. • Kadınlara el işi, yöresel yemek eğitimi verilmesi.

Kırsal turizm gelişmemiş bir köyde planlı bir şekilde kırsal turizm gelişiminin sağlanmasında eğitimin önemi oldukça büyüktür. Kırsal turizmin arzını oluşturacak yerel halka öncelikle temel turizm eğitimi verilmelidir. Temel turizm eğitiminden sonra eğitimler çeşitlendirilmeli, hangi boyutuyla kırsal turizme katılım sağlanacağına göre yerel halka farklı eğitimler verilmelidir. Bu eğitimlere ev pansiyonculuğu eğitimi, iletişim eğitimi, hizmet, el sanatları eğitimi örnek gösterilebilir. Bu eğitimler Eskişehir’de verilebileceği gibi yılın belli zamanlarında köyde de verilebilir. Örneğin köy okulunun bir bölümü eğitim atölyesine dönüştürülerek eğitime uygun hale getirilebilir.

Tablo 5.6

Turizm Gelişimine Destek – Yöresel Yemekler

Turizm Gelişimine Destek	YÖRESEL YEMEKLER		
		SORUNLAR	ÖNERİLER
	Sunulabilecek Yöresel Yemekler	- Köy çok çeşitli yöresel yemeklere sahip olsa da turizme katkı sağlayacak bir altyapı yok.	- Köye gelen turistlere sunulabilecek yöresel yemeklerin standardize edilmesi. - Birkaç yemeğin özellikle ön plana çıkartılarak sadece köye özgü hale getirilmesi.

Gastronomi turizmi özellikle son yıllarda turizmde önemli yere sahip olan bir turizm çeşididir. Günümüzde insanlar sadece bir yöreye, bir bölgeye özgü olan yemeği yemek için seyahat planlamaktadırlar. Dikmen Köyü’nün birçok yöresel yemeğe sahip olması köyün gastronomi turizmi potansiyelini yükseltmektedir. Gastro turistleri köye çekebilmek için yemeklerde ve köyde gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Yöresel yemekler hem köyün tanıtımı hem de yerel halka ek gelir sağlama konusunda önemli bir unsurdur. Araştırma sonucunda gastronomi turizmine kazandırılacak dızmana, kapama, labada gibi birçok yöresel yemek belirlenmiştir.

Tablo 5.7*Turizm Gelişimine Destek – İş Birliği*

Turizm Gelişimine Destek	İŞ BİRLİĞİ	
	SORUNLAR	ÖNERİLER
Yerel Yönetimler ile Yapılacak İş Birliği	- Dikmen Köyü Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği dışında yerel yönetimlerle bir iş birliği yapılmıyor.	- Yerel yönetimler, kalkınma ajansları ile köyde kırsal turizmi geliştirme amacıyla iş birliği yapılması. - Yerel yönetimler, yerel halk, turizm örgütleri, kurumları ile birlikte bütün temsilcileri kapsayacak şekilde bir turizm çalışma grubu kurulması.
Turizm Örgütleri / Kurumları / Birlikleri ile Yapılacak İş Birliği	- Köyde henüz turizm faaliyetleri gerçekleşmediği için turizm örgütleri, kurumları, birlikleri ile bir iş birliği yapılmıyor.	- Tur şirketleriyle anlaşılıp köye turların düzenlenmesi. - Turizm kurumları ile iş birliği kapsamında köyü de içine alacak şekilde bir turizm rotası oluşturulması veya köyün önceden var olan bir rotaya dâhil edilmesi.

Bir köyde planlı kırsal turizm gelişimini sağlamak için yerel yönetimler, kalkınma ajansları ve turizm örgütleri / kurumlarıyla iş birliği çalışmaları yapmak gerekmektedir. Bir bölgenin, bir köyün yapısının, kültürünün, gelenek-göreneklerinin bozulmadan kırsal turizme kazandırılması bütüncül bir planlama yaklaşımıyla mümkündür. Buna bağlı olarak Dikmen Köyü'nde de iş birliği çalışmaları yapılmalı ve bir "Turizm Çalışma Grubu" kurulmalıdır. Turizm çalışma grubuna yerel yönetim temsilcileri, turizm uzmanları ve yerel halk temsilcileri dâhil edilmelidir. Kırsal turizm gelişimi turizm çalışma grubunda alınan kararlar doğrultusunda uygulanmalıdır. Ayrıca turizm şirketleriyle anlaşarak köye düzenlenecek bir pilot tur köydeki eksiklikleri ve yanlışları görme açısından faydalı olacaktır. Yine aynı şekilde yerel halktan kırsal turizme katılacaklarla turizmin geliştiği bir köye düzenlenecek tur yerel halkın kırsal turizm ile ilgili bilgi sahibi olmasına katkı sağlayacaktır.

Tablo 5.8*Tanıtım – Reklam*

	REKLAM		
		SORUNLAR	ÖNERİLER
	Tanıtım	Sosyal Medya - Dikmen Köyü Facebook ve Instagram sayfaları mevcut olmasına rağmen bu sayfalar turizme değil yerel halka yönelik sayfalar.	- Yeni sosyal medya hesapları açılarak sosyal medya üzerinden köyün reklamının yapılması. - Köyde yapılan düğünler, şenlikler, törenlerin sosyal medya hesaplarında paylaşılması. - Sosyal medya içerik üreticilerinin köye davet edilerek köyün tanıtımını yapmalarının sağlanması.
	Yerel Medya	- Yerel medyada turizmle alakalı köyün reklamı yapılmıyor.	- Köyde yapılan turizm faaliyetlerinin daha büyük bir kitleye ulaşması amacıyla yerel medya unsurlarına (Eskişehir televizyonları, radyoları ve basılı yayınları) tanıtım malzemelerinin sağlanması.

Tanıtım turizm için olmazsa olma faktörlerdendir. Potansiyel turistlerin bir bölgeye seyahat etmesi için o bölgenin varlığından haberdar olması, o bölge ile ilgili belli başlı bilgilere sahip olması gerekmektedir. Dikmen Köyü'nün tanıtımında yerel medya ve sosyal medya unsurları kullanılmalıdır. Yerel medyada yapılan tanıtımlar, reklamlar köyün bulunduğu bölgede ikamet eden yerli turist kitlesine ulaşmaya olanak sağlar. Sosyal medyada yapılan reklamlar ise daha geniş bir kitleye hitap eder. Bu sebeple sosyal medya reklamlarına daha çok önem verilmeli, yeni sosyal medya hesapları kurularak köyün tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilmelidir. Ayrıca sosyal medya içerik üreticilerinden de destek alınmalıdır. Hızla gelişen teknoloji ve sosyal medyayı seyahatlerinin vazgeçilmez bir unsuru olarak tanımlayan turistler köyün tanıtımının yapılmasında önemli bir yere sahiptir.

Tablo 5.9*Mali Yapı – Dağıtılmış Ekonomi*

	DAĞITILMIŞ EKONOMİ		
		SORUNLAR	ÖNERİLER
	Mali Yapı - İş Gücü Dağıtımı - Gider Planlaması - Gelir Dağıtımı	- Dikmen Köyü'nde Dağıtılmış Ekonomi için henüz gerekli organizasyon ve örgütlenme bulunmuyor.	- Dağıtılmış Ekonomi'yi sağlayacak yapıların belirlenmesi, organizasyonların kurulması, dağıtılmış ekonomi kullanılan köylerle iletişime geçilip bilgi alışverişinde bulunulması.

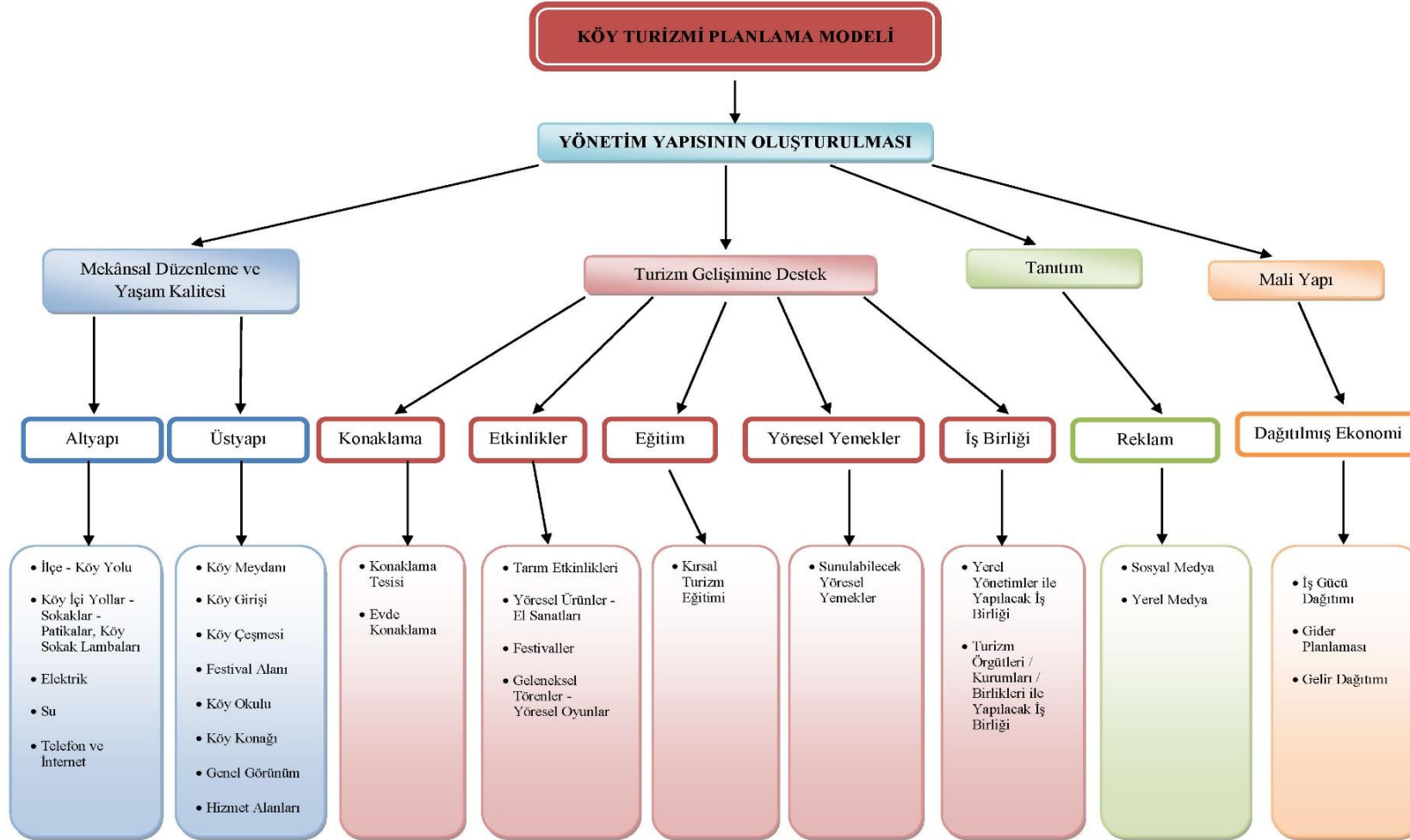
Bütüncül bir planlama birçok faktörün göz önünde bulundurulmasını gerektirmektedir. En önemli faktörlerden biri ise ekonomidir. Planların hayata geçirilebilmesi için ekonomik durumun analizi yapılmalıdır. Henüz kırsal turizmin gelişmediği Dikmen Köyü'nde gelişim bir anda değil yavaş ve planlı ilerlemelidir. Gelişim sağlanırken maliyetler ve getiriler hesaplanmalıdır. Dağıtılmış ekonomi de köylerde uygulanabilecek bir modeldir. Dağıtılmış ekonomi sayesinde servet yerel halka dağılır, bölgesel düzeyde kaynaklara katma değer kazandırılır, yerel halkın teknik bilgi ve becerileri gelişir, sürdürülebilirlik sağlanır ve sürdürülebilir kaynakların kullanımı artar. Dikmen Köyü'nde dağıtılmış ekonomi için henüz gerekli organizasyon yapısı bulunmamaktadır. Köy için dağıtılmış ekonomiyi destekleyecek, iş gücü dağıtımı, gider planlaması ve gelir dağıtımını sağlayacak organizasyonlar kurulmalı, dağıtılmış ekonomi kullanılan köylerle iletişime geçilip bilgi alışverişinde bulunulmalıdır.

Kırsal turizmde, turizme katılanların en büyük beklentisini yeni yerler keşfetme, yeni tatlar ve yeni kültürler öğrenme arzusu oluşturmaktadır. Dikmen Köyü de kırsal turizm gelişimi için bu potansiyele ve çekiciliklere sahiptir. Bütüncül bir planlama yaklaşımıyla ele alındığında Dikmen Köyü yöresel, geleneksel, kültürel, doğal, çevresel özellikleriyle kırsal turizme kazandırılabilir. Literatür incelendiğinde köy turizmi ile ilgili yapılan çalışmaların neredeyse tamamı kırsal turizmin geliştiği köylerde yapılmıştır. Bu araştırmada ise kırsal turizmin gelişmediği bir köyün kırsal turizme nasıl kazandırılacağı konusunda bir model geliştirilmiştir. Bu model kırsal turizm potansiyeline sahip ancak kırsal turizmin gelişmediği diğer köylere uygulanarak köylerde kırsal turizmin gelişip gelişmeyeceği konusunda araştırmacılara bilgi sağlayacaktır.

Dikmen Köyü'nde yapılan araştırmanın sonucunda “Köy Turizmi Planlama Modeli” geliştirilmiş ve model Şekil 5.1’de gösterilmiştir.

Şekil 5.1

Köy Turizmi Planlama Modeli

5.2 Öneriler

Bu başlık altında uygulamaya ve araştırmacılara yönelik öneriler verilmiştir.

5.2.1 Uygulamaya yönelik öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde köy turizmi alanındaki uygulayıcılara aşağıdaki öneriler verilebilir:

- Köy turizmi bütüncül bir planlama yaklaşımıyla birçok faktör göz önünde bulundurularak geliştirilmelidir. Bu sebeple hem uygulayıcıların hem de turizmden etkilenecek olan paydaşların doğru şekilde eğitim alması ve kırsal turizm planlama modeli için mali analizlerin yapılması gerekmektedir.
- Kırsal turizm uygulayıcılarının kırsal turizmi yerel halkın istekleri ve sorunlarını da ele alarak değerlendirmesi gelişim açısından oldukça önemlidir.
- Kırsal turizm gelişiminde çevresel ve kültürel etkiler her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Yerel halk ve uygulayıcılar doğal çevre ve kültürel çevre konusunda bilinçlendirilmelidir.
- Turizm etkinliklerine katılım teşvik edilmelidir.
- Turizm alanında eğitim gören öğrenciler için turizm planlaması dersinin verilmesi büyük önem arz etmektedir.
- Kırsal turizmde sürdürülebilirlik en önemli unsurlardan biridir. Sürdürülebilirliğin sağlanması için bütün paydaşlar bilinçlendirilmelidir.
- Kırsal turizm gelişimi kapsamında yerel ürünlerin üretilmesi ve kullanılması teşvik edilmelidir.

5.2.2 Araştırmacılara yönelik öneriler

- Araştırmada Dikmen Köyü incelenmiş ve bir model geliştirilmiştir. Model köy turizmi konusunda çalışacak araştırmacılar için diğer köylere de uygulanabilir.
- Araştırma diğer araştırmacılar için Dikmen Köyü gibi kırsal turizmin henüz gelişmediği köyler konusunda bir altyapı oluşturmuştur. Araştırmacılar bu modeli geliştirebilir, doğal ve kültürel yapısı farklı olan köylere uygulayabilir.
- Araştırmada kullanılan modelin uygulanacağı köyler kırsal turizm gelişimi açısından karşılaştırılabilir.
- Araştırmadaki model bir köye uygulanarak köyün kırsal turizm gelişiminden önceki ve sonraki hali incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Akıncı Ekiztepe, B. (2020). *Kırsal yoksulluğun azaltılmasında kırsal turizmin yeri ve önemi: Aşağı Büyük Menderes Havzası örneği* (Yayın Numarası: 636642) [Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Aksoy, A., & Özkan, Ç. (2024). Çanakkale-Ayvacık Halılarının Güncel Sorunları ve Kültürel Miras Turizmi Bağlamında Sürdürülebilirliğinin Sağlanmasına Yönelik Öneriler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (53), 289-306.
- Akyürek, S. (2023). Gastronomi Turizmi ve Gıda Pazarları: Netnografik Bir Araştırma. *Aydın Gastronomy*, 7(2), 205-223.
- Alharahsheh, H. H. ve Pius, A. (2020). A review of key paradigms: Positivism VS interpretivism. *Global Academic Journal of Humanities and Social Sciences*, 2(3), 39-43.
- Alim, M. N., Sayidah, N., Faisol, I. A., & Alyana, N. (2023). Halal tourism in rural tourism context: Field study in Madura-Indonesia. *International Journal of Professional Business Review: Int. J. Prof. Bus. Rev.*, 8(2), 5.
- Altassan, A. (2023). Sustainability of Heritage Villages through Eco-Tourism Investment (Case Study: Al-Khabra Village, Saudi Arabia). *Sustainability* 2023, 15, 7172.
- Arida, N. S., Suryasih, I. A., & Parthama, I. G. N. (2019). Model of Community Empowerment in Tourism Village Development Planning in Bali. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science* (Vol. 313, No. 1, p. 012024). IOP Publishing.
- Aşıroğlu, B., & Çuhadar, M. (2021). Üniversite öğrencilerinin destinasyon imajı algısı üzerinde sosyal medyanın etkisi: Lavanta turizmi örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 925-945.
- Ayaz, N. (2012). Kırsal turizm ve paydaşları: Belediye başkanlarının tutumlarına yönelik bir araştırma. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Bahtiar, A. R., & Segara, A. J. T. (2020). Design of Smart Gamification In Village Tourism: An Indonesian Case Study. *International Journal of Engineering Pedagogy*, 10(1), 82-93.
- Baihaqki, U., & Islami, P. Y. N. (2022). Mapping Creative Amenities to Develop Tourism Potentials in a Post-Mining Area: A Case Study of Bantar Karet Village, Bogor Regency, Indonesia. *The Indonesian Journal of Geography*, 54(3), 327-332.
- Balasubramanian, R., Vezzoli, C., Ceschin, F., Matthew, J., Sinha, A., & Neusiedl, C. (2021). Integrating S. PSS and DE. *Designing Sustainability for All: The Design of Sustainable Product-Service Systems Applied to Distributed Economies*, 51-83.
- Bao, Y., Jiang, H., Ma, E., Sun, Z., & Xu, L. (2022). A longitudinal spatial-temporal analysis of ancient village tourism development in Zhejiang, China. *Sustainability*, 15(1), 143.
- Baroroh, K., Wahyono, H., Utomo, S. H., & Lestari, F. (2021). Incorporating Village Tourism into "Community Economy" Course: A Project-Based Learning Method in University. *International Journal of Instruction*, 14(4), 567-584.
- Basuki, R., Wonoseputro, C., & Tarigan, Z. J. H. (2022). *The effect of tourism village development project on economic sustainability through tourism villages based on natural and cultural potentials* (Doctoral dissertation, Petra Christian University).
- Baykal, F., & Ataberk, E. (2020). Kozbeyli'de (Foça/İzmir) Kırsal Turizmin Geliştirilmesi Hakkında Yerel Halkın Görüşleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 29(1), 1-17.
- BEBKA, (2012). Çifteler İlçe Raporu. T.C. Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı.
- BEBKA, (2020). Eskişehir İlinin Turizm Kaynaklarının Mekânsal Analizi ve Turizm Pazarlama Stratejisi. T.C. Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı.
- Byrne, J. ve Humble, A. M. (2007). An introduction to mixed method research. *Atlantic research centre for family-work issues*, 1-4.
- Cahyono, A. E., Kurniawan, M. U., Sukidin, S., & Kantun, S. (2018). Community Empowerment Models of Tourism Village Based on Superior Commodities:

- Realizing Economic Resilience. *The Journal of Distribution Science*, 16(11), 29-36.
- Carson, D. B., & Carson, D. A. (2019). Disasters, market changes and ‘the big smoke’: Understanding the decline of remote tourism in Katherine, Northern Territory Australia. In *Perspectives on Rural Tourism Geographies* (pp. 93-114). Springer, Cham.
- Cengiz, O., & Develi, E. S. (2017). Coğrafi Faktörler ile Ekonomik Kalkınma Arasındaki İlişkinin Ekonomik Coğrafya Bağlamında İncelenmesi: İngiltere Örneği. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (63), 29-43.
- Ceylan, S., & Demirkaya, H. (2009). Kış Turizmine Bağlı Olarak Gelişen Bir Kırsal Yerleşme: Çobanisa Köyü (Isparta). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(21), 79-94.
- Chakim, M. H. R., Sunarya, P. A., Agarwal, V., & Hikam, I. N. (2023). Village tourism empowerment against innovation, economy creative, and social environmental. *Aptisi Transactions on Technopreneurship (ATT)*, 5(2sp), 162-174.
- Chandra, Y., ve Shang, L. (2019). Qualitative research using R: A systematic approach, Springer.
- Chen, A., Lu, Y., ve Ng, Y. C. (2015). *The principles of geotourism*. Berlin: Springer Berlin Heidelberg.
- Chen, H. S. (2020). The Construction and Validation of a Sustainable Tourism Development Evaluation Model. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(19), 7306.
- Chen, X., ve Li, B. (2022). Rethinking cultural creativity and tourism resilience in the post-pandemic era in Chinese traditional villages. *Sustainability*, 14(19), 12371.
- Chen, Z., Li, L., ve Li, T. (2017). The organizational evolution, systematic construction and empowerment of Langde Miao's community tourism. *Tourism Management*, 58, 276-285.
- Chirieleison, C., Montrone, A. ve Scrucca, L. (2021). Destination labels for historic villages: The impact on perception, experience, and satisfaction. *Tourism and Hospitality Research*, 14673584211020788.

- Cohen, L., Manion, L., ve Morrison, K. (2018). *Research methods in education*. (8th ed). Routledge.
- Collins, M. G., Steiner, F. R. ve Rushman, M. J. (2001). Land use suitability analysis in the United States: historical development and promising technological achievements. *Environmental Management* 28(5): 611- 621.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Cork County Council. (2003). *Cork rural design guide: Building a new house in the countryside*. Ireland.
- Countryside Commission. (1996). *Village Design (Parts 1 and 2) (CCP 501)*, Cheltenham, Countryside Commission.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2. Baskı). USA: SAGE Publications.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W., Clark, V. L. P., Gutmann, M. L., ve Hanson, W. E. (2003). *Advanced mixed. Handbook of mixed methods in social & behavioral research*, 209.
- DeMers, M. N. (2008). *Fundamentals of geographic information systems*. (4th ed). John Wiley & Sons.
- Demirović Bajrami, D., Radosavac, A., Cimbajević, M., Tretiakova, T. N., ve Syromiatnikova, Y. A. (2020). Determinants of residents' support for sustainable tourism development: Implications for rural communities. *Sustainability*, 12(22), 9438.
- Doğan, Ö. S. (2011). Soma Şehrinin Fonksiyonel Gelişimi. *Coğrafya Dergisi*, (23), 1-18.
- dos Santos, A., Vezzoli, C., Garcia Parra, B., Molina Mata, S., Banerjee, S., Kohtala, C., ... ve Xia, N. (2021). Distributed economies. *Designing Sustainability for All:*

The Design of Sustainable Product-Service Systems Applied to Distributed Economies, 23-50.

Doswell, R. (1997). *Tourism: How Effective Management Makes the Difference*. London: Butterworth-Heinemann.

Egbali N., Bakhshandea N., ve Ali Pour, S. (2011). Investigation challenges and development of rural tourism-case study of rural Semnan province, Iran. *South Asian Journal of tourism and heritage*, 4(1):44-55.

Eken, M., Ceylan, A., Taştekin, A. T., Şahin, H., ve Şensoy, S. (2008). *Klimatoloji II. DMI Yayınları, Ankara*.

Erdan, E. (2016). Yerleşim Tipleri Işığında Anadolu'da Frig Kültür Varlığı. *Asia Minor Studies*, (08), 42-64.

Fadli, M., Hadiyantina, S., Cahyandari, D., Liemanto, A., ve Sholehudin, M. (2023). Inquiring into the sustainable tourism village development through the social complexity of adat peoples in digital era. *Legality: Jurnal Ilmiah Hukum*, 31(2), 181-200.

Fagence, M. (1998). Rural and village tourism in developing countries. *Third World Planning Review*, 20(1), 107.

Fan, H. (2020). Research on Sustainable Development of Coastal Rural Ecotourism Based on Tourism Perception. *Journal of Coastal Research*, 115(SI), 53-55.

Fang, W. T. (2020). *Tourism in Emerging Economies*. Springer, Singapore.

Fong, S. F. & Lo, M. C. (2015). Community involvement and sustainable rural tourism development: Perspectives from the local communities. *European Journal of Tourism Research*, 11, 125-146.

Fundeanu, D. D. (2015). Innovative regional cluster, model of tourism development. *Procedia Economics and Finance*, 23, 744-749.

Gao, J., & Wu, B. (2017). Revitalizing traditional villages through rural tourism: A case study of Yuanjia Village, Shaanxi Province, China. *Tourism Management*, 63, 223-233.

- Gazzola, P., Grechi, D., Pavione, E., & Ossola, P. (2019). Albergo diffuso” model for the analysis of customer satisfaction. *European scientific journal*, 5(25), 1-25.
- George, E. W., Mair, H., & Reid, D. G. (2009). *Rural Tourism Development: Localism and Cultural Change* (Vol. 17). Channel View Publications.
- Getz, D. (1986). Models in tourism planning: Towards integration of theory and practice. *Tourism management*, 7(1), 21-32.
- Goeldner, C. R., & Ritchie, J. B. (2012). *Tourism principles, practices, philosophies*. 12th Ed. John Wiley & Sons.
- González Velarde, F. (2020). Coastal Tourism in a Context of Neoliberal Development: Social Change in Mancora, Peru. *Bulletin of Latin American Research*, 39(2), 127-141.
- Gunn, C. A., & Var, T. (2002). *Tourism Planning: Basics, Concepts, Cases*. 4th. Ed. Routledge.
- Hall, C. M. (2008). *Tourism planning: Policies, processes and relationships*. Pearson education.
- Hall, D., Kirkpatrick, I., & Mitchell, M. (Eds). (2005). *Rural tourism and sustainable business* (Vol. 26). Channel view publications.
- Handoko, V.S., Susetawan, Supraja, M. (2019). Struggle for power in tourism supply chain management at Goa Pindul Karst area, Indonesia, *International Journal of Engineering and Advanced Technology (IJEAT)*, 8(5C), 475-479.
- Hernández, D., & de Nicolás, V. L. (2012). From Blue Print Model to Working with People (WWP): Aymaras Communities Case Study in Perú. *Planning and Community Development: Case Studies*, 153-182.
- Hou, Q., Yang, S., Fang, Y., & Zhang, L. (2019). Research on the application of AVC theory in data analysis of urban affairs and planning method. *Cluster Computing*, 22(3), 5279-5292.
- Hu, I. L., Chang, C. C., & Lin, Y. H. (2020). Using big data and social network analysis for cultural tourism planning in Hakka villages. *Tourism and Hospitality Research*, 21(1) 99–114.

- Ilcsikné, Z., Bajmocy, P., & Balogh, A. (2018). Villages on the Edge of Extinction-the Hungarian Situation. *Journal of Settlements and Spatial Planning*, 9(1), 35-45.
- İçöz, O., Var, T., ve İlhan, İ. (2019). *Turizm Planlaması ve Politikası: Turizmde Bölgesel Planlama*, Detay Yayınları, Ankara.
- Jain, J., ve Ratan, A. (2017). Developing a conceptual model to sustain handloom silk industry at Sualkuchi, Assam, India. *European Journal of Sustainable Development*, 6(3), 413-422.
- Jayawinangun, R., Tosida, E., Nugraha, Y., Aunnie, D., Ardiansyah, D., Sambas, A., & Saputra, J. (2024). Investigating the communication network for batik village tourism stakeholders to support smart economy in Bogor regency, Indonesia. *International Journal of Data and Network Science*, 8(1), 381-392.
- Johansson, A., Kisch, P., ve Mirata, M. (2005). Distributed economies—a new engine for innovation. *Journal of Cleaner Production*, 13(10-11), 971-979.
- Kagungan, D., Hartoyo, H., Utoyo, B., & Meutia, I. F. (2022). Millennials as Cross-Cutting Interpreters on Village's Tourism Development Policy in Lampung Province.
- Kantürer, O. (2024). Karacasu (Bolu) Güzlesinin coğrafi özellikleri ve kuruluşundan günümüze fonksiyonel değişimi. *Journal of History School*, (XLII), 1074-1091.
- Kara, H., & Şahbaz, H. (2016). Geçmişten Günümüze Çifteler İlçesinde Göçler. yy, *Tarih Okulu Dergisi*, S. XXVI, 363-388.
- Karta, N. L. P. A., Widiastini, N. M. A., Sutapa, I. K., & Wiles, E. (2021). The role of branding strategy in strengthening the image of the village tourism in Bali. *Jurnal Kajian Bali*, 11(2), 369-386.
- Kavas, H. (2020). *Çifteler (Eskişehir) İlçesinin Peyzaj Plan Kararlarının Oluşturulması* (Doctoral dissertation, Kastamonu Üniversitesi).
- Kırlı, S. Ö. V. E., Önder, S., & Kırlı, E. (2005). Osmanlı Döneminde Eskişehir'e Göçler. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 129-144.
- Kim, K.-B., You, Y.-H. ve Choi, H.-Y. (2021). Development of tourism village for the revitalization of regional economy: A case study, *Journal of Logistics, Informatics and Service Science* 8(1), 20-34.

- Koyuncu, M., Çetin, İ., Sargın, H. G., & Çetin, E. (2021). Bursa İli Mustafakemalpaşa İlçesi Manda Yetiştiriciliği" Karaoğlan Mahallesi Örneği". *Hayvansal Üretim*, 62(1), 25-34.
- Köksal, O. (2009). Osmanlı Dönüşüm Sürecinde Bir Devlet Teşebbüsü Olarak Çifteler Hâra-Yı Hümayunu ve Türk Atçılığına Katkıları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 333-363.
- Köroğlu, A. ve Köroğlu, Ö. (2006), "Kırsal Turizmin Yöre Kalkınmasındaki Rolü: Buldan Yöresi Kırsal Turizm Potansiyeli", Buldan Sempozyumu 2006 (23-24 Kasım 2006) Bildiriler Kitabı, Buldan/Denizli, 233-242.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2007). Türkiye Turizm Stratejisi. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Latifa, R. A., Zubir, A. Y., Asbollah, A. Z., & Som, E. M. (2019). Development of wellness-village tourism: An exploratory study of a small town. *Int. J. Inn. Creativ. Chan*, 6, 417-432.
- Lee, S., Kim, D., Park, S. ve Lee, W. (2021). A Study on the Strategic Decision Making Used in the Revitalization of Fishing Village Tourism: Using A'WOT Analysis. *Sustainability*, 13(13), 7472.
- Lei, J., & Suntrayuth, S. (2023). A study on the impact of Chinese domestic tourists' participation on their post-travel behaviors in traditional Chinese villages. *Heritage*, 6(7), 5187-5201.
- Lepp, A. (2008). Tourism and dependency: An analysis of Bigodi village, Uganda. *Tourism Management*, 29(6), 1206-1214.
- Lestari, F., Tua, I. N., Muzanni, A., Nugroho, D. F., Wibowo, A. A., Wartono, T., ... & HAFIDS, M. F. (2023). NDVI, suitability, and carrying capacity of Dieng Plateau Forests to sustain Dieng Kulon Village tourism, Central Java, Indonesia. *Biodiversitas Journal of Biological Diversity*, 24(1).
- Li, X., Wang, Z. H., Xia, B., Chen, S. C., & Chen, S. (2019). Testing the associations between quality-based factors and their impacts on historic village tourism. *Tourism Management Perspectives*, 32, 100573.

- Li, X., Xie, C., Morrison, A. M. ve Nguyen, T. H. H. (2021). Experiences, Motivations, Perceptions, and Attitudes Regarding Ethnic Minority Village Tourism. *Sustainability*, 13(4), 2364.
- Liu, C., Qin, Y., Wang, Y., Yu, Y., & Li, G. (2022). Spatio-temporal distribution of tourism flows and network analysis of traditional villages in Western Hunan. *Sustainability*, 14(13), 7943.
- Malhotra, N. K. (2006). Questionnaire design. *The handbook of marketing research: Uses, misuses, and future advances*, 83.
- Malhotra, N.K. ve Dash, S. (2016). *Marketing Research: An Applied Orientation*, 6th Ed., Pearson.
- Mardiany, Kusuma, Z., Rayes, M.L., Hakim, L. (2020). Indigenous Knowledge-based Agrotourism in the Dayak Kenyah Community in Pampang Village, Samarida, East Kalimantan. *Journal of Marine and Island Cultures* 9(1), 117-129.
- Marshall, B., Cardon, P., Poddar, A., & Fontenot, R. (2013). Does sample size matter in qualitative research?: A review of qualitative interviews in IS research. *Journal of computer information systems*, 54(1), 11-22.
- McGehee, N. G., & Andereck, K. L. (2004). Factors predicting rural residents' support of tourism. *Journal of travel research*, 43(2), 131-140.
- Meng, Q., Wang, C., Xu, T., Pi, H., & Wei, Y. (2022). Evaluation of the sustainable development of traditional ethnic village tourist destinations: a case study of Jiaju Tibetan village in Danba county, China. *Land*, 11(7), 1008.
- Millati, I., Utama, A. A., & Ardianti, R. I. (2017). Analysis Unit Role of Micro and Medium Enterprises (SMEs) as Support in the Village of Village Tourism, Tamansari, Banyuwangi. *Advanced Science Letters*, 23(9), 8085-8089.
- Mondal, M. R. (2020). Tourism as a livelihood development strategy: a study of Tarapith Temple Town, West Bengal. *Asia-Pacific Journal of Regional Science*, 4(3), 795-807.
- Mulyani, Y., Kholifah, N., Saputro, I. N., Gusti Agung Gede Witarsana, I., & Wurarah, R. N. (2022). Strategies for Village Tourism Development in Coastal During Covid-19: Challenges and Opportunities.

- Neumeier, S., & Pollermann, K. (2014). Rural tourism as promoter of rural development-Prospects and limitations: Case study findings from a pilot project promoting village tourism. *European Countryside*, 6(4), 270.
- Nugraha, A. T., Prayitno, G., Hasyim, A. W. ve Roziqin, F. (2021). Social Capital, Collective Action, and the Development of Agritourism for Sustainable Agriculture in Rural Indonesia.
- Nugroho, T. W., Hanani, N., Toiba, H., & Purnomo, M. (2021). Post-Tourism in Booming Indonesian Rural Tourism Industry. A Social Representation Theory Approach. *Journal of Environmental Management & Tourism*, 12(1), 288-301.
- Nuh, M., Mawardi, M. K., Parmawati, R., & Abdillah, Y. (2024). Collaborative Governance Model In Sustainable Village Tourism Development (Case Study: Kemiren Village Tourism In Ijen Crater Geopark Cultural Site). *Calitatea*, 25(199), 310-318.
- OECD (1994). *Tourism Strategies and Rural Development*, Paris: OECD.
- Öğdül, H., Erbaş, A. E., Konuk, G., Gül, M., Abaklıoğlu, M., Alpan, A., ... ve Yücel, S. D. (2015). Kastamonu-Küre Ersizlerdere Köy Tasarım Rehberi. *Basım, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı Yayınları*.
- Öğdül, H., Olgun, İ. ve Çalışkan, Ç.O. (2015). Kastamonu/Küre, Ersizdere Köy Tasarım Rehberi. Ankara: Salmat Basım Yayın.
- Özkan, Ç. (2020). Sürdürülebilir gastronomi turizmi kapsamında somut olmayan kültürel miras unsuru: Hıdırellez pilavı üzerine bir araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 361-373.
- Paço, A., & Martinho, M. (2017). Market Segmentation: An Application to the Schist Village Tourism Destinations. *Market-Tržište*, 29(2), 205-218.
- Pietrogrande, E., & Vaccher, F. (2016). The Albergo Diffuso: an innovative model for tourism development and territorial enhancement, 3rd International Conference with Exhibition, Budva, Montenegro.
- Prayitno, G., Dinanti, D., Wisnu Adrianto, D., Rahmawati, R., Auliah, A., & Eka Wardhani, L. (2023). The influence of social capital in improving the quality of

- life of the community in sidomulyo tourism village, Indonesia. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 46(1), 208-217.
- Prayitno, G., Hayat, A., Efendi, A., Auliah, A., & Ikbar Farrah, A. (2022). Structural equation model the development of the covid 19 community resilience in pujon kidul tourism village. *Geo Journal of Tourism and Geosites*, 43(3), 925-936.
- Priatmoko, S., Kabil, M., Akaak, A., Lakner, Z., Gyuricza, C., & Dávid, L. D. (2023). Understanding the complexity of rural tourism business: Scholarly perspective. *Sustainability*, 15(2), 1193.
- Pujiastuti, E. E., Nimran, U., Suharyono, S., & Kusumawati, A. (2017). The antecedents of behavioral intention regarding rural tourism destination. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22(11), 1169-1181.
- Purnomo, S., Rahayu, E. S., Riani, A. L., Suminah S., & Udin, U. D. I. N. (2020). Empowerment model for sustainable tourism village in an emerging country. *The Journal of Asian Finance, Economics, and Business*, 7(2), 261-270.
- Purwaningsih, E. (2019). Empowerment Model of Micro, Small, and Medium Enterprises (MSMES) Village Tourism Business in e-Commerce Transactions and Legal Protection. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, 10(3 (41)), 876-885.
- Qi, W., Li, L., & Zhong, J. (2021). Value Preferences and Intergenerational Differences of Tourists to Traditional Chinese Villages. *Discrete Dynamics in Nature and Society*, 2021.
- Quyen, L.T.T., Duyen, N.T.M., Tien, L.M., Phuong, N.T.H., Ba, N.T.B., Khanh, P.N.T. ve Thanh, N.P. (2021). Assessment of local people about trade village tourism in my an pottery village, mang thit district, vinh long province. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 24(S1), 1-14.
- Ramadhani, R., Suswanta, S., & Shaddiq, S. (2021). E-Marketing of Village Tourism Development Strategy (Case Study in the Tourist Village Puncak Sosok). *Journal of Robotics and Control (JRC)*, 2(2), 72-77.
- Richards, G. ve Hall, D. R. (Eds). (2000). *Tourism and sustainable community development*. London: Routledge.

- Rodrigues, Á., Kastenholz, E., & Rodrigues, A. (2010). Hiking as a relevant wellness activity-results of an exploratory study of hiking tourists in Portugal applied to a rural tourism project. *Journal of Vacation Marketing*, 16(4), 331-343.
- Roziqin, A. ve Syarafina, Z. (2021). Tourism village development study: Lesson learned from Flory Village, Sleman Regency, Yogyakarta. *Masyarakat, Kebudayaan dan Politik*, 34(2), 173-183.
- Rutland County Council. (2002). Langham Village Design Statement (VDS); England.
- Ryan, G. (2018). Introduction to positivism, interpretivism and critical theory. *Nurse researcher*, 25(4), 1-21.
- Saepudin, E., Budiono, A., & Halimah, M. (2018). Development strategy of education tourism in Cibodas village in West Bandung regency. *Journal of Environmental Management & Tourism*, 9(8 (32)), 1684-1695.
- Saunders, M., Lewis, P. ve Thornhill, A. (2009). *Research methods for business students*. Pearson education.
- Scott, J. (2012). Tourism for Peace?: Reflections on a Village Tourism Project in Cyprus. *Anthropology in Action*, 19(3), 5-20.
- Scott, J. (2012). Tourism, civil society and peace in Cyprus. *Annals of Tourism Research*, 39(4), 2114-2132.
- Serbestoğlu, İ. (2020). Nevşehir Yöresi Geleneksel Eğlence Unsurlarının Turizmde Kullanımı. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 13(30), 745-761.
- Sezer, İ., & Bekdemir, Ü. (2017). Kuzalan Şelalesi Tabiat Parkı'nın Coğrafi Özellikleri ile Ekoturizm ve Rekreasyon Olanakları Bakımından İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 12(29).
- Sharpley, R. (2001). Sustainable rural tourism development: Ideal or idyll? In L. Roberts, & D. Hall (Ed.), *Rural tourism and recreation: Principles to practice* (pp. 57–69). Wallingford: CABI.
- Solmaz, S. A., & Oğuz, H. U. (2020). Kırsal Alanlarda Yaşayan Yerel Halkın Kırsal Turizme Bakışının Belirlenmesi: İznik ve Orhangazi Kırsal Yerleşimlerine Yönelik Ampirik Bir Araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 294-313.

- Sudarmiatin, P. H., Soetjipto, B. E., Hidayat, R., & Bukhori, I. (2017). Rural Tourism Management: Gap Between Expected and Reality. *International Journal of Applied Business and Economic Research*, 15(19), 279-289.
- Suminar, T., Budiartati, E., & Anggraeni, D. (2019). The Effectiveness of a Women's Empowerment Model Through Social Entrepreneurship Training to Strengthen a Tourism Village Program. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 5(5).
- Suranto, B. E. S., Wahyono, H., Haryono, A., & Rodzalan, S. A. (2019). Community Based Tourism: Revitalization of Villages Through Bamboo Plantation Conservation. *Humanities & Social Sciences Reviews*, 7(2), 331-339.
- Şahbaz, H. (2007). *Çifteler ilçesi'nin coğrafi etüdü* (Master's thesis, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Şahbaz, R.P. ve Akdu, U. (2010). Katılımcı Turizm Planlaması; Fethiye'de Alan Araştırması, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(23), 152-170.
- Şahin, S., Ertoğral, O., & YARICI, M. A. (2019). Türkiye'de Yaş Gruplarına Göre Nüfusun İller Açısından Değişiminin (2007-2017) Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Analizi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 4(2), 292-304.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Ankara: Seçkin Yayıncılık*.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). On Birinci Kalkınma Planı 2019-2023.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü. (2022). Sakarya Havzası Nehir Havza Yönetim Planı Hazırlanması Projesi Stratejik Çevresel Değerlendirme Kapsam Belirleme Raporu, Ankara.
- Tang, B., Zeng, Z., & Xi, Z. (2022). Research on the symbiosis model of the core interest subjects of chinese ancient village tourism sites in the context of rural revitalization. *Sustainability*, 14(19), 12001.

- Taşlıalan, M. (2022). *Hünnap İçin Arazi Uygunluk Değerlendirmesi: Eskişehir Örneği*. (Yayın Numarası: 761989) [Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Teknik Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Thanh, N.T.K., Vinh, N.Q., Tuan, N.T. (2020). Relationships Among Expectations, Satisfaction and Loyalty of Visitors to Craft Village. *WSEAS Transactions On Environment and Development*, 16, 776-783.
- Tjilen, A. P., Fitriani, H. T., Maturan, A. Y., Ririhena, S. W., & Manuhutu, F. Y. (2019). Participation in Empowering Women and the Potential of the Local Community Economy, a Case Study in Merauke Regency, Papua Province. *Pemberdayaan Ekonomi Masyarakat Lokal Dan Tanggung Jawab Sosial Perusahaan (Local Community Economic Empowerment And Corporate Social Responsibility)(Teori, Konsep, Dan Implementasi Kebijakan Publik)*, 167-176.
- Todorović, M., & Bjeljic, Ž. (2009). Rural tourism in Serbia as a concept of development in undeveloped regions. *Acta geographica Slovenica*, 49(2), 453-473.
- Torun, C. (2015). *Elazığ ilinin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir çalışma* (Yayın Numarası: 389820) [Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Trisnanto, A., Soekmadi, R., Arifin, H. S., & Noorachmat, B. P. (2023). Assessing the importance of stakeholder analysis in utilizing homegarden (pekarangan) agrotourism in East Java, Indonesia. *Jurnal Pengelolaan Sumberdaya Alam dan Lingkungan (Journal of Natural Resources and Environmental Management)*, 13(4), 549-560.
- Tseane-gumbi, L.A. (2019). African village-based tourism in the North West Province, South Africa. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 8(5), 1-11.
- Untari, S., & Suharto, Y. (2020). The Development of Youth and Woman Entrepreneurship Program in Village Tourism Through Partnership. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 33, 1538-1544.
- Usta, Ö. (2008). *Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- van Veuren, E. J. (2001). Transforming cultural villages in the spatial development initiatives of South Africa. *South African Geographical Journal*, 83(2), 137-148.
- Wang, W., Watanabe, M., Zhou, D., & Ono, K. (2023). Environmental and Community Regeneration: Exploring Design Approach for Inclusive Tourism Based on Visualization Methods. *Sustainability*, 15(5), 4540.
- Weber, R. P. (1990). *Basic content analysis* (No. 49). Sage.
- Wijaya, P., Kawiana, I., Suasih, N., Hartati, P., & Sumadi, N. (2020). SWOT and MICMAC analysis to determine the development strategy and sustainability of the Bongkasa Pertiwi Tourism Village, Bali Province, Indonesia. *Decision Science Letters*, 9(3), 439-452.
- Woo, E., Kim, H., & Uysal, M. (2015). Life satisfaction and support for tourism development. *Annals of Tourism Research*, 50, 84-97.
- Xu, L. (2023). The ‘awkward’ geopolitics of tourism in China’s ‘Arctic’ village. *Tourism Geographies*, 1-18.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yi, J., Ryan, C., & Wang, D. (2021). China’s Village Tourism Committees: A Social Network Analysis. *Journal of Travel Research*, 60(1), 117-132.
- Zhao, D., Bachmann, B., & Wang, T. (2019). ‘Beautiful China’ project: A development proposal for non-heritage rural areas in North China. *Pollack Periodica*, 14(1), 235-246.
- Zhao, X. (2021). Study on the Protection Path of Rural Tourism Characteristic Villages Under the Background of Regional Ecological Culture. *Fresenius Environmental Bulletin*, 30(3), 3070-3076.
- Zheng, J., Bai, X., Wu, Z., Zhang, S., Zhang, T., & Wang, H. (2022). Research on the spatial behavior conflict in suburban village communities based on GPS tracking and cognitive mapping. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 21(6), 2605-2620.
- Zohry, A. G. (2002). *Rural to urban labor migration: a study of Upper Egyptian laborers in cairo* (Doctoral dissertation, University of Sussex).

http-1: <http://cifteler.gov.tr/genel-cografya-ve-yeryuzu-sekilleri>

http-2: https://eskisehir.tarimorman.gov.tr/Belgeler/2016_Faaliyet_Raporu/2016%20Yıl%20Faaliyet%20Raporu.pdf

http-3: https://www.bebka.org.tr/admin/datas/sayfas/198/cifteler-ilce-raporu_1568787676.pdf

http-4: <http://www.cifteler.gov.tr/ilcemizin-tarihcesi>

http-5: <http://cifteler.meb.gov.tr/www/tasimali-egitim/icerik/705>

http-6: <https://www.cifteler.bel.tr/sayfa/mahalleler.html>

http-7: <https://www.koylerim.com/cifteler-dikmen-koyu-311021h.htm>

http-8: https://eskisehir.tarimorman.gov.tr/Belgeler/2021_Faaliyet_Raporu/2021_Faaliyet_Raporu.pdf

EKLER

EK-1: Anket Formu

Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Köy Planlaması: Çifteler İlçesi Dikmen Köyü Örneği'ne İlişkin Anket Formu

Değerli katılımcı;

Bu anket formu Dikmen Köyü'nde kırsal turizm geliştirilmesinin planlanmasına yönelik hazırlanmıştır. Anketi cevaplarken vereceğiniz doğru bilgiler ve görüşleriniz çalışmaya katkı sağlayacaktır. Anketin ilk bölümü 10 ifadeden oluşmaktadır. Cevaplama süresi ise yaklaşık 5 dakikadır.

Ankete katılımınız gönüllü olmalıdır. Vereceğiniz cevaplar ve bilgiler yalnızca araştırma için kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Bu sebeple anketin üzerine adınız, soyadınız, adresiniz gibi bilgileri yazmayınız. Çalışmanın istediğiniz aşamasında çekilebilirsiniz.

Ankete katılımınız ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Semra GÜNAY

Ahmet ÖZKARAKAYA

Bu bölümde yaşam kalitesi, yer bağlılığı, topluluk bağlılığı ve turizm gelişimine destek ile ilgili ifadeler yer almaktadır. İfadelerin her birini değerlendirerek “1 - Hiç Katılmıyorum, 2 - Kısmen Katılmıyorum, 3 - Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4 - Kısmen Katılıyorum, 5 - Tamamen Katılıyorum” seçeneklerinden size uygun olanını işaretleyiniz.

İfadeler		Hiç Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Hayat koşullarım mükemmel.	1	2	3	4	5
2	Şimdiye kadar hayatta istediğim önemli şeyleri elde ettim.	1	2	3	4	5
3	Bir bütün olarak hayatımdan memnunum.	1	2	3	4	5
4	Köy halkımız için turizm girişimlerini desteklemekten mutluluk duyarım.	1	2	3	4	5
5	Turizmle ilgili plan ve stratejilerin oluşturulmasında aktif rol almaya istekliyim.	1	2	3	4	5
6	Ziyaretçilerle kültürel alışverişlerde aktif olarak yer almaya istekliyim.	1	2	3	4	5
7	Turizm gelişiminin tüm sakinlerin yaşam kalitesini olumlu yönde etkileyeceğine inanıyorum.	1	2	3	4	5
8	Yetkili merciler bu köyde turizm girişimlerini desteklemelidir.	1	2	3	4	5
9	Doğal çevrenin korunması girişimlerinde yer almaya istekliyim.	1	2	3	4	5
10	Kültürel yapının korunması girişimlerinde yer almaya istekliyim.	1	2	3	4	5

DEMOGRAFİK BİLGİLER

Bu bölümde sizi tanımlayan bilgilere yer verilmektedir. Lütfen size en uygun seçeneği ya da seçenekleri işaretleyiniz.

1. Cinsiyetiniz

- ☐ Kadın
☐ Erkek

2. Yaşınız

Lütfen yazınız.....

Yaşınız 18'den küçük ise ailenin ya da yasal temsilcinin ankete katılımınız için onay imzası:

3. Eğitim Durumunuz

- ☐ İlkokul
☐ Ortaokul
☐ İlköğretim
☐ Lise
☐ Yüksekokul
☐ Üniversite
☐ Lisansüstü

4. Medeni Haliniz

- ☐ Evli
☐ Bekâr

5. Mesleğiniz

Lütfen yazınız.....

6. Yılın kaç ayı köyde kalıyorsunuz?

Lütfen yazınız.....

7. Şehre gitme nedeninizi belirtir misiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Eğitim
- ☐ İş
- ☐ Evlilik
- ☐ Sağlık
- ☐ Şehirdeki sosyal imkânlar
- ☐ Diğer

Lütfen yazınız.....

8. Köydeki evinizde kaç kişi yaşıyorsunuz?

Lütfen yazınız.....

9. Nüfus kaydınız Dikmen Köyü'nde mi?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

EK-2: Yerel Yönetimler ile Yapılacak Görüşme Soruları

1. Köyün kırsal turizmin gelişmesi açısından uygun olduğu yönler nelerdir? Köy hangi özelliklerinden dolayı kırsal turizm potansiyeli taşıyor? (Ongun)
2. Turizm kapasitesinin kullanılması açısından köydeki alt yapı ve üst yapı nasıl geliştirilmelidir? (Ongun)
3. Sürdürülebilir kırsal turizm gelişimine yönelik nasıl bir eylem planı yapılmalı? (Ayaz)
4. Bu köy için kırsal turizm denilince aklınıza ne geliyor? (Araştırmacı)
5. Bu köyde kırsal turizmin gelişmesinin köye sağlayacağı olumlu durumlar ya da sebep olacağı olumsuz etkiler neler olabilir? (Torun)
6. Köyde kırsal turizmin gelişmesi kamu hizmetlerinin gelişimini nasıl etkiler? (Akıncı Ekiztepe)
7. Kırsal turizmin gelişmesi köydeki ekonomik ve sosyal yapıda nasıl bir değişikli yapar? (Araştırmacı)
8. Kırsal turizmin gelişmesi için iş birliği çalışmalarına destek olup bilgi desteği sağlar mısınız? (Ayaz)
9. Kırsal turizm kapsamında yerel ya da ulusal medyada köyün reklamı nasıl yapılabilir? (Ayaz)
10. Kırsal turizmi geliştirme amacıyla köyde ne tür sergiler, festivaller düzenlenebilir? (Ayaz)
11. Kırsal turizmin gelişmesinin şehirlere göç üzerindeki etkisi ne olur? (Egbalı ve diğ.)

EK-3: Yerel Halk ile Yapılacak Görüşme Soruları

1. Köydeki genel yaşam kalitesi nasıldır? (Araştırmacı)
2. Bu köy ile ilgili neleri seviyorsunuz? Nelerin aynı kalmasını istersiniz? Nelerin değişmesini istersiniz? (Araştırmacı)
3. Bu köy için kırsal turizm denilince aklınıza ne geliyor? (Araştırmacı)
4. Daha önce kırsal turizmin geliştiği bir köy gördünüz mü ya da duydunuz mu? Kırsal turizmin geliştiği bir köyü ziyaret etmek ister misiniz? (Araştırmacı)
5. Köyünüzde turizmin gelişmesini ve yerli/ yabancı turistlerin köyünüze gelmesini ister misiniz? (Torun)
6. Köye gelen turistleri evinizde misafir etmek ister misiniz? Yoksa turistlerin köydeki başka bir binada mı konaklamasını istersiniz? (Torun)
7. Köyünüze turistler gelse yaşantınız nasıl değişir? (Solmaz ve Oğuz)
8. Köyünüzde kırsal turizmin gelişmesinin size ve köye sağlayacağı olumlu durumlar ya da sebep olacağı olumsuz etkiler sizce neler olabilir? (Torun)
9. Kırsal turizmin gelişmesi köydeki ekonomik ve sosyal yapıda nasıl bir değişikli yapar? (Araştırmacı)
10. Köyünüzde kırsal turizm ile ilgili ne gibi eğitimler düzenlenmesini istersiniz? (Torun)
11. Köyünüzde yapılabilecek kırsal turizm etkinliklerine katılır mısınız? (Solmaz ve Oğuz)
12. Kırsal turizmi geliştirme amacıyla köyde ne tür sergiler, festivaller düzenlenebilir? (Ayaz)
13. Ailenizde köyünüzden göç eden aile fertleri var mı? (Zohry)
14. Köyünüzde kırsal turizmin gelişmesi göç durumunu nasıl etkiler? (Akıncı Ekiztepe)
15. (Göç etmeyi düşünüyorsa) Köyünüzde turizm olsaydı yine de göçmeyi düşünür müydünüz? (Araştırmacı)

EK-4: Fikir Tabloları

[illegible][illegible]

EK-5: Etik Kurul Karar Belgesi

Evrak Kayıt Tarihi: 10.05.2022

Protokol No: 312836

Tarih: 25.05.2022

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	BAP Projesi-Doktora Tez Çalışması
KONU:	Sosyal Bilimler
BAŞLIK:	Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Köy Planlaması: Dikmen Köyü Örneği
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Prof. Dr. Semra GÜNAY AKTAŞ
TEZ YAZARI:	Ahmet ÖZKARAKAYA
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu
Prof. Dr. Saim ÖNCE (Başkan-İkt. ve İdari Bil. Fak.)	
Prof. Dr. M. Erkan ÜYÜMEZ (Başkan Yardımcısı -İkt. ve İdari Bil. Fak.)	Prof. Dr. Fatime GÜNEŞ (Edebiyat Fak.)
Prof. Dr. Yıldız UZUNER (Eğitim Fak.)	Prof. Dr. İbrahim Cemil ULUKAN (Açıköğretim Fak.)
Prof. Dr. Hakan DEVECİ (Eğitim Fak.)	Prof. Dr. Erkan YÜKSEL (İletişim Bil. Fak.)

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı: Ahmet ÖZKARAKAYA

Yabancı Dil: İngilizce

Doğum Yeri / Yılı:

E-Posta:

ORCID Numarası:

Eğitim Bilgileri:

2025, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği (Doktora Programı)

2023, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Coğrafi Bilgi Sistemleri (Önlisans Programı)

2017, KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme (Tezli Yüksek Lisans Programı)

2010, Selçuk Üniversitesi, Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme (Lisans Programı)